

٧٨٦

هو

چوں کرد صرفِ راہِ تو نقدِ حیاتِ خویش
یعقوب را بعشق تو صرفی شدہ است نام

الحمد للہ والمنۃ

کہ دریں زمان سعادت اقتران مجموعۂ غزلیات و رباعیات و متفرقات

المسمیٰ بہ

دیوانِ صرفی

من تصنیف

جامع الکمالاتِ الصوری والمعنوی امامِ اعظمِ ثانی الملقب بحضرتِ ایشان والمخاطب
بہ شیخ یعقوبِ الصرفی العاصمی الحنفی الکشمیری قدس سرہٗ العزیز

باہتمامِ

میر حبیب اللہ کاملی متولی و سجادہ نشین بقاعِ علیۂ عالیۂ الکملیہ در مطبع بروکاز پریس
سرینگر در ماہ ذی الحجہ سنہ ١٣٨٧ھ طبع شد

بسم اللہ الرحمن الرحیم

دیباچہ

حامداً و مصلیاً

اما بعد

اللہ تعالیٰ کا لاکھ لاکھ شکر ہے کہ جس کے فضل و کرم سے کتاب مستطاب **دیوان صرفی** من تصنیف جامع الکمالات الصوری والمعنوی مظہر اسرار ربانی، مفخر ارباب حقانی امام اعظم ثانی الملقب بہ حضرت ایشان و المخاطب بہ شیخ یعقوب صرفی العاصمی الحنفی الکشمیر قدس اللہ سرہ العزیز، طبع ہوسکی ـــ یہ اُمنگ میرے اور تمام اہل ذوق کے دلوں میں بہت مدّت سے موجزن تھی لیکن حکومت جموں و کشمیر کی مسلسل یقین دہانیوں کی وجہ سے کہ وہ اس نادر کتاب کی طباعت اپنے اخراجات سے انصرام دے گی۔ یہ خواب آج تک مرہون تعبیر نہ ہوسکا۔ آخر میں نے مجبور ہوکر اپنی ذاتی لاگت سے اس کتاب کی طباعت کا بیڑا اُٹھانے کا فیصلہ کیا ـــ لیکن پیشتر اس کے کہ میں اس عزم کو عملی جامہ پہناؤں، اکیڈمی آف آرٹ اینڈ کلچر جموں و کشمیر نے جو اکثر اس قسم کی بے بہا تصنیفات کی سرپرستی کرتے ہیں مجھے جزوی طور مالی امداد عطا کیا اور میں اس قابل ہوا کہ کتاب مذکور کی مطبوعہ کاپیاں شائقین کی خدمت میں پیش کرسکوں۔ یہاں پر یہ واضح کرنا ضروری ہے کہ دیباچہ میں جن خیالات کا اظہار کیا گیا ہے اکیڈمی پر اُن کے لئے کوئی ذمہ واری عاید نہیں ہوتی۔

حضرت صرفی قدس اللہ سرہ کی ولادت باسعادت سنہ ۹۲۸ھ مطابق سنہ ۱۵۲۱ء

سرینگر میں ہوئی آپ کا تاریخ ولادت "شیخ حی" کے الفاظ سے اخذ ہوتا ہے۔ آپ خاندانی لحاظ سے امیر المومنین سیدنا عمر ابن الخطاب رضی اللہ عنہ کے فرزند عاصم کی اولاد سے ہیں۔ اور اسی نسبت سے آپ عاصمی کہلاتے ہیں۔ آپ کے والد محترم کا نام میر حسن گنائی بن میر علی بن میر یایزید تھا۔ گنائی عالم و فاضل شخص کو کہتے ہیں۔ چونکہ آپ کا خاندان علم و فضل کے لحاظ سے ہمیشہ ممتاز رہا ہے۔ اس لئے آپ گنائی کے لقب سے مشہور ہوئے

آپ کے نسب اور خاندان کا تذکرہ شایق نے اپنی تاریخ میں ان اشعار میں کیا ہے۔

نژاد عاصم که آن نیک خو | بُده ابن فاروق اعظم نکو
گنائی لقب داشت ابن عاصمی | گشته خاندانش در حسرامی
گنائی است دانا به عرف دیار | به عثمان گنائی شد او یار غار
زکشمیر مثلش کسے برنخواست | زوصفش مقصر فهوم رسا است

آپ نے ۷۵ سال کی عمر پاکر ۱۰۰۳ھ مطابق ۱۵۹۳ء جہان فانی کو الوداع کہا۔ آپ کے خلیفہ نامدار حضرت خواجہ حبیب اللہ نوشہری قدس سرہ نے آپ کا تاریخ وفات ان اشعار میں کہا ہے۔

گفت حبّی به سالِ تاریخش | پنج و هفتاد سالهٔ آں شہ
هست فخر الانام تاریخش | گر نه باشد ز بنده توبخش

ایضاً

بهر تاریخ نقلِ رهبرِ دین | اوّل و آخرِ چراغ ببین

ایک اور تاریخ "افضل افاضل" ہے۔ راقم الحروف نے بھی آپ کے تاریخ وصال کے متعلق طبع آزمائی کی ہے۔ اور یہ تاریخ سورہ قل ھو اللہ کے حروف سے مرتب کیا ہے۔

آپ کی سوانح عمری تمام مورخوں نے تفصیل کے ساتھ لکھی ہوئی ہے۔ ان

سب کا اتفاق ہے کہ آپ نے ۷ سال کی عمر میں کلام اللہ حفظ کر لیا۔ اور اس کے ساتھ ہی علوم عقلی و نقلی حاصل کرنے میں مصروف ہوئے۔ جیسا کہ آپ نے خود فرمایا ہے۔ آپ کی عمر شریف صرف آٹھ سال کی تھی جب آپ نے فارسی زبان میں شعر کہنا شروع کیا۔ چنانچہ مغازی النبی میں آپ فرماتے ہیں۔ ؎

چو در سال ہشتم نہادم قدم ز طبعم رواں گشت شعر عجم

اوائل میں آپ کے والد بزرگوار جو خود بھی ایک بلند پایہ فاضل تھے، آپ کے اشعار کی اصلاح کیا کرتے۔ جیسا کہ آپ نے خود فرمایا ہے ؎

پدر کردے اصلاحِ اشعارِ من دراں کار بودے مددگارِ من

آپ نے بہت سارے اساتذہ سے جو اس وقت کی فاضل ترین ہستیوں میں شمار ہوتے تھے تحصیل علوم کیا۔ ان میں خصوصاً مُلّا آنی کا اسم گرامی جو مولانا عبد الرحمٰن جامی قدس اللہ سرہٗ کے شاگرد رشید تھے، قابل ذکر ہے۔ مُلّا آنی سیالکوٹ سے کشمیر تشریف لائے تھے۔ اور یہاں ہی انہوں نے اخیر عمر تک قیام فرمایا اور بالآخر مقبرہ شیخ بہاء الدین گنج بخش قدس اللہ سرہٗ میں آسودہ ہوئے۔ مُلّا آنی نے حضرتِ صرفی کے غیر معمولی فہم و ادراک، فصاحت و بلاغت اور سخن گوئی کا جائزہ لیکر اس بات کی پیشین گوئی کی تھی کہ آپ ایک دن شعر و سخن میں مولانا جامی عصر کا جیسا رتبہ حاصل کر کے جامی ثانی کے لقب سے مشہور ہو جائیں گے حق تو یہ ہے کہ یہ پیشین گوئی بالکل درست ثابت ہوئی۔ چنانچہ آپ نے خود بھی اپنے اشعار میں اس طرف اشارہ کیا ہے۔ ملاحظہ ہو ؎

بعد خسرو بود جامی بلبل باغ سخن
کیست جز صرفی کنوں آں مرغ خوشخواں را عوض

مولانا آنی کے علاوہ آپ نے کئی اور فضلا سے بھی استفادہ کیا۔ ان میں مُلّا حافظ البصیر جنھوں نے بوئی بھی جو علوم عقلی و نقلی میں یگانۂ روزگار تھے، شامل ہیں۔ علوم ظاہری کے ساتھ ساتھ آپ کا رجحان ابتداء سے علوم باطنی کے حاصل کرنے کی طرف

تھا۔ اسی غرض سے آپ کچھ عرصہ کے لئے حضرت امیر کبیر میر سید علی ہمدانی قدس اللہ سرہٗ العزیز کے خانقاہ فیض پناہ واقع سرینگر میں معتکف ہوئے اور وہاں آپ کو حضرت امیر کبیر قدس اللہ سرہٗ العزیز خواب میں جلوہ گر ہوئے اور فرمایا۔ "ترا بمخدوم اعلم سپردم" یہ بشارت ملتے ہی آپ سیالکوٹ، لاہور، اور کابل سے ہوتے ہوئے خوارزم پہنچے اور وہاں اپنے آپ کو مخدوم اعلم شیخ کمال الدین حسین خوارزمی کی خدمت میں پیش کیا۔ اس زمانے میں مخدومِ اعلم سلسلہ کبرویہ کی بزرگ ترین ہستیوں میں محسوب ہوتے تھے۔ اور اُن کا سلسلہ ارشاد چار پانچ واسطوں سے حضرت امیر کبیر میر سید علی ہمدانی قدس اللہ سرہٗ کے ساتھ وابستہ تھا۔ مخدوم اعلم نے آپ کو مطبخ کے لئے لکڑی لانے اور چلہ نشینوں اور معتکفوں کے متوضا کو پاک کرنے کا کام تفویض فرمایا۔ آپ نے یہ فرائض نہایت خوش اسلوبی سے سرانجام دیئے اور اپنے مرشد کی خوشنودی حاصل کی۔ اس کے بعد آپ کو مخدوم اعلم نے خطِ ارشاد عطا فرمایا اور آپ اپنے وطن کو واپس تشریف لائے۔

وطن میں اقامت کرنے کے کچھ سال بعد آپ کے دل میں اپنے مرشد بزرگوار کی قدمبوسی کی آرزو پھر موجزن ہوئی۔ اور آپ دوسری مرتبہ خوارزم تشریف لے گئے۔ وہاں سے رخصت پاکر آپ نے مشہد، بغداد، ختلان، مکۂ معظمہ اور مدینۂ منورہ تھوڑے تھوڑے عرصہ کے لئے قیام فرمایا۔ مکۂ معظمہ میں آپ کی ملاقات شیخ ابن حجر مکی رحمۃ اللہ علیہ کے ساتھ ہوئی۔ جو اُس زمانے میں فاضل ترین محدث تسلیم کئے جاتے تھے۔ انہوں نے آپ کو حدیث کی اجازت اور سند عطا فرمائی۔ حج کے دوران آپ حضرت شیخ سلیم چشتی فتح پوری کے ساتھ بھی ملاقی ہوئے اور ان کے ساتھ آپ کا رشتہ محبت و مودت و عقیدت اس قدر مستحکم ہوا کہ دونوں بزرگوں نے آپس میں تبادلہ ارشادات کیا۔ شیخ سلیم نے آپ سے سلسلۂ کبرویہ اور آپ نے اُن سے سلسلۂ چشتیہ کا خطِ ارشاد حاصل کیا۔ اس کے علاوہ ہندوستان پہنچ کر آپ نے بہت سے شہروں خصوصاً۔ احمد آباد، سورت وغیرہ کی سیاحت کی اور بہت سے

بزرگانِ دین کے ساتھ ملاقات کی اور ان سے فیوضِ باطنی حاصل کئے۔ جس کی طرف آپ نے ان اشعار میں اشارہ کیا ہے ؎

احمد آباد و بہر گوشہ نگارے دیگر — نتواں یافت بایں حُسن دیارے دیگر
کارِ ایں خلق ہمہ عاشقی و معشوقی است — کس دریں شہر ندیدم بکارے دیگر
گرچہ ایں شہر پُر از ماہوشان است و لے — جز ابوالفتح نخواہیم نگارے دیگر
گرچہ فارغ از یاریم آں بے پروا — حاش للہ کہ شوم مائلِ یارے دیگر

احمد آباد است ہر سو نازنیناں فوج فوج — بیدلاں اُفتادہ در دُنبالِ ایشاں فوج فوج
گر دریں شہر نماند دل بجا عیبم مکُن — دل رُبایاں بیں بہر جانب خراماں فوج فوج

اس سلسلہ میں یہ بیان کرنا بہت ضروری ہے کہ منجملۂ دوسرے بزرگانِ دین کے حضرت امامِ ربّانی مجددِ الفِ ثانی قدس اللہ سرہٗ کو بھی آپ سے بہت عقیدت تھی اور انہوں نے آپ سے حدیث کی تعلیم حاصل کی اور آپ نے انہیں سلسلۂ کُبرویہ کے اجازات اور خطِ ارشاد عطا فرمایا۔

سفرِ بیت اللہ کے دوران آپ نے بہت سارے تبرکات مختلف مقامات سے حاصل کئے۔ اور انہیں اپنے ہمراہ کشمیر لائے۔ ان میں سے خصوصاً جبۂ شریف امام اعظم رضؓ عصای شریف حضرت امام موسیٰ علی رضاؓ۔ اور حضرتِ سلطان بایزید بسطامی رضؓ کی کلاہِ مبارک قابلِ ذکر ہیں۔

ختلان میں جو موجودہ تاجکستان کا ایک حصّہ ہے، آپ نے تین مہینے سے زیادہ عرصے کے لئے جناب حضرتِ امیرِ کبیر میر سید علی ہمدانی قدس اللہ سرہٗ کے روضۂ متبرکہ میں قیام فرمایا۔ جیساکہ آپ نے خود فرمایا ہے ؎

مشرف شدہ ایں فقیرِ حقیر
بہ طوفِ مزارِ امیرِ کبیر

آپ نے ۲۵ سال کی عمر میں نکاح کیا۔ اور آپ کا ایک فرزند محمد یوسف نامی

تو لد ہو اجو عہد شباب میں ہی رحلت کر گیا۔

آپ کے تصانیف کی صحیح تفصیل اور تعداد معلوم نہیں ہو سکی اور نہ ہی یہ سب کے سب اس وقت دستیاب ہو سکتے ہیں۔ بہرحال مندرجۂ ذیل تصانیف بہت مشہور ہیں۔ (۱) تفسیر قرآن مجید، یہ تفسیر مکمل نہیں ہو سکی۔ (۲) تقریظ کتاب سواطع الالہام مصنفِ فیضی، (۳) پنج گنج، جس میں مسلک الاخیار، وامق عذرا، لیلےٰ مجنون، مخاذ النبیؐ اور مقامات مرشد شامل ہیں۔ یہ پانچ کتابیں خمسۂ نظامی و جامی کی متابعت میں لکھی گئی ہیں (۴) مناسکِ حج (۵) شرح صحیح بخاری (۶) حاشیۂ کتابِ توضیح و تلویح (۷) کنز الجواہر (۸) رسالۂ اذکار۔ اس کے علاوہ آپ نے ایک دیوانِ قصائد۔ نعتیات۔ مناقب اور رباعیات لکھے ہیں۔ جن میں سے اکثر اہلِ ذوق نے حفظ کیے ہیں۔

مُلّا عبد القادر بدایونیؒ جو حضرت صرفیؒ کے ہمعصر تھے ان کو اس زمانے کی ممتاز ترین ہستی تصوّر کرتے تھے۔ مُلّا بدایونیؒ نے لکھا ہے کہ حضرت صرفیؒ تمام علوم، تفسیر قرآن و حدیث اور تصوّف میں مسلّم طور یگانۂ روزگار تھے۔ بدایونیؒ کا کہنا ہے کہ ہمایوں اور اکبر دونوں کو شیخ صرفیؒ سے پوری عقیدت تھی اور ان کی بہت تعظیم و تکریم کیا کرتے تھے۔ جب مُلّا بدایونیؒ کو حضرتِ صرفیؒ کے وصال کی خبر ملی تو انہوں نے فی البدیہہ یہ رباعی کہی۔

یاراں ہمہ رفتند و رہِ کعبہ گرفتند ۔۔۔ ما مستِ قدم بر درِ خمار بماندیم

از نکتۂ مقصود نشد فہم حدیثے ۔۔۔ لا دین و لا دنیا بے کار بماندیم

مُلّا محسن فانیؒ مُصنفِ دبستانِ مذاہب جس کا ترجمہ تقریباً تمام زبانوں میں ہو چکا ہے۔ رقمطراز ہے کہ حضرتِ صرفی قدس سرہٗ اپنے وقت کے تمام اولیاء کے مقتدا تھے۔

بہرکیف تمام بزرگانِ دین، مؤرخاں اور فضلاء متفق الرائے ہیں کہ حضرت صرفیؒ کے پایہ کا دوسرا فاضل جسے اُن کی طرح علوم ظاہری و باطنی میں ید طولیٰ حاصل ہو آج تک سرزمین کشمیر میں پیدا نہیں ہوا، اور اسی مناسبت سے آپ جامع الکمالات صوری و المعنوی کے نام نامی سے مشہور ہوئے۔ حدیث، فقہ، منطق یا تعمیہ تعریفات وغیرہ وغیرہ میں اپنی مثال آپ تھے۔ رسالہ اذکار کے مطالعہ سے معلوم ہوتا ہے کہ آپ

معرفت الٰہی کا ایک سرچشمہ تھے۔ اگرچہ آپ دنیا کی آوارہ گیوں سے بہت دُور رہتے تھے اور فقر کی زندگی کو ترجیح دیتے تھے تاہم بڑے بڑے سلاطین اور حکمرانوں کو آپ کا غایت درجہ احترام تھا اور وہ آپ کے نصایح پر سختی سے عمل کرتے تھے۔ زیارت بیت اللہ سے واپسی پر جب آپ کو معلوم ہوا کہ کشمیر میں یعقوب چک اور اس کے کارپردازوں نے لوگوں کا قافیہ تنگ کیا تھا اور ان کا زندہ رہنا محال بنایا تھا تو آپ ایک وفد لے کر جس میں سلطان العارفین حضرت شیخ حمزہ مخدوم کشمیری قدس اللہ سرہ العزیز کے خلیفہ خاص حضرت بابا داؤد خاکی قدس سرہ' اور دوسرے اُمراء شامل تھے۔ دہلی میں شہنشاہِ اکبر سے ملے اور اُس کو اپنے افواج کشمیر بھیجکر حکومت چک کا قلع قمع کرنے پر رضامند کیا۔

حضرت صرفیؒ کے تصنیفات پر میرے محترم دوست محمد طیب صدیقی نے اپنی کتاب رشحاتِ صرفیؒ میں تفصیل کے ساتھ تقریظ لکھی ہے' اوزان کے بہت سے غزلیات اور دوسرے منظومات کا موازنہ متقدمین کے ساتھ کیا ہے۔ اس لئے یہاں پر ان کے کلام کا نمونہ تبرکاً پیش کیا جاتا ہے۔

ذیل کی رباعی آپ کے ابتدائی تصانیف میں سے ہے ؎

ای رخ مہ طلعتاں آئینہ روی توام | میل خوباں در ہوای روی نیکوی توام
گر بویم عنبرسار' وگر مشک ختن | در دماغ جاں نمے آید مگر بوئے توام

یہ تو ابتداء تھی' بعد کا کلام اسی قدر شیریں و برجستہ و فصیح اور بلند پایہ ہے کہ اس کی مثال حضرت صرفیؒ کے بعد کسی دوسرے مُصنّف کے کلام میں نظر نہیں آتی۔ ملاحظہ ہو ؎

گر بکویش بگذری پا می ز سر باید کرد
قصّہ کوتاہ زسر خودش گذر باید کرد

مشکن ای غم دل ما را و مبین کاں دل کیست
دل ما ہست ولے بین کہ در و منزل کیست

در صد ہزار آئینہ یک رو است جلوہ گر | در ہر چہ بینم آں رخ نیکوست جلوہ گر
خلقے زہر طرف شدہ سرگستہ بہر دوست | دیں طرفہ تر کہ دوست بہر سوست جلوہ گر

بخدا از تو رسیدم نہ زجائے دیگر
بخدائے کہ جز اونیست خدائے دیگر

غم دریں شہر از برای جستجوی من رسید جستہ جستہ آخر از ہر سو بسوئے من رسید

بر گلوی خشک من بنہاد تیغ آبدار باز آب رفتہ ای صرفی بجوی من رسید

ہلالِ عید مگو بر فلک ہویدا شد کلید مے کدہ گم گشتہ بود پیدا شد

وے سخن گو آں دہاں تنگ در گلزار بود غنچہ را چرا سنئے آں مانعِ گفتار بود

بہرحال تاریخ گواہ ہے کہ دسویں صدی ہجری میں اور اُس کے بعد حضرت صرفی کے پایہ کا متصوف، مفسر، فقیہ، سخنور، مفکر اور فاضل آج تک پیدا نہیں ہوا۔ آپ کو بھی اس بات کا احساس تھا کہ اس زمانے میں آپ خود اپنی مثال ہیں چنانچہ اپنے فرزند کو علوم ظاہری و باطنی حاصل کرنے کے لئے قابل اُستاد کی تلاش کرنے کی تلقین کرتے ہوئے فرماتے ہیں۔ ؎

بے تامل بگو بہمت سخنی در دو عالم کجا است ہیچو منے

آپ اپنے تمام اقران سے علوم عقلی و نقلی میں اس قدر سبقت لے گئے کہ آپ جامع الکمالات صوری و معنوی کے القاب سے مشہور ہوئے اور علماء فضلا اور مشائخ وقت نے متفق طور آپ کو امام اعظم ثانی تسلیم کیا یہی وجہ ہے کہ آج کے دن تک آپ کی زیارت پر ہر سال حضرت امام اعظم کا عرس مبارک منایا جاتا ہے اور اس تقریب پر ختم خوانی اور مولود خوانی میں تمام اہل اعتقاد شریک ہوتے ہیں۔

حضرت صرفیؒ کا اسم گرامی سوائے چند ایک لکھے پڑھے اور خواندہ اشخاص کے کسی کو معلوم نہیں۔ اور عام لوگ اُن کو ایشان صاحب کے نام سے ہی یاد کرتے ہیں۔ یہ لقب اس قدر مشہور اور مقبول عام ہے کہ جس محلہ میں حضرت صرفی رح کا مرقد واقع ہے۔ اُسے بھی محلہ ایشان صاحب کے نام سے ہی موسوم کیا گیا ہے۔ ڈاکٹر صوفی نے اپنی تصنیف "کشیر" میں لفظ ایشان پر تبصرہ کرتے ہوئے یہ رائے ظاہر کی ہے کہ چونکہ ترکستان میں پیر، مرشد اور رہبر کو ایشان کہتے ہیں۔ اسی نسبت سے حضرت صرفی رح بھی لوگوں میں ایشان صاحب کے لقب سے مشہور ہیں ممکن ہے کہ ترکستان میں مذہبی اور روحانی رہنماؤں کو تعظیم کرنے کی خاطر بجائے اُن کا نام لینے کے لفظ ایشان استعمال کرتے ہوں لیکن جہاں تک حضرت صرفی کا تعلق ہے۔ اُن کے اسمِ گرامی کے ساتھ لفظ ایشان استعمال کیئے جانے کی وجہ بالکل مختلف ہے۔ حضرت شیخ عبدالوہاب نوری نے اپنی کتاب فتحات کبرویہ میں اس بات پر تفصیل سے روشنی ڈالی ہے کہ حضرت صرفیؒ کو کیوں ایشان صاحب کے لقب سے مخاطب کیا جاتا ہے۔ اُن کا فرمانا ہے کہ جس زمانے میں حضرت صرفی بقعۂ خانقاہ معلّٰی کے متولّی اور سجادہ نشین تھے۔ حضرت شیخ باباعلی والی جو ترکستان کے ایک بہت بلند پایہ متصوف اور سلسلہ کبرویہ کے ایک نامور اور دائم الاستغراق ولی تھے سیاحت کرتے ہوئے وارد کشمیر ہوئے یہاں جلد ہی اُن کا تعارف حضرت صرفیؒ سے ہوا اور دونوں بزرگوں کا رشتۂ محبت دن بدن استوار اور محکم ہوتا گیا یہاں تک کہ جب حضرت صرفیؒ آخری مرتبہ زیارتِ حرمین شریفین کے لئے روانہ ہوئے تو انہوں نے شیخ باباعلی والی رح کو خانقاہ معلّٰی میں اپنا قائم مقام بنایا۔ ایک دن شیخ والی رح کو حضرت صرفیؒ کا خط موصول ہوا اور انہوں نے اُس کا مضمون سناتے ہوئے فرمایا "برادرم شیخ یعقوب مے آید"۔ اس موقع پر حضرت شاہ قاسم حقانی بھی جو حضرت صرفی رح کے خلفاء برجستہ میں سے ہیں، موجود تھے اُن کو حضرت صرفیؒ کا اسم گرامی اس طرح زبان

پر لینا ناگوار گذرا۔ لیکن حضرتِ والی رح کا پاس ادب ہونے کی وجہ سے اعتراض نہیں کیا۔ رات کو سرورِ کائنات صلی اللہ علیہ وسلم حضرت والی رح کو خواب میں جلوہ گر ہوئے اور فرمایا۔ "اگر امروز نام ایشان بدیں طور بر زبان نیاوردے۔ دل شاہ قاسم آزردہ نشدے"۔ دوسرے روز شیخ والی رح نے یہ خواب جمع عام میں سنایا اور اس وقت سے حضرتِ صرفی رح ایشاں صاحب کے لقب سے اور اُن کے خلیفہ نامدار میر قاسم شاہ کے لقب سے مشہور ہوئے اور انہی القاب سے اُن کو آج کے دِن تک یاد کیا جاتا ہے۔

جیسا کہ اس سے قبل بیان کیا گیا ہے حضرت صرفی رح اپنے پیچھے کوئی اولادِ نرینہ نہیں چھوڑ گئے۔ البتہ انہوں نے کئی ایسے برجستہ خلفاء پیدا کیے جن پر اہل کشمیر بجا طور فخر کر سکتے ہیں ان میں حضرت میر محمد خلیفہ کے علاوہ حاجی الحرمین حضرت شاہ قاسم حقانی اور عارف باللہ خواجہ حبیب اللہ نوشہری قدس اللہ اسرارہم کے اسماءِ گرامی قابلِ ذکر ہیں۔ یہ دونوں بزرگ معدنِ علم و فضل ہونے کے علاوہ کشمیر کے اولیائے کبار کی صف اولین میں مقام رکھتے ہیں۔ حضرتِ صرفی جب زیارتِ حرمین سے واپس لوٹے اور حضرت شاہ ان کی خدمت میں پہلی مرتبہ حاضر ہوئے بے اختیار ہو کر بول پڑے کہ سبحان اللہ اس جوان کا ہاتھ حضور سرورِ کائنات صلے اللہ علیہ وسلم مدینہ منورہ میں میرے ہاتھ میں دیا اور فرمایا "ایں را بگیر ایں پہلوانِ آخرت است"۔ خواجہ حبیب اللہ نوشہری کے متعلق حضرت صرفی رح فرماتے تھے۔ کہ "مشعلے کہ از خوارزم آوردم در نوشہرہ گذاشتم"۔ بہرحال ان دو عظیم الشان ہستیوں کی بدولت سلسلۂ کبرویہ کی اشاعت ایک وسیع پیمانے پر عمل آئی۔ حضرت شاہ کے سب سے بڑے خلیفہ مرشد ابرار حضرت خواجہ یعقوب دار وولی رح جن کے خرق عادات کی تفصیل کتب تواریخ میں موجود ہے عنفوان شباب میں ہی رحلت فرما گئے۔ دوسرے خلیفہ جنہوں نے حضرت خواجہ یعقوب دار وولی سے پہلے ہی بیعت

کی تھی منبع الاسرار حضرت خواجہ حبیب اللہ عطار تھے۔ حضرت خواجہ نے بہت سے خلفاء پیدا کئے مگر ان سب میں سے شیخ السلام والمسلمین حضرت [illegible] محمدؒ اکمل الدّین کامل میگ خان بدخشی کا اسم گرامی عالمگیر شہرت حاصل کر چکا ہے۔ حضرت میرزا کی تصنیف کتاب بحر العرفان جو چار جلدوں پر مشتمل اسّی (۸۰) ہزار سے زائد اشعار کی کتاب ہے۔ مثنوی مولانا رومیؒ کی متابعت میں لکھی گئی ہے۔ اس کے علاوہ بھی اُن کی کئی ایک تصانیف ہیں۔ جن میں رسالہ مخبر الاسرار قابل ذکر ہے۔ حضرت میرزا نے بھی بہت سے خلفاءِ برجستہ بہم کئے۔ مگر ان میں سے مخدومی حضرت شیخ نعمت اللہ کلو، حاجی عبد السّلام قلندر۔ میرزا فرہاد بیگ، فخر الدّین تیغ عبد الوہاب نوری، خواجہ قائم الدّین اکمل الدّین وغیرہ کبارِ اولیاء میں محسوب کئے جاتے ہیں۔ حضرت نوری کا سب سے بڑا خلیفہ میر محی الدین مہدی المعروف مہدی ولی۔ جن کو خواجہ قائم الدین کی خلافت اور جانشینی کا فخر بھی حاصل تھا۔ ان دونوں بزرگوں کے وصال کے بعد بقاع المکلیہ کے سجادہ نشینی اور متولی منتخب ہوئے اور ان مناصب کے فرائض آج کے دن تک اُن کے احفاد جن میں راقم الحروف بھی شامل ہے، خوش اسلوبی سے انجام دیتے رہے۔

دیوان صرفی کی طباعت کا کام ایک کٹھن مہم تھا جس کا مجھ جیسے بے بضاعت آدمی سے نبھایا جانا بعید از قیاس تھا۔ لیکن چونکہ بارگاہِ الٰہی کو یہی منظور تھا کہ شائقین کی یہ دیرینہ تمنّا پوری ہو جائے اس لئے میری کوشش رائیگاں نہیں ہوئی۔ اس خیال کی تصدیق مولانا رومی قدس اللہ سرہٗ کے اس شعر سے جو اتفاقاً کتاب کا تاریخ طبع بھی بنتا ہے، ہوتی ہے۔

ایں ہمہ فرمان ہا از شہ بود
گرچہ از حلقوم عبداللہ بود

آخر میں، میں جناب پیر محی الدّین صاحب نوری سجادہ نشین زیارت

الیشان صاحب اور میر احمد اللہ صاحب مولود خوان کا تہ دل سے شکریہ ادا کرتا ہوں۔ ان دونوں حضرات نے دیوان حرفی کے دو قلمی نسخے بہم کئے۔ تاکہ میں اُن کا مقابلہ اپنے کتب خانہ کے نسخہ کے ساتھ کر کے ایک صحیح اور درست نقل مرتّب کر سکوں +

فقط:-

خاکسار

میر حبیب اللہ کاملی

رب یسر ولا تعسر

و تمم بالخیر

بسم الله الرحمن الرحیم

ای از بیان حمد تو عاجز زبان ما
تیغ ادب بریده زبان زبان ما
مانند عامیئی که نداند الف ز بی
در وصف قدس تو خرد خورده دان ما
چون ابلهی که قطع به وادی کند هوس
حیران براه حمد تو طبع روان ما
در پایه سریر ثنایت کجا رسیم
از نه فلک اگرچه بود نردبان ما
از کنگر قصور ز کنه کمال تو
کوته فتاده است کمند کمان ما
یارب سیاه روئی ما را سبب همان
دود دیگه ظاهر است ز سوز نهان ما
زان آتش نهان که بدل شعله میزند
گویا زبانه ایست زبان در دهان ما
خواهم ز ابر فیض تو باران رحمتی
کز صفحه وجود بشوید نشان ما
گر فی المثل ز پرتو او مهر انوریم
صرفی زبان فخر ببست آسمان ما

ای از صفات ساخته آیینه ذات را
وز کاینات آیینه کرده صفات را
یارای شرح آیینه های جمال تو
نبود زبان کلک و دهان دوات را
زلف تعین تو به رخساره وجود
یریای داشت سلسله ممکنات را
زاهد خدا پرست نهد نام بت پرست
داند اگر حقیقت عزی و لات را
اثبات وحدت تو چو در عین کثرت است
از نفی ما چه فایده لات و منات را

چون خانی از جمال تو تنبو جلال تو
زهر بلا هلم دهد آب حیات را

صرفی چو پرتو رخش افتاد هر طرف
خانی ز نور کعبه بداں سومنات را

گر آستانه ات بنود قبله گاه ما
بتخانه وار کعبه شود سنگ راه ما

از یک تجلی کرمت جلوه گر شود
انوار کوه طور ز کوه گناه ما

از ظلمت دلیم سیه روی و مشکلست
ز آب وضو سپیدی روی سیاه ما

دوزخ کجا کفایت تعذیب ما کند
گر لطف تو ز قهر تو نبود پناه ما

کو خرمن جرایم ما را همه بسوز
این آتشی که سر کشد از دود آه ما

درمان درد ما است همین درد ما و بس
افزود جان ما ز غم عمر کاه ما

صرفی صفت اگر به ثنایت مقصریم
عجز و قصور ماست از آن عذر خواه ما

بحضرت تو کجا لایق است طاعت ما
که طاعتی است فراخورد استطاعت ما

اگرچه تحفه شایسته حمد ما نبود
کرم نماد ببین قلت بضاعت ما

همیشه نفس پرستیم ما مطیعانت
بخنده است عزازیل از اطاعت ما

بغیر دانه اشک ندامت ابدی
نشد ز تخم امل حاصل زراعت ما

گناه ماست عظیم و عظیم تر فضلت
بفضل خویش بده رخصت شفاعت ما

جدا ز یک دگر افتاده عقل و جان و دل اند
غریب تفرقه هست در جماعت ما

چو صرفی اینهمه مستغنی می شوقیم
ز یک دو جام بحال آمده قناعت ما

درون سینه ام پنهانی و در چشم تر پیدا
تویی هر جا که می بینم اگر پنهانی و ر پیدا

نهان از مردم ناقص بصر خورشید حسنت ماند
شد از هر ذره بر دیده اهل نظر پیدا

منور شب ز ماه و روشن از خورشید روز اما
تویی روز و شب از آیینه شمس و قمر پیدا

ز اشکم ساختی در دانه آری تو اند کرد
سحاب از فیض تو از قطره باران گهر پیدا

رخ دین خاکسار از درد عشقت گشته همچون زر / چه اکسیر است عشق تو که کرد از خاک زر پیدا
چو پیدا از نباتی شکر و لعل از جمادی شد / چرا نتوانی از لعل بتان کردن شکر پیدا

زبانم خشک و شعرم تر زهی قدرت که ای صرفی
ز شاخ خشک ایزد ساخته خرمای تر پیدا

رخ خوبان بود آیینه روی آن نکو رو را / بهر صورت نماید روی بنود صورتی او را
کسی گر خون بسازد مشک اندر ناف چندانی / بآسانی تواند داد عطر زلف خوشبو را
بلفظ آسوی خود خوانده است در صورت خوبان / فراز قد مانند الف بین مد ابرو را
نهد عکس جمالش بر دل پاک از نکورویان / از آن رو دوست میدارند پاکان روی نیکو را
نمی خواهم که سودایش برآید از سرم بیرون / بموی سر از آن بربسته ام سوراخ این مو را
بجان وی از درد و بلای عشق محفوظ اند / نمی دانم چه حظ است از محبت عافیت جو را

توانی راه در کوی حجت یافتن صرفی
بخدمت گر قبول افتی سگان آن سر کو را

هوای مهوشان یارب مبر بیرون ز سر ما را / که حسن تست ازین خورشید رویان در نظر ما را
بده چشمیکه در آیینه عالم رخت بینم / مکن محروم از آن چون مردم ناقص بصر ما را
مبر که بر در میخانه و که بر در کعبه / مکن دور از در خویش و مگردان دربدر ما را
همیشه بوده ایم آشفته حال از گردش دوران / ز زلف خوبرویان ساختی آشفته تر ما را
نبات و قند بی یاد لبت چون زهر در کام است / بیادت در دهان زهر است چون شهد و شکر ما را
نصیب ماست در عشق تو هر دم خون دل خوردن / بحمد الله که روزی از قضا شد این قدر ما را

گل حسن تو دیدم از جمال لاله رویانی
که صد داغ است از ایشان همچو صرفی بر جگر ما را

ای کرده ظاهر از مه و خورشید نور را / بر روی خود فگنده نقاب ظهور را
ما را کجا است طاقت و تاب تجلی / کز جلوه اش شکست کمر کوه طور را

در چشم من لقای تو باید نه وصل حور
زنجیر پای من نکنی زلف حور را

غایب ز ما سوای تو با تو حاضرند
آنان که یافتند ز غیبت حضور را

دور از بساط قرب تو افتاده ام ولے
عام است فیض نور تو نزدیک و دور را

بر من شب فراق تو روز قیامت است
صرفی بیک غمش نخرد صد سرور را

یا من جماله متوارے وان بدا
در پردهٔ ظهور نهانی ز ما عدا

یک پرده بر رخش نه و صد پردهٔ حایلم
او با من است و من ز وی افتاده ام جدا

گاه از گدا و گاه ز شاه هست جلوه گر
اما چنانکه اوست نه شاه است و نه گدا

جز یک صدا نیامده از زیر و بم ولے
روی دگر نمود ز هر تار ازان صدا

آئینهٔ حقیقت من تیره تا بکے
جز باده نیست ز آئینه ام تیرگی زدا

ساقی بکرم نمای شرابیکه هست آن
فانی ز ما سوا شده باقیست با خدا

صرفی همه تتبع جامی درین غزل
کرده است و السلام علی تابع الهدی

این مقامیست که نه صبح و نه شام است اینجا
روز و شب روشنی از پرتو جام است اینجا

خندهٔ قهقهه بنگر ز صراحی که قدح
باز کرده دهن از تشنه کام است اینجا

می کشان طی مقامات بمیخانه کنند
سخن مسجد که نه پای [illegible] است اینجا

مستی می کند از هستی خود آزادت
هر که آزاد ز خود گشت غلام است اینجا

کفر و دین را دست بطاق در دیر
چه حدیث بتکده و کعبه کدام است اینجا

عشق برتر بود از پختگی و خامی عقل
خام چون پخته شود پخته چو خام است اینجا

یار آگه ز محبان که ره دل بدل است
نی ره قاصد و نه جای پیام است اینجا

زاهدا خرقهٔ من گرچه ز می رنگین است
نا امیدم چه کنی رحمت عام است اینجا

آن تجلی که شد از طور عیان بر موسی
جلوهٔ ماه من از گوشهٔ بام است اینجا

محو دید از بمیقات تجلی صرفیست
چون کلیمش نه تمنای کلام است اینجا

گیتی نمای آیینه صاف جام ما
دور جم است و عهد سکندر بکام ما
آیینه خدای نما جام باده است
ای غافل از خدا چه کنی عیب جام ما
ما را چه عیب می کنی ای شیخ صبح خیز
روشن تر آمد است ز صبح تو شام ما
در صیدگاه همت مردان عجب مدان
عنقای قاف قرب گر افتد بدام ما
نی میل دنیوی و نه تمنای آخرت
یعنی برون بود ز دو عالم مقام ما
تا گشته ایم ساقی میخانه شهود
محروم هیچ کس نشد از فیض عام ما
انصاف ده برای خدا صرفیا ملاف
چون خود هنوز پخته نشد کار خام ما

گر به گورستان گذر افتد من غمناک را
ناله ام بیدار سازد خفتگان خاک را
تا غمت بیرون نیاید از درون سینه ام
خواهم از تیرت بدوزم سینه صد چاک را
رخ نمودی و ز غیرت خانه را سوختی
شعله حسن تو آتش زد خس و خاشاک را
روز قتل بیدلان ترسم که وقت بسملم
مهربان سازد فلک آن کافر بیباک را
تا نه دست ما بفتراک سمندش در رسد
وه که همدا اگر و کوته نزک من فتراک را
آب تاک آن شوخ خورده میکند عاشق کشی
غالباً پرورده اند از آب تیغ آن تاک را
اهل فهم ادراک معنی می کنند از صورتش
بین بدین صورت مصور معنی ادراک را
برده صرفی ره بصحن لامکان از رخنه
کز خدنگ آه کرده پرده افلاک را

چینی عجب است ابروی آن تازه جوان را
نازک من از ناز کشید است کمان را
خون ریخته همه اهل زمین را بزمانی
شوخی که برآشفت زمین را و زمان را
چشمش چو بعالم پی مردم گشتی آماده
فرمود که اخراج کنند امن و امان را

جائی که نهانخانهٔ ما گم شدگانست
انجا نبود نام و نشان نام و نشانرا

چون آب که ناچار رود تشنه بسویش
تیغ تو بخود جذب کند جوهر جانرا

نبود عجب از سرو قد او که هوایش
از زیر ببالا ببرد آب روانرا

صرفی دل ما زنده جاوید بعشق است
از زندگی ما چه خبر مرده دلانرا

رحم بر حالم نیاید هرگز ای قاتل ترا
گرچه بنمودم ز چاک سینه روی دل ترا

من زمین و آسمان زیر و زبر خواهم که هست
جای مه بر آسمان و بر زمین منزل ترا

منزلت جز خانهٔ دل نیست لایق جان من
کی روا دارم که باشد خانهٔ از گل ترا

من نمی‌خواهم که باشی جز بخلوتگاه جان
غیر می‌خواهد که سازد شمع هر محفل ترا

جویبار دیده می‌خواهم روان ای سرو ناز
تا بتقریبی چنین سازم بخود مایل ترا

تا نگه تیغ از سر مستی برانی بر سرم
از شراب ناز خواهم مست و لایعقل ترا

قتل صرفی گر کنی منت بجان دارم ولی
ترسم ای دلبر که خواهد شد لقب قاتل ترا

خوبان بدعا رام ندیدیم شما را
در دور شما خاصیتی نیست دعا را

دردم چو رقم کرد ندانم که ز حیرت
از دست چرا خامه بیفتاد قضا را

هرچند که کار تو و نه نیست ولیکن
گاهی بده از وعده تسلی دل ما را

تا گشت هم آغوش تنت پیرهن تو
چاکست ز سر تا قدم از رشک قبا را

ای مایدهٔ وصل تو از بهر رقیبان
بر خوان بلا داده صلا اهل صفا را

خواهد دل سختت به جفا کشتنم آری
سنگ ستمت تیز کند تیغ جفا را

ای کعبهٔ کوی تو زیارتگه پاکان
رو جانب این کعبه همه اهل صفا را

جز آرزوی دولت دیدار ندارم
در سر هوس سلطنت افتاد گدا را

صرفی دلت از سوز درون مشعله افروخت
تا کم نشود در ره مقصد تو بلا را

بر رخ فگنده چاشتگه آں مه نقاب را | پیش از زوال شام رسید آفتاب را
نبود حلال بے لب او عیش و عشرتم | بر خود حرام ساختم اکنوں شراب را
روزیکه کرده ایم ستمہاش را حساب | دانسته ایم محنت روز حساب را
بکشود پرده از رخ دیر بود عقل و جاں | برداشت از میانه مه من حجاب را
از بسکه هست پر ز خیالت دو چشم من | گنجایشے بدیدهٔ من نیست خواب را
چوں گرد ره فشاند ازاں زلف عنبریں | آں گرد ساخت خاک بہا مشک ناب را

صرفی اگر در آتش و آبم عجب مدار
بنگر دل پر آتش و چشم پر آب را

کس ندهد بخانه ره عاشق تیره روز را | کاتش عشق برکشد شعلهٔ خانه سوز را
تا بکے از تو بشنوم نیست هنوز وقت وصل | کاش برو ز یاد تو سامی هنوز را
تا نه ز چاک سینه ام داغ غمت شود عیاں | دل ز تو دارد آرزو ناوک سینه دوز را
چند بود حریم دل تیره و تار بے رخت | شمع طراز من نما آں رخ دلفروز را

صرفی از آتش دروں ساخته دی را تموز
لیک ز آه سرد خود ساخته دی تموز را

امروز بشهنشاه منم کشور غم را | از داغ الف ساخته ام طبل و علم را
بر لوح دل من قلم عشق رقم زد | زاں پیش که کردند عیاں لوح و قلم را
در راه طلب گرچه سر من رود اما | حاشا که ازیں راه کشم باز قدم را
احرام سوی کوی تو بستیم ز کعبه | اے رو بحریم تو همه اهل حرم را
هر دم بعدم دلشده را بفرستی | آباد ز عشاق کنی ملک عدم را
هرگز بکسے از تو نیفتد نظر لطف | چشم تو بر انداخته آمال کرم را

چوں مهر و وفا شیوهٔ خوباں جهاں نیست
صرفی چه کند گر نکشد جور و ستم را

چه آرزوست که آں تند خو کشد ما را | اگر نه او کشد ایں آرزو کشد ما را

بقتل ماست فراقش کشیده تیغ ستم / بدست خویشتن ای کاش او کشد ما را
زفتنه‌هاش نتوان برد جان زدست ویم / بدین امید که آن فتنه‌جو کشد ما را
چنین بکشتن ما چند گفت و گوی رقیب / تو گر بخنجر کشی این گفتگو کشد ما را
بود همیشه پر از نور خاک ما صرفی / چو مهر آن مه خورشیدرو کشد ما را

ده نیست زتنگی بدهان تو سخن را / یا بسته‌ای از پرسش عشاق دهن را
جانم که برآمد ز تنم ماند بکویت / کرده است غریب تو فراموش وطن را
ای ساده ز رخ آشوب جهانی و چه حاجت / گر سنبل تر زیب دهی برگ سمن را
خوشحال غریبی که ز بس بیخودی خود / نی گور طلبد از مرگ بیابد نه کفن را
کردیم زمی توبه پی خاطر ناصح / یا رب برسان مغبچهٔ توبه‌شکن را
تا مرغ چمن وصف گل روی تو بشنید / از دست غمت تنگ برو صحن چمن را
صرفی غم عشق تو ندانند رقیبان / از حالت بلبل چه خبر زاغ و زغن را

ز دست دامن او چاک خواهم زد گریبان را / که گستاخانه پا می‌بوسد آن سلطان خوبان را
ز رخسار بتی نور الهی جلوه گر دیدم / که کافر را مسلمان سازد و کافر مسلمان را
دل من خوار و زار افتاده در شهر نکویان نیست / درین کشور مگر حرمت نمی‌دارند مهمان را
غبار خاطرت را غیر ازین موجب نمیدانم / که جاروب سر کوی تو چشمم ساخت مژگان را
اگر دریابد آن لذت که دارد آب شمشیرت / بکام خود خضر هرگز نخواهد آب حیوان را
بقتل دردمندان بخیهٔ تو گر شود رنجه / برسم اجره بستان قاتل من جوهر جان را
چو صرفی بندهٔ سلطان عشقم ده چه سلطانی / که با موری تواند داد ملک صد سلیمان را

خندید چون بکعبه مرا دید مست ما / یعنی که راه کرده غلط بت‌پرست ما
گویند با بتان دل خود را چه می‌دهی / ده چون کنیم نیست دل ما بدست ما

دایم بخار نشست دل از ناوک بلا بیرون رود چسان بخست از خار پست ما
امروز نیست عهد وفا تا خلل فتد محکم بعشق آمده عهد الست ما
از تیر آه ما بحذر باش کور رقیب کی باز گردد آنچه برآید ز شست ما
افشای سر عشق چو منصور اگر کنیم نبود عجب ز حوصلهٔ تنگ پست ما
باید شکسته بود که کارت شود درست
صرفی بود درستی ما در شکست ما

زان تیر در پناه خدا باد مست ما کز دست ظلم او بدر آید ز شست ما
نبود عجب ز محتسب شهر اگر شد بر دوش خود سبوی می ترک مست ما
رونق فزاست شیوهٔ ما در جنون عشق بیهوده است سعی خرد در شکست ما
بهر خدا ز خانقه آمد به بتکده چون طالب خداست دل حق پرست ما
از همت بلند سر ما چه خاک پست بی قدر پیش او چه بلند و چه پست ما
مردم ز ذوق آنکه جنونم چو دید و گفت هشدار ای بقید جنون پای بست ما
بر جان ماست منت اگر جان کند قبول
صرفی جز این چه خدمتش آید ز دست ما

گر جمال خویش بنماید دم بسمل مرا چون بها نظاره بس زان بت قاتل مرا
من نگفتم با کسی اما تنم از بسکه کاست دید هر کس آنچه بود از درد و غم در دل مرا
مژده وصلش بدل هر لحظه می‌دهم ورنه کی گردد بدینسان دولتی حاصل مرا
تا ز حال خود تواند گفت همراه امیدها ساغری با من که سازد مست و لایعقل مرا
وه نمیدانم چسان از کوی هجران بگذرم چون ز آب دیده انجا ماند پا در گل مرا
از که انجانی بروز هجر کارم مشکلست ای اجل بهر خدا کن حل این مشکل مرا
عقل من صرفی جنون عشق میگوید ازان
غافلان دیوانه و دیوانگان عاقل مرا

شد ز کف دامانش اما گر کند بسمل مرا باشد آخر دست در دامان آن قاتل مرا
پهلو چشم ساخت همچون مردم دیده ولی پرده های چشم از نظاره شد حایل مرا
رفت همچون عمر مقصودم ازو حاصل نشد سیفه می آید بسی زین عمر بی حاصل مرا

بپایگل خواهم ز آب چشم تو در کوی او — تا به تقریب بپیچان انجا ن بر د منزل مرا

عشق آن صورت بملک ستمم شد رهنمون — پیر عشق آمد درین ره مرشد کامل مرا

گر گریزان از غم او گشته یکنه بدم سفر — خود نیمهاں غمم پیش آید بهر منزل مرا

خواهم از دل آن غم جانکاه را بیرون کنم

ره چه سازم چون کنم صرفی که نا بد دل مرا

میکشی هر بیگناهی خر من دل ریش را — ره نمیدانم من مسکین گناه خویش را

خاطرش قتل مرا خواهان و من خورسند که هست — گوشه خاطر بسجانم آن جفا اندیش را

از پس و پیشم دمادم میرسد تیر غمش — من ز حیرانی نه پس میدانم و نه پیش را

عاشق از لبهای نوشینش نیابد کام دل — تا نه در راه محبت نوش و اندیش را

گر نشاط دهر کم در بیش باشد باک نیست — باکم خود راضیم هرگز نخواهم بیش را

خلق در اندیشه دنیا و فکر آخرت

نیست پروای دو عالم صرفی درویش را

بدینسان از کجا آموخت یارب کار بسمل را — که خلقی را کند قتل و نمیداند قاتل را

ولی بردارم از ایام د خواهم همدمی چون نی — که تا با او دمی آسایم و خالی کنم دل را

ملایک را چه حد پر زدن در محفل یار است — که چون جبریل صد پروانه هست آن شمع محفل را

چو عمری داشتم منزل بار در خلوتگه جانم — نمیدانم چرا آخر فراموش کرد منزل را

علامت میکند هر بیدلانت زاهد انغفلت — نماره خسار و بکره جلوه کن تنبیه غافل را

با نیماء اشارت گفت صرفی نکته راه عشق

گر اینجا غافلی باشد همین کافیست غافل را

اگر گشت غم بکشد از ناله بلبل را — ولی نه قتل هزاران چو او چه غم گل را

به تیغ غمزه خونریز خود مکن قتلم — مکش بکشتن من خنجر تغافل را

خط رخ تو برون کرده انداز سر من — هم آرزوی گل و هم هوای سنبل را

چه باره باز بلای بجانم از سر خواست — شکست طرف کلاهی نمود کاکل را

همیشه چند کشم درد هجر و جور رقیب — دگر نجوی ز من طاقت و تحمل را

ز توشه خرد و زاد صبر دل بر کن — براه عشق که زین صرفیا توکل را

چو جان نماست در هر جا که سازی جلوه گه انجا | بدن را اعتباری نیست خواه اینجا و خواه انجا
جدا گشتی جدا چون دیده و دل هر دو جای تست | بیا بنشین ز راه لطف گاه اینجا و گاه انجا
چه بی رویش نگردد کلبهٔ تاریک من روشن | چه حاصل گر بتابد روز و شب خورشید و ماه انجا
خوشم تا شد تنم دور از درش از ضعف چون کاهی | که در یک دم برد باد این تن مانند کاه انجا
من غم دیده را در بزم عیش گل رخان ره نیست | ولی شادم که باری نالهٔ من برد راه انجا
اگر در روضهٔ رضوان نبینم گل رویش | ز سر جوبهای آه من نروید گیاه انجا

بکوی دوست خون عاشقان بی گنه ریزند
مگر جز بی گناهی نیست صرفی گناه انجا

جان در تنم ز کوی نگاری سیمتن جدا | همچون مسافری که بود از وطن جدا
گر فی المثل بود ز ملایک رقیب تو | نبود جز آن ملک که کند جان ز تن جدا
آواره گشت از غم چشمت بکوه و دشت | آهوی چین جدا و غزال ختن جدا
من مبتلای هجر و ولی دل اسیر غم | زین قصه دل جدا بفغانست و من جدا
هرگز جدا نمی شود از جان من غمت | گر جان شود مرا بغیرت از بدن جدا

صرفی تو خود جدا نشوی زان صنم ولی
سازد بصد بهانه ات از خویشتن جدا

قدم نهاده مه من پی عیادت ما | خوشا مرض که شده موجب سعادت ما
کنیم سجده بمحراب ابروی او بی | که نیست جز رخ او قبلهٔ عبادت ما
بناز اگر نپذیرد نیاز ما چه عجب | که ناز شیوه اش آمد نیاز عادت ما
بتی که قاتل اهل وفاست می خواهم | که تیغ غمزه کشد از پی شهادت ما

بجز غبیر پیر مغان نیست مرشد صرفی
بر آستانهٔ او به سر ارادت ما

جا بر لب تو جام می لعل فام را | جانم بلب رسیده تو لب داده جام را
تا گشته می بدور لب سبحه لبت حلال | می خانه یافت زینت بیت الحرام را
میل دو زلف تو دل من می کند که هست | باز لفظ تو مناسبتی دال و لام را
ای ترک جان ستان همه را میکشی بناز | مخصوص جز بمن مکن این فیض عام را

در مسجد بکہ آں بُت کافر نشاں رسد — ہم قوم را ز جا برد و ہم امام را
میرم ز ذوق آنکہ سلامش اگر کنم — مے خندد و جواب نگوید سلام را

صرفی ہوائے کعبۂ خلت اگر تراست
بشکن خلیل وار بت ننگ و نام را

نیامد صورتے جز قالب جانان من جانرا — توانی دید جانرا گر توانی دید جاناں را
گرفتم دین عشق و خوار در کوی رقیبانم — بلے در کافرستاں حرمتے نبود مسلماں را
بُت من در رخ نما تا نور وحدت جلوہ گر گردد — براندازد بنائی اختلاف کفر و ایماں را
بحمداللہ کہ از راہ وفا گشتم سگ کویش — کمالے پیش ازیں نتواں تصور کرد انساں را
دل و دین برد زلفت گر برد جاں نیز چہ توانکرد — کہ نتواں منع یغما کرد ترک ناپشیماں را
ز دست اندازی جانہای دامنگیر مے ترسد — سہی سروے کہ بالا مے زند از ناز داماں را

چہ مے نالی ز غم صرفی بدہ جان و فراغت کن
چرا دشوار باید کرد بر خود کار آساں را

ای ہوائی ترا بدل سے پا و ا — انت ماوا و انت من اہوا
ہم ترا بر سر است افسر حسن — ہم تو افراشتی بعشق لوا
ہم تو ئی خاکسار کوی نیاز — ہم تو ئی ناز بین بے پروا
من چہ جویم دوائے درد از تو — کہ تو ئی دردمند و درد و دوا
من چہ مے گویم و چہ مے شنوم — ہم تو گویا و ہم تو خود شنوا
چوں بگویم کہ من توام تو منی — کہ دوئی در من و تو نیست روا
دعوئے اتحاد خود با تو — دارم و صادقم دریں دعوا
گر گنہ ہے ز من طلب داری — خود تو بر مدعی بندہ گواہ
شافعی و ابو حنیفہ تو ئی — از تو دارم براین سخن فتوا

صرفی اظہار سر عشق مکن
ورنہ در عاشقی شوی رسوا

بیت
قیامتے عجب از قامتی پدید آمد — ز ناز و غمزہ اش ای دل ببیں قیامت را
مسافراں رہ بے نہایت شوقم — کجا مجال بود نیست اقامت را

بیا ببین ز سر ناز سرو قامت را
منکران قیامت قیامت را

براه عشق بلا در بلا است میدانم | جز این طریق ندانم ره سلامت را

طریق من بعلم عاشقیست جان دادن | ولی بخاطر من نیست ره ندامت را

قتیل خود بدمی زنده کرد همچو مسیح | سزد که معجزه گویند این کرامت را

کنند اهل جنون اقتدا بتو صرفی
بجز تو کیست که لایق بود امامت را

ماهی که نیست جز رخ او آفتاب ما | از مهر او است ذره صفت آفتاب ما

از چاک سینه پرتو رویت بدل فتاد | یعنی که گرد تیغ تو کشف حجاب ما

هردم کشیم از لب تو یک سخن سوال | بگشای لعل خود نفسی در جواب ما

بیدار اگر کاشکی شود این بخت خوابناک | تا آن مه دو هفته برآید بخواب ما

زان روی آتشین چو دل ما کباب شد | از خنده بزن نمکی بر کباب ما

ای خضر عیب باده کشی ها بما مکن | چون نیست کم ز آب حیاتت شراب ما

صرفی فتاده سایه سرو چمن در آب
با عکس قد او است بچشم پر آب ما

زلف شبگون بر رخ افتاد آن بت دلخواه را | تا چه خاصیت بود یارب کسوف ماه را

هر محبت پیشه را عاشق صادق مگو | تا نداند عیش روح افزا غم جانکاه را

توشه کونین در بازو برد در راه عشق | توشه نبود به از بی توشگی این راه را

تا گلو گیرم خیال زلف پرپیچ تو شد | راه بیرون آمدن بربست دود آه را

دو بهم تا قان خود بنمای روزی یا شبی | در فراقت چند بشماریم سال و ماه را

هست سوگند رقیب تو نشان کذب او | تا کی از وی بشنوم والله را بالله را

برتر از عرش است صرفی درگه سلطان عشق
از پر جبریل جاروب است این درگاه را

جان نرفتی از تن و شرمنده کردی بنده را | پیش او عذری نمانده بنده شرمنده را

جای مردم تنگ شد بر مردگان زیر زمین | بسکه او ننگ انداخت بر روی زمین یک زنده را

غمزه و ناز و عتابش جانستان هر یک ولی | نیست پروائی اسیری دل ز جان برکنده را

خنده می آید مرا بر اشک بی تاثیر خود | شمع سانم گریه خود گشته باعث خنده را

غم مرا از پا فگنده و در پی قتلم رقیب
سر بریدن نیست از مردی ز پا افگنده را

من فقیر ژنده پوشم و دل ز غم صد پاره ام
ساختم از پاره هایش رقعه های ژنده را

صرفی از قد بلند سرو ما و سایه اش
کن طلب عمر دراز از دولت تابنده را

راحت مجو که ساخته پیدا خدای ما
ما را برای محنت و محنت برای ما

روزی جفای دوست بحدیکه ممکن است
این طرفه تر گذشته ز بود وفای ما

خواهد شدن خلاص ز ما و سخن نشود
دردش که آمد است بجنگ از دوای ما

چون نیست غیر سینهٔ ما منزل غمت
خواهد غمت همیشه بعالم بقای ما

ماییم جانشین تو مجنون عامری
کو آنکه بعد ما بنشیند بجای ما

باد است حلق تشنهٔ ما آب تیغ تو
ای کاش مستجاب شود این دعای ما

صرفی چه فکر باده پی دفع غم کنی
خون جگر بس است می غمزدای ما

ز بس از آهوی چشمت خجالت تو غزالان را
ز سرو قد تو شرمندگی نازک نهالان را

جوانان پیر گشتند از تو یعنی بار غمهایت
چو پشت سال خوردان ساخت قد خورد سالان را

جمال خوبرویان بر کمال آمد ولی دیدم
تحیر در کمال حسن تو صاحب کمالان را

سر زلفت که حال ما بر آشفت و نه رفت از دست
بود فردای محشر دستگیر آشفته حالان را

اگر معشوقهٔ بلبل گل است این ناله پیشش چیست
هوای قامتت در سر غالبا این مرغ نالان را

اگر وصف غم و اندوه زهر آلود من گویند
حدیثش تلخ آید بر زبان شیرین مقالان را

چو عشق ماست صرفی بر کمال از ناصحان غم نیست
چه باک از طعنه های ناقصان صاحب کمالان را

ای در چمن بدست گرفته پیاله را
از رشک آن جگر شده خون جام لاله را

غیر از جگر چه میخورم اکنون که کرد عشق
از خوان غم حواله من این نواله را

چون بر زمین نیافتمت ساختم روان
در جستجوی تو بفلک آه و ناله را

کامم حواله شد بدهانت ولی چو او
پنهان شد از که می طلبم این حواله را

کس را غمت ز خورد و کلان شادمان نماند
نی هفت ساله را و نه هفتاد ساله را

بنود عجب که حسرت آهوی چشم تو ‌‌ — بسازد سفید چشم سیاه غزاله را

هر پاره از تن دل صد چاک یک ورق — مضمون بلا و محنت و غم این رساله را

خواهم خراب مزرع امیدت ای رقیب — زانرو فشانم از گهر اشک ژاله را

صرفی بیاد لاله عذران باده نوش

نرگس صفت ز کاسهٔ سر کن پیاله را

زضعف تن عجب حالیست بیمار محبت را — که نتوان کشید از ناتوانی بار محنت را

بترسید ای رقیبان از من و سهلم مپندارید — بریزم خون خلقی گر برآرم تیغ غیرت را

ز بس کاندوه در محنت ز من محنت در اندوه است — تمناست خلاصی از منست اندوه و محنت را

بزور قوتی کز وعدهٔ دیدار او دارم — کشیم با این تن چون کاه بار کوه فرقت را

مصور گر نگارد صورت مثلش عجب نبود — که از تاثیر تشبیهش کشد جاندار صورت را

بعهد گلستان کوی او انصاف رضوان بین — که پنهان کرد و نتوانست ظاهر ساخت جنت را

مپرس از اهل تقوی لذت جام می عشقش — چه ذوقی نیست ایشان را چه میدانند لذت را

مرا بر سر نه حاسد راست گرد رهگذار او — که فرق هر گدائی نیست لایق تاج دولت را

زمحنت های عشق تو نخی باید شکایت کرد — ز کوی محنتش باید کشیدن بار محنت را

بیک جستن پس اندازد ابد را در ازل سازد

اگر جولان دهد صرفی سمند شاه همت را

بنگر چگونه داشت بلا اشتیاق ما — کامد ز آسمان بزمین در وثاق ما

گر آب خضر از لب لعل تو در گذشتیم — بخشد ز مرگ چاشنی در مذاق ما

نقد حیات ما بتو هجرانش ای اجل — نسپرد جز به مشورت و اتفاق ما

ظاهر شده بصورت ابر سیه غمت — گرید نه بعد مردن ما در فراق ما

ماندیم رخت هستی خود را بطاق دیر — دست فنا نمی رسد اصلا بطاق ما

بر بام ما اگر شود آن ماه جلوه گر — بر بام عرش سایه فتد از رواق ما

در راه عشق سست بود ناقهٔ سلوک

صرفی ز جذبهٔ الست درین ره براق ما

یار بی پروا و مشتاقش دل بی شاد ما — ما بیادش فارغ از کونین او از یاد ما

ز آب تیغ او حیات آب حیوان یافتیم / کو بیابد خضر از بهر مبارکباد ما
زلف تو ما را سیه روز و پریشان روز ساخت / دل با او آویخت تا بستاند از وی داد ما
آن شه بالا بلند آن سرو بستان را چو دید / گفت خندان اینک اینک بندهٔ آزاد ما
خانهٔ چشم از سر شک ماست پیوسته پر آب / ترسم این سیل بلا ویران کند بنیاد ما
مصلحت آنست کز عالم قدم بیرون نهیم / چون بتنگ آمد اند اهل عالم از فریاد ما
حرف دانش را ز لوح دل ستردن دانش است
صرفیا تعلیم ما کرد این چنین استاد ما

کاشکی در خواب میدیدم خیال یار را / تا نگه همره نمی دیدم با او اغیار را
ای بگوشت تو حدیث بیغمان جای ساخته / بشنوی از دردمندان ناله های زار را
گر نگه دارم دل خود را ز چشم مست تو / وه چه سازم چون کنم این طرهٔ طرار را
ناوک ابرو کمانی دوخته بر یکدگر / جان ریش و سینهٔ چاک و دل افگار را
گر نه مرگ من به تیغ او بود عار من است / آخر از دنیا بغفلت چون برم این عار را
کی توانم دید نقشش ای بخت خواب آلود من / چشم بیدار است لایق دولت دیدار را
می کشیم از هجر آزاری که در دم مردمی
گر تصور کرده می ای صرفی آن آزار را

وه چه حالست اینکه گر در خواب بینم یار را / بینم اندر خواب هم همراه او اغیار را
سر بصحرای جنون خواهم نهادن همچو یم / گر شبی در خواب بینم آن پری رخسار را
لذت عشاق در مردن بکار عاشقی است / از حیات خود چه لذت مردم بیکار را
گر شب هجران سلامت مانم از تیغ اجل / روز وصلش چون کنم آن نرگس خونخوار را
یار جور اندیشه و من مهربان خواهمش / چون روا دارم که جور اندیشه گویم یار را
محنت هجر تو بسیار است و صبرم اندکی / چون کنم بسیار را اندک، اندک را بسیار را
ترسم ای صرفی که شادی مرگ خواهم شد بهجر
گر بخاطر بگذرانم دولت دیدار را

بر دل آمد تیرها زان کمان ابرو مرا / هست دل چون ترکش پر تیر در پهلو مرا
گر بکمان زاری جدا زان ترک عاشق کش شوم / بهر قتلم بر بدن هر بدن تیری شود هر مو مرا

منکه نالانم چو موسیقار در چنگ غمت | تیرها رفت سراپای در پهلو مرا
درگذشت از سینهٔ آهو خدنگ ترکش من | در جگر سوراخ گشت از رشک آن آهو مرا

آنکه عرفی ناوکش را از جگر کردم هدف
درمیان جان الف وار است تیر او مرا

گر ماهِ من از مهر تو باشد هلاک ما | هر صبح آفتاب برآید ز خاک ما
چون چشم ما باشک شد از نقش غیر پاک | بهر نظارهٔ تو سزد چشم پاک ما
یارب چرا ز درد دل ما است بیخبر | مشوق بسکه جای او است دل دردناک ما
زاهد طهارت دل از آب وضو کند | از بهر پاکیش بطلب آب پاک ما
از روی لطف نیست بغیر التفات او | مقصود او از آن نبود جز هلاک ما
ترسم که باک دارد ازین خون ناحقم | هنگام کشتنم بت بی ترس و باک را

عرفی ز بهر پرتو خورشید عارضش
بنگر دریچه ها بدل چاک چاک ما

نقد جان خواهم برسم رشوه داد استاد را | تا پی قتلم کند تعلیم او بیداد را
بسکه یاد دوستان کردم نخواهد دلش | پیش او مذکور نتوان کرد حرف یاد را
جلوه در باغ گر دو بندهٔ او گشت سرو | طرفه کاری کان شهی در بند کرد آزاد را
در چمن بی باد قدش ریختم باران اشک | پا بگل ماند است از آن همرو هم شمشاد را
کی دلش سازد نرم زبانم چون تاثیر نیست | در دل سنگین شیرین نیست فرهاد را
همره باد آیم از ضعف بدن در بزم او | لیک پیش شمع من ره نیست هرگز باد را

پا بدار ای عرفی از بی رنگی نشان تیغ زنان
گر کسی رنگین کند سجادهٔ ارشاد را

صد پاره است جامه ز دست جنون مرا | عشق تو کرده است ز پرده برون مرا
خواهد زبون دهر چو دونان مرا فلک | دون مثل خود خیال کند چرخ دون مرا
نظارهٔ تو تا نه مرا رشک بکوی عشق | عشق تو شد بکوی جنون رهنمون مرا
از بسکه خون ز دیدهٔ غمدیده ریختم | آخر کشید جانب تیغ تو خون مرا
باغم ز چرخ ساخته ام چون امید ما است | صهبای عیش و زین قدح باژگون مرا

از بسکه محکم است بنای وفا یقین
صرفی جفای دوست نسازد زبون مرا

بغیر از سایهٔ خود نیست همره هیچکس ما را — که باشد روز هجران گاه پیش و گاه پس ما را
بدست آرزو نقش کشیدن حد ما نبود — همین از آن دو زلف عنبرین بوی است بس ما را
محبانیم و فرق است از محبت تا هوس بسیار — نه پنداری چو ارباب غرض صاحب هوس ما را
بعیب جامهٔ جان چاک از دست اجل بهتر — بدامان وصالش گر نباشد دسترس ما را
چیا پی می برد چشمم نمی دانم که چون باشد — بنه از کوی او ای همنشین بر دیده خس ما را
نه عمر ماست باقی یک نفس اما ز ضعف تن — چه یارای تحمل کردن بار نفس ما را
ز جان خویش دل گیرم بیاد جانستان چشمت
چو صرفی گوشهٔ چشمی است از تو ملتمس ما را

شد ز کف زلفش که بودی در جنون زنجیر ما — وه که رفت از دست ما سر رشتهٔ تدبیر ما
دیدهٔ بیدار ما دید آن پری رو را بخواب — نیست جز دیوانه گشتن عاقلان تدبیر ما
ما بفریاد یم و او را نیست بر ما هیچ رحم — وای بر ما آه از این فریاد بی تاثیر ما
راه عقل ما ز هر جانب جوانی می زند — مبتلای نوجوانان گشت عقل پیر ما
کافری کز صدق در عشق بتی زنار بست — نیست از زنارش افزون سبحهٔ تزویر ما
خامهٔ تقدیر از حرف غم بنام ما نوشت — نامهٔ آن خامه نبود قابل تدبیر ما
عذر جان نادادن از هجر است امید وصال
وه که عذر ماست صرفی بدتر از تقصیر ما

گر کند غمخوارئی ما در دمندان یار ما — غیر قتل ما ندارد مدعا غمخوار ما
بار غم داریم و می خواهیم جا زیر زمین — تا بکی روی زمین باشد بزیر بار ما
در هوا لیش کار ما اخفای سر عاشقی است — باز مبدا اندا اما از هوا لیش کار ما
نه همین اهمال حتمها است ما را بلکه هست — همچو پاره اهمال ها و پاره هم چون پرار ما
در نه تاب ... خش اندک است اما هنوز — هست بسیار اندکش اندک بسی بسیار ما
... کشیم ... از این لطفیکه داری بر رقیب — ای جفا جو چند باشی در پی آزار ما
جان بجو ... در وفای آن جفا جو میدهیم — حیف اگر قدر وفاداران نداند یار ما

گر بدانی قدر خونبهای روی خویش را — کی نشستی با کسی روی نکوی خویش را

گرد راهش را بپیرای آب چشم از روی من — من نمی‌خواهم که ریزم آبروی خویش را

فیر آشوب و بلا آن شوخ تعلیمی نداد — طرهٔ طرار و چشم فتنه جوی خویش را

گفتمش چوگان زلفش را دل سرگشته گو است — لیک تاثیری ندیدم گفت‌وگوی خویش را

خلق من مهر و وفا و خوی من محنت کشی — چون توانم کرد دیگر خلق و خوی خویش را

پردهٔ رویت بچشم خویش دارم آرزو — باز می‌خواهیم آب رفته جوی خویش را

آرزو داری که بوسی عرفیا خاک درش
می‌بری آخر بخاک این آرزوی خویش را

بهر جایی که بینم قامتش را جلوه گر آنجا — بگوشش جان رساند عالم بالا خبر آنجا

بسوی جلوه گاه او دوم حالی عجب دارم — که نشناسم سر از پا و ندانم پا ز سر آنجا

بکویش رفت دل جان نیز خواهد رفت دنبالش — که تا گوید در دیگر وگر با یک دگر آنجا

چسان زانجا دل بیماند و نه جان نه خسان دمان — من و کوی محبت گرچه باشد صد خطر آنجا

بشهر عشق سیم و زر ندارد قدر ای عرفی
شریک سیم گون می‌باید و روی چو زر آنجا

چسان خواهم من دیوانه با خود آن پری رو را — مبادا صحبت دیوانگی باره آورد او را

چو از بهر هلاک بیدلان چین جبین بس بود — نمی‌دانم چرا چندین گره افکند ابرو را

رقیب آمد پی نظارهٔ رخسار جانانم — ز چشم بد نگهدارد خدا آن روی نیکو را

چو دلبر گشت ساقی گفتمش جام مرا بر کن — بگفت اینجا که ره واداست این گستاخ پرگو را

لبالب کاسهٔ چشم من است از خون دل ساقی — نخواهم بی‌لب جانان لب جام و لب جو را

اگرچه او نه ریزد خونم اما زنده چون مانم — که عشقش بر تن من ساخت تیغی هر بن مو را

چو چشمانت تو غالب نیز تاراج دل و دین کرد — نگر در ملک حسن آئین ترکانست هندو را

بخوی بد تحمل کردن از بهر رخ نیکو — بود ناچار اسیر آن نکورویان بدخو را

ندارد هیچ کس مطلوب جز یار وفاداری
نمی‌خواهد دل عرفی جز آن شوخ جفاجو را

بعالم زنده باید که بردارد غم او را — ز قتل عام باید منع کردن ترک بدخو را

بجائی جامه سبز بفت خود خورشید میخواهد | لباس مشک فام سایه آن سرو دلجو را
اگر سر بر زند خوری که در دل دارم از یادش | بر بینی مطلع صد ماه تابان سر بن مو را
وصالش برتر است از آرزوی ما و میباید | که نگذاریم در راه طلب هرگز تگ و پو را
نخواهیم در دعا جز دولت دیدار و میخواهیم | که دولت خواه داند دلبر من این دعاگو را
اگر مهر گیاه و نگشن گوبیش غذا نبود | نخواهد گشت هرگز مشک حاصل ناف آهو را

چو بد گوئی ز خوبان خوشنما آمد بگو صرفی
که جز خوی نکو لایق نباشد روی نیکو را

بگنج عزلت از آرزوی شد هوس ما را | که نیست آرزوی اختلاط کس ما را
ز صحبت نفس خود به تنگ آمده ایم | کجا بود بجهان میل هم نفس ما را
اگر بدست نداریم جام عیش چه غم | قدح ز چشم و می از خون دیده بس ما را
جهان بود قفس ما که طایر قدسیم | خدا اگر بدر آرد ازین قفس ما را
وطن به قاف قناعت گرفته عنقائیم | هوای شهد و شکر نیست چون مگس ما را
کنار ما است ز سیم سرشک مالامال | اگر بمال کسی نیست دسترس ما را

چنین که از همه وارسته ایم چون صرفی
ز هیچ کس نبود هیچ ملتمس ما را

دلم بستاند و خواهد برد جسان را | دعا گوییم بجان آن دلستان را
روانه کردم از دیده جوی بسیاری | که گیریم راه آن سرو روان را
یقین دانم که در کنه دهانش | نخواهد بود هرگز ره گمان را
ز بهر من کند نامهربانی تر | زمانه آن همه نامهربان را
بدل گوییم حدیثی از زبانش | بکام خویش خواهیم آن زبان را
مه من مهربان بر دیگرانست | جفایش نیست الا امتحان را

چو گم گشتیم در فکر دهانش
بجو صرفی ز ما نام و نشان را

دل گشته بدان دهان مایل ما را | بعدم کرده روان ما را
سر ز پیری سفید شد ز فراق | وصلت از سر کند جوان ما را

به گمان زان میان نشان داری ‏ از تو کی بود این گمان ما را
از غم روزگار وارستیم ‏ غم تو ساخت شادمان ما را
خاک راه تو گشته ایم بس ‏ که زمین است آسمان ما را
چه نشان از مقام ما طلبی ‏ نه مقام است و نه نشان ما را

صرفیا فارغیم از دو جهان
نیست کاری بااین و آن ما را

سبحه و سجاده ای زاهد نمی باید مرا ‏ این تکلفهای رسمی خوش نمی آید مرا
هر چه ممکن باشد از درد و بلا دارم همه ‏ یارب این گردون دون دیگر چه افزاید مرا
دل بجانان دادم و جان هم اگر خواهد دهم ‏ یعنی استادم بخدمت هر چه فرماید مرا
گر به زاهد ره یابی و من از وی دور دور ‏ تا ز آب دیده اش دامن نیالاید مرا
تا بود جان در تنم هرگز نباشم بیغمی ‏ تا مگر گر جان برد خاطر نیاساید مرا
چون نباشد قبله سجاده هم جز روی دوست ‏ رو بسوی کعبه آوردن نمی شاید مرا

صرفی از من خوش دلی دور از گل رویش مجو
غنچهٔ دل بی نسیم وصل نگشاید مرا

رفیق راه محبت وفا بس است مرا ‏ انیس گوشهٔ محنت بلا بس است مرا
نه میل کسب هوا دارم و نه آب روان ‏ سرشک و آه خود آب و هوا بس است مرا
مبین کواکب اشکم ز ماه و مهر رخش ‏ ببین براه طلب رهنما بس است مرا
محب صادقم ای جان خدای میداند ‏ گواه صدق محبت خدا بس است مرا
تو خوش بناز قدم بر گل و سمن می نه ‏ که خارهای بلا زیر پا بس است مرا
امام شهر به مسجد اگر نزاد نه هم ‏ به پیر باده فروش اقتدا بس است مرا

ز خون خود چه خورم غم بعالم اسباب
که صرفیا ز جگر خود غذا بس است مرا

نه ز من بندگی سابقه یاد است ترا ‏ نه کسی یاد ازان سابقه داده است ترا
چه شود گر نه گذاری به رقیبان کاری ‏ که باین طایفه کاری نه فتاده است ترا
تو چه دانی غم و اندوه دل پر خونم ‏ ای که پیوسته دل خورم و شاد است ترا

نامرادان همه بهر تو بمیرند ولی — یارب از مردن اینها چه مراد است ترا

صرفی از عشق دلت لاله صفت پرخون است
بر دل این داغ ندانم که نهاده است ترا

لعل همرنگ بود آن دو لب میگون را — لیک هرگز نبود خاصیت می خون را
کلک مژگان به رقم حرف غم از خون بنوشت — لیک آن کیست که گوید بتو این مضمون را
چون گشایم من دیوانه ز زلفت گرهی — حل این عقده میسر نشد افلاطون را
بار اندوه مرا کوه ندارد طاقت — نیست گنجایش غمهای دلم هامون را
حسن را گرمی بازار بود ز آتش عشق — جای آنست که لیلی طلبد مجنون را
مهر هر روز کمالی و زوالی دارد — بتو داد ست خدا خوبی روز افزون را
چشم آن نیست که آید نه دلم تسخیرت — گرچه آموزد از آن چشم سیه افسون را
بود جان خسته بدن نیز کنون شد بیمار — غم تو کرد تصرف چو درون بیرون را

بی رخ تو بگل و لاله چه بیند صرفی
بجنین ها چه کند شاد دل محزون را

من مهجور و شب محنت و بیداریها — وز دو دیده ز غم هجر تو خونباریها
جای خواهم بدرت گرچه عزیز تو نیم — عزتم بسکه گشتم بر در تو خواریها
التماس کرم و لطف ندارم که خوش است — از تو جور و ستم از بنده وفاداریها
جان بهر تاری از آن زلف رگی بر بسته — یعنی از جان بتو داریم گرفتاریها

غافل از صرفی غم دیده چه باشی چندین
بی غمان را چه کنی این همه غمخواریها

گذر افتاد بر سر حرم او را — خاک بر سر رقیب بدگو را
باعث میل دل به شیفتگان — شد جنون من آن پری رو را
گر اشارت ز ابروی بیم بکرم — نه بپیچم کمین شکست ابرو را
خوبیش آمد نکو ملی لایق — خوی نیکوست لیک نیکو را

چه حد بنده لاف بندگیش
بنده صرفیست آن سگ کو را

عیش را نیست ره به وادی ما — وادی ما و نامرادی ما
بسپریم نقد جان به همت — که جز او نیست اعتمادی ما
شادی ما بناله های حزین — رقص چرخ از سرود شادی ما
سگش از قتل ما ندارد داد — خوش خبر ای منادی ما
عادت ما و خاوه مستغنی — یاد ما از امور عادی ما
اعتقاد صفای باطن خم — عمدهٔ پاک اعتقادی ما

صرفی از شیخ کار ما نه گشود
پیر دیر آمده است هادی ما

ده نمیدانم که از ما باز رنجیدی چرا — گر نه رنجیدی ز حال من نپرسیدی چرا
ما گل مقصود خود تا چند از باغ رخت — تو چو گل دامن ز ما از ناز درچیدی چرا
هر چه غیر تست از آن پوشیده ام من چشم دل — چشم لطف از حال زار من تو پوشیدی چرا
مردم از درد و نیفکندی نگاهی سوی من — سوی بیدردان بچشم مرحمت دیدی چرا
غالباً چون غنچه دلتنگ آمدی از صحبتم — ور نه همچون گل بروی من نخندیدی چرا
جام جام از چشم خود خون جگر خوردم که تو — کاسه کاسه می ز دست غیر نوشیدی چرا

در حق ما گر نه کردی گوش قول حاسدان
همچو صرفی زار نالیدیم و نشنیدی چرا

ای که از قول رقیبان گذرے نیست ترا — چه عجب گر به اسیران نظرے نیست ترا
تا کی آتش بدل سوخته ام خواهی زد — مگر از دود دل من حذری نیست ترا
چه شود گر بنمائی بمن آن روی نکو — که نکوخواه تر از من دگرے نیست ترا
جگر خلق جهانے ز غمت خون شده است — نظرے جانب خونین جگری نیست ترا
سر نهادیم بپای تو ولے نتوان گفت — که به عشاق چرا هیچ سرے نیست ترا
در دلم جای تو و حال من آشفته چنین — عجب است اینکه ز عالم خبری نیست ترا

گذرش بر تو فتد صرفی اگر جان بدهی
بگذر از جان چو ز جانان گذری نیست ترا

درد عشق آمد لذیذ این جان غم پرورد را — دردمندی کو که داند لذت این درد را

می کنم در سینه دردِ عاشقی پنهان ولی | چون کنم یا رب سرشکِ سرخ و روی زرد را
ماهِ من در جستجوی تست هر روز آفتاب | نیست مقصودی جز این خورشید عالم گرد را
کی شود آگه ز اشکِ سرد و آهِ گرم من | چون تو خود هرگز ندیدی هیچ گرم و سرد را
ذره سان خورشید سرگردان تست ای مه بلی | مهر تو تاثیر دارد هر بزرگ و خورد را
عاشق آن نبود که از دنیی و عقبی غم خورد | عشق باید کز دو عالم فرد سازد مرد را

چند بر صرفی جفاها چون شد از غیر تو فرد
این همه تکلیف نتوان کرد مرد فرد را

صفائی می زداید زنگ غم از آئینهٔ دلها | الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها
چه غم گر هر دمی صد مشکل افتد بر محبانت | که بر مردان راه عشق آسانست مشکلها
نشین در چشم و جا در دل کن و منزل درون جان | که از بهر تو داریم این همه جاها و منزلها
مشو از آتشِ غیرت مرا پروانه سان یعنی | مشو با روی آتشناک هر شب شمع محفلها
جرس وار است دل نالان و مشعل شعلهٔ آهم | که تا ممتاز باشد محمل یارم ز محملها
براه او رست گلها از سرشک ما و امید است | که قالبهای ارباب وفا سازند ازان گلها

دلم می داند ای صرفی که می خواهد دلش گفتم
عجب نبود که دلها را بود راهی سوی دلها

حبیبی ضربهٔ بالسیف تکفینی تفجعها | که در تاخیر آفات است در آفات مشکلها
چو با وعدهٔ تسلیم جانها وقت دیدار است | فهی الابدان امهلها الی المیعاد امهلها
به صحرای عدم افتاده ام در منزل او را | هنوز اندر رهست از بس گونه بسیار است منزلها
روان گر دیده دریائی ز آب چشم خونبارم | چه دریائی که چند دشت بلایش نیست ساحلها
سگان او به فریاد اند ازین محنت که در کویش | بر اینها جای بودن گشته تنگ از کثرت دلها
ز آب دیدهٔ اهل وفا گلهاست در کویت | سراسر سرو من مهر گیا روید ازین گلها

بر جانان تحفه بجانست چو لایق نیست ای صرفی
الی من یخدم الکاتب الذی فی الباب ارسلها

خط کشیدی بر شکستی قدر مشک ناب را | وه که زیب از سایه دادی مهر عالم تاب را
ای بهار عالم جان باغ حسن آراستی | بهر گل رنگین نهادی سنبل سیراب را

چند چون گل هم نشین باشی بهر خار و خسی تا بکی داری چو بلبل در فغان احباب را
ای در مقصود من بسته سلامم گوش کن در جواب من دهن بگشای فتح الباب را
نیست بیمار غمت را آرزو قند و شکر از لب لعل تو خواهد شربت عناب را
شیوه ام مهر و وفا و پیشه ام عجز و نیاز کس نداند به ز من در راه عشق آداب را
صرفی از اسباب رو سوی مسبب کن مخواه
از پی اسباب عالم عالم اسباب را

بدل آرم خیال گیسوی جانانهٔ خود را که زنجیری نهم بر پا دل دیوانهٔ خود را
نما رخسار آتشناک بر جانم بزن آتش چه عجب است ار بسوی شمع من پروانهٔ خود را
درون سینه ام دل کرده یاد شمع رخسارت چراغ افروخت تا روشن کند کاشانهٔ خود را
بخونم تیغ تو آلوده گشتن شرک من حیف است اشارت کن بقتلم نرگس مستانهٔ خود را
درون خانه از نظاره گوی نه محرومم به آب دیده خواهم ساخت ویران خانهٔ خود را
ز بیم آنکه افسانه ام کس ما بلت گردد نمی خواهم که شود شهرت ز بیم افسانهٔ خود را
خیالش در دل چاکت در آمد صرفی از هر سو
ز هر جا پرتو خورشید بین ویرانهٔ خود را

نعمت عشق تو از خوان فلک قسمت ما نتوان شکر تو گفت ای تو ولی نعمت ما
آب باران بلا بوده و نمناک ره غم چون سرشته فلک از دست قضا طینت ما
جز به زنجیر سر زلف پری رخساری نیست در سلسلهٔ اهل جنون نسبت ما
خاک راهت شده در آرزوی قد تو ام گر چه پستیم بلند است بسی همت ما
سخن تلخ بما گفته لب شیرینت کرده زهر بلا تعبیه در شربت ما
استخوانی ز تن لاغر ما مانده خوشم که پس از مرگ بر آرد سگت از تربت ما
جذبه بخش آمده هم صحبت ما صرفی
قابلی کو که شود بهره ور از صحبت ما

جان چه خواهد بود تا مانند جان گویم ترا چیست مانند تو تا مانند آن گویم ترا
ای بقد چون سرو رفتار چون کبک دری کبک خوش رفتار با سرو روان گویم ترا
شیوه است ما مهربانی و من اندوه کش بهر تسکین دل خود مهربان گویم ترا

چون فرعه نسبت تو دانند که خشت بالبود نه مهر | من کیستم تا این چنین با آن چنان گویم ترا
در زمان حسنت آخر فتنه بر خاسته | می سزد گر فتنه آخر زمان گویم ترا
ای بتو من زنده اما زنده با بسبنده ام | جان عاشق با حیات جاودان گویم ترا

صرفی از عشق نکویان در جهان رسوا شدی
جای آن دارد که رسوای جهان گویم ترا

امید مرهمی هست از خدنگت دل فگاران را | مکن نومید از بهر خدا امیدواران را
چه حاجت شرح حال دردمندان با سگان او | که معلوم ست حال دردمندان دوستداران را
عذار خوبرویان نیست مانند گل رنگین | ولیکن نیست رنگ آشنائی گل عذاران را
غم و درد تو می پرسد ز احوال دل و جانم | که جز یاران نمی داند کسی احوال یاران را
سمند ناز را جولان کنان چون جلوه گر گشتی | بخاک راه یکسان ساختی چابک سواران را
چه نزدیک سگ کوی تو یار را اعتباری نیست | کجا در محفل خود ره دهی بی اعتباران را

بگو صرفی به ناصح جرعهٔ در کش دگر بنگر
که خود را بند یابد کردنت با می گساران را

دلا تا کی کشی در کوی او آه و فغانی را | سگش آزرده می گردد مرنجان بیزبانی را
نه دادی آب تیغ خود بخلق خشک یک تشنه | ندیدم در جهان مانند تو نامهربانی را
خط شبگون بر آوردی و کردی عالمی تیره | پریشان ساختی زلف و بر آشفتی جهانی را
ز خواب ناز تا آن نرگس خونخوار بگشادی | نماند آسایشی در هیچ قالب هیچ جانی را
بخاک کوی بت افتادم و دل انجا نمی خواهد | رقیب ناتوان من تو چون من ناتوانی را
گمان دارم که جان بسپارم از مستی بی تیغ خونریزش | نمی دانم چه باید کرد یارب بدگمانی را

نماند اصلا نشان نقش من بر صفحهٔ هستی
چسان جوید و صرفی بیابد بی نشانی را

فرض گردم که شود یار ز اغیار جدا | چه کنم چاره که نبود ز من زار جدا
گر شب مرگ جدا جان ز تن افتد چه عجب | غم از آنست که افتیم ز دلدار جدا
از غم هجر تو صد گونه شکایت دارند | دل خون گشته جدا دیده خونبار جدا
ترسم آخر ز من زار جدا خواهی شد | که شود جان ز بدن عاقبت کار جدا

بار اندوه جدائی و من محنت کش   وه که افتاده ام از دوست بیکبار جدا
چند بینم در و دیوار نه بینم دیدار   در جدا گر نه کند بر من و دیوار جدا
گوئی از غیر جدا لیش کنم اما صرفی
بحکایت نتوان کرد گل از خار جدا

تا خیال تو بود همدم و همخانهٔ ما   نتوان از اجل آمد سوی کاشانهٔ ما
عیب دیوانگی ما چه کنی ای عاقل   دانش آموز خرد شد دل دیوانهٔ ما
ما که ویرانه نشینیم لبی معموریم   گنج بر گنج فتاده است به ویرانهٔ ما
عاقبت چون بسر منزل ما ره ببرد   رهبری غیر بلا نیست سوی خانهٔ ما
حاصل ما شده از کشت وفا دانهٔ اشک   طایر قدس غذا یافته از دانهٔ ما
چارهٔ مذهب همه کردیم ای مفتی شهر   هست یک مسئله مشرب رندانهٔ ما
سا   رنج بیهوده مکش چون نرسد ای صرفی
دست ادراک تو در دامن جانانهٔ ما

سایه انداخته است بر سر ما   سرو من مد ظله ابدا
دیدم از وی وفا در آخر عمر   شکر لله که عمر کرد وفا
آمد و جا گرفت در دیده   وه که این آمدن فتاد بجا
دل صفا یافت دید چو شد پر نور   در قدح های اوست نور صفا
اثر دانهٔ سرشکم بین   که بدام از آن فتاد هما
خال مهر و خط وفا آمد   بر رخ حسن او لبی زیبا
همدمم شد اگرچه خود عجب است   که کند شاه همدمی به گدا
پرسشم کرد با ادای نکو   زیبد از اهل حسن حسن ادا
پا بچشمم نهاد ای صرفی
وه که آزرده گشت آن کف پا

بسکه روز و شب خیال اوست در خاطر مرا   نسبتی دارم که گویا اوست خود حاضر مرا
ایکه با صد پرده پنهان بود از چشم دلم   نه چو گر پنهان کرد و جه آن نشد ظاهر مرا
همتم در باخت نقد هر دو کون از بهر او   پیش او شرمنده کرد این قامت قاصر مرا

ملتِ عشق است دینِ من ندارم هیچ باک   گر بگوید نامسلماں واعظ کافر مرا
دردمندان را براهِ عشق آخر مردنست   منزل اوّل درین راه هست آن آخر مرا
جاں به هجراں دادم و هرگز نکردم شکوهٔ   با وجود آن همه گویند ناصابر مرا
صرفیا دیوانهٔ وارسته از جان و جهاں
نادر است امّا توان گفت اینچنیں نادر مرا

خامهٔ عشق رقم کرد غمِ دلبر ما   گشت بر صفحهٔ دل تیر بلا مسطر ما
شب ما تار ز طلوع مهِ من با دگراں   طالع ما نگر و خاصیتِ اختر ما
چند پامالِ رقیباں سرِ ما خواهد بود   گو بزن تیغ و ببر ایں همه دردسر ما
بسکه در سنگ بلائیم گراں بار شده   هست در وادیِ غم کوه بلا پیکر ما
دل ما بردو ز ما گشت جدا غمزه زنے   وه نه دلبر برِ ما ماند و نه دل در بر ما
شکر لله که فراغت ز حوادث داریم   تا سوی ملکِ قدم عشق شده رهبر ما
تا خیال لب او همدم ما شد صرفی
زنده روح القدس است از دم جاں پرورِ ما

ماه روئے که منور شد از و خانهٔ ما   گنج حسن است که جا ساخت بویرانهٔ ما
از پئ پرسش ما اهل جنوں آمده یار   زاں پری روی پری خانه شده خانهٔ ما
تا که کاشانهٔ ما ساخته جا حور وشے   غیرت روضهٔ رضواں شده کاشانهٔ ما
دل گرفته ز لبش کام خود ایں عجب است   که پری گرد مسخّر دل دیوانهٔ ما
دانه را اشک چه صرفی ز غمش ریخته ام
مرغ وصل آمده مایل بسوی خانهٔ ما

هر کجا مے بینم آں چابک سوار مست را   دست و پا گم مے کنم از پا ندانم دست را
زیر پائے تو صنوبر مانده همچوں سبزه سر   سرو من پامال کردی هر بلند و پست را
واعظ ار بیند لبت بر من ملامت کی کند   محتسب گر می خورد معذور دارد مست را
عشق تو گر بود نابود جهانش باک نیست   هست سازد نیست را و نیست سازد هست را
ناوکش بر دل رسید ای صرفی از جاں درگذشت
وه چه شست است ایں دل و جانم فدا آں شست را

ترحم کن بحال بیدلان خود ستمگارا | چو دل بردی ز دست ما بدست آور دل ما را
اگر گجرات منزلهاش مے بینی نے خواهی | کنار آب رکنا باد و گلگشت مصلیٰ را
غلام هندوی خالت شوند البشوخ گجراتی | گر انصاف است خوبان سمرقند و بخارا را
بشهر احمد آباد است در هر کوچه بازارے | ولیکن نیست جز سودای خوبان اهل سودا را
برو در احمد آباد و بهر جانب تماشا کن | اگر خواهی که بینی دلبران ماه سیما را
تماشای بتان احمد آبادم تمنا بود | بحمد الله که ایزد کرد حاصل آن تمنا را

در افشان حشمت ای صرفی بست غاشیت چو حافظ
که بر نظم تو افشانده فلک عقد ثریا را

ای دل من در خم زلف چو چوگان شما | همچو گو سرگشته در کوی زنخدان شما
تا پریشان شد بران روی چو مه زلف سیه | شد پریشان عالم از زلف پریشان شما
لعل تو در مے فشاند با رقیبان و مرا | دیده گوهر بار از لعل در افشان شما
سامری در ساحری استاد وقت آمد ولے | او درین مکتب بود طفل سبق خوان شما
خنده شیرین تو هر گریه های تلخ من | گریه تلخم ز شوق لعل خندان شما
چون بمیرم از غم آن قد الهی حشر من | باد زیر سایه سرو خرامان شما

صرفی بیدل دران کو زار مے نالد که هست
بلبل دستان سرای باغ و بستان شما

سحر که باد برآشفت زلف یار مرا | چو زلف یار برآشفت روزگار مرا
اگرچه بود مهے در کنار من نگرید | پر از ستاره اشک این زمان کنار مرا
چو نیست سرو ترا باغبان رخے از گل | چه نسبت است باو سرو گل عذار مرا
چرا کشید بقتلم دلت چو نالیدم | اگر نبود اثرے ناله هائے زار مرا
چو جان بغمزه ده را در تنم قراری نیست | بغمزه بستان جان بے قرار مرا
بآب اشک سیاهی ز دیده ام همه رفت | سفید ساخت غمت چشم اشکبار مرا

اگر چو خاک براهش فتاده ام صرفی
چه غم ز خاک ره خویش شهسوار مرا

دعائے بردا از دل غم محبت را | دعای ما برساند اهل دعوت را

چو بار عشق بدعوت نخواهم از سر ماند — چرا کشم بتو ای شوخ بار منت را
توئی چو اسم مرا نیست قبله جز یک ذات — نگه برای خدا این غلوِ همت را
ز دست عشق که سیف الله است شمشیرش — هزار چاک بدل زمرهٔ نحر نیت را
مدد مخواه ز سیفی و برد و سیف الله — که بر سرت زند این سیف تیغ رجعت را
بپوش کسوت رندی ز دست پیرِ مغاں — برآور از سر خود خرقهٔ مشیخت را

بتی که غارتِ ایمان و دین صرفی کرد
خراب ساخت بیک غمزه ملک و ملت را

مه من نازنین را ساخت اشکم پرده کوکبها — زمین بحث کواکب می‌کند با آسمان شبها
گرفتم مشرب عشق و پشیمانی ز اوقاتی — که صرف مدرسه کردم بقیل و قال مدت‌ها
برون ناآمده تیغ از غلاف جانستانِ من — اسیرانِ غمم عشقت تهی کردند قالب‌ها
نه مقصودم لب جامی و نه مقصد لب جوئی — ازین لب‌ها چه حاصل گر نگیرم کام زان لب‌ها

ز سوز عشق دارم صرفیا هر شب تبی دیگر
نمی‌دانم چه می‌سازم که میسوزم ازین تب‌ها

به گردوں می‌رسانم ناوک آه و فغان شب‌ها — فلک سوراخ‌ها دارد از آن ناوک به کوکب‌ها
چه تاثیر است سوز سینه‌ام را نگر ای همدم — که تا هم بر زبان میگیری او میسوزدت لب‌ها
منم در میکده مجنون بهامون کوهکن در کوه — بلی عشاق را آمد تفاوت‌ها بمشرب‌ها
شب ِ هجراں که من دست دعا بر آسمان دارم — ملایک را بتنگ آوردم از فریاد یارب‌ها

حبابات بی‌دلان وابسته با یار است ای صرفی
چه سرشت اینکه می‌بینم بیک جاں زنده قالب‌ها

گل که لاف خوبیت زد باغبانش بارها — زین گنه بربسته گردانید در بازارها
پیش تو گل سرکش از ناز و خنجرها شدند — از برای پاره پاره کردن اخبارها
کی بود بر خاطر نمکین گرانی از تو ام — گرچه هست از کوه اندوهِ دلم دل بارها
چوں نمی‌خوانی تو نامه حال من خواهد نوشت — خامهٔ مژگاں ز خوں بر صفحهٔ رخسارها
سینه پرچاک و جگر پرخون و دلها پشیم نشست — از تو من آزرده کی گردم بدین آزارها
سرو قدانرا ببین مانند شاخ گل همه — هر طرف گلها زده بر گوشهٔ دستارها

نقل در دست چپم نه جام می بر دست راست
جز بهر دو دست صرفی کی کند این کار ها

ناصحا تا کی براه عقل بی خوانی مرا — من همان دیوانه عشقم که میدانی مرا
بر من غم دیده کار عاشقی دشوار نیست — بلکه در دشواری عشقست آسانی مرا
چون به وصلش زنده هستم تا نباشد فرقتش — ای اجل خون ریختن تنها تو نتوانی مرا
یک در نظاره حسن تو تنها مانده ام — مانع عرض غم خود گشته حیرانی مرا
منت ایزد را که آب تیغ بر موج تو ساخت — پاک از آلایش لذات جسمانی مرا
کارم از زلفت پریشانست حالم هم ولی — موجب جمعیت آمد این پریشانی مرا
تا بکی صرفی سلوک راه خواهم جذبه
تا کند باقی بجانان وز خود فانی مرا

هر که چون من غم شیرین پسر آنست اورا — چه غم از طعنه تلخ پدر آنست اورا
شیخ با این فش و دستار سخن کی شنود — که ز عمامه خود گوش گرانست اورا
هر کجا پا نهد آن سرور دوان از سر ناز — فرش ره دیده صاحب نظرانست اورا
وه ندانیم که در خاطر او چون گذریم — گوشه خاطر اگر باد گرانست اورا
گرچه خون شد جگر خسته دلان از غم او — حاش لله غم خونین جگرانست اورا
نیست جز خاک رهش تاج سر پادشهان — بلکه پامال سر تاجورانست اورا
شیخ باشد عسلی نوش ولی چون صرفی — کام تلخ از الم لب شکرانست اورا
جان ستانیش بحدیست که خالی هنوز — مانده در جان بدنی چشم بر آنست اورا
ذره باکونه عشاق در آمد بگداز — غالباً آرزوی سیمبرانست اورا
خاک شد صرفی و بر باد فنا رفت هنوز
چشم حیرت سوی خوبان نگرانست اورا

خواست چون ایزد بلای عام را — آفرید آن فتنه ایام را
هر یکی خواهد نگاری کام بخش — من نمی خواهم جز آن خودکام را
جلوه گر پیشش چرا سرو و گل است — بنگرید این شکل و این اندام را
هست بیم تهمت بدنامیش — زان نمی پرسد من بدنام را

وام صد جان کرده ایثارش کنم
دل کشد زان لب ادای این وام را

بسکه دل در اضطراب افتاده است
نیست آرامی درو آرام را

صرفی انعامیست ازو نازهی است
جان بده شکرانهٔ انعام را

گر بعالم اندکی ظاهر شود از درد ما
کس نماند زنده جز جسم بلا پرورد ما

شمع خورشید است در فانوس چرخ نیلگون
تا پناهش باشد از آسیب آه سرد ما

اشک سرخ و روی زرد تا نه پنداری حقیر
کامده زیب عروس حسن سرخ و زرد ما

تند باد غم تن زار مرا از جای برد
مانده در پنجهٔ بلا خاشاک باد آورد ما

ما بنزد عاشقی کونین را در باختیم
نرد بازیم و دل و جان کعبتین نرد ما

جان ما والاتر است از نه رواق آسمان
همت ما هم نخواهد بود جز درخورد ما

صرفیا خاک ره چابک سواری گشته ایم
دیده های اختران را سرمه هست از گرد ما

ز بس منت که جا آن مه جبین را
شرف بر آسمانست آن زمین را

بنازی غارت یک جهان اگر کرد
بصد جان بنده ام آن نازنین را

چنان امشب کسی با من نشیند
که سوز من بسوزد همنشین را

به کفر عشق سے آورد ایمان
زبانی گر خبر داد از دین را

چه میدادم باد گر جهان سی بود
هزاران آفرین جان آفرین را

براه جستجوی دوست صرفی
چو شک دیدیم سرگردان یقین را

سنگ گنه بشیشهٔ طاعت زدیم ما
نیکند اهل عالم و تنها بدیم ما

مست ابد شدیم بمیخانهٔ شهود
صبح ازل چو یک دو سه جامی زدیم ما

زاهد بکفر عشق مسلمان کاملیم
اما بدین ناقص تو مرتدیم ما

رسوایی شراب کشان را حدی بود
رسوایی شهر گشته بیرون از حدیم ما

تا از حجاب کثرت وهمی برآمدیم
فارغ ز زشت و خوب و قبول و ردیم ما

در کوی زهد پای نهادیم مطلقا
سوی شراب خانه ز سر آمدیم ما

صرفی ز عقل وسوسه اندیشه رسته ایم
از مستی شراب یقین بیخودیم ما

جان اسیر محبت است مرا — دل گرفتار محنت است مرا
نیستم فارغ از غم خوبان — کز فراغت فراغت است مرا
یادگار بتان لاله عذار — داغ اندوه و حسرت است مرا
هست طوق وفا بگردن من — به سگان تو نسبت است مرا
تا سرم شد چو خاک پامالت — بر فلک پای رفعت است مرا
جان زار مرا ز من بستان — که بجان از تو منت است مرا

غم و اندوه عشق او صرفی
مایهٔ عیش و عشرت است مرا

ای دل از یار خود امید وصال است ترا — تو و امید وصالش چه خیال است ترا
من آشفتهٔ زلف تو پریشان حالم — هرگز ای شوخ نه گفتی که چه حال است ترا
چه عجب گر رخ خوبت مه ابروست هلال — عجب است اینکه دو ماه و دو هلال است ترا
خاک راه تو سر اهل نیاز است ببین — ای که پیوسته سر غنج و دلال است ترا
ترک من شیوهٔ تو فتنه گری آمد و بس — باعث فتنه مگر هندوی خال است ترا
حد ما نیست که وصف رخ خوبی تو کنم — حسن و خوبی همه بر وجه کمال است ترا

گر بغیر رخ نیکوی بتان ای صرفی
چشم خود باز کنی عین وبال است ترا

چه غم گر نه دلبر بود باوفا — جفا زیبد از یار و از ما وفا
نگارا مرا آنچه گویی همه — ز اسباب خوبیست الا وفا
من بیدل از جور جانکاه او — نه ترسم که دارم جهانها وفا
بسی لذت از جور او یافتم — ز خویش ندارم تمنا وفا
باغیر یار جفا پیشه ام — علی الرغم من کرده عهد او وفا
چنین کان جفا و ستمگار است — مرا چاره مردن بود با وفا
وفاداری از خوب رویان مجو — به ملک بتان نیست پیدا وفا

بکویش وفاداریم را چه قدر	که از ازل متابعت انجاد وفا

ز راهِ ازل تا ابد بیشتر
بود صرفی از دعوایش با وفا

اگر خواهی که دریابی ثواب عید قربان را	بقتلِ دردمندان تیز تر کن تیغ مژگان را
بقتلِ ما بکش تیغ و بنه بر جانِ ما منت	بزخمی کن خلاص از بند محبوسان هجران را
نه کُشتی گوسپندی و نه کردی بندهٔ قربان	مگر کمتر ز حیوانی چنین دانستی ایشان را
نهانی ریخت خونم نازنینی از بادهٔ حسنت شوخ	ز مستی کرد ظاهر چشم تو آن خون نهان را
بقتل دردمندان ترک چشمت میکند فرمان	اطاعت میکند آن غمزهٔ خونریز فرمان را

به تیغ غمزه خونم را بریز ای ترک عاشق کش
به تیغ کین مکن بسمل صرفی رقیبان را

شادی از بهر چه آمد بحریم دل ما	که نه ما قابل اوییم و نه او قابل ما
داشت منزل بحریم دل ما سود است	بیش از آنم که شود عالم دل منزل ما
خلق گوید که از رنج شود حاصل گنج	گنج وصل تو بصد رنج نشد حاصل ما
لاله‌سان با دل بصد داغ برآییم ز گُل	گر فتد سایهٔ آن سرو روان بر گل ما
غرق دریای بلاییم ز چشم تر خود	غیر رشتن عدم اینجا نبود ساحل ما
قتلِ ما گر کنی از تیغ تو بر جان منت	مشرف ماست که گویند ترا قاتل ما

جای در دیدهٔ ما ساخت ولیکن صرفی
پردهٔ چشم تو شد از دیدن او حایل ما

پیرهن صد پاره بنگر چون دل پر خون مرا	هم درون گشته خراب از عشق هم بیرون مرا
دل خمِ عرفان و پر عشق افلاطون او	حل اصطرلاب هستی کرد افلاطون مرا
چون نه شیرین بود دنی لیلی به حُسن یار من	خوش نمی آید لقب فرهاد یا مجنون مرا
در کتاب عشق وصف تیر دلدوز تو بود	ساخته خاطرنشان پیکان تو این مضمون مرا
گریه‌ها کردم پی تسکین سوز دل ولی	شعله‌های دل بآب دیده شد افزون مرا
آن پری را رو را توانم مایل خود ساختن	چشم جادویش اگر تلقین کند افسون مرا
چند میگویی مرا صرفی که چونی در غمش	حالتی دارم که نتوان گفت چند و چون مرا

یاری از یاران توقع بود روز غم مرا / جز اجل ننهاد کس بر ریش دل مرهم مرا
هر دم من شعله‌ای از آتش سوزنده است / وه چسان یارب تواند شد کسی همدم مرا
هست سرتاپا همه داغ سیاهم بر بدن / در غم هجران همین بس جامهٔ ماتم مرا
درد خوارم از تکلفهای رسمی فارغم / از سفال خود قدح بهتر ز جام جم مرا
در وفاداری بدان سگ نسبتی دارم ز رقیب / از فضولی تا یکی بینی بجستم کم مرا
گرد رخسار تو افتد پرتوی بر دیده‌ام / چشمهٔ خورشید گردد دیدهٔ پرنم مرا
صرفیا در عالم دیگر فتادیم از غمش
ساخت فارغ عالم غم از غم عالم مرا

ز خار خار تو بر دل بماند خار مرا / بگشت باغ و تماشای گل چکار مرا
ز عشق تو دل چاک چاک من صد داغ / کنون چگونه کشد دل به لاله زار مرا
بهار آمد و جز داغ آتشین غمت / گلی دگر نشگفته است در بهار مرا
ز خار خار تو جان گرچه میرود ز تنم / ولی نمی‌رود از سینه خار خار مرا
چو نیست مثل منت بلبلِ غزلخوانی / مران ز باغ خود ای سرو گل‌عذار مرا
حیات خویش چسان بی تو اختیار کنم / بدست خود چو نمانده است اختیار مرا
همیشه جا بدر یار خواستم ای صرفی
ولی به پیش سگانش چه اعتبار مرا

ما سراسر همه تن آتش و دل اخگر ما / صفت آینهٔ روح ز خاکستر ما
عجبست اینکه اگر صورت ما را نکشند / سوز داغ آتش دل خامهٔ صورتگر ما
جان ما را به بلا عشق چنان پرورده / که نشد بی بلا جان بلا پرور ما
زین همه آب که از دیده رود موج زنان / نرود نقش تو از صفحهٔ چشم تر ما
این رخ زرد خراشیده نه از خار غم است / سکهٔ پادشه عشق بود بر زر ما
شمع بزم ملکوتیم ز سوز غم عشق / چرخ پروانه صفت گشته به گرد سر ما
شاهبازان هوای جبروتیم ولی
صرفی از آتش دل سوخته بال و پر ما

وه چه خوب است اینکه راندی بندهٔ دیرینه را / همنشین خویش کردی دوستان دیرینه را

خود جداے را چه یارای مصاحب تو دهی — گر نسازد عکس رویت آدمی آئینه را
من که شب تا روز حیران توام عیسیم مکن — من نمیدانم تفاوت شنبه و آدینه را
جا ندارد در دلش مهر از کمال نازکی — وه نمیدانم چسان گنجد درانجا آبگینه را

داشتم صرفی نهان در سینه غمهای بتان
ساختم گنجینهٔ اسرار صحن سینه را

هم خانه نشد کس که زهم خانگئ ما — دیوانه نگردید بدیوانگئ ما
فرزانه کسے هست که دیوانهٔ عشق است — دیوانگئ ماست ز فرزانگئ ما
ای عقل مزن طعنه اگر خانه خرابیم — کم نیست ز تعمیر تو ویرانگئ ما
ای شمع که پروانهات از آتش عشقیم — حسن تو بیفزود ز پروانگئ ما
چون خیل بلا بر سر عشاق بتازد — بینند دران معرکه مردانگئ ما
دل برد ز ما شوخی و بیگانه شد آخر — یارب غرضش چیست ز بیگانگئ ما

صرفی بدرش جاے گرفتیم و سگش
دارد سگ او ننگ ز همخانگئ ما

گر بی گل رخسار او بینم سوے گلزارها — یارب که هر شاخ آنها شود در چشم من چون خارها
ای پندگوی بوالفضول از پندهایت من ملول — کارم بلب کردن قبول اما بدل انکارها
ای دلبر کافر نشان بگشاده زلف و ازان — تسبیح های زاهدان گشته همه زنارها
چون سرو گل رخسار من در جلوه آمد غمزه زن — از شرم شد سرو چمن پنهان پس دیوارها
سوز رخ در جانم کند رگهای جان را برکند — زخمیکه مطرب میزند بر زخم او بر تارها
ای آنکه تیغم میزنی و ز تن سرم را افگنی — گر زنده یک بارم کنی بهر تو میرم بارها

آواره ام کرد از وطن زد راه عقل و دین من
صرفی هنوز آن غمزه زن بابنده دارد کارها

خوبان صهبانوش را گلگون ز می رخسارها — از رنگهای عارضی حسن تو دارد عارها
زینسان که بر میکده بانگ صلاے می زده — بینم رهین مے شده زهاد را دستارها
دیوارهای کوی او شد حایلم از روے او — اشکم برد کو سوی او ویران کند آن دیوارها
از درد و غم صد کاروان کرده فراق او روان — در کلبهٔ ما بیدلان هر یک گشاده بارها

گردون برید تارها از پنبهٔ داغ بلا تا آنکه سازد بارها پیراهنی زان تارها
نازک تر از نسرین تنت وز برگ گل پیراهنت عشاق را از گلشنت در دل خلیده خارها
گل منفعل از روی تو سرو از قد دلجوی تو
بلبل چو صرفی سوی تو رو کرده از گلزارها

گر سرو من رود به هوائے تو سر مرا حاشا که این هوا رود از سر بدر مرا
خاک ره اجل تن من گردد و هنوز باشد سر نیاز بر آن خاک در مرا
ناصح حدیث تو چو بیک گوش من رسید در دم گذشته رفت ز گوش دگر مرا
جانم ز دل به شکوه که تنها تو بیشتر رفتی به زلف یار نه کردی خبر مرا
من ز آتش غم تو نهان داشته بدل وز سوز دل گداخته جان و جگر مرا
گر دور از و به ملک عدم منزلم بود خواهد هنوز خاطر او دور تر مرا
شهباز آشیانهٔ ما اوج همتم
صرفی ز شوق و ذوق بود بال و پر مرا

می پرستان بر صواب اند اهل تقوی بر خطا نیک دانستن خطا را بد ترست از هر خطا
نیست ترک بادهٔ گلگون روا در هیچ وقت باده نا خوردن بوقت گل خطائی بر خطا
مذهب من مشرب رندی و میدانم یقین مذهب خود را صواب و مذهب دیگر خطا
اجتهاد عشقبازان بر صواب آمد همی مفتیان شهر فتوی داده اند اکثر خطا
در خطا افتاد هشیارے که مست می نشد
صرفیا هشیار باشی تا نیفتی در خطا

قضا روزی نکرد از خوان عشقت جز جگر ما را بحمد الله که روزی از قضا شد اینقدر ما را
صلاح دین را ای رفیق از ما چه مے پرسی نه از دنیاست نی از آخرت هرگز خبر ما را
اگر صد بار در یک لحظه مے بینم رویش را بهر دیدن دگر یابد حسن دیگر در نظر ما را
چو با خود کرده ایم آن آفت جان را بدل منزل چه مے فرمائی ای ناصح ازین آفت حذر ما را
باین یک عمر نتوان کرد شرح جمله غمهایت که مے باید به شرح هر غمے عمرے دگر ما را
چو صرفی گاه در دیریم و گه در خانقه یا رب
مکن دور از در خویش و مگردان دربدر ما را

چگونه با تو رساند کسی سلام مرا / چو پیش تو نتوانند برد نام مرا
بیارم نامه نوشتن چه حدّم ای قاصد / ولی رسان بسگان درش پیام مرا
ز هجر جور و جفای کشیده ام که مپرس / وصال کو که کشد از وی انتقام مرا
حیات آب سرشکم بدیده دانی چیست / بزم عیش نگون کرده اند جام مرا
عجب که روزم ازان آفتاب گشته سیه / لب شکر شکنش تلخ کرده کام مرا
به تیغ ناز چرا نیم بسملم ماندی / تمام کن بخدا کار ناتمام مرا
تنش چو نقرهٔ خام است من بجان مایل / نه کرد آرزوی او خیال خام مرا

درود آب نسیما دو دیدهٔ صرفیست
درود من برسان سرو خوش خرام مرا

لطفش بقتلم سعی کرد آن غمزهٔ خونریز را / یا رب ندانم چون کنم آن لطف قهر آمیز را
در کوی جانان رفته ام پا کرده از سر جان بدست / اما ز بس نالایقی رد کرد دست آویز را
خاکست مشک و مشک خاک آنجا که باد صبحدم / بگشاده و افشانده کرد آن زلف عنبر بیز را
هیسند بهر کشتنم تیغ رقیبان ترک من / گر بسملم خواهی بکش از غمزه تیغ تیز را
زاهد چو دید مغبچه در جلوه مستی شده / بر سنگ فرش میکده زد شیشهٔ پرهیز را
گر در رقیب من اگر باشد بعالم زنده / رخصت بقتل عام کن چشم بلا انگیز را

صرفی ز سر برخاسته در بالین افتادم ولی
قدرم چه داند چون ندید آن شوخ آفت خیز را

زاهد من آن نسیم که گذارم نماز را / در خود گذارم آن نگذارم نیاز را
صبح وصال دور شب هجر بس دراز / یا رب چه سازم این غم دور و دراز را
خون شد دل از نهفتن راز محبت ولی / چون نیست محرمی بکه گویم راز را
دارم هوس که جان بغم عاشقی دهم / خواهم درون سینه غم جان گداز را
ما را به تیغ هجر مکش ورنه ترک من / خود گو که هر که میزنی آن تیغ ناز را
چون در بلای عشق تو بیچاره گشته ام / جز تیغ تو نیافته آن چاره ساز را

صرفی مرا ز عشق مجازی چه مانعی
بیرون ندیده ام ز حقیقت مجاز را

ساقی بتجمل خم گیتی ستان نُما | کم نیست ساغر تو ز جام جهان نُما
بکشای پرده از رخ و با طالبان حق | زین آیینه جمال الهی عیان نُما
حالم ز هجر زار و من از درد ناتوان | لطفی بحال زار من ناتوان نما
جانم بلب رسید و ترا هیچ رحم نیست | رحمی بحالم ای مه نامهربان نُما
جان بخشی از مسیح گهی بود و گه نبود | این شیوه را تو از لب خود جاودان نُما

جان تحفه ایست لایق درگاه پیر دیر
صرفی بدان جناب توجه بجان نُما

بدست صفحهٔ دل نامهٔ محبت ما | ز داغ عشق بران نامه مهر حجت ما
خدای خیر دهد عاقبت به نیت خیر | که زیر پای تو جان دادن است نیت ما
بغیر قطرهٔ خونی که دیده افشاند | برون نیامده لعلی ز کوه محنت ما
هزار پاره شود سنگ و خون ازو بچکد | اگر برو بنویسند نقش صورت ما
چو داغ بندگی عشق بر جبین داریم | بهر دو کون همین بس نشان دولت ما
به بیستون بلاکوه کن صفت مردیم | ز کوه محنت عشق است سنگ تربت ما

به کشیدن بادهٔ بلای او صرفی
ز قوت خون جگر حاصلست قوت ما

ز خوی بدچه تفاوت رخ نکوی ترا | که کرد شعلهٔ حسن تو گرم خوی ترا
سیاه روئی من نیست جز ز بخت سعید | که شد نقاب سیه آفتاب روی ترا
وجود نافهٔ ناف غزال صورت بست | چو در خطا و ختن برد باد بوی ترا
رقیب را ز سر کوی خود بران و بکش | که حرمت حرم کعبه است کوی ترا
بدل چگونه تصرف کند هوای کسی | چو ملک دل همه ملکست آرزوی ترا
ز فتنه های تو در قبض جان باستادی | قبول کرده اجل چشم فتنه جوی ترا

سبوی باده گذشت آن چنان که ای صرفی
پیاله ایست خم آسمان سبوی ترا

ای نصیب از تو غم و درد و بلا احباب را | بهر قتل ما جهاد ختی اسباب را
ای ز تاب باده گلرنگ روئیت پر عرق | طعنه ز در روی عرقناکت گل سیراب را

قطره قطره دمبدم از دیده‌ها خون میچکد
تا غم عشق تو خون کرده دل احباب را

شیوهٔ جز پاسبانی بر سر کوی تو نیست
شب همه شب مردمان دیدهٔ بیخواب را

نیست مهروئی که انکارش سخن وی بود
کی توان منکر شدن خورشید عالمتاب را

مردم چشمم چو ماهی غرق آب است از رشک
دیده پر کام از خیال زلف تو قلاب را

چند دردسر کشد عرفی ز عقل حیله جو
ساقیا بهر خدا در ده شراب ناب را

حیات سرمدی از عشق رو نمود مرا
اجل بیا که اگر خواهی آزمود مرا

ز سنگ اوست تنم نیلی و بس است همین
بروز ماتم غم جامهٔ کبود مرا

ز بیم آن که بگویند دلربای منش
دلم ربود و ازان گو براند زود مرا

به تیغ غمزه خلاصم ز بار سر کردی
ز بس تغافلت امید این نبود مرا

غم تو غارت سرمایهٔ حیاتم کرد
خلاصی ساخت ز فکر زیان و سود مرا

چو دیده‌ام رخ او را ندیده بود هنوز
بحیرتم که چسان دل ز کف ربود مرا

هزار شکر که مردم بعاشقی عرفی
چه مردنی است مبارک که جان فزود مرا

هوایت از عدم آورد در وجود مرا
وگرنه آرزوی آمدن نبود مرا

شب وصال چسان عرض حال میکردم
بیک نگاه چو چشمت ز خود ربود مرا

به تیغ غمزه نکشتی و راندی از پیشم
دل تو خواست بکام دل حسود مرا

بسجده سر بنهم گر تو قبله‌ام باشی
وگرنه بهر چه باشد سر سجود مرا

بسینه چاک ز شمشیر شوق او دارم
بروی دل در دولت ازو کشود مرا

وجود چون نتوانست گشت رهبر من
عدم به زاویهٔ عشق ره نمود مرا

غرض از بستنم مزد لذت غم تو
وگرنه صرفی ازین زیستن چه سود مرا

ره فراق تو بخت سیه نمود مرا
نشان ز آتش جانسوز داد دود مرا

چگونه قصد دلم کرد پیش ز ایجادم
مگر بعالم ارواح دیده بود مرا

گشاد لعل شکربار را بدشنامم
هزار شکر که دلدار من ستود مرا

چو بر جبین من از خاک راه او اثری است ۔۔۔ ملک چرا نکند قبلهٔ سجود مرا
زیاده از غم و اندوه او چو ممکن نیست ۔۔۔ جفای دوست چه خواهد کرد فزود مرا
بیاد او دم قتل آمدم پس از عمری ۔۔۔ بزعم خود مه من یاد کرد زود مرا
بوصل یار که آخر رسیدم ای صرفی
بصد هزار بلا اول آزمود مرا

چو گشت ز آتش شوقت جگر کباب مرا ۔۔۔ چرا از لب خویشم دهی کباب مرا
همیشه کلبهٔ من تا به کی بود تاریک ۔۔۔ که از دریچه گه از در چو آفتاب مرا
ز یک گره که دران زلف پرخم و پیچ است ۔۔۔ فتاد در رگ جان صد هزار تاب مرا
کجا روم به کجا باشم این زمان چه کنم ۔۔۔ که ز آب دیدهٔ نمناک شد خراب سرا
بگیر جای که آب چشم خود صرفی
ز بعد مردن خود کو بروی آب مرا

بر بین در مانده چون خاکم نگارا ۔۔۔ بر بین در بین مانده رحمی کن خدا را
کشادند اهل بینش حلقهٔ چشم ۔۔۔ پی نعل سمندت شهسوار مرا
بجانم از غم پنهانت اما ۔۔۔ نمی خواهم که گردد آشکار مرا
بمژگان نرم نرمت نشد دل ۔۔۔ چه خار تر رود در سنگ خارا
اگر خواریم در کویت چه باک است ۔۔۔ ولیس الذل للعشاق عارا
نصیب من ز گلزار جمالت ۔۔۔ نشد جز خار حسرت نوبهارا
ترحم کن که چون صرفی درین باغ
نباید عندلیبی گلعذارا

چو گفتمش اثری وعده ات نداد مرا ۔۔۔ بخنده گفت که آن خود کجا است یاد مرا
خدایرا بکش آن تیغ تا دلیعت جان ۔۔۔ سپارمش که برو هست اعتماد مرا
اگر نه شمع من افروخت آتش حسنت ۔۔۔ بدل شرارهٔ عشق از کجا فتاد مرا
بخاطرش که بود روزیم ز خون جگر ۔۔۔ بخاطرم که جز این روزی مباد مرا
بنامرادیم امروز نیست شهرت و بس ۔۔۔ لقب ز روز ازل گشته نامراد مرا
چرا غذا ز بلا ساخت مادر دهرم ۔۔۔ اگر نه بهر همین مصلحت نزاد مرا

غمش بشارت مرگم رساند ای صرفی
بشارتی که غمش داد کرد شاد مرا

نسبتی با لاله نبود آن رخ گلرنگ را — هست در غنچه سخن با آن دهان تنگ را
در مقام مطربا بزم طرب بی او منه — ورنه ز آه آتشین سوزم رباب و چنگ را
گر بسوی خویشتن خوانی مرا از راه لطف — قطع خواهد کرد دل یک لحظه صد فرسنگ را
طعن مردم چند بنما روی تا بینم ز عشق — مثل خود بدنام و رسوا اهل نام و ننگ را
عاشقان هرگز نترسند از رقیب رزم جو — کی بود باک از عدو مردان روز جنگ را
ساقیا آیینه دل تیره از زنگ غم است — کیست غیر می که بزداید از آن این زنگ را

باطنت نادیده خورد از ظاهرت صرفی رقیب
ای نهاده در بر سیمین دل چون سنگ را

حبیبتی حبا سلبت قلبا غلبت شوقا فالوصل سلنی — که می تواند خبر رساند بآن پری وش ز حالت ما
چه گویم احوال خود عزیزان که خوار و زارم بکنج هجران — ملیت حزنا حزنت هجرا هجرت فمن سعی انهانا
حبیب من تا کی بنالم که نیست چون من کسی بعالم — سقیم هجر عدیم صبر کثیر بلوی قلیل شکوی
سلبت عقلی نهبت قلبی فانت خلی و انت حبی — به خوبرویان دیگر اکنون چه کار دارم تو خود بفرما
حیرت دموعی علی خدودی فهذه بالهوی شهودی — گواه حالم ببین رحمی بحال این دل شکسته فرما
ز عشق زاهد کناره گیرد دل من آنرا بجان پذیرد — فمثل سم علیه مرّ و من اری الیّ احلی

بسی چو صرفی بکنج هجران قتیل شوق و مریض هجران
فبالوصال حیوة قتلی و باللقاء شفاء مرضی

آنکه از تیغ اجل خنجر ناز است او را — چه غم از کشتن ارباب نیاز است او را
کس چه داند که در آن چین جبین چه سر است — ناز خونریز مگر محرم راز است او را
دارد آزار از آن جان مسیحا نفسان — که لب از بهر چه آزرده گداز است او را
گر کشد بی گنهان را چه گنه هست بر او — فتنه ای از خط سیه بهر جواز است او را
بلبلان را همه پروانه خود ساخته است — گل عذاری که لقب شمع طراز است او را
از سر زلف تو چون خط خضر کوتاه است — هوس کوتهی عمر دراز است او را
نشود گفته صرفی بت سنگین دل من — گرچه امشب دم پولاد گداز است او را

فکر دهان او بعدم برد بود ما   آری همین علام غرض است از وجود ما
ز آئینهٔ جمال بتان در نیامده   جز عکس حسن دوست بچشم شهود ما
از هر چه دیده ایم رخ یار دیده ایم   ما را چه غم ز کوری چشم حسود ما
آن به که وصف یار بگوئیم و بشنویم   ورنه چه حاصل است ز گفت و شنود ما
زنهار او اگر نه بود قبلهٔ نماز   یارب چه فایده ز قیام و قعود ما
خاک رهش شدیم و نهادیم پا بعشق   یعنی بود بمرتبه گردون فرود ما
صرفی سر نیاز بخاک درش نهیم
اینست در نماز محبت سجود ما

قضا نم که بر آسمان کرده جا   کنی یاورش یوم نطوی السماء
بعشق تو جز مردن خویشتن   نه خواهیم ما تا چه خواهد خدا
دعائی ز عشقم خلاصی دهد   اثر در محبت نه دارد دعا
عجب جانستانی است مژگان تو   جز این نیست پیکان تیر قضا
ز بدخوئی من تعجب مکن   اگر مهربان شد بعالم بلا
چسان ترک خونابه خوردن کنم   که من پرورش یافتم زین غذا
بهم عاشقی صرفی آسان بدان
عجب مشکلی هست آسان نما

دلا رو ز فراق آن پری را   بگو بو تا عبوس تا قمطریرا
دقایق دان فن عشقبازی   خسارت گفته عشق سر سری را
فنون دلبری میدانی اما   نخواندی فن عاشق پروری را
چه میدانم چه میگو بد رقیبش   سخنی دانم زبان زرگری را
ز کنه عشق اعلامی نه کردند   کسی نه جنید و نه سری را
سهی سرو مرا رفتار رعنا است   از و شرمندگی کبک دری را
نکرد استاد تعلیم و فایش   کجا آموخت علم دلبری را
نهاد از خیل خوبان خسرو من   بفرق خود کلاه سروری را
کشادی صرفیا خوان معانی   صلا در ده ظهیر و انوری را

گر نه از نازی کشی اہل نیاز خویش را
دہ بہ نیازانم چہ خواہی کرد ناز خویش را

عاشقی راز لبت از نامحرماں پنہاں ولے
محرمے کو تا با و گویم راز خویش را

کے روا باشد نماز من بدین نا عاشقی
گر نہ بینم قبلہ از رویت نماز خویش را

مے گدازد جان و میسوزد دل از شمع رخت
کم نمے خواہم دمے سوز و گداز خویش را

عاجزم درماندہ ام افتادہ در کوی نیاز
چوں کنم معلوم او عجز و نیاز خویش را

دوستاں عاشق کشی ہا از نوازشہای اوست
بندہ ام معشوقہ عاشق نواز خویش را

باخت پاکا پاک صرفی در غمش نقد دو کون
چند میرانی محب پاکباز خویش را

بخاطر کے رسد آں نوجواں را
کہ بپرسد کہنہ پیر ناتواں را

عجب نبود اگر آہ و فغانم
زند برہم زمین و آسماں را

چہ جائے انس و جن پیر و ملک ہم
اگر ظاہر کنم درد نہاں را

حکیم لم یزل بہر نثارت
بجسم خاکیاں داد است جاں را

تنم تنہا درین کاشانہ ماندہ
زپی جاں رفتہ آں سرو رواں را

بہ شرح سوزش دل گر نہ خامہ
بسوزد آں دم گرمم زباں را

بادبسپر دو جہاں صرفی و بگذاشت
براں نازک بدل بار گراں را

چوں تو انم کہ بینم باز آں سرو سہی قد را
بسیر جلوہ گاہ او نمے بینم ہم خود را

نمے خواہم کہ ہرگز در بر خود کسوت ہستی
کہ آمد مانع تجرید بر رندان مجرد را

اگر جا پہلوی آں سنگ بیابم بر سر کویش
ببام دولت جاوید اقبال مؤید را

مسلّم داشت عشقت تا ابد ملک جنوں بر من
نیامد ہیچ سلطانے چنیں ملک مخلد را

بہ نور وحدت ذاتی چو چشم دل منور شد
عجب نبود اگر بینم یکے را صد یکے صد را

رقیب سنگ دل را مشفق خود کے توانم کرد
مسلماں باز اگر چہ میتوانم کرد مرتد را

بطور عاشقی ہرگز بعالم بد نمی باشد
نہ گویم نیک را بد نیک گویم صرفیا بد را

ہر کجا در جلوہ بینم سرو ناز خویش را
بر کف پایش نہم روی نیاز خویش را

در درون بگداخت جان زین آه و سوز دعالی — گر برون آریم آه جان گداز خویش را
چاره سازد ما بهر کار بیست عقل اما بعشق — جیرتی دیدیم عقل چاره ساز خویش را
دور میدانم که در عمر دراز آخر شود — گر بگوییم قصهٔ دورو دراز خویش را

مصلحت بنود که از عشق مجازی بگذریم
چون حقیقت دیدم ای صرفی مجاز خویش را

تا حلقه بگوش آمده آن آفت جان را — از بندگیش حلقه بگوش است شهان را
زلف تو کج افتاده و ابروی تو هم کج — زان رو یا سیر تو کجها ست زبان را
سرو تو تماشای لب آب هوس کرد — جان داد هوای قد تو آب روان را
در باغ ز کوی تو ز بیده است نسیمی — بر لب است سوی باغ ره باد خزان را
جانا همه دارند چه خورشید و چه ذره — مهر تو که سرگشته کند خورد و کلان را
گفتم ز خرد چاره این درد بجوییم — دل گفت به بیگانه مگو راز نهان را

صرفی تو و خلوتگه وصلش چه گمانست
دانم بیقین راه درون نیست گمان را

ردیف الباء

بخیال سر زلفت رود از چشم من آب — که محال است به زنجیر نگهداشتن آب
بدن صاف تو تا سر قدم است آب حیات — عجب است آنکه برون نابد از ان پیرهن آب
گله کم کن اگر آلوده بخونم تیغت — ورنه از شرم شود کشتهٔ تو در کفن آب
روی تو پر عرق از تاب می گلگونست — یافته از عرق روی تو برگ سمن آب
من بجان راضیم ار تیغ زنی بر سر من — لیک ترسم که شود تیغ تو از سوز من آب
شعلهٔ آتش پنهان دل سوخته ام — تا نه ظاهر شود از دیده پر آتش بزن آب

صرفی آن دم که شد سگ او سوی خود ت
گردنت را بود از رشتهٔ جان تو طناب

ای روانت زلال خضر از لب — موجهٔ آب زندگی غبغب

غم تو عیش جاودان بخشد | بندهٔ اینچنین غمی است طرب
در زمان کرشمه و نازت | نه عجم خالی از خلل نه عرب
بی سبب کشتیم خجل نه شوی | گر بپرسد نزا کسی ز سبب
قتل عاشق به تیغ بی ادبی | نیست در ملک حسن حسن ادب
گر بدوزخ رویم دیدهٔ ما | آب بر آتشش زند چه عجب

وصل مطلوب اگرچه دشوار است
پا مکش صرفیا ز راه طلب

گذشت از فلک نعرهٔ یاربم شب | ندانم چسان بگذرد روز یارب
لب لعل تو بر لب جام تا کی | ببین جام از غیرت جام بر لب
خدنگ بلا تیغ غم خنجر کین | زهی کرده اسباب قتلم مرتب
ز من کو بیاموزد آداب مجنون | که دیوانه نیست چون من مؤدب
عرق کرده شمع از تب سوز عشقش | ولی عاقبت داده جان در همین تب
هم تایب اما دلم مایل می | روا نیست این توبه در هیچ مذهب

مکن نقل مشرب که راضی است صرفی
به تبدیل مذهب نه تغییر مشرب

مطلع ماه است ایوان فلک ای آفتاب | گوشهٔ بام تو گوید مطلع او را جواب
بسته راه خواب بر من سحر چشم جادویت | تا نه بیند دیدهٔ بیدار من او را به خواب
تا بخون ما نشود آلوده دست و دامنش | وقت بسمل کردنش کردیم عمداً اضطراب
چشم من از بهر سلطان خیالت خیمه ایست | بنگر از مژگان اشک این خیمه را میخ و طناب
دوزخ ار آگه شود از حالم آید در جهان | تا کند از آتش اندوه من کسب عذاب
قطره های اشک گرم ماست آتش پاره ها | آب آتش گشته یارب بهر ما یا آتش آب

صرفی از پیر خرد تدبیر کار من مجو
طایر عقل مرا کرد آتش عشقش کباب

ای که از بهر هلاک من نهی بر رخ نقاب | گر سزاوارم بکشتن تیغ برکش بی حجاب
کی به بیداری توانم دید آن روی نکو | چون نمی خواهی که بینم روی خوبت را بخواب

تاب روی گل رخان دیگر است از آب می — حاجت آن نیست رخسار ترا در آب و تاب

چشم بیداری ندارم من ز بخت خوابناک — گرچه اشکم میزند بر دیده اش هر لحظه آب

گر بوصف گل رخ خود دم زنم از سوز دل — بلبل دستانسرای ناطقه گردد کباب

چون خراب عالم عشقم ندارم هیچ غم — گر ز آب دیده ام گردد همه عالم خراب

صرفیا عمرے بدرہاے بتان گشتم ولے
شاہد مقصود من بنمود رو از هیچ باب

صبحدم از روی عالم تاب افگندی عالم تاب — سوختی از آتش غیرت همه در آفتاب

شعله زد آتش عشق و کبابم گشت دل — سوخت دل های همه عالم ز بوی آن کباب

تو پس از قتلم انیس غیر و مے جنبد زمین — بسکه من زیر زمین کردم ز غیرت اضطراب

بادهٔ عشق تو دارد بوالعجب کیفیتے — عالمے مست شراب و مست این باده شراب

لشکر جانها شکستن از میشد سے گلگون او — پای بنهاده هنوز آن شهسوار اندر رکاب

چون برافروز در خست از نشاء می مست من — چشمهٔ خورشید را هرگز نماند آب و تاب

ناز جانان دلربا بیست و عتابش جانستان
مے کشد صرفی بجان و دل از و ناز و عتاب

دلا هوای بهشت از حریم یار طلب — شراب کوثر ازان لعل میگسار طلب

شهید تیغ حبیب است زندهٔ جاوید — زلال خضر ازان تیغ آبدار طلب

ظهور نور الهی ببین ز رخسارش — فروغ صبح سعادت ازان عذار طلب

بکار عشق چو باید کشید بار بلا — مدد ز غمزهٔ جانان بکار و بار طلب

اگر خمار تو از مستئ می هستی است — شراب عشق پئ دفع آن خمار طلب

اگر ز جانب دلبر عنایتے بنود — بکام دل نرسی گر کنی هزار طلب

ز جست و جو بمطلوب نیست ره صرفی
نشین و پای بدامن کش و گذار طلب

میخورم بادهٔ صفت خون جگر شب همه شب — کاسهٔ چشم ازان باده لبالب همه شب

بے تو خود گر همه خور است نخواهم بکنار — ای خیال تو هم آغوش مرا شب همه شب

ز آتش شوق تو در تاب و تبم وه چه کنم — که مرا سوخت دل از تاب تن از تب همه شب

محنتی داشته ام شب ز لبش حیرانی — بوده بر من نگران دیده کوکب همه شب

شام تا صبح غم و درد تو اندوخته ام
صرفی اسباب طرب کرده مرتب همه شب

دارد از مستی آن ستمگر خواب — فتنه بیدار و فتنه گر در خواب

خواب دیدم که در برم آئی — اعتمادم کجا بود در خواب

دیده ام خود تمام بیداری — نرگس مست تو سراسر خواب

نه بود جز بصورت چشمت — فی المثل گر شود مصور خواب

دیدم او را بخواب و دانستم — که ز بیداریست بهتر خواب

چون کند خواب چشم گریانم — که نیاید به دیدهٔ تر خواب

دیدم آن زلف کج بخواب ولی — نیست تعبیر راست در هر خواب

دوش دلهای خلق بردستی — طرفه تر اینکه داشت دل پر خواب

صرفی از بسکه دود آه منست
ره نیابد بچشم اختر خواب

روزیکه ناز و غمزه خدا داد با نصیب — آن روز بهر جان و دلم شد بلا نصیب

آئینه خدای نمالیست روی تو — بنمای روی خویش برای خدا نصیب

غیر بلا نصیبه ارباب عشق نیست — پا در بلای عشق نهادیم با نصیب

بود نصیب هیچ از خویشتن جدا — یارب چرا شد از من بیدل جدا نصیب

تیغ فراق بر سر من ز حبیب من — این بود سرنبشت ز کلک قضا نصیب

هجران نصیب ماست ازین فغان چه سود — کس را مجال جنگ و جدل نیست با نصیب

صرفی شکایت از که توان کرد در فراق
چون این بلا ز روز ازل شد مرا نصیب

از نکویان جهان اصل و نسب را مطلب — دلبر ما رست غرض ورنه چه حاصل ز نسب

حشمت پادشهی داشته محمود ولی — آمده بجان ز غم عشق غلامیش بلب

نازنینی که دلم برد چه عیب است اگر — از غلامان عجم هست نه سادات عرب

از غلامی که مه و مهر بود بنده او — بر سلاطین جهان نازد اگر چه عجب

نیست گرچه غلامیت ز هندو بچه ها — لیکن آمد رشک خوبان زمانه عجب
گرچه مجموعهٔ خوبیست ولی ای صرفی
نیست جز غمزهٔ او عشق مرا هیچ سبب

کام دل یافتنم نیست ز جانان مطلوب — هرچه مطلوب دل اوست مرا آن مطلوب
گر نخواهد که بود شاد بوصلش دل ما — دل ما را نبود جز غم هجران مطلوب
نبود ز آتش عشق تو مرا شمع صفت — جز دل سوخته و دیدهٔ گریان مطلوب
باز خواهم که بزیر قدمت جان بدهم — که مرا یار پس از مرگ بود جان مطلوب
بیدلانی که سر کوی ترا می طلبند — بلبلانرا نه بود غیر گلستان مطلوب
چون دل تنگ تو ای غنچه دلم پر خون است — لیک همچون تو ندارم لب خندان مطلوب
از مسیحای لبش کام نیابی صرفی
گر بود چون خضرت چشمهٔ حیوان مطلوب

دلبر من در جهان بسیار دیدم روی خوب — لیک جز تو خوبرو را ندیدم خوی خوب
روی تو روی پری و خوی تو خوی ملک — عاشق این روی خوبم واله آن خوی خوب
جز تو از خوبان ندیدم جان ستانی روح بخش — گرچه کردم در جهان بسیار جست و جوی خوب
دل پی بوی صبا رفت و بزلف تو رسید — چون ز انفاس وی آمد در دماغش بوی خوب
راستی خوب است اما نی بهر جا سرو من — کی تواند بود جز ابروی کج ابروی خوب
لایق نظارهٔ رخسار خوب تو نشد — تا نه چشمم را سرشکم کرد شست و شوی خوب
خاطر صرفی بروی خوب جانان مایل است
آری آری چون نباشد میل خاطر سوی خوب

مراد وصل تو ای یوسف زمان مطلوب — درین زمانه از آن روست نام من یعقوب
اگر بمحنت عشق تو مبتلا بودی — قرار صبر نبودی طریقهٔ ایوب
خوشا کسیکه بود عاشق رخ خوبت — که از میان محبان همو است عاشق خوب
اگرچه کار تو نسبت بمن ستمکاریست — ولی منم بتو در عالم وفا منسوب
هزار فتنه و آشوب میزنی بر هم — ز ناز و غمزه و آن فتنه جوی شهر آشوب
چگونه طاقت بار محبتم بودی — اگر مدد نه رسیدی ز جانب محبوب

برون ز جذبه نیامد سلوک من یعنی
براه عشق تو صرفیست سالک مجذوب

ز چشم اوست مقصودم نگاه جانستان یارب
بنه بر جان من منت بمقصودم رسان یارب

بدست دوست نقد جان سپردن آرزو دارم
بشبهای جدائی از اجل خواهم امان یارب

بلا را گر زبانی و دهانی صنع تو بخشد
زبان او نتوانم کرد روم راهبیان یارب

ز اندوه و غم عشقش دمی خالی نمی باشم
من اندوه کنیم با غم او شادمان یارب

ز دردش گرچه دل‌خون و جگر افگار و جان ریش است
نمی خواهم که گردد ظاهر این درد نهان یارب

بنای غم ز اشکم گر نه ویران در جهان گردد
ازین سیل فنا ویران شود کاخ جهان یارب

جدا از دلبر خویشست صرفی چون تن بیجان
توئی قادر که بخشی مرده را باز جان یارب

مرض نمود فقیهی که داشت میل شراب
بهانه کرد علاج و کشید بادهٔ ناب

شکسته بر سر من محتسب سبو لیکن
پر از هوای شراب آمده سرش چو حباب

بحد شرع کند حکم فاحشست اما
برون ز حد دل او مایل است سوی شراب

ز می بشرع محمد چه پرسی از مفتی
مباح کردهٔ عیسی است گویدت بجواب

ازین جواب که تا در برابرست گویند
کمال میل محبت بباده اش دریاب

ببین که باده پرست آمده همه عالم
بدور لعل لب یار من چه شیخ و چه شاب

ندانم از چه سبب زان میان همین صرفی
نمی کشتی شده بدنام ایها الاصحاب

ستم کنی ز تو بعاشق ستمگری چه عجب
ببلی ز پادشهان بنده پروری چه عجب

ز تاج حسن ترا بر سر افسر شاهیست
بخیل ماه وشان از تو سروری چه عجب

وفا که آدمیان راست در رقیب تو نیست
اگر رنگ تو کند آدمیگری چه عجب

بیک کرشمه رباید هزار جان چشمت
باین کرشمه ز چشم تو دلبری چه عجب

نهانی از نظر خلق و خلق مفتونت
چنین تصرفی از شیوهٔ پری چه عجب

برابری چه کند کاخ آسمان بدرت
بعرش اگر کند آن در برابری چه عجب

رقیب اگر بتو گفت از صبوری صرفی
تو خود بگوی که بهتان ز مفتری چه عجب

مراست هر مژه خاری شده بچشم پرآب　　چه خار بلاست بچشم چگونه آید خواب
ز حسن ماه وشان دگر چه حظ گیرم　　تو خود بگوی که سیراب کس شود ز سراب
میان همدم نیک و بد امتیاز کن　　بروی هر کس و ناکس چو آفتاب متاب
خطاب تو برقیب و عتاب تو بر من　　چسان زییم چکنم آه ازین عتاب و خطاب
مرض مسیح تمنا کند اگر داند　　که یابد از لب لعل تو شربت عناب
اگر نه دولت دیدار تو بود به بهشت　　برای ما است نعیم بهشت عین عذاب

شنیده ام که ترا عزم کشتن صرفی است
بکار خیر چه تاخیر می کنی بشتاب

ای رخت بر اوج خوبی آفتاب　　بر سپهر روزان بتاب در مهتاب
از می گلگون رخ تو پر عرق　　زان عرق خوبان عالم را گلاب
شعله حسنت جهانی سوخته　　وه چرا یارب نمی سوزد نقاب
لاف خون ریزی اگر دارد اجل　　غمزه چشم تو اش گوید جواب
من دعایش گفتم و خوردم بر بخت　　گشت در ساعت دعایم مستجاب
باده است مستی چه افزاید دگر　　ای که مست حسنی و مست شباب

گر همی خواهی که باشی سرافراز
باش صرفی خاک راه بوتراب

دلم از آتش عشق تو کبابست کباب　　جانم از آتش شوق تو خرابست خراب
پیشه من ز ره عجز و نیاز است نیاز　　شیوه تو ز سر ناز عتابست عتاب
یک نگاهم ز دو چشم تو سوالست سوال　　از تو یک غمزه خونریز جوابست جواب
ناصحا توبه ام از باده محالست محال　　قوت جان قوت دل تیز شرابست شراب
وقت عزمت سوی عشاق درنگست درنگ　　گاه برگشتنت ای شوخ شتابست شتاب
رخت از باده گلفام بعرق کرده عرق　　زان رخ پر عرقم دیده پر آبست پر آب

صرفی از عقده هستی بگذر گو بگذر
که میان تو و دلدار حجابست حجاب

شامگه از رخش افتاد نقاب　　شام دیدم صباح با اصحاب

منع دل چوں کنم ز آتش عشق — نتواں کرد منع تشنہ ز آب
از پی شربت مریض غمش — قطرۂ اشک لالہ گوں عناب
محتسب درگذر ز مستی ما — مست عشقیم ما نہ مست شراب
مست ما را کباب در دست است — غیر ما سوختہ ز دست کباب
ای کہ آہنگ قتل من داری — مردم از انتظار کو بشتاب

غمزہ از چشم و خشمش از خویش
صرفی آموخت کشتن احباب

دم جاں بخش از لب لیلی مطلب — از لب ہر متنفس دم عیسی مطلب
گفتمش کام دل از تو طلبم یا نہ ہنوز — چیں در ابروی پرخم زدہ یعنی مطلب
ہر دلی را نبود آتش عشق دل من — خاص طور راست بہر کوہ تجلی مطلب
تا بکام دل تو لعل لب او نبود — از میٔ ناب و لب جام تسلی مطلب
دل برد غمزۂ او جاں بستاند نازش — غمزۂ ناز وی از لیلی سلمی مطلب
صفت خوبی دلدار من از عقل مپرس — وصف خورشید جہاں تاب ز اعمی مطلب
معنی آیت نور آمدہ در صورت او — غیر از و پادشہ صورت معنی مطلب

گر تمنای وصال است ترا ای صرفی
تا ز خود نگذری از دوست تمنا مطلب

بے بتش زندگی ہجراں مطلب — دفع ایں تشنگی از چشمۂ حیواں مطلب
نسبت سود اگر ہے آیین محبت یعنی — گر بجاناں بدہی جاں عوض آں مطلب
از رقیباں سیہ دل طمع رحم مکن — ظلمت کفر ببیں پرتو ایماں مطلب
عقل و جاں و دل از آں زلف پریشاں حالند — چارۂ کارم ازیں جمع پریشاں مطلب
سر ما رفتہ بسودای بتاں ساماں ہم — یعنی از اہل محبت سر و ساماں مطلب
گر ترا میل تماشای رخ خوبانست — حسن را بین و ازیں طایفہ احساں مطلب
اگر آیینۂ دل پاک شد از زنگ گنہ — جز دریں آیینہ عکس رخ جاناں مطلب
نقد جاں دادہ غم عشق بتاں مے طلبی — ایں متاعیست گراں مایہ تو ارزاں مطلب
صرفی از خلق جہاں دست طمع کوتہ کن — گر بمیری بغم از آب خضر جاں مطلب

دمی برلب من بنه جان فزا لب — که پیمانهٔ عمر من شد لبالب
ز درد تو ما را بلب جان رسیده — بپی پرسشش دردمندان گشا لب
اگر گویمت جان بیک غمزه بستان — دلم را دران اتفاقست با لب
چو راندم بلب حرفی از سوز سینه — سراسر مرا سوخت از سینه تا لب
ترا و مرا نیست حاجت بصهبا — مرا خون دل باده است و ترا لب
کجا لب دهد گرچه جان میدهیمش — که دارد لبی خوشتر از جان ما لب

تو تیغ مژه تیز کرده بخونم
نه سهم تو صرفی تهی کرده قالب

ز بس کافتاده مستم روز تا شب — نمی دانم که این روز است یا شب
اگر روزی بوصلت شاد گشتم — رسید از پی غم هجران شبا شب
بکویت شب مرا ره داده نی روز — ز من بیگانه روز است آشنا شب
شب آمد محرم راز محبان — توان اندوه پنهان گفت با شب
مرو ای عافیت امروز زنهار — که میعاد است ما را با بلا شب
بشام مردن ما آمد ای جان — سیه پوشیده بر بالین ما شب

الهی صبحدم خونم بریزی
چو صرفی زنده دارم در دعا شب

قبلهٔ اهل محبت کعبهٔ کوی حبیب — خلق را رو سوی کعبه کعبه را سوی حبیب
تا نه از سنگ جفای فرقت او بشکند — شیشهٔ دل مانده ام بر طاق ابروی حبیب
بسکه از بویش دماغ من معطر گشته است — بشنوی ای همنشین از بوی من بوی حبیب
خانهٔ دل روزن آمد دیده و نبود عجب — گر برون زین روزن افتد پرتو روی حبیب
رشتهٔ عمرم اگر کوته نبود گردد دراز — گر به پیوندم بآن تاری ز گیسوی حبیب
دارم از موی سر زلفش رگ جان آرزو — ای هزاران جان فدای یکسر موی حبیب

بر من آزار و جفا صرفی ندانی از فلک
بلکه اینها را فلک آموزد از خوی حبیب

نهاده اند قدم در ره بلا احباب — منم براه بلا پیش و در قفا احباب

بی دمیدن صبح اجل شب هجران | ز شام تا بصبا چند در دعا احباب
بسوخت ز آتش پنهان ما و رقیب بباد | دمی که هم نفسی آه کرد با احباب
چه در طریق محبت غرض تنعم نیست | ز یار خویش نخواهند جز جفا احباب
چنانکه روح مرا زخم اوست بگریزند | به تیر غمزه اش از ناوک قضا احباب
بلای جانی و جز با خودت نمیخواهم | بلای عام نخواهند از خدا احباب

بخاک تا نه هم رخش او فتد صرفی
نهاده سینه براهش جدا جدا احباب

ترا در خاطر است امروز میل بسمل احباب | بحمدالله توان گفتن که هستی مایل احباب
قتیل تیغ دشمن داخل خیل شهیدان هست | شهادت باشد از محبوب باشد قاتل احباب
کرم کرده بیا در منزل ما دمی ترس از کس | هم من جز خیالت نیست کس در منزل احباب
بقتل عام رخصت داده چشم جفا جو را | ز تو نبود جز این لطفی که باشد شامل احباب
چرا رخساره ات آلوده چندین نظر گردد | خیالت چون توانند بود شمع محفل احباب
حیات ماست مشکل عقده در رشته امید | حبیب من کنی از یک غمزه حل مشکل احباب

چه حاجت آنکه سازد ناله از درد دل آگاهش
که صرفی در دل یار است راهی از دل احباب

دیده ام محروم و دل پیش حبیب | وه که بر دل هم حسد دارد رقیب
عشقم از خویشان خود بیگانه ساخت | طرفه اندر شهر خود گشتم غریب
گر طبیب آید که گیرد نبض او | من شوم بیمار از رشک طبیب
قاصد از بهر تسلی تا بکی | گو شنیدم دلدار آید عنقریب
ریخت خونم روز قتل بیدلان | من هم از فیضش بماندم بی نصیب

در دعا صرفی که میرد پیش دوست
دارد امید اجابت با مجیب

صبحدم دست و گریبان بود دعوی با آفتاب | یا نموده از گریبان نور خود را آفتاب
جلوه گر گشتی و روشن شد همه روی زمین | روی خوب تست تابان همچنین یا آفتاب
میرود هر صبحدم جائی که بی تشویش غیر | میکند نظاره روی تو تنها آفتاب

با تو بنو اند برابر بود از شرمندگی | گاه میگردد نهان و گاه پیدا آفتاب
مست من چون سر بخواب ناز ماندن خواستی | میکند آیینه ات بودن تمنا آفتاب

ماه رویا بندهٔ صرفی بندهٔ آن شاه شمس
کز تمیز شرف نام او مسمّا آفتاب

بسته گر دیده ره نظاره ات هر آفتاب | گرد از آن کرد از تاسف خاک بر سر آفتاب
هر کجا حسن جهانتاب تو گردد جلوه گر | می نماید ماه من از ذره کمتر آفتاب
عاجز است ای آفتاب حسن در تسخیر تو | آن عزایم خوان که می سازد مسخر آفتاب
عالم افروز است عکس ساغر صهبای ما | بادهٔ بزم محبت را است ساغر آفتاب
تا نباشد پرتوی از روی عالم تاب تو | کی تواند کرد روز ما منور آفتاب
جز بوصف حسن تو هرگز نمیگوید سخن | ماه من گر فی المثل بودی سخنور آفتاب

از درون خانهٔ صرفی بپی نظاره اش
گه ز روزن می درآید گاه از در آفتاب

گاهی تو در قفا و گهی در قفا رقیب | همراهی تو چیست بدین گونه با رقیب
عرض نیاز کردم و دیدم تغافلت | ظاهر نکرده یافت ز تو مدعا رقیب
زلف صبا کشیده و عاشق کشید آه | آشفته تر از آن شده باد صبا رقیب
چون غمزهٔ خودش ره عاشق کشی نمود | تهمت چرا کنیم که شد رهنما رقیب
ایذای ماست دیدن روی رقیب و بس | سر تا بپا است خود همه جور و جفا رقیب
چون آب تیغ دوست کم از آب خضر نیست | قتلم به تیغ دوست ندارد روا رقیب

یک عاشق و هزار رقیب است قاعده
صرفی مثال گر بودت یک دو تا رقیب

از یک طرف رقیب و ز یکجا هم حبیب | من در میان خوف و رجا مانده با لهیب
دارم ز درد عشق تو بیماری عجب | بیمار تر ز من شود از دیدنم طبیب
تا دیدن حبیب بجانم رسانده و سک | جان کندن مرا است سبب دیدن رقیب
گل شد تمام گوش که وصف تو بشنود | اما عجب که نشنود افغان عندلیب
می پرسد از غریب بهر کشوری مقیم | چشمت به تیغ تیز کند پرسش غریب

آیین اوست لطف نهانی به بیدلان
صرفی مرنج از روش ظاهر حبیب

شد لاله عذاری دگرم جلوه گر امشب — دارم بدل سوخته داغ دگر امشب
او از کف اغیار کشد ساغر گلگون — ما را می گلرنگ ز خون جگر امشب
خورشید اگر شب بدمد نور نخواهم — خواهم مه رخسار ترا در نظر امشب
پروانه تو گرد سر آن شمع چه گردی — از دود دل سوخته ام کن حذر امشب
پیش از شب دیدار دلم بردی و جانهم — بر پای تو از دیده بریزم گهر امشب
غم گفت چه جا نگاه بود صحبت ناجنس — باید که طرب را کنی از دل بدر امشب
صرفی روش در قدم یار شب وصل
یارب که نیابند رقیبان خبر امشب

ای پری را کرشمه ات آسیب — آدمی زادهٔ فرشته فریب
رویت از نشاء قدح رنگین — گلشن حسن را ز رنگ تو زیب
میل این خاکسار تیغ تو کرد — میل آب روان بود به نشیب
رفت عمرم بنا شکیبائی — پس چه پرسی که چیست شکیب
اهل دل مایل زنخدانت — میوهٔ نخل دلبری آن سیب
چند پرسی حساب غمهایم — نیست دیوانه را خبر ز غیب
مژده او بمشامم نگشاده
صرفی خسته داد جان بنهیب

پری چون بشر مبتلای حبیب — ملک گفت هذا لشیء عجیب
دلبرم به رزم سپاه بلا — که نصر من الله فتح قریب
عجب لذتی دارم از جور دوست — چه دانند چنین لذتی را رقیب
ز سنگ بلا دم نه زد بیدلت — ننالد ز برگ گلی عندلیب
مرا چه بده گردد مریض غمست — اگر بر سر من بیاید طبیب
نصیب ره عشق خوبان بلاست — درین ره قدم مانده ام بالنصیب
دعا کرد صرفی که میرد بعشق — فقال استجب دعوتی یا مجیب

حرف التاء

مه من دمبدم بازار حسنت گرم در گرم است
به مهر روی آتشناک تو خورشید سرگرم است

شنیدم میزند در شهر اسلام آن صنم آتش
چه دانم واقعی اما درین شهر این خبر گرم است

اگر دم میزنم ترسم که این کاشانه می سوزد
که شمع من دم گرم من امشب بیشتر گرم است

عجب نبود اگر چون اشک شمع است آب چشم گرم
که از سوز دل پر آتش من چشم تر گرم است

جگر گرم است و خون دیده هم از شعلهٔ شوقت
غذای دردمندان این غم تو گرم بر گرم است

شب تاریک آه آتشین رهبر بکوی تست
براهت چون بتاختم گرم رو چون راهبر گرم است

مهی کامروز آمد دیده جائی دیده بود او را
که آن خورشید رو بسیار ما را در نظر گرم است

چه می ترسانیم ای پندگو از گرمی دوزخ
دل اهل محبت گرم تر بالله ز هر گرم است

ز گفتار لب شیرین جانان مجلس رندان
بسی گرم است کاندر خاصیت شهد و شکر گرم است

سرشکم گرم و آهم نیز گرم از آتش عشقت
ز سیلاب سرشک و دود آهم بحر و بر گرم است

زمستان کی بود در خانه ام سرما که ای صرافی
ز آه آتشینم خانه را دیوار و در گرم است

در قصد جان اجل بدر خانهٔ من است
موقوف یک اشارت جانانهٔ من است

زنجیر زلف حور بیارید بهر من
گر گویم بحشر که دیوانهٔ من است

با من غم تو گفت چو در سینه جای کرد
جان کن برون ز خانه که بیگانهٔ من است

ملک غمش که خواهمت آباد با غمت
معمور بیش ز گوشهٔ ویرانهٔ من است

از آتش غم تو منم شمع بزم عشق
مجنون سینه سوخته پروانهٔ من است

خم مراد میکده ام را قیاس کن
زین شیشهٔ سپهر که پیمانهٔ من است

صرافی کسی بمنزل من چسان برد
کز وادی عدم ره کاشانهٔ من است

مشکن ای غم دل ما را و مبین کاندل کیست
دل ما هست ولی بین که در منزل کیست

بسکه بیگانه شد از من دل آوارهٔ من
باز اگر در کفم آید نشناسم دل کیست

مهر او در دل من تا چه بود در دل او
دل من مایل او تا دل او مایل کیست

بو نه کرده است گلی را که بر آمد ز گلم / کاش معلوم بمن کرد که آن از گل کیست
مردم از ذوق که چون عقل و دلم را بربود / گفت این دل شده دیوانهٔ لا یعقل کیست
گشتهٔ از غمزه پنهانیم اما پیدا است / که من خستهٔ قتیل که و او قاتل کیست

صرفی از هجر نه تنها دل تو پر خون است
وصل جانان بجهان خود تو بگو حاصل کیست

نه تیغت در نیام است آب حیوانی بظلمات است / ولی از آب حیوانت بمن مرگ مفاجات است
مترس از حق اگر قتلم هوس داری که ترک من / بخونم مفتی دین محبت را روایات است
پس از عمری که باهم وصل نتوانم رخش دیدن / مرا کی طاقت نظاره اش وقت ملاقات است
ز تیغت قتل خود خواهم دم سجده با بر رویت / که آن محراب جانها قبلهٔ ارباب حاجات است
چه باک از درد خود ما را اگر درد تو جانکاه است / که اهل درد را از هادم اللذات لذاتست
ز آثار الوهیت که دیدم در رخش رمزی / اگر ظاهر کنم گویی که اینها شطح و طاماتست
بود حصر جمال و دلربائی از رخ خوبت / مرادم من ز تهلیلی که بهر نفی و اثبات است
زوال نسبت عشقم بیار خویش ممکن نیست / که هست این عاشقیهایم بآن حسنی که بالذاتست

سحرگاهست و می آید نسیم گلشن کویش
بر آور صرفیا دستی که هنگام مناجات است

عشاق را بعشرت دنیا چه حاجت است / با خون دل بباده حمرا چه حاجت است
خواهیم جان فروخت بیک غمزه اش ولیک / چون این از دست به سودا چه حاجت است
بر ما چو جلوه گر شده بالا بلندش / ما را بفیض عالم بالا چه حاجت است
درد سرم مده بخدا ای طبیب شهر / درد حبیب را بمداوا چه حاجت است
واعظ بحشر وعدهٔ دیدار تا بچند / امروز حاصلست به فردا چه حاجت است
نقش حصیر بر تن خاکی ز کوی دوست / عشاق را بجامهٔ دیبا چه حاجت است

صرفی تو خود مخواه از و ناز جانستان
لطیف عمیم را بتقاضا چه حاجت است

بکف گر جان برم پیش سگانت بر تو منت نیست / که خالی دست رفتن پیش یاران از مروت نیست
رقیبان جفاجوی تو یا رب از چه دین باشند / که آئین جفاجوئی وفا در هیچ ملت نیست

بخاک راه تو جا خواهم وگر در رهت بر سر | گدایی گرچه خود لایق بتاج و تخت و دولت نیست
ندارم صحبت اغیار جور اندیش را طاقت | عذاب روح باشد همدمی گر اهل صحبت نیست
شنیدم کز برای قتل این بیمار می آیی | بحمد الله که باری این خبر خالی ز صحت نیست
ز غیرت مردن از مردیست چون می بینمت با غیر | نشاید مرد گفت آن بی حمیت را که غیرت نیست
زمش طالب دیدار باشد مایل جنت | بلی خود قیمت هر بنده جز بر قدر همت نیست
مزن بر رندی و رسوایی من طعنه ای ناصح | که فهم تست قاصر ورنه این خالی ز حکمت نیست

ز ستر آنکه صافی شد مرید پیر میخانه
بپرسیدم که در اظهار آن از پیر رخصت نیست

ای عقل از جنون دل دیوانه پر شده است | گنجایش تو نیست برو خانه پر شده است
از بهر تو دلی زکجا آرم ای طرب | کاین دل که دارم از غم جانانه پر شده است
ناصح طمع مدار که پند تو بشنوم | گوش من از ترانه رندانه پر شده است
شبهای غم ز شمع و چراغم چه حاجت است | کز پرتو خیال تو کاشانه پر شده است
در دل قرار و صبر و سکون را غمت چو دید | گفت از غضب که خانه ز بیگانه پر شده است
ای شمع جز ملایکه پروانه تو نیست | امشب که بزم گاه ز پروانه پر شده است

صافی به زلف دلبرم از رشته های جان
بنگر که شانه را همه دندانه پر شده است

حسن او جاودانه افتاده است | او بخوبی یگانه افتاده است
شوخ من در فن کرشمه و ناز | بی نظیر زمانه افتاده است
خاک بر سر دو چشم گریان را | گر ز غم عشق خانه افتاده است
چشم پوشیدنش ز من غرض است | خواب نازش بهانه افتاده است
زلف و خال ترا چو زاهد دید | سبحه اش دانه دانه افتاده است
قصه ام گوش کن که خوبان را | بر زبان این فسانه افتاده است

قدمی نه به پرسش صافی
که بر این آستانه افتاده است

مرا نظاره گل چهره تمنا نیست | که رنگ و بوی وی امروز هست فردا نیست

زروی حسن تماشای حسن بیچون کن / مراد اهل محبت جز این تماشا نیست
کسی جمال مقدس کجا تواند دید / که دیدهٔ دلش از نور قدس بینا نیست
ضمیر ماست منور به مهر ماه وشی / که نور او ز کمال ظهور پیدا نیست
ببین که سوخته خرمن ز برق دیداریم / علو همت ما کم ز طور موسی نیست
ز مینکشان غم عشق کس نمی بینیم / که ظاهر از نفسش معجز مسیحا نیست
ز تنگنای زمین و فلک بر آوردم / بعرصه‌ای که در و هیچ پست و بالا نیست
دلم ز لجهٔ عشق است قطرهٔ ما / برون ز حیطهٔ این قطره هیچ دریا نیست
بغیر دوستی یار خود چه اندیشم / که هر چه هست جز این دوست نیست الا نیست
کجا حکیم و کجا سر عاشقی صرفی
که کار سر خرد حل این معما نیست

دلم که جز الم عشق را در و جا نیست / چنان پر است که گنجایش تمنا نیست
بحسن گرمی بازار یوسف است چنان / که حاجتش به خریداری زلیخا نیست
نهانیم نگهش کشت و کس نمیداند / عجب که کشته عیان و کشنده پیدا نیست
ز اهل درد بدزدی چه میبری جان را / کای برون و درون از تو جز تو کالا نیست
چو گشت یار خودم گفت باز جان دهمت / ولی طریقهٔ ما وعده را تقاضا نیست
هزار فتنه رفیق است یک نگاه ترا / بلای جان من آن یک نگاه تنها نیست
دو کون صرف ره عشق کرده صرفی
بملک شاعری اسم تو بی مسما نیست

طالب دیدار جز خود کام نیست / پختگان را این خیال خام نیست
ما طواف کعبهٔ دل میکنیم / حج ما را حاجت احرام نیست
نیست درد عاشقی درمان پذیر / دولت جاوید را انجام نیست
تیره روزان جهان عشق را / کمتر از صبح سعادت شام نیست
وصل جانان برتر است از سعی ما / در خور عنقای ما این دام نیست
کس بزور پا نکوبش ره نبرد / در ره این کعبه جای گام نیست
قیس را مجنون شد از لیلی لقب / بی‌نشانان رهت را نام نیست

در غمش تنها دل من خون نشد   یک دل بیغم درین ایام نیست

جام می صرفی ز دل زنگم زدود
مرشد من غیر پیر جام نیست

ساقی از اسباب عیش ما شراب ناب نیست   دردمندان را نظر بر عالم اسباب نیست
ده که شوق من فزون میگردد از دیدار او   از زلال وصلش اصلاً تشنه سیراب نیست
التفات ترک چشم او بحال دیگران   کمتر از زخمی که بیند بره از قصاب نیست
ما شبی دیدیم جمال دلبر خود را بخواب   ملتمس از بخت بیدارم بغیر از خواب نیست
رشتهٔ جان مرا با تار زلفش صد گره   ورنه بی وجهی مرا زین گونه پیچ و تاب نیست
زورقسم افتاده در گرداب دریای غمش   طرفه گردابی که هیچش ساحل و پایاب نیست
گر بجا اندر بر اندرا ضمیم بالش را ازو   جز رضای دلبر خود مرتضی احباب نیست
سالکِ راهِ غم عشقت بپای سعی خود   کی تو اند رفت اگر از جذبه این قلاب نیست

عرض حال عشق اگر خواهی سخن کوتاه کن
لایق عرض محبت صرفیا اطناب نیست

دلا منال اگر یار غمگسار تو نیست   ز مستیش خبر از ناله های زار تو نیست
اجل برو طمع نقد جانِ من چه کنی   که فیض جان اسیران عشق کار تو نیست
کشد بجانب خود آب تشنه را ناچار   بجذب ما کم از ان تیغ آبدار تو نیست
دو چشم شوخ تو بی اختیار خون ریزند   وگرنه قتل محبان باختیار تو نیست
ز حال اهل وفا هیچکس نمی پرسد   مگر که جان من دین رسم در دیار تو نیست
امید وصل تو ام انتظار می بخشد   مرا شکایتی از درد اشتیاق تو نیست
ز چشم شوخ تو پیداست نشأهٔ ناز   ز بادهٔ غیبی مست من خمار تو نیست
ز آفتاب فلک بالش سرم خواهد   ولی ببالش او میل خاکسار تو نیست

ز دود آهِ تو صرفی ز دوستی اثری
بهیچ خانه همسایه و جوار تو نیست

دمی که اسباب فن فتنه و جادو میساخت   باشارت همه را از خم ابرو میساخت
مهربان بر من اگر آن بت بدخوی بود   فلکش بهر من خسته جفاجو میساخت

فلک از شمس و قمر بردو برابر می برید
بهر سنجیدن حسن تو ترازو می ساخت

جای بر گوشهٔ چشم تو چو خالت میکرد
از پی غارت دین ترک بهندو می ساخت

پاره پاره بت بدخوی منش کرد آخر
دل غم دیدهٔ من گرچه بآن خو می ساخت

بیدلی کز سر کوی تو برونش کردند
آدمی بودی اگر با سگ آن کو می ساخت

مویم از هجر سفید است اگر مژدهٔ وصل
می رسید از تو مرا باز سیه مو می ساخت

گر دل از باد بهاری ز تو بوئی یابیست
گلی از باغ تو ناچیده بآن بو می ساخت

دید چون صورت تو خامهٔ تصویر شکست
آن مصور که بچین صورت نیکو می ساخت

باز می خواست که دیوانه کند صرفی را
ور همانروز که زنجیر ز گیسو می ساخت

خلقی ز تیغ تو بتمنای بسمل است
اما تراز ناز چه پروای بسمل است

من منتظر در آرزوی بسملم ولی
آن شوخ خشمگین ز تقاضای بسمل است

چشمش بغمزه بسمل من کرده او به تیغ
آن طرفه بسملی است که بالای بسمل است

سر مانده زیر پای ادا هم نقد جان بکف
یعنی که بیدل تو مهیای بسمل است

خواهم بعیادگاه که قربان تو شوم
گر بسملم کنی بخدای جای بسمل است

بتیغ کرشمهٔ تو بهر دم کشتی است تیز
امروز در جهان ز تو غوغای بسمل است

صرفی که بسملت نشده خواهد حیات تو
بازش ز غمزهٔ تو تمنای بسمل است

زندگی بخش دل و جان من شراب صاف نیست
می کشانرا طعنه کردن زاهدان را صاف نیست

غایت بخل است اگر جان را بجانان نسپری
ور کنی صرف رهش نقد دو کون اسراف نیست

صادق و کاذب چه دانند به لاف عاشقی
جز بلای هجر نقد عشق را صراف نیست

گه بگوید یار حسن من همه نور حق است
هرچه میگوید همه حق است محض لاف نیست

حاجت وصافی کس نیست جانان مرا
غیر نور خویشتن خورشید را اوصاف نیست

نافه نافه مشک می بارد ز چین طره اش
آهوی چین را بهر بینان نافه در ناف نیست

ژنده پوش فقر پا بر اطلس گردون نهد
ژنده پوشی اینچنین محتاج اطلس باف نیست

باسگانش کرده صرفی نسبت خود را درست
این شرف بس درد و کونش گرچه از اشراف نیست

غالت از مکه بران گوشهٔ ابرو بنشست
هر کجا گوشه نشینی است درو مکری هست

گر نشد خاک رهت سرو ز قد تو چه کم
قامتش گرچه بلند است ولے همت پست

تیغ بر کس نه زده کشتهٔ تیغ تو بسے
غره گشته لبت از بادهٔ تو لایعقل و مست

از خیال لب لعل تو به میخانهٔ عشق
خوش پرستان جهان شد همه باده پرست

گر نه با درد فراق تو نه سازم چه کنم
قسمتم چون شب هجر آمده از روز الست

آه ازان ساقی گل رخ که ز بزم طربش
همه را باده بدست است و مرا باده بدست

چون نه رسوای جهانی بشود اکنون عرفی
کامد آن سنگ دل و شیشهٔ ناموس شکست

اے که دور از تو دل و جان من مهجور نیست
گر ز نزدیکان خویشم بے شماری دور نیست

عرض حال خود بصد زاری کنم پیشت ولے
آن چنان زارم که زاری کردنم مقدور نیست

هیچگه از حال زار من سخنے پرسی نگفت
پرسش یاران درین کشور مگر دستور نیست

رنج عشق از بهر گنج وصل اگر عاشق کشد
عشق بازش کی توان گفتن که جز مزدور نیست

دردمند عشق را باید سپردن جان بدوست
گر باویش از اجل جان نسپرد معذور نیست

نیست جز در بے وفائی شهرت خوبان ولے
منت ایزد را که او من دران مشهور نیست

میکشی گر هستئ خود وارهاند باده اش
حکم نتوان کرد اے زاهد که او مغفور نیست

فارغم از رنج هجران و نشاط وصل نیز
جز باندوه رغم عشقت دلم مسرور نیست

نالهات غوغای رستاخیز در عالم افگند
عرفیا این نالهات کم ز نفخ صور نیست

جان من چون از سر کوے تو این غمناک رفت
خاک بر سر کرد چیزانے که زیر خاک رفت

گر نه چاک سینه ام یک جان برون آمد چه باک
در درون صد چاک دیگر از ره این چاک رفت

آب تیغت وارهاند از قید جسم و جان مرا
شد روان سیلابی و از ره خس و خاشاک رفت

شبنم است این یا شبا از چشم کواکب ریخت لور
بسکه دود آهم از مهر تو بر افلاک رفت

بنگرا او را کم که چندان شست و شو کردم باشک
کانچه جز نقش تو بود از صفحهٔ ادراک رفت

دست در فتراک یار خود زدم آغاز شک
توسنش شد تند تا از دستم آن فتراک رفت

عالمے را کشته بے باکانه رفت آن نعره زن
خیل خیل افواج جان دنبال آن بیباک رفت

دل ز نقش غیر صرفی پاک گردو جان سپرد
شکر لله در جهان پاک آمد و هم پاک رفت

شام اجلم دهر ز شب جامه سیه داشت | عمریست پی ماتم این جامه نگهداشت
وی گفت که بر چشم تو مانم قدم امشب | مشتاق قدومش همه شب چشم تر داشت
کج مانده کله را و عیان گشته ز کاکل | هر فتنه که آن شوخ نهان زیر کله داشت
شب در دل من آرزوی خال رخش بود | داغ سیه از آه دل من رخ مه داشت
بر ما چو کشید آن شه خوبان سپه حسن | از زلف و خط و خال سیاهی و سیه داشت

دیروز که بر سینه زدی از مژه ناوک
یک ناوک مژگان تو خاصیت ده داشت

رخ نمودن از آن پری عجب است | از پری آدمی گری عجب است
گر شهان بنده اش چه عجب | لیک از و بنده پروری عجب است
چون زند لاف پیشت آئینه | با تو از وی برابری عجب است
یک نگاه تو آرزوی شهان | گر سوی بنده بنگری عجب است
در زمانت ز لیلی و سلمی | نازنینی و دلبری عجب است
شیوه تست قتل اهل وفا | گر ازین شیوه بگذری عجب است
سر خود گر نبازی ای عاشق | در ره عشق سروری عجب است

لطف طبع تو صرفیا در شعر
از ظهیری و انوری عجب است

بهتر از خورشید یا از ماه افزون گویمت | ای همه نور خدا خورشید و مه چون گویمت
سرو بستان جمالی یا گل گلزار حسن | یا نگار سرو قد جامه گلگون گویمت
وه نمیدانم چه می گویم ترا از حال خود | از دل خون بسته یا از چشم پرخون گویمت
نامه سربسته عشق است سوی تو دلم | گر بخوانی نامه را بشنو که مضمون گویمت
ناله چون بلبل کنی بسیار چون کبک دری | اندکی گر وصف آن رفتار موزون گویمت
زینهار ای دل برون از حلقه زلفش مشو | ور شوی از حلقه عشاق بیرون گویمت
عشقبازی چون تو صرفی در جهان بگذشته است | بهتر از فرهاد یا افزون ز مجنون گویمت

نهادم شیشهٔ دل مست من بر طاق ابرویت
ز بی‌باکی شکست آن شیشه را چشم جفاجویت

یکی از گیسوانت کام دل دیگر کمند جان
عجب فرقیست نازک در میان این دو گیسویت

شب دیدارت ای مه دیده‌های اختران باز است
فلک با صد هزاران دیده خواهد دیدن رویت

ز کویت میل جنت چون کنم هرگز نمی‌ارزد
زلال کوثر جنت بخاکی از سر کویت

چو از آئینهٔ حسن تو ظاهر حسن بیچون است
چرا از اعتقاد خود نه گردد منکر رویت

نیامد مانع نظارهٔ تو دیدن غیرم
بروی دیگرانم دیده اما چشم دل سویت

بفن شاعری صرفی طریق ساحری دارد
مگر تحصیل علم سحر کرد از چشم جادویت

آمد سپاه حسن تو و ملک جان گرفت
با این چنین سپاه جهان میتوان گرفت

تا کرد جا غمت به دل دردمند من
جان بر لب آمد از غم دل دل ز جان گرفت

لاغر تنم گزید بدندان کین رقیب
بنگر چگونه سگ بدهان استخوان گرفت

کس در کنار خود به جهان چون تو دلبری
نه گرفته است تا نه کنار از جهان گرفت

گل گل شگفته اند همه شاهدان بباغ
آن سرو لاله رخ چو ره بوستان گرفت

از تار بست سرو گل اندام من کمر
آشوب و فتنه را کمرش در میان گرفت

تا یار شد به جامهٔ زربفت جلوه‌گر
صرفی بهار عمر تو رنگ خزان گرفت

تیغ در دست اجل از غمزهٔ یار من است
آب حیوان خوردن از تیغ اجل کار من است

آه آتش بار نه بود موجب کم لطفیش
بلکه از اسباب گرمیهای بازار من است

بی تو نیاید صحبت شادی و من با یکدگر
من طلبگار غم و غم هم طلبگار من است

گر کند منع تماشای رخ یارم فلک
چون کند گر یاد آوردش شب تار من است

تا یکی بی قیمتم داند رقیب خودفروش
فتنه‌ام این بس که جور او خریدار من است

ماه من از مهربانی ملتفت با غیر من است
التفات او بغیر از بهر آزار من است

روز قتل بیدلان بهر خدا خونم بریز
زنده بیرون آمدن زین معرکه عار من است

رخ چو بنمائی بخواب آلودگان بزم عیش
لایق نظارهٔ تو چشم بیدار من است

سرنگون جام نشاط من اگر افتاده است
صرفی از خاصیت بخت نگونسار من است

هر یک از دیده و دل بهر تو جای دگر است   وه که هر جا ز قدوم تو صفای دگر است
دل من سوی تو و دیده برو سوی دگران   دل بجای دگر و دیده بجای دگر است
چشم از پرتو رویت بخدا می باشد   دیده ام را ز جمال تو جلای دگر است
چشم عاشق بهوای تو پر آبست مدام   وه که در عالم عشق آب و هوای دگر است
چه گریزیم ز عشقت که بلای ز خدا است   مگر آنجا که گریزیم خدای دگر است
بدلم ناوک ناز تو بدان تیغ مژه   آری آری پی هر درد دوای دگر است

صرفی دل شده چون گوشه نگیرد چه کند
که بهر گوشه چشم تو بلای دگر است

رخ نیاز بران راه سودنم هوس است   چو خاک بر سر آن راه بودنم هوس است
بهانه نیست کشد اما بغمزه میگوید   بدین بهانه ترا آزمودنم هوس است
نه طوف و فایت بگردن آمده ایم   که با سگان تو خود را نمودنم هوس است
بدیده که خاک ره تو رنگ کردم   بخون و خاک دران ره غنودنم هوس است
ز لعل لب تست مرا آرزوی دشنامی   که از زبان تو خود را شنودنم هوس است
حدیث شهد و شکر چند گوئی ای طوطی   حکایتی ز لب او شنودنم هوس است

هزار غم بدل من از و است ای صرفی
ولی هزار دگر هم فزودنم هوس است

خم ابروی کج یار مه نوی خم است   زین هوس گرچه بسی کاست ولی نامد راست
خرقه کهنه ما اطلس سبز فلک است   جا بجا پنبه این کهنه ز انجم پیدا است
هست در چین و ختا آهوی مشکین لیکن   نسبت چشم تو با آهوی چین عین خطا است
شکر گوییم و شکایت ز جفایت نکنیم   که چنین قاعده طایفه اهل وفا است
بنگر آن ترک کمان ابروی من کز مژه اش   ناوکی هست که پیکان وی از تیر قضا است
در دعایم که کند ترک وفا یار ولی   گو نه در دامن جور و ستمش دست دعا است

خالی از اشک نمی باشد و بی آه دمی
صرفی خسته که پرورده این آب و هوا است

نه همین دست فغانم که بکویت برخاست   پر ز افغان من غمزده صحرا صحرا است

گرچه از لجهٔ عشق است دلم یک قطره — در همین قطره چگویم که چه دریا دریاست
می توان گفت که از عشق کنم توبه ولی — جز درونم نتوان گفت اگر گویم رواست
شاهِ من داغ غلامی به جبینم زان است — اثر دولتم آری ز جبینم پیداست
باغبان در هوس شکل قد موزونت — می کند تربیت سرو و ولی ناید راست
سجده کردم من دیوانه به تیغ از جنون — گر بگویند که این سجده روا نیست رواست

گر فلک نیست رقیب تو به عشقش صرفی
در پی جور و جفای تو رقیبانه چراست

گرچه مانند من از عشق تو غمناکی نیست — گر غم عشق ازین بیش بود باکی نیست
پای بر خاک منه ای سرو من خاک رهت — قدمی بر سر من نه که کم از خاکی نیست
کهکشان نیست که در سینهٔ فلک را چاکیست — سینهٔ چرخ هم از تیغ تو بی چاکی نیست
پاک باید دل از آلایش گل بهر غمت — لایق بودن او غیر دل پاکی نیست
توئی بر تو دل و هر توئی دل من فلکی است — تو ندانی که جز این نُه فلک افلاکی نیست
تا اجل کشت یکی را تو هزاران کشتی — آفرین باد درین ره چو تو چالاکی نیست

یار در ضمن جفا لطف نماید صرفی
گله تا کی نکند فهمی و ادراکی نیست

با یکدگر نه و چشم تو در قتل من یکیست — بهر هلاک من دو لبت را سخن یکیست
خواهیم صد دل و از تو صد غم بهر دلی — وه چون کنیم آه که دل در بدن یکیست
مردم ز ضعف و چون ملک آمد بپرسشم — معلوم او نشد که درون کفن یکیست
گل پیرهن ز لاله هزاران توئی ولیک — یوسف هزار و یوسف یکیست
فرق است در مشارب اهل جنون ولی — در اصل راه قیس و ره کوهکن یکیست
در رزمگاه عشق تو جانها کشید صف — در خیل اهل حسن همین صف شکن یکیست

صرفی خمش نشین که به ویرانهٔ جهان
آواز جغد و نغمهٔ مرغ چمن یکیست

سلک دندان تو و عقد گهر هر دو یکیست — دهن تنگ تو و تنگ شکر هر دو یکیست
نغمهٔ تازه شنو هر سحری از دل من — دل نالان من و مرغ سحر هر دو یکیست

بی دهان تو دلم غنچه صفت پر خون است ‌ ‌ ‌ دل پر خون من و غنچه تو هر دو یکیست
عیب من پیش تو نیست در اقلیم جنون ‌ ‌ ‌ خوش دیاری که در و عیب و هنر هر دو یکیست
ای که خاک ره تو سرمه اهل نظر است ‌ ‌ ‌ سرمه و خاک ره تو به نظر هر دو یکیست

صرفی آتشکده عشق دل سوخته است
اخگر آتش سوزان و جگر هر دو یکیست

باده و اشک من و خون جگر هر سه یکی است ‌ ‌ ‌ کهربا و رخ زرد من و زر هر سه یکی است
تا بکام دگر است لب شیرینت ‌ ‌ ‌ زهر در کام من و شهد و شکر هر سه یکی است
باغ خوبیست رخ خوب تو ای تازه بهار ‌ ‌ ‌ سبزه و خط تو و سنبل تر هر سه یکی است
مهر و ماه بفرشش ره تو افتاده ‌ ‌ ‌ خشت آن فرش ره و شمس و قمر هر سه یکی است
چون سیه روزم ازان زلف شب آسا چه عجب ‌ ‌ ‌ زلف آن ماه و شب و روزم اگر هر سه یکی است
چشم پر نم شب غم ریخت بسی گوهر اشک ‌ ‌ ‌ شبنم و اشک محبان و گهر هر سه یکی است

صرفی افتاده سر تاجوران بر ره دوست
خاک آن ره گذر و افسر و سر هر سه یکی است

خوبان هزار و پادشه این سپه یکی است ‌ ‌ ‌ بر آسمان ستاره فراوان و مه یکی است
ملک دل از دو چشم ستم پیشه ات خراب ‌ ‌ ‌ آباد کشوری که در و پادشه یکی است
با هر بتی است حسن و لطافت جهان جهان ‌ ‌ ‌ حسن همه بتان ز جمال تو ده یکی است
جز عاشقی کناره محبان نیامده ‌ ‌ ‌ اهل گنه برون ز شمار و گنه یکی است
کوهی ز سنگهای ملامت شدم ولی ‌ ‌ ‌ نسبت به تیر باد غمت کوه و که یکی است
ره نیست سوی کعبه جان جز طریق عشق ‌ ‌ ‌ رهرو اگر هزار هزار است ره یکی است

روی دل من است بسوی حبیب من
صرفی مرا بهر دو جهان قبله گه یکی است

دلم یکی و زبانم یکی و کار یکی است ‌ ‌ ‌ زبان من سخن از دل کند که یار یکیست
عتاب و غمزه و ناز و کرشمه ات همه من ‌ ‌ ‌ بکشتن من غمزده هر چهار یکیست
فغان و ناله چو من است ای گل از جفای رقیب ‌ ‌ ‌ خلیده است بصد دل اگر چه خار یکیست
همیشه بار محبت کشیدنم کار است ‌ ‌ ‌ مرا ز روز ازل بار و کار و بار یکیست

بباغ دلبری از قامت سهی قدّان | نهال هاست ولی سرو گلعذار یکیست
چگونه شرح بلاهای خود دوتا انم کرد | اگر هزار بلا گویم از هزار یکیست

مرنج اگر تو لپسے خواری و رقیب عزیز
که پیش یار تو صافی عزیز و خوار یکیست

داریم صد رقیب ولی یار ما یکی است | دشمن اگر صد است چه غم چون خدا یکی است
از هر طرف بجلوه بر آمد سهی قدی | ما را بآن چه کار چو مقصود ما یکی است
بایکدگر اگرچه اسیران عشق را | بسیار گفتگو است ولی مدعا یکی است
دل ریش و سینه چاک و جگر خون برای اوست | دارم هزار درد ولیکن دوا یکیست
چشم ز شوق خاک ره اوست دُر افشان | دُرهای من برون ز شمار و بها یکی است
هر سو هزار لاله عذار است جلوه گر | امّا نگار غمزه زن دلربا یکی است

صافی بلاست قامت آن سرو ناز و بس
در بوستان حُسن نهالی بلا یکی است

شوخیکه دلش مایل جور و ستم ماست | ما را غم او گر کُشد او را چه غم ماست
با دوست چگوئیم که از بهر تو مُردیم | او را چه ضرورت بوجود و عدم ماست
از جام غمش روزی ما شربت زهر گشت | این است دوائیکه ز هر الم ماست
تیر مژه‌اش قلم، ماه دوات، از دل پُرخون | اقلیم محبت همه زیر قلم ماست
بر کعبهٔ گل هست شرف کعبهٔ دل را | بتخانه که شد کعبهٔ دل از صنم ماست
چون همدم ما یاد لب اوست عجب نیست | که زندگی خضر و مسیحا ز دم ماست

صافی دل ما از حرم کعبه فزون است
صد کعبه بیک گنج حریم حرم ماست

مذهبم عاشقی و عشق بتان دین من است | مشربم رندی و دیوانگی آئین من است
همه را جام تنعّم بکف و ساغر عیش | فارغ از عیش و تنعم دل غمگین من است
دلم از جان رمقی کان نرود تا غم تست | منتظر مانده اجل بر سر بالین من است
لب وفاداری من دیده بدشنام گشاد | نزد ارباب وفا غایت تحسین من است
اشک سرخم برخ زرد روانست از عشق | عشق بر رغم رقیب از پی تزئین من است

کار ایام و طریق فلک است آزارم / وای اگر دلبر من هم ز پی کین من است

بر گلو تیغ تو صرفی بدعای خواند
سبب آنکه قبولش فتد آیین من است

قامتش نخلی است کز بستان جان برخاست است / هر چه میگوییم بوصف قامت او راست است
سنبل مشکین برآورده است از گلبرگ تر / نوبهار من که باغ حسن را آراست است
ایزد از هر موی زلفش خواست دامی بگیرم / یک سر مو کم نگردد هر چه ایزد خواست است
بار بنشسته است آن بالابلند فتنه جو / تا نه از سرو قد او فتنهٔ برخاست است

تن نمانده است آن قدر کانجا تواند ماند جان
بسکه ای صرفی ز اندوه فراقش کاست است

سوی کعبه چه روم کعبهٔ من کوی کسی است / رو بقبله چه کنم قبلهٔ من روی کسی است
جان ز من گوشه گرفته است ولی نرفته / دل گواه است که در گوشهٔ ابروی کسی است
هیچ دانی که چرا میل صنوبر دارم / راست گویم که شبیه قد دلجوی کسی است
در دلم آرزوی لاله که همرنگ یکی است / خاطرم مایل سنبل که در و بوی کسی است
گفته ماند مگر سامری آمد بجهان / سامری نیست که آن نرگس جادوی کسی است
بدعا غمزهٔ عاشق کشش او میخواهم / کاش داند که همین بنده دعاگوی کسی است

گر عزیز دو جهان آمده صرفی چه عجب
عزت او نه همین بس که سگ کوی کسی است

زلف آشفته مگر در هوس موی کسی است / میل خلقی بتو و میل تو هم سوی کسی است
جان من چشم تو چون نرگس بیمار چرا است / گر نه بیماریش از نرگس جادوی کسی است
میل تو این همه با صنوبر ز چه روا است / در سرت گر نه هوای قد دلجوی کسی است
گر نه خلق جهان نیست بکوی تو ولی / گاه گاهی گذرت هم بسر کوی کسی است
تو هم امروز گرفتار بجایی شده / غالباً دام فریبت شده گیسوی کسی است
هیچ روئی بجهان خوب تر از روی تو نیست / پس چرا در دل تو آرزوی روی کسی است
سرو من میرم ازین غم که بالا قد تو / خم شود گر نظرت بر خم ابروی کسی است
گو بر خسار تو صرفی نظری کرد مرنج / چون ترا نیز نظر بر رخ نیکوی کسی است

غزل

خط تو غالیه یا مشک ناب ازین دو کدام است
لب تو آب خضر یا شراب ازین دو کدام است

گمان برم که عرق بر گل رخت ز سیر بست
تو خود بگو که عرق یا گلاب ازین دو کدام است

گهی بغمزه خرامی و گه بناز و ندانم
که خلق را سبب اضطراب ازین دو کدام است

مرا غرض ز دعا وصل و غیر راست فراغم
ولی خدا چکند مستجاب ازین دو کدام است

صلاح و باده کشی بین که نزد اهل محبت
ره خطا و طریق صواب ازین دو کدام است

مه سپهر کرم پادشه سریر امارت
ملک حسین جلالت مآب ازین دو کدام است

اگرچه او بزمین است و مه به چرخ ولیکن
ز روی مرتبه عالیجناب ازین دو کدام است

ز کلبهٔ تو که بوی کباب آمده صرفی
بر آتش است دلت یا کباب ازین دو کدام است

ز چاک سینه گریبان جامهٔ جان است
ز داغ لاله رخان تکمهٔ گریبان است

ز عشوه کار بت الماس ریزه می بارد
تو خود بگوی که این درد را چه درمان است

خدنگی آمده است از تو و عجب که بدل
ز یک خدنگ توام صد هزار پیکان است

فنون سحر ز چشمت بتان بیاموزند
بدرس ساحر چشمت سامری سبق خوان است

عجب نباشد اگر قبله را بگردانند
بتی که خانه بر انداز اهل ایمان است

اگر غمش نبود مشکل است زیستنم
مرا غمش ز بلای اجل نگهبان است

ز چشم شوخ تو ایمن مباش ای صرفی
که صد هزار فریبش بنوک مژگان است

از سرم سیلاب چشم تر گذشت
کیست تا گوید با و این سر گذشت

بر سرم تا پا نهاد آن سرو ناز
پایهٔ من از فلک برتر گذشت

بی رخ آن مه وش زهره جبین
نالهٔ من از مه و اختر گذشت

با رخ همچون زر و اشک چو سیم
عاشق از سودای سیم و زر گذشت

کردم از وصلش بنا ایوان عیش
صرفی این ایوان ز کیوان بر گذشت

نوبهاران ابر چون بر کوه و هامون میگریست
غالباً در ماتم فرهاد و مجنون میگریست

در هوای گل سرشک افگند ابر نوبهار — از هوایت گر شدی آگه همه خون میگریست
گریهٔ شادی شب دیدار جانان داشت شمع — ورنه پیش روی او بی موجبی چون میگریست
پندگوی من که میزد خنده ها بر گریه ام — گر شدی واقف ز دردم از من افزون میگریست
گر غمت با کوه و هامون گفتمی ای نو غزال — کوه از آن اندوه می نالید و هامون میگریست
گر نه دل خون گشت از درد و برون از دیده رفت — از چه رو دوشینه چشم اشک گلگون میگریست

شب همه شب شمع من از آتش پنهان دل
در درون می سوخت صرفی و ز بیرون میگریست

یارب آن مه با رقیبان چون بدینسان خو گرفت — بوالعجب قومی است با این قوم نتوان خو گرفت
خضر خورد آب بقا آمد نشد غارت پذیر — عاشق از گفتار تو با آب حیوان خو گرفت
دل بمیدان محبت در خم چوگان غم — هست چون گوی که در میدان بچوگان خو گرفت
تا از این جمعیتم روی پریشانی نمود — خاطر جمعم با حوال پریشان خو گرفت
وه چه خواهد کرد بعد کشتن مردم تمام — چون بقتل مردمان آن شاه خوبان خو گرفت
آرزومندی که وصلت چاره ساز او نشد — آخر از بیچارگی با درد هجران خو گرفت

از نشاط کامرانی نفرتی دارد عجب
صرفی بیدل که با اندوه جانان خو گرفت

خوی تو بهانه جوی جنگ است — جنگت اجلی که بی درنگ است
بدنام جهان شدن چه عار است — ما را که ز نام نیک ننگ است
از کوه غمت بود نشانی — لوحی که بتربتم ز سنگ است
ای عشق اجل کمینه تیر است — از ترکش او که پر خدنگ است
رنگارنگ است نام آن گل — در یک رنگش هزار رنگ است
بر توسن عشق گاه جولان — میدان فراخ دهر تنگ است

صرفی چه نهیم نام صلحش
کین صلح نه آشتی نه جنگ است

با جان خودم همیشه جنگ است — کز صحبت او غمت به تنگ است
تا تیغ کرشمه را کنی تیز — در پهلویت از دل تو سنگ است

کامم ز تو تلخ در دهانست — از شکر ناب تنگ تنگ است
کنهت نتوان بعقل دریافت — در راه تو پای عقل لنگ است
از غایت حیرتم خبر نیست — کان طرفه نگار را چه رنگ است
تیرش بدل و من اندرین فکر — کز دست که یارب این خدنگ است

رسوا شدی آنچنان تو صرفی
رسوائی را هم از تو ننگ است

یار بر ما نگاه کرد و گذشت — قتل صد بیگناه کرد و گذشت
روز من ساخت تیره آن خورشید — کار بخت سیاه کرد و گذشت
تیر مژگان آن کمان ابرو — در دل خسته راه کرد و گذشت
چون خبر امید سوی سوختگان — حذر از دود آه کرد و گذشت
سپه غمزه اش به ملک دل است — اهتمام سپاه کرد و گذشت
داد می خواهم و فغان منش — آه کِه از داد خواه کرد و گذشت

بر در او شب اجل صرفی
ناله صبحگاه کرد و گذشت

دلم که بسته آن زلف شد شکسته اوست — هزار شکر که باری شکسته بسته اوست
بچشم مردم دیگر نشسته است دریغ — مهی که مردم چشمم بخون نشسته اوست
دوای درد و بیم نیست آرزو هرگز — که درد اوست دوای که خسته اوست
چگونه سوی گلستان روم جدا ز رخش — بپای دل چو مرا خار غم شکسته اوست

بیا ز خود نتوانند بدلان پیوست
مگر کسیکه چو صرفی ز خود گسسته اوست

دم مغبچه کرد بیک جرعه مرا مست — یارب بکه گویم ز که پرسم که کدام است
آیا ز کجا آمده بود و بکجا رفت — یارب ز چه قوم است و مسما بچه نام است
آن طرفه غزالی که رمید از من بیدل — آرام دل کیست ندانم بکه رام است
در سینه تنگم غم او کرده اقامت — لیکن خبرم نیست که او را چه مقام است
صرفی چه کند گر نرود از پی معشوق — چون توسن دل را بکف عشق زمام است

غزلیات دیگر

دندان تو سین آمده و زلف تو لام است — در کشور خوبی ز خدا بر تو سلام است
گر خون جگر می خورم از هجر حلال است — ور باده کشم بی لب لعل تو حرام است
امروز غلام خودم آن شاه بتان خواند — سلطان جهانم بچنین روز غلام است
قاصد خبر فرقت دلبر بمن آورد — با این خبرم از ملک الموت پیام است
گر چشم ترا هست سر قتل محبان — کارم همه از نیم نگاه تو تمام است
جورت که از آن بهره ورند اهل محبت — مخصوص کسی نیست که انعام تو عام است
زین گونه که بخت سیهت تیرگی آورد
صرفی عجبی نیست اگر صبح تو شام است

ز شوقش عقل و هوشم رفت و جا نیست — هنوز ای دل تکلف در میانیست
تن من استخوانی مانده از ضعف — سگت را تحفه ام این استخوانیست
بشمشیرت چه حاجت بهر قتلم — که هر مژگان تو تیغ جان ستانیست
مه من مردم این چشم بیدار — همه شب بر درت چون پاسبانیست
تنم شد خاک و بر باد فنا رفت — ز من این خانه را نام و نشانیست
گهر بار است لعلش با رقیبان — ز غیرت دیده من درفشانیست
زیانی جانی اصلا کس نخواهد
بعشقت سود صرفی این زیانیست

از محبان دین و دل بردن طریق یار ماست — با دل و دین تحفه جان نیز دادن کار ماست
دل باو دادیم تا دلدار ما باشد ولی — بعد مردن پاره کردن عادت دلدار ماست
ماه من کلبه ما را منور ساخته — مهر انور مستفید از سایه دیوار ماست
خاک آن راهیم و گرد ما همه کوه غم است — نه فلک زان روز گرد ما بزیر بار ماست
قطره قطره می فشاند دیده ما خون دل — غالبا هنگام برگ افشانی گلزار ماست
عاشق از ما بشنود عاشق که شهر عشق را
صرفیا دروازه از چاک دل افگار ماست

امروز جز تو خسرو عالم مطاع نیست — در ملک حسن با تو کسی را نزاع نیست

هر چند میکشیم ستمت کم نمی شود شکر خدا که فیض ترا انقطاع نیست
جز یار من که قتل اسیران خود کند در ملک حسن صاحب این اختراع نیست
مردن هزار بار به است او وداع دوست در درد مرگ محنت روز وداع نیست
از هم فتاده اند جدا عقل و جان و دل این فرقه را دگر هوس اجتماع نیست
مهر و وفا بگوی سارا ز عشق و بس ای خواجه در دوکان دگر این متاع نیست
ناصح چرا ز طعن تو صرفی کند گله
بر سر عاشقی چو ترا اطلاع نیست

جان مرا چو از اجل امروز فرصت است بسپارمش بدوست که فرصت غنیمت است
زینسان که هست هر مژه ات تیغ جانستان گر متهم بخون منی جای تهمت است
بی خاک پایت سرمه بچشم بتان بود همچون تیممی که بنا بر ضرورت است
چون نیست کم ز آب حیات آب تیغ تو بر جان تشنه ام کرمی از مروت است
یکبارگی اگر بزنی تیغ بر سرم زان تیغ تیز بر سر من بار منت است
تدبیر کار عشق نمی آید از خرد وابسته کار ما بقضا و مشیت است
جانم که از مصاحبت عقل و دل گریخت در گوشهٔ ز چشم تو از اهل عزلت است
من از فراق غمزده و دل بوصل شاد گر تیغ غیرتش بزنم جای غیرت است
صرفی زهی که زند قدح پوش میرود
برتر ز چار مذهب و هفتاد ملت است

گفت در باری چشمان تو بی چیزی نیست گفتمش لعل درافشان تو بی چیزی نیست
گفت خال تو پریشان بنود بی جهتی گفتمش زلف پریشان تو بی چیزی نیست
گفت بنگر که بسی فتنه بعالم برخاست گفتمش نرگس مستان تو بی چیزی نیست
گفت در رشتهٔ جان تو مرا پیچ و خم است گفتمش کاکل پیچان تو بی چیزی نیست
گفت چاک دل ریشت بنود بی سببی گفتمش خنجر مژگان تو بی چیزی نیست
گفت سرگشته بمیدان بلا چون گوئی گفتمش زلف چو چوگان تو بی چیزی نیست
گفت این داغ بلا بر سر صرفی که نهاد
گفتمش خال زنخدان تو بی چیزی نیست

جان بخلوت گاه دل با آن پری همخانه است | دیده و دانسته اند انجا مگر دیوانه است
دل به عشق آن که تاراج خرد آیین او است | آشنایی کرد گو یا از خرد بیگانه است
نیست بیش از شعله ای از آتش سوزان من | آتشی کز سوز عشق شمع در پروانه است
زلف او مشاطه را در دست و من در غیرتم | چاک چاک از دست آن مشاطه دل چون شانه است
قصه ها گر کسی گوید صحیح است این حدیث | داستان لیلی و مجنون همه افسانه است
یک دل زاهد ندارد مبلغ الا در کفش | از تو سر گردان بصد دل سبحه صد دانه است

صافی از دیوانگی مے خواهد آن زنجیر زلف
قصد این ویرانه کار مردم فرزانه است

چون الف جا کرده قدرت در میان جان ما | قامتت را گر الف گفتم مرنج از حرف راست
تا مگر سازد فلک بهر تو ام زیر زمین | بر زمین روش نیازم بر فلک دست دعاست
گفتیم دیوانه چون گشتی چرا عاشق شدی | عاشق دیوانه تو فارغ از چون و چرا است
از غم عشقم مریض از جور حرمان دردناک | آن مرض دور از علاج این درد بیرون از دوا است
یار بر ما خشمگین است و رقیبان در کمین | در طریق عاشقی ما را توکل بر خدا است
جز هوای آن سهی قد در دل عشاق نیست | جا گرفت انجا خیال او که جای خوش هوا است
از بلای عشقم امید خلاصی چون بود | قامت جانان بلا کاکل بلایی هر بلا است
انتهای سوزش پروانه فانی گشتن است | ای کار من در عاشقی آن انتها است

بود مقصودم که دلدارم شود افسانه گشت
آنچه من مے خواستم صافی خدای من نخواست

مرا جز بسوی تو روی طلب نیست | اگر روی مطلوب بینم عجب نیست
درت کعبهٔ حاجت و بنده محتاج | بگرد درت گشتنم بے سبب نیست
بوصل تو هر شب شب قدر دانم | بقدر شب وصل تو هیچ شب نیست
بخاک رهت مے کنم جان فشانی | اگرچه خود این از طریق ادب نیست
بلب جام وصل تو دارند خلقی | مرا از فراق تو جز جان بلب نیست
ز درد و غمت شادمانیم و ما را | تمنای عیش و هوای طرب نیست
به عشقت همه عمر خود صرف کردم | ازان رو مرا غیر صافی لقب نیست

ایضاً غزل

زلف تو فرزانه گان را باعث دیوانه گی است هر سر مویش خطی بر دفتر فرزانه گی است
تا بدل جا کرد جانان از لبش جان کام جواست این همه گستاخئ جان با وی از هم خانه گی است
من چو گشتم آشنایش او ز من بیگانه شد وه که با او آشنائی موجب بیگانه گی است
کشور دل هر دم از جور تو شد آبادتر مملکت را گرچه از ظلم شهان ویرانه گی است
ریخت چشمم دانه چندان کاندرو دیگر نماند مرغ دل زار و ضعیف افتاده از بی دانه گی است
زن زلیخا را مگو کز عشق بازی غم کشید این چنین بازی کشیدن غایت مردانه گی است

عاشقت گویند اگر دیوانه در عاشقی
غالباً صرفی مراد از عاشقی دیوانه گی است

یارب آن غارتگر دلهای ما دلدار کیست سینهٔ ما از غمش پر خون واو غمخوار کیست
هر کسی در خواب نتواند جمال یار دید تا چنین خوابی نصیب دیدهٔ بیدار کیست
غمزه پنهانیش دل خون و جان صد پاره کرد هیچ کس جز من نمی داند که اینها کار کیست
نام خود در خاک راه او رقم کردم به خون تا بداند کان نشان دیدهٔ بیدار کیست
کرد قطع یاریم آن تیز خشم تند خوی آنکه قطع یاری من کرد یارب یار کیست
روز و شب استاده بر یک جای سرو از حیرت است وه نمیدانم که حیران قد و رفتار کیست

آن گل نورس که صرفی بلبل شیدای اوست
یارب از باغ که خواهد بود از گلزار کیست

ای آنکه ترا بر سر کویش گذری هست هیچ از دل گم گشته ام انجا خبری هست
خون شد جگر اهل محبت ز غم او آیا خبرش از غم خونین جگری هست
ای ناصح اگر عشق بتان پیش تو عیب است خود گو به از این عیب به عالم هنری هست
یک شعلهٔ جانسوز در آمد بدل از عشق سوزان تر از آن هم بقفایش دگری هست
دانسته ام از تلخی اندوه فراقش کز زهر هلاهل بجهان تلخ تری هست
خاکستری مانده ز من ز آتش شوقش کانم ندهد تا ز من اندک اثری هست

صرفی رخ مانند زرت هر که به بیند
داند که بجانب الم سیمبری هست

خو نبد

جان ما را زندگی از یاد جانان نیست نیست ‌ ‌ قالبی را زندہ بیجان بودن امکان نیست نیست

هر بتی چون نقش بر دیوار پیشت نیست نیست ‌ ‌ دلبر من صورت دیوار را جان نیست نیست

هستم از عشقت تو رسوا بر تو ظاهر نیست نیست ‌ ‌ موجب رسوائیم از خلق پنهان نیست نیست

نیستی از افغان بیچ دفع رقیبم نیست نیست ‌ ‌ هیچ تاثیری در وا ز تیر افغان نیست نیست

قتل ارباب محبت شیوہ او هست نیست ‌ ‌ زین کششهائی که کرد آیا پشیمان هست نیست

نور بیچون ظاهر از آئینہ رویان هست هست ‌ ‌ در رخ منکر نشان نور ایمان نیست نیست

دلربای ما یکی در هر دو عالم هست هست
هر که ای صرفی دو میگوید مسلمان نیست نیست

حال من آشفتہ و کارم بسامان هست نیست ‌ ‌ اضطرابم در دل و آرام در جان هست نیست

نو بهار آمد به بستان گل شگفت آیا مرا ‌ ‌ آرزوی کوی یار و میل بستان هست نیست

محنت جانکاه بی رخسار روح افزای تست ‌ ‌ آن کشیدن مشکل این دیدن آسان هست نیست

زیستن بی تو بہ مثل مردن است از هجر تو ‌ ‌ جان من مشتاق این و مایل آن هست نیست

هست در شبهای هجرانم امید صبح وصل ‌ ‌ خاطرم زان رو درین شبها بسامان هست نیست

سبحہ اسلام و زنار زلف او گسیختند ‌ ‌ رونق ظلمات کفر و نور ایمان هست نیست

سینہ محزون صرفی و دل غمگین او
پر ز درد و خالی از اندوہ هجران هست نیست

دہ کہ آمد تو گلی در خار خاری ماند و رفت ‌ ‌ در دلم از خار خاری عشق خاری ماند و رفت

رفت و داغ حسرت آن لالہ رو بر دل بماند ‌ ‌ درد مند خویشتن را یادگاری ماند و رفت

داشتم امید کز باغ رخش چینم گلی ‌ ‌ خار حرمان در دل امیدواری ماند و رفت

ناوک انداز کہ رفت و ناوکش در سینہ ماند ‌ ‌ مرهمی از بهر ریش دل فگاری ماند و رفت

کوہ هائی غم ببین بالای هم زان سنگدل ‌ ‌ بر سر اهل محبت طرفہ باری ماند و رفت

چون کنم یارب کہ یک دل دارم و غم صد هزار ‌ ‌ این همہ غم در دل من غمگساری ماند و رفت

در کنار من نشست و بست پیمان وفا
کفر آن پیمان صرفی بر کناری ماند و رفت

بتی بد بدہ احباب جا گرفت و گذاشت ‌ ‌ دلش ز صحبت اهل وفا گرفت و گذاشت

همین بس است از او خوردن بهای من که سرم
بوقت بسمل من زیر پا گرفت و گذاشت

بخوی خوب دل ما بخود کشید و برفت
فغان که خوی بما یاد ما گرفت و گذاشت

ز فتنه‌ات چو بدعوت نماند حاجتی
دلم به عشق طریق دعا گرفت و گذاشت

ز رندِ توبه شکن زاهدان چه می رنجند
که دست بیعت بر شما گرفت و گذاشت

اگر نه گشت پشیمان ز مهربانی خود
سگِ تو دامن صرفی چرا گرفت و گذاشت

اگرچه نامه و پیغامِ جانان شادمانم ساخت
ولیکن من بایں ها در فراقش کی توانم ساخت

قضا چوں ساخت جا در منزل جان و دلم در تن
غم عشق ترا جا در دل و منزل بجانم ساخت

ز هجران پیرِ فانی گشتم اما زنده ام ای جان
به امید که خواهد وصل تو از سر جوانم ساخت

به فریاد از فغانم بود جان ناتوان من
گریزی چوں ندید آخر به فریاد و فغانم ساخت

بنازم گفته رکن خان و مان آواره چوں گشتی
چه سازم چوں کنم عشقت چناں بی خانمانم ساخت

دگر مپسند بر من ایں همه بار غم و محنت
که اندوهِ فراق تو ضعیف و ناتوانم ساخت

نمی گوید زبانم جز به وصف او سخن هرگز
ز بهر وصفش ای صرفی خدا گویا زبانم ساخت

آں مست چو منزل به لبِ آب گرفته است
آب از لب او رنگ مئی ناب گرفته است

با دیدهٔ بیدار بود دولت دیدار
ای بخت چرا چشم ترا خواب گرفته است

چوں زلف خود امروز بر آشفتی و رفتی
گو با دلت از صحبت احباب گرفته است

نازک تر از اں موی بود طرهٔ یارم
کاں طره ز آه دلِ من تاب گرفته است

اسباب سفر خواهم ازیں عالم پرغم
یعنی دلم از عالم اسباب گرفته است

از دیده خیالش نه تواند بدر آمد
چوں راه بروں آمدنش آب گرفته است

صرفی چو به خاک درِ او جاں نسپردم
بر ما سگ او خورده دریں باب گرفته است

قطرهٔ خورشید از جام نشاط افزای ماست
رقص چرخ از لذت یک قطرهٔ صهبای ماست

ایں شفق نه بود به زیر اطلس سبز فلک
رشحهٔ از بادهٔ ما زیر پالای ماست

ماه من با مهر تو مستغنیم از چرخ دوں
ناخوشی های فلک با ما ز استغنای ماست

وعدهٔ رویت به فردای قیامت داده اند | لیکن از نظاره ات امروز ما فردای ماست
از بت مجنوں گذشت و رفت دور کوه کن | عالم دیوانه گی اکنوں بجانز غوغای ماست
صد هزاراں جاں بهر گامیش آمد زیر پای | بسکه بر خاک رهِ او جاں فشانی های ماست

صرفی افزوں شد جنونم چوں بنازم آں پری
گفت ای دیوانه گو یا در سرت سودای ماست

گر کند جاناں شهیدم رحم بر جان من است | آب روئے جان ز آب تیغ جاناں من است
در طریق عشق بازی و فن دیوانه گی است | پیر شد مجنون ولے طفل سبق خوان من است
غم مقیم دل شدا تا چوں خسرو در آمد درو | من گماں بردم که روزے چند مهمان من است
عشق تا عشق است چوں من مبتلائی را ندید | وه که من حیران عشق و عشق حیران من است
ای خوش آں روزے که خواهی کرد قصد قتل من | قاتل من روز بسمل عید قربان من است
دل مرا از مهر ماهی کرده رسواے جهاں | نے مهٔ من مهرباں نے دل به فرمان من است

صرفی از چشم ترم بر خاست طوفان بلا
صد چو نوح و کشتیش حیران طوفان من است

دلم آں نازنیں پسر بشکست | مگر آں زلف را ز سر بشکست
غیرتِ عشق از نظارهٔ گل | خار مژگاں ز چشم تر بشکست
عقل حیران آں میاں شده است | از میانِ تو اش کمر بشکست
خاطرم را شکسته بود غمت | طعن اغیار بیشتر بشکست
ذوق مے چوں برد ز کامِ دلم | شیشه را محتسب اگر بشکست
پر و بال از خدنگ تست هوس | مرغ دل را که بال و پر بشکست

کلک صرفیست طرفه نیشکری
که به وصف لبت شکر بشکست

شنیده وصف جمالت شدم گرفتار | گرفت جا به دلم آرزوی دیدارت
رخت به دیده ظاهر نه دیده ام اما | به چشم باطنم افتاد عکس رخسارت
دماغ جان و مشام دلم معطر ساخت | نسیم صبح که آمد ز طرف گل زارت
ز بند غم خط آزادی غریباں بود | خطی که بود ز کلک غرایب آثارت

زنیشکر نشد که کام تلخ من شیرین — چنین که شد زنی خامه شکر بارت
منم که غیر دعای تو هیچ کارم نیست — تو نیی که هست دعاگو چو بنده بسیارت
رخت ندیده ولی والهست چنان حرفیت
که گوئیا به همین دیده دید صد بارت

ازبسکه مرا خوی بجور و ستم اوست — فارغ دل غم دیده ز لطف و کرم اوست
دل جمع شد آن مه چو قدم ماند بدیده — شک نیست که جمعیت دل در قدم اوست
مهجور تو خواهد سفر ملک عدم کرد — آری به ازین گونه وجودش عدم اوست
جام طرب و ساغر عیش است بکام — سرمایهٔ عیش و طربم درد و غم اوست
گویند چرا این همه غمگین و حزینی — یاران غم بسیار من از لطف کم اوست
روزی که رخ زرد مرا دید طبیبم — دانست که بیماری من از الم اوست
حرفی صفت خط تو بنوشت و معطر
عالم همه از خامهٔ مشکین رقم اوست

ترک من از موج تیغت جوهر جان ظاهر است — میل پنهانت بقتل از تیغ مژگان ظاهر است
غمزه ناوک های کینت را به زهر آلوده است — زهر ناوک های تو از آب پیکان ظاهر است
از لب لعل و رخ گلگون و چشم مست تو — می‌کشی هائی که کردی با رقیبان ظاهر است
از مئی دوشینه مست افتاده تا صبحدم — مستیت از طرز دستار پریشان ظاهر است
در مزاج تو صرف کردن می مست من — از تکلم کردن لعل درافشان ظاهر است
استمالت نامه گویان رقعه آمد ز تو — لیکن آثار غضبیهایت ز عنوان ظاهر است
عشق تو جانکاه دردی کرده پنهان در دلم — ای بدل جا کرده بر تو درد پنهان ظاهر است
داغ او بر سینه خود داشتم پنهان ز غیر — وه که داغ سینه از چاک گریبان ظاهر است
آتش عشقت بدل پنهان و آب دیده گرم — آتش پنهان ز آب چشم گریان ظاهر است
حرفیا بر مصحف رخسارش آن زنار زلف
ظلمت کفریست کز وی نور ایمان ظاهر است

جان من پیشت نشان تیر نیست — بنده شرمنده بی تقصیر نیست
زلف تو پای دلم را بست و بس — بهر هر دیوانه زنجیر نیست

میل قتلم کرده چون نالیده ام
ناله من خالی از تاثیر نیست

کی رسے هستی زر خالص شود
گر زند رد عاشقی اکسیر نیست

در ازل سر باز بیم بنوشته اند
سر نوشتم قابل تغییر نیست

کے بود صادق به لاف عاشقی
عاشقی کز جان خود دلگیر نیست

چون به جان دادن رسی صرفی به دوست
گر کنی تقصیر از تدبیر نیست

بر سر طاقیه آن سرو روان پر زده است
طایر روح من از طاقیه اش سر زده است

سر مستان محبت زده از بے باکی
امشب آن مست متی ناز که ساغر زده است

رخ برافروخته از آتش مے آمده است
آتشے بو العجبم باز به جان در زده است

خانه ام سوخته از آتش غیرت که رقیب
خانه یار مرا و بکشش چرا در زده است

جان که از چنگ اجل امن و امان خواسته است
دست در حلقه آن زلف معنبر زده است

مهر انور که نموده ید بیضا در حسن
پنجه در پنجه اش آن رشک مه و خور زده است

تا نه در دامن او دست زنم ای صرفی
وقت قتلم به میان دامن خود بر زده است

نگار من پری دیوانه تست
تو شمعی و ملک پروانه تست

هلاکم کرده رشک جان خویشم
که در صحن دلم هم خانه تست

دمے دل بے خیال خال تو نیست
که قوت مرغ روحم دانه تست

به زلفت شانه گستاخ است گستاخ
دل ما چاک چاک از شانه تست

مرو ای گنج حسن از جان ریشم
که این ویران شده ویرانه تست

مترس ای دل ز ظلمات شب غم
چو شمع عشق در کاشانه تست

چرا صرفی نمے میری ز غیرت
که جان عالمے جانانه تست

قطره اشکی دم جان دادنم جانان بریخت
ابر رحمت بود و بر خاکم ز احسان بریخت

خون گرم دل به چشم ز آه سردم بسته شد
آن چنان بر لبست ته برزنم که از مژگان بریخت

جای جان های جهان در گوشه های چشم اوست
گوشه بکشاد تا از هر مژه صد جان بریخت

خوی بفشانده است مست من ز روی پر عرق
آن سحاب لطف برگشت امل باران بریخت

جلوه گر آن راه زن دی جانب مسجد نشست
تا به خاک راه خود آب رخ ایمان بریخت

خاطر آن ترک کافر کیش تسکینی نیافت
تا به شمشیر ستم خون مسلمانان بریخت

جان به تیغ غمزه اش خواهم سپردن روز وصل
نیست ایزد را که صرفی خون من هجران بریخت

عاشقی در عالم دیوانگی چون من کم است
وه چه می گویم چه لاف است این چه دانم عالم است

چون وفادار است کار من نه آیین رقیب
من چرا محروم ماندم از چه ردوا و محرم است

یا رب این روز سیاهم یا شب تار من است
یا جهان را در عزای من لباس ماتم است

گر برآرم دم برآید جان بر لب آمده
یک نفس بنشین که باقی از حیاتم یک دم است

خانهٔ چشمم اگر ویران شود از سیل اشک
غم ندارم چون بنای عشق در دل محکم است

جز غم عشقت نخواهم به عالم همدمی
شادمانی های ارباب محبت این غم است

ساقیا درده می ناب و مبین در ظرف ما
این سفالین کاسه با بهتر از جام جم است

درد مندم سینه ریشم لیکن ای صرفی مرا
نی تمنای دوا نه آرزوی مرهم است

ز عیش و عشرت ایام دل چرا شاد است
قوی ضعیف بنا کاخ عشرت آباد است

چو نیست کار حیات تو جز به یک دو نفس
پس اهتمام به کاری مکن که برباد است

به عشق کوش گر آزادگی هوس داری
غلام خسرو عشق از دو کون آزاد است

مباش جز به غم عشق خورد سالان شاد
که این سخن ز بزرگان دین مرا یاد است

ظهور نور خدا بر تو در رخ خوبان
به سعی تو نه بود دولت خداداد است

اگر جمیل ازل جز محبت از تو نخواست
چرا ترا به وجود از عدم فرستاده است

چسان به کنگرهٔ کاخ بلند وصل رسد
کمند همت صرفی که کوته افتاده است

بی مستی عشق توبه میخانه کسی نیست
وز شوق تو بی نعرهٔ مستانه کسی نیست

یک حرف بس است از سخن اهل محبت
اما به که گوییم که در خانه کسی نیست

شمعی است برافروخته آن عارض گلگون
افسوس که با همت پروانه کسی نیست

ای عشق به دل محنت و اندوه و غم تست — خوش آی درین خانه که بیگانه کسی نیست
ای مدعیان شد ولی کز غم شوقت
جز صرفی سودازده دیوانه کسی نیست

جان مرا در تن محنت زده جز نیمی نیست — هرگز این نیم هم از تیغ تو بی نیمی نیست
حاکم عشق اگر سر ز دمم فرماید — بر خط حکم ویم جز سر تسلیمی نیست
سینه ام پر الف است و به دبستان ادب — بهتر از سینهٔ من تختهٔ تعلیمی نیست
در جهان فتنه و آشوب و بلا هر سه نرفت — غیر آن زلف چو دال و بر آن جیمی نیست
چیست آن را که از دو دیده تخیلی موئی — رقم کلک ازل چون دهنت میمی نیست
تیغ مژگان تو مخصوص پی کشتن ماست — شکر لله که درین لطف تو تعمیمی نیست
گر سگ یار دهد جای به پهلوی خودت
صرفیا برتر ازین رتبه تعظیمی نیست

این اضطراب ها ز تو در آفتاب چیست — گر منفعل نشد سبب اضطراب چیست
در آفتاب اگر نه گرفت آتش غمت — خالی ز آب چشمهٔ او سراب چیست
سنبل اگر نه گشته گرفتار طرهٔ ات — سر تا بپاش در رگ و پی پیچ و تاب چیست
ای شاه ملک حسن دلم کردهٔ خراب — خود گو که حاصل تو ز ملک خراب چیست
کردم سوال مرهم ریش جگر ز تو — جز تیر غمزه به سوالم جواب چیست
ای برده دل ز اهل محبت به غمزه ها — بر بیدلانت این همه ناز و عتاب چیست
گر آب دار آتش شمع رخ تو نیست — ما را دل پر آتش و چشم پر آب چیست
دایم محنت غم و هجر تو بی حساب — نزد شب فراق تو روز حساب چیست
صرفی اگر دل ز تو سوز درون بسوخت
در کلبهٔ تو این همه بوی گلاب چیست

شوخ چشمی آمد و صد فتنه پیدا کرد و رفت — عاقلی را چون من دیوانه شیدا کرد و رفت
آمد از بهر شکست رونق خوبان شهر — نیکوان شهر ما را خوار و رسوا کرد و رفت
من بدل جا دادم او را تا بود دلدار من — او غم و اندوه خود را در دلم جا کرد و رفت
عشق بازان را بدست هجر عاشق کش سپرد — فکر بر اصلی برای کشتن ما کرد و رفت

داد شمشیر بلا و خنجر غم را به هجر
در کفش اسباب قتل ما مهیا کرد و رفت

غمزه اش هم جانستان و ما از وهم دلستان
دلبر من آمد و تاراج جانها کرد و رفت

سرو نازش بلای جان ما گشت و گذشت
باز چون زد جلوه گر صد فتنه برپا کرد و رفت

بیدلان زخمی ز تیغ او تمنا داشتند
آمد و قتل همه اهل تمنا کرد و رفت

بر بهشتی بودن صرفی دلیل است آنکه او
وقت رفتن زین جهان روی تماشا کرد و رفت

نکهت قیمت مشک تر است از زلف خوشبویت
همه مشکین غزالان صید دام گیسویت

به قیمت نافهٔ چینی کی در خطا مشکی است چون زلفت
هزاران فتنه و آشوب در هر چین ابرویت

بکویت روز و شب افتاده بودن آرزو دارم
ولی اندیشه است از نازکی و تندی خویت

نشانی گر نباشد از رخ خوبت در آئینه
چه یاد آید برابر بودن او را با مه رویت

اگرچه آهوی چشم بتان شیرافگن است اما
بیک تیر نگاه تیز تو شد صید آهویت

اگر فرسنگ‌ها بیرون کشی زان کوی صرفی را
کمند جذبه گشته رشته جانش کشد سویت

مرده‌ایم و خاک ما بسر کوی یار ماست
حرف وفا نوشته به لوح مزار ماست

مردن برای یار و سپردن به دوست جان
هر عشق پیشه‌ای نتواند که کار ماست

یاران نهاده ایم قدم در ره عدم
همراهی به ما کند آن کس که یار ماست

گشتیم در هوای وی از ضعف چون غبار
این تیرگی بروی هوا از غبار ماست

بی اعتبار بودن ما نزد ناصحان
در ملک عاشقی سبب اعتبار ماست

ما عزت جهان به مذلت فروختیم
ناموس و نام اهل جهان عیب و عار ماست

شعرم که وصف حالت دیوانگان کند
صرفی بر اهل جنون یادگار ماست

شیوه ات بیداد و عاشق دل بآن بیداد بست
بسکه از بیداد لذت یافت چشم از داد بست

عشق زورآور کزو محمود شد صید ایاز
بنده را آزاد کرد و گردن آزاد بست

ترک چشمت بندگان را کشت و قتل من نکرد
تهمت آزادگی بر بنده آن جلاد بست

میل خاطر نیست شیرین را به خسرو ذره‌ای
غالباً دل را بآب دیدهٔ فرهاد بست

تا گرفتم جا بکنج غم من اندوه کش
در بروی شادمانی صرفی ناشاد بست

از سر زلفت کمر در کشتنم بیداد بست
در رهان یک رشته باهم دست و پای داد بست

صورت عالم ز دل سخت تو ظاهر نشد
رنگ بی رحمی مگر آئینهٔ پولاد بست

مردم از غیرت که پهلو صید زد بر پوستینش
چون به فتراک خودش آن نازنین صیاد بست

یار من لب بست از گفتار چون آب حیات
تشنه تر ناکرده لب سرچشمه از بنیاد بست

تا خیال زلفش ای صرفی گریبانم گرفت
در گلویم شد کمندی و ره فریاد بست

نازت آشوب عرب غمزه بلای عجم است
ورنه بر روی زمین حسن ملاحت چه کم است

ای خراب از ستم چشم تو اقلیم وجود
از شهیدان تو معموری ملک عدم است

بهر تحریر غمت چون قلم پولاد است
استخوانم که ز تیغ مژهٔ تو قلم است

غیر یک داغ بهر برگ نه دارد لاله
سینه صد پاره و هر پاره بصد داغ غم است

تا دلم چون تو بگرفت دل بد خویم
بر من از خوی تو خواهان جفا و ستم است

هر چه از کلک قضا بر صفحات فلک است
همه از دفتر درد و غم من یک رقم است

جز بلا نیست رفیقی که شفیقم باشد
سایه وارم بره عشق قدم بر قدم است

می خورم خون جگر از غم هجران و مرا
غم پی در پی و خونخوارگی دمبدم است

بهتر از عاشقیم هیچ خردمندی نیست
گرچه از عشق تو صرفی به جنون متهم است

خاک، سالی را که اکسیر غم تو در گرفت
چهره ام شد زرد یعنی خاک رنگ زر گرفت

ترک چشمت شیوه جز فتنه انگیزی نداشت
لیکن آن هندوی زلف این شیوه را از سر گرفت

شام تا صبح است همچون صبح تا شام از رخش
آن مه خورشید رو تا طره از رخ برگرفت

شد قبا پیراهن جانم ز رشک جامه
کان تن نازک تر از گل برگ را در بر گرفت

چون صبا عنبر فشاند از طرهٔ مشکین او
خاک راهش نزد خوبان رونق عنبر گرفت

سرو نازم چو گرد ره ز دامن بر فشاند
جبرئیل آن گرد را فی الحال در شهپر گرفت

دست صرفی کوته است از حلقهٔ زلفش ولی
با قد خم گشته همچون حلقه جا بر در گرفت

با تو ام هردم نیازی دیگر است / از تو ام هر لحظه نازی دیگر است
تو شه حسنی و خوبان بنده ات / هر غلام تو ایازی دیگر است
من به عشقت باختم جان و جهان / همچو من کو عشقبازی دیگر است
در علاج ما مکش رنج ای طبیب / درد ما را چاره سازی دیگر است
غارت سیم و زر است آیین ترک / کار چشمت ترکتازی دیگر است
میرسد هردم به دل نیشی ز تو / هر زمانم دلنوازی دیگر است
زاهد از صرفی نماز خود مخواه
عشقبازان را نمازی دیگر است

شب فراق تو ام مونسی و یاری نیست / بجانم از غم هجران و غمگساری نیست
اگر نه عشق تو ورزم دگر چه کار کنم / که در جهان به از این کار هیچ کاری نیست
چو مبتلای بلای شب سیاه غمت / ز بخت تیرهٔ خود تیره روزگاری نیست
اجل تو منتظر جان من بسی ماندی / بیا که روز فراقست و انتظاری نیست
به کنج هجر تنم بی قرار چون نبود / که جان غمزده را در تنم قراری نیست
جدا ز روی تو خلقی است دردناک ولی / چو من ز تیغ فراق تو دلفگاری نیست
اگرچه بار غم اوست در دل صرفی
چه غم چو بر دل کس از تو هیچ باری نیست

کار تو بر دلم پیهم غم فزودنست / ای کار تو چو شیشه به سنگ آزمودنست
از تو اشارتی ز سر ناز کردن است / ور چشم جانستان تو صد دل ربودن است
گر مایلی بدین که دهم جان بپای تو / یک حرف از تو گفتن و از من شنودن است
خاطر به کربلای شهادت مرا کشید / از تیغ نازت آرزوی ره نمودن است
چشم مرا که نیست قراری به هیچ جا / شب تا سحر گریستنش از غنودن است
طوفان اشک ما چو زمین را همه گرفت / ما را کجا بروی زمین جای بودن است
آسان مرا به پیش رخت جان سپردن است / مشکل نقاب زلفت از آن رخ گشودن است
دشنامی از لب تو مراد من است و بس / مقصودم از زبان تو خود را ستودن است
صرفی بهر رهی که ترا دید جلوه گر / کارش رخ نیاز براه تو سودن است

ای دل از حال اسیران خودش آگاهی نیست
همه او راست ولی آنچه تو می‌خواهی نیست

جانم از تن به بر آمد چو به گوش دل رفت
نگه او را خبر از شیوهٔ همراهی نیست

کس ندیدیم درین شهر که او را ز غمش
دل زار و تن بیمار و رخ کاهی نیست

همدمی کز غم و درد منش آگاه کند
غیر فریاد شب و آه سحرگاهی نیست

عشقبازی که نزد غوطه بدریای بلا
یونسش نام ولی در شکم ماهی نیست

خسرو کشور عشقیم بجز ناله و آه
کوس سلطانی ما و علم شاهی نیست

آگه از عشوهٔ لیلی صفتان مجنون است
صرفی غمزده هم خالی از آگاهی نیست

کاکل پرپیچ و تابش بر سر است
ده ندانم تا چه او را در سر است

گرد راهش بر سرم باید ولی
تاج دولت را نه لایق بر سر است

چون سر من بر درش افتاده است
این ز تاجم لایق افسر سر است

لشکری آراسته حسن از بتان
نازنین من درین لشکر سر است

از سرم در نگذرد هرگز رقیب
بسکه او را پر ز شور و شر سر است

بارها با بر سر من مانده یار
یار منتهای یارم بر سر است

نیست جز بهر نثار مقدمش
صرفیا ما را اگر جان در سر است

تیغ شهر آن پادشاه مهوشان را بنده نیست
کهنه پیری مرده به گر نوجوانی بنده نیست

روی بنمودی و بسپردند جان اهل جهان
نیست جان داری که از روی نکویان شرمنده نیست

سرکش چابک سواری کو که در جولان گهت
زیر پای توسنت سر بر زمین افگنده است

تا به چشم از غمزه نازت داد تیغ جان ستان
کس نمی‌بینم که چون من دل ز جان برکنده است

زعفرانی گشته رخسار من و در گریه ام
زعفران را گرچه خاصیت بغیر از خنده نیست

زندهٔ فقر محبان را حقارت تا به کی
کم ز دیبای شاهی قیمت این ژنده نیست

سلطنت های شهان صرفی سراسر بی‌بقاست
جز گدایان درش را دولت پاینده نیست

قدرت چو الف قدم چو نون است
داغ تو چو نقطه در درون است

سر دهن تو تا ندانستیم
خود گوی که این دقیقه چونست

نبود خبر آن که با تو گوییم
هر چند غمت ز حد فزونست

دشنام اگر دهی نرنجیم
دشنام تو بنده را شگونست

تن بی تو چسان قرار گیرد
جان را چو نه صبر و نی سکونست

غیر غم تو درون دل نیست
گر هست غمی دگر برونست

در راه عدم قدم توان زد
اکنون که فراق رهنمونست

درد سرم این زمان مده عقل
کز عشق مرا سر جنونست

صرفی مطلب شراب عشرت
زین جام فلک که سرنگونست

لعل او را دید زاهد خون دُردانه ریخت
آبروی زهد بر خاک در میخانه ریخت

اشک ریزان عاشق از کف سبحهٔ صد دانه ماند
طرفه تر بنگر اشک از رخنه هر دانه ریخت

آشنایان را بجرم عاشقی هرگز نکشت
دلبر من بی گناهی خون صد بیگانه ریخت

یار من شد ساقی اما چون بمن نوبت رسید
بر سرم ساغر شکست و باده در پیمانه ریخت

شانهٔ زلفش را کشید غیرت او دندانه اش
ساخت خنجرها و خون عالمی زان شانه ریخت

من که در کاشانه خود خاک بر سر میکنم
بر سرم یاران محنت خاک این کاشانه ریخت

داشت قصد کشتن صرفی به تیغ غمزه اش
منت ایزد را که خونش غمزهٔ جانانه ریخت

المنة لله که ز تیغ تو بشارت
دادند بخون ریزیم اما باشارت

جایی که دل و عشق بهم راز بگویند
محرم نه اشارت بود آنجا نه عبارت

افتاد مرا کار به شوخی که نگاهش
عقل و دل و دین می برد از خلق بغارت

دلبر چو شهیدم کند آید بنمازم
ارواح شهیدان همه از بهر زیارت

محراب نماز ار بود آن ابروی پرخم
خواهیم بخون دل خود کرد طهارت

آبی که ازین چشم شرربار روانست
آتش نتوان یافت بدینگونه حرارت

تحقیر تو صرفی ز رگ او سزد اما
زنهار کسی را تو نه بینی به حقارت

نیست در صورت بتان جز دوست
همه را عاشقیم و چون همه اوست

گرچه جاے بہ ہیچ سویش نیست
همه جا جلوه‌ہاش از همه اوست

نیست بیرون ز طالبان مطلوب
پس چرا ہر وصلش این تگ و پوست

نیست خالی ز رنگ او روئے
گاه گل روے و گه گل خود روست

گه طبیب است و گاه بیمار است
گاه افسون‌گر است و گه جادوست

گل ز رنگِ رخش بود رنگین
سنبل از بوی زلف او خوشبوست

بغم او است مبتلا صرفی
نه اسیرِ بتان نیکو روست

دولت حسن و جوانی چند روزے بیش نیست
بنده آنم که مغرور جمال خویش نیست

رہزنِ دین‌اند خوبان و مسلمان کُش همه
خوب روئی را نمی‌بینم که کافر کیش نیست

کاش بودے خوی دلبر هم نکو چون روی او
دلبرے نبود که بدخوئی و جفا اندیش نیست

آنچنان بدخو نگارے کو که بهر بیدلان
شیوهٔ بدخوئیش هر لحظه بیش از بیش نیست

عاشقی نبود که از تیغ جفاے نیکوان
سینه اش چاک و دل مجروح و جان ریش نیست

کام عاشق از لب معشوقه شیرین بود
نوش لب‌های شکر بار بتان بے نیش نیست

خوشتان را التفت دیدم بدرویشان ولے
التفاتِ او نصیبِ صرفیِ درویش نیست

بد نمے دانم آن جفا که از دوست
هرچه از دوست میرسد نیکو است

هر که از دوست کام خود خواهد
عاشق خود بود نه عاشق دوست

من از و نه اصنیم بجان بالله
گرچه او را بجان ستاندن خواست

غیر یک دوست کے روا دارد
هر که از عشق یک دل و یک روست

گرچه رو سوے کعبه آوردم
خاطر من بسویش از همه سو است

حلقهٔ کعبه ام بدست اے دل
حلقهٔ زلف او مرا به گلو است

گرچه صرفی به غم طرب نبود
طرب انگیز عاشقان غم اوست

مارا اگر شکایت او در میانه است
مقصود ذکر اوست شکایت بهانه است

در دید ناز و غمزه چشم نوجوان و دل
ای تند خو نگاه در تیر جفای تست
گر در زمانه ات به زمین خسبیم عشق
هستم همیشه یک دل و یک روی و یک زبان
ابرو کمان من که خدنگش ز غمزه است

هر گوشه چشم تو یک دزدخانه است
رخشی که خوی تند تو ابش تازیانه است
میبریم مقتضای زمین و زمانه است
در عشق چهوشی که بخوبی یگانه است
دلها خدنگ غمزه او را نشانه است

صرفی که در وفاست سگ آستانه اش
روی نیاز مانده بر این آستانه است

گرچه سوز عشق بلبل ز آتش عشق گل است
گل همه تن گوش و نالان بلبل است از شوق او
جان شیرین بهم ربود آن دلبر و گو بر لب است
در جنون عشق او گردن فرازان را همه
تا بزلف او معطر شد دماغ چشم من

گرمی بازار گل از سوز عشق بلبل است
با چنین کوشش چرا از ناله اش غافل گل است
رشته جانم ز سر آویخت یعنی کاکل است
از دو زلفش پای در زنجیر و گردن در غل است
رشته جانم بباغ عشق شاخ سنبل است

در سرود عیش وصف آن لب میگون بگوی
از صراحی بشنو ای صرفی که قولش قلقل است
رنگ ذاتی دارد آن رخسار گلگون صرفیا
تو نه پنداری که آن از نشئه جام مل است

چون سراسر خود همه تن آتش سوزان گل است
بسکه هست جام عشق آماده ندارد عندلیب
تارهای کاکلت رگهای جان فتنه است
ای رخت گل طره ات سنبل جبینت آفتاب
تو ز خلوت خانه بیرون پای ننهاده هنوز
این همه جوش و خروش خم ندانم بهر چیست

پس چه غم او را از آه آتشین بلبل است
هیچ باک از خنجر خاری که پهلوی گل است
فتنه از سر زنده ای آشوب جان زان کاکل است
سایه ات بر گل ز تاب آفتاب از سنبل است
عالم از گوش جمال تو همه پر غلغل است
گر نه از شوق لب لعل تو آتش در مل است

ای سمند ناز را بر خیل خوبان تاخته
صرفی بیدل ندارد خواهشی ز صاحب دلان

تعالی الله چه مشکل است اینکه رشک حور عین چیست
بلای جان و آشوب جهان و آفت دین است

مگو با پیر سنی لذت از منهی باشد
که سیاحان راه عشق را کام نخستین است

فن عاشق کشی را بهتر از وی کس نمیداند
نمے دانم چرا پیشش رقیب از بهر تلقین است

بنه هم من به شطرنج غمت جان باختم اما
رقیب کج رو است پهلو به پهلو همچو فرزین است

سمند ناز را چابک سوار من نه بد جولان
برون از خانه دل مانده از خانه زین است

بهر کس چهره ای آئینهٔ نور خدا منمای
سزاوار تماشای رخت چشم خدابین است

ز بهر آنکه او را تحفهٔ جانت قبول افتد
دعا از تست ای صرفی و از جبرئیل آمین است

شمع را تا از رخ تو آتش سودا گرفت
در میان بزم خوبان کار او بالا گرفت

جامهات گلگون کلاه است نیز گلگون سرو من
بیدلان را آتش عشق تو سر تا پا گرفت

دل به مهر جهوش ما را گرفت از جان خود
وه نمے دانم چرا یار دلش از ما گرفت

تا نداند هیچ کس کان ماه با من آشنا است
ماه من بیگانه از من خویشتن عمدا گرفت

آنکه هرگز تیر اسهم در دلش کاری نکرد
ناوک مژگان من در سینهٔ من جا گرفت

رشتهٔ جان من است از غیرت دل خم بخم
تا بدست آن زلف پرخم را دل شیدا گرفت

صرفی دیوانه چون فرهاد و مجنون از غمت
گاه پای کوه و گاهے دامن صحرا گرفت

تا بجانم قامت او جا گرفت
دل هوای عالم بالا گرفت

لاله از شوقت گریبان را چو گل
پاره کرد و دامن صحرا گرفت

خیل حسنت کرد ملک دین خراب
لشکر عشقت همه دنیا گرفت

غمزه ات چون دشمن جان ما است
خواهدش امروز با فردا گرفت

شب که فیض چشم گریان کرد خواب
روبرو سیل سرشک ما گرفت

در غمت فارغ شویم از آخرت
دل هم از دنیا و مافیها گرفت

صرفی از فرهاد و مجنون نیست کم
بلکه بار هر دو را تنها گرفت

به میدان لطافت گوی خوبی آن نه خندان است
کسے گر با تو لافے دارد اینک گوی میدان است

به چوگان باختن تا شهسوار من شدی مایل
چو گو سرگشتهٔ چوگان تو گردون گردان است

بچوگان باختن تا شهسوار من شدی مایل — چو گو سرگشته چوگان تو گردون گردان است
فلک تا میل چوگان باز تب دانسته و دیده — مهیا کرده از ماه و هلالت گوی و چوگان است
خدا را بر سرم چوگان بزن چابک سوار من — که در دنبالِ دلان را ز خم چوگان درمان است
نه تنها من سرِ خود گوی چوگان تو می خواهم — که چون من این تمنا در سر چابک سواران است
بمیدان غمت نه تنها گوی را حال دگرگون است — که چوگان نیز در دست تو همچون گوی حیران است

بحمد الله که صرفی با قد خم گشته چون چوگان
دوان مانند گو پیشِ سمندت گاه جولان است

شکر خدا که دیدم بر کام دوستانت — روی نیاز سودم بر خاک آسمانت ستانت
شادم که گشته پیدا زان لعل گوهرافشان — کامم که بود پنهان در حقه دهانت
صد خار غم بجانم عمرے خلیده اما — گلهای عیش چیدم آخر ز گلستانت
من پیشکش چه آرم کان لایق تو باشد — پیش تو جان کشیدن خواهم قسم بجانت
می خواستم که روزے باشی دوای دردم — شکر خدا که دیدم امروز همچنانت
گر رخصت تو باشد ور خاطرت نرنجد — جور و جفای هجران یک یک کنم بیانت

از لطف داد دلبر ره در حریم وصلت
هرگز نبود صرفی این لطف در گمانت

خواهم حیاتِ باقی از تیغ جان ستانت — تیغم بزن که بود از سود من زیانت
فخرت نبود اما فخر است آسمان را — گر همچو ماه منزل باشد بر آستانت
از من چرا نشیند در خاطرت غبارے — مژگان چو تیر سازم جاروب آستانت
باید سپردن آخر جان خودم به عشقت — از عشق تست گویا جان در تنم امانت
از قیدِ زندگانی ما را خلاص کردی — شکر خدا که بر خود دیدیم مهربانت
داری گمان که عاشق باک از جفا ندارد — هر چند بدگمانی بد نیست این گمانت

هر چند جور کردی ترک وفا نه کردم
بارے نکو برآمد صرفی ز امتحانت

گر نداری قصد ما در کف کمان و تیر چیست — ور بقصد دردمندانی بزن تقصیر چیست
صد گرهِ در رشته تدبیر من از زلف تست — چون نشاید این گره از رشته ام تدبیر چیست

خواب دیدم کامد آن بی رحم تیغی بر کفش
گر نخواهد قتل من این خواب را تعبیر چیست

من ز جان دلگیر و سعی تو به قبض جان من
ای اجل تعجیل کن بهر خدا تاخیر چیست

باده صافیست صفای دل دیدای شیخ شهر
جامی بر دست گیر این سبحهٔ تزویر چیست

گر توانی صورتش از بهر تسکینم بکش
ورنه ای صورتگر چین حاصل از تصویر چیست

از قسمت مقصود اغیار و مرادم وصل دوست
عاقبت صرفی نمیدانیم تا تقدیر چیست

میل دل من جز بر چ نیکو نیست
آن کیست که او مایل رخسار نکو نیست

آشفتگی من ز غم سلسله موی است
کز عالم آشفته غمش یکسر مو نیست

هر تاری از آن طرهٔ پرپیچ کمند است
کو آنکه از بیم هاش کمندی به گلو نیست

در شهر ندید است کسی محتسبی را
کز شوق لبت بر سرش از باده سبو نیست

از بسکه هوای خط مشکین تو دارم
مویی به تنم نیست که آن غالیه بو نیست

جویم بخیال لبش از دیده روانست
غم نیست مرا گر لب جام و لب جو نیست

صرفی چو تو خود خوی گرفتی بجفایش
پس بر تو جفاهای تو از تست و از و نیست

دوش در میکده با مغبچهٔ باده پرست
گفتم ای از می عشق تو دلم بیخود و مست

قدحی درده از آن می که بیک جرعهٔ تو فهم
فارغ از عالم و از هرچه درین عالم هست

گفت خندان که بگو راست که مقصود تو چیست
از شر بیکه بدان از همه خواهی وارست

گفتمش گر به کنان راست بگویم که مرا
نیست مقصود جز آن لب که دلم پرور ماست

گفت پیش آی که یک دم بنهم لب به لبت
که مراد دل تو خواهد از آن صورت بست

قصه کوته که چو پیشش شدم از روی نیاز
از سر ناز به جبیب و به کنارم بنشست

لب خود بر لب من ماند و به کام دل خود
صرفی خسته رسید از لب آن باده پرست

کو آن که از شراب لبت می پرستن نیست
وز چشم پر خمار تو مدهوش و مست نیست

بی اختیار دست بفتراک تو زدم
یعنی مرا عنان دل خود بدست نیست

دی هر که آمد الست به هستی ز هستی
از تیغ بان ستان تو امروز هست نیست

از بادهٔ وصال تهی جام آرزو است — کس باده ام نصیب ز روز الست نیست
کو شکری ز غمزه زنان سپه شکن — کز یک کرشمهٔ تو در و صد شکست نیست

آن بت شکن که بود خلیل زمان خود
صافی بگو که از من بت پرست نیست

روشن از عکس جمالت منظر چشم من است — هر دمی بنما دمی بنشین که جای روشن است
ای ز روی آتشینت جلوه گر نور ازل — سرو قد تو بباغ جان درخت ایمن است
همچو مجنون لیلی از سودای تو دیوانه است — دلبر من غمزهٔ تو آفت مرد و زن است
رخنه های سینه از تیر تو و جان مرا — از پی نظاره ات یک خانه و صد روزن است
غم ندارم کز فراقت جان بر ندانم کند — کز خیال تو به زندانم نشاط و گلشن است
خال تو هندو است اما کار او نه کین است — چشم تو آهو است اما آهوی شیر افگن است

تن بجانم زنده است ای صافی و جانم بعشق
عشق در جان من بیدل چو جانم در تن است

ای که هر را بنده می گوئی که میگوید که نیست — مهر را شرمنده می گوئی که میگوید که نیست
جانستان من شهید غمزهٔ خون ریز را — تا قیامت زنده میگوئی که میگوید که نیست
عیسی جان بخش را از بیم آن تیغ مژه — دل ز جان برکنده میگوئی که میگوید که نیست
آفتاب روی خود را در جهان بانی فزون — از مه تابنده میگوئی که میگوید که نیست
سرو سرکش را ز شرم قامت خود سایه وش — سر بخاک افگنده میگوئی که میگوید که نیست
شمع سان می گریم از سوز دل اما لند خوشی — گریه ام را خنده میگوئی که میگوید که نیست

درد بی درمان صافی را بملک عاشقی
دولت پاینده میگوئی که میگوید که نیست

جانم آن روز که در عالم علوی جا داشت — از سر زلف تو زنجیر جنون بر پا داشت
تن ز سودای تو امروز خراب است ولی — پیش از ایجاد تن من دلم این سودا داشت
این مسلمان پسرک دیده چه شدی رسوا از — شیخ صنعان که غم دخترک ترسا داشت
شوخ چشمی که ز ما قطع نظر کرد و گذشت — مستی بوالعجب از بادهٔ استغنا داشت
بمن غمزده گر دیده بسی فردا شد — لیکن آن وعده ندیدم که شبی فردا داشت

نعش از دوش باغبان در افشاند چه غم | چشم مستش باشارت چو سخن با ما داشت

طلب شام اجل بر سر صافی بوده است
روز هجران تو آن سایه که بربالا داشت

محرام شد و تیز چنین ای جوان بایست | عرض نیاز مے کنمت یک زمان بایست
ای جان شب فراق چرا میروی ز تن | تا روز وصل دیدن ناتوان بایست
ای سرو در هوای قدت آب میرود | مے ایستد چو گوئیش آب روان بایست
دارم ز داغ های تو گلهای آتشین | ای که مرد بدیدن این گلستان بایست
جانها گرفته اند عنانت ز هر طرف | یک دم سمند ناز خدا را مران بایست
چون کشته به تیغ جفا اهل درد را | تا وقت دفن بر سر این کشتگان بایست

صافی فدای ناقه او مے کند ز دل
تا بند دوش بناقه که ای کاروان بایست

کشته تیغ ترا نیست باحیا حاجت | خضر وقت است و ندارد به مسیحا حاجت
دم بدم خون جگر مید هدم کاسه چشم | نه بجام است مرا و نه بصهبا حاجت
یار چون رو بدل اهل تمنا دارد | پیش او نیست باظهار تمنا حاجت
دوست چون گفت که جانت برم خواهد برد | وعده دوست ندارد به تقاضا حاجت
حاجتم نیست بآن غمزه که جان بستاند | درد عاییم که بدوا ساز خدایا حاجت
درد تو راحت جان آمده آسایش دل | درد مند تو ندارد بمداوا حاجت

ترک من خود بتو صافی دل و دین خواهد داد
از پی بردن آن نیست بیغما حاجت

بتو ساقیا مست ما را چه حاجت | بمی کس لب جان فزا را چه حاجت
رقیب آمده بهر تعلیم جورش | به تعلیمت این بے وفا را چه حاجت
به قتلم مدد چشمت از غمزه خواهد | به امداد فتنه بلا را چه حاجت
چرا لعل تو باده ناب خواهد | بشو را آب آب بقا را چه حاجت
دعا مے کنم تا کنی میل قتلم | به آمین کس این دعا را چه حاجت
شب و روز تا روشن است از خیالت | به نور مه و مهر ما را چه حاجت

چنین رنگ و روئی که داری تو صرفی
به اظهار تو بدعیانا چه حاجت

مه از شرمت ای شمع محفل گریخت — شبا شب چو منزل به منزل گریخت
اگر کوب هجران تنم مانده است — دران طره از دست او دل گریخت
گریزانم از قوم خود چون کسی — که مجنون شد و از قبائل گریخت
ندارم سر صحبت هر کسی — که دیوانه خواهد ز عاقل گریخت
ز صبر و قرار و خرد جان برست — چو وارسته کز مشاغل گریخت
به مرگ از فراق تو بردم پناه — طریقی ز دریا به ساحل گریخت
به فکر خلاصی ز تیغ غمم — چو صیدی که خواند ز بسمل گریخت
ز هر تار زلف تو بندی دگر — چسان می توان زان سلاسل گریخت
بسته صرفیا ز چشم شیر تیز
چو نخچیران ازان ترک قاتل گریخت

باده وصل تو به جام من است — آن لب جان بخش به کام من است
کرد قبولم به غلامی اش شهی — شاد هی کو نبین غلام من است
یار خط بندگی از من گرفت — نامه اقبال بنام من است
طرفه غزالی بود آن چشم مست — طرفه تر است اینکه بدام من است
شام گهم ماه وشی رخ نمود — روشنی صبح ز شام من است
وصل که دستم نه رسیدی به او — آهوی وحشی است که رام من است
یار نظر کرد به صرفی و گفت
بهره ور از رحمت عام من است

ز خوی تند تو چشمت ستمگری آموخت — ز چشم شوخ تو ناز تو دلبری آموخت
مگر نداد ترا رخصت سخن با من — ستم ازان لب چون سخنوری آموخته
پری به شیوه دیوانه ساختن مشکل است — ولی ز یار من این شیوه را پری آموخت
به قتل خسته دلان حاجت آن شه حسن — ندانم از که چنین بنده پروری آموخت
قلندری نه همین خلق و دلق باشد و بس — ز عاشقان تو باید قلندری آموخت

خطی است صفحهٔ خورشید عارض او را
سعادت از خط آن صفحه مشق می‌آموخت

چرا نه یار وفا داریم قبول کند
که صرفی از سگش این آدمی گری آموخت

رحل و مصحف به نظر وه نه چنین می بایست
سبز خطی چو تو در خانهٔ زین می بایست

در زر و مال رقیب تو کم از قارون نیست
این قدر هست که در زیر زمین می بایست

روز من تیره بر کوکب بخت سیهم
پرتوی زان مه خورشید جبین می بایست

دیدهٔ ما است گهر بار جدا زان لب لعل
بهر این خاتم از آن لعل نگین می بایست

وقت بیداریت ای شیخ نه ننگم آورد
جلوهٔ بر تو از آن آفت دین می بایست

یار هر جای ز من جای به چشمم نگرفت
مرد ملک وار در پرده نشین می بایست

صرفی از همت عالی است که مردی بر ماش
همت عالی تو برتر از این می بایست

جان درد من که حقهٔ مرجان گشاد و بست
بهر نهفته داشتن جان کشاد و بست

بگشاد بر دلم در مقصود و بست باز
چون از خمار نرگس فتان کشاد و بست

وقت سوال غیر و دم التماس من
آن کان حسن لعل درافشان کشاد و بست

روشن از او جهان شد و تاریک هم از او
از رخ چو پرده آن مه تابان کشاد و بست

دلبر گره گشاد ز زلف و ببست باز
در حیرتم که بهر چه بود آن کشاد و بست

بهر دعا زبان و پی بندگی میان
صرفی به درگه شه دوران کشاد و بست

دلبر که رشحهٔ قلم از من و دریغ داشت
مردم ز تشنگی و تن از من دریغ داشت

امید وار لطف چنان با کشم از بتی
کز محض ناخوشی سخنم از من دریغ داشت

از لطف گشت مرهم ریش دل رقیب
زخمی ز تیغ غمزه هم از من دریغ داشت

از تاب آفتاب ستم سوخت جان من
آن سرو سایهٔ کرم از من دریغ داشت

کی بعد مردنم سوی خاکم گذر کند
در زندگی چو یک قدم از من دریغ داشت

صد جان به یک نفس دهد اما شب اجل
یک پرسش آن مسیح دم از من دریغ داشت

صرفی مسرتی که مرا بود از غمش
فهمید یار ما و غمم از من دریغ داشت

سر بجیب و پا بدامان شکیبائی خوش است — بی سر و پا بودن اندر کنج تنهائی خوش است
دست از دامان جانان کوته و عمر دراز — از غم جان کاه هجران عمرفرسائی خوش است
میل خوبان نیست سوی نیکنامان جهان — شهرت عاشق به بدنامی و رسوائی خوش است
نوغزالی ساخت دلگیرم ز شهر و اهل شهر — همچو مجنون خوی با آهوی صحرائی خوش است
حرف نادانی سزد سرمایهٔ دانشوری — شستن و شوی لوح دل از نقش دانائی خوش است
سر نهادن بر ره تسلیم کار عاشقی است — در طریق عشق بازی ترک خودرائی خوش است
گر نخواهی نعرهٔ مستانه از صرفی شنو
نغمهٔ بی لی را شنودن از دم نائی خوش است

عنایت نامه را یار نه نوشت — که بهر خاطر اغیار نه نوشت
دریغا بر کنار نامه رسم — سلامی بهر من دلدار نه نوشت
بصد منت خطی بهر محبان — اگر بنوشت جز آزار نه نوشت
رقیبا خط تو می‌بری به من داد — به تو جز وعدهٔ دیدار نه نوشت
نگه بار قلم دستش نه برداشت — که بهر من خطی یک بار نه نوشت
ز نامم غالبا می سوخت کاغذ — که هرگز نامه را یار نه نوشت
ز بیم خوی تندش صرفی احوال
ز خون دل بران دیوار نه نوشت

ز مشک کلک ازل خط بران عذار نوشت — رخ تو مصحف و تفسیر بر کنار نوشت
کتاب حسن بیان نسخ کرد کاتب جمع — چو برگ گل تو ز ریحان خط غبار نوشت
صحیفهٔ عمل من بود برون ز جزا — صحیفه نیست که تعویذ جان زار نوشت
خوشم که یاد من خسته ام به حاشیه کرد — چو نامه به محبان خویش یار نوشت
برات لطف بود بر نخستهٔ از رحمت — صحیفه که ز بهر من آن نگار نوشت
ترا به بندگی صرفی این تردد چیست
که خط بندگیت خود باختیار نوشت

واجب العرضی ز بهر یار می باید نوشت — اندکی از محنت بسیار می باید نوشت
وعدهٔ دیدار او را انتظار از حد گذشت — انتظار وعدهٔ دیدار هم باید نوشت

قصهٔ داغ غبار و جور هجر تا کی بشنوم — جور هجر و طعنهٔ اغیار هم باید نوشت
این سان مرهمی از ناوک مژگان او — مرهم ریش سینهٔ افگار هم باید نوشت
طرهٔ طرار او ما را پریشان کرده رفت — این پریشانی بآن طرار هم باید نوشت

گر نه در بارِ ملال آن خاطرِ نازک فتد
حال خود صرفی به او یکبار هم باید نوشت

ز چشم تو به عالم فتنه و آشوب بسیار است — به بینایان نیست چشمی گرچه روی خوب بسیار است
ندارم جز لب او مطلوبی و بنود طالبی چون من — که جنس طالبان را در جهان مطلوب بسیار است
مثل یعقوب کشمیر است چون یعقوب کنعانی — اگرچه یوسف من در جهان یعقوب بسیار است
نمی‌خواهند اندک شادمانی هم محبانش — بحمد الله دل ما را غم محبوب بسیار است
دل ما را به رنگ خود را چون خیالش دید — بگفت این خانه کی لایق بود معیوب بسیار است
در فرقت که می‌گوید این نادر دمندی چند — گرفتاران درد عشق را دل کوب بسیار است

به نزدِ محنت یعقوب صرفی اندکست اندکی
بجای خود اگرچه محنت ایوب بسیار است

از آن نامهربان بر بیدلان آزار بسیار است — تحمل کردن اهل وفا بسیار بسیار است
غمش تا آنکه جانم پاره کرد و سینه‌ام پرخون — مرا گفت ای فلان با تو هنوزم کار بسیار است
جز او یاری دگر هرگز ندیدم من از وفاداری — وی یاری مرا نی وفائی یار بسیار است
همیشه نرگس آن مست جام حسن بیمار است — عجب گر تندرستان گشته زان بیمار بسیار است
دریغا اندکی هم مایل اهل محبت نیست — ستمگاری که میل او بسوی اغیار بسیار است
رقیبان را چسان آن شاه خوبان ساخته هم صحبت — که ما همچون من گدای را از ینها عار بسیار است

وفاداری که می باید عزیزش داشتن صرفی
نمی‌دانم چرا پیش سگ او خوار بسیار است

گر نه آتش زده بجان آه من آتشناک چیست — ور نه تیغ انداخت بر دل سینهٔ صد چاک چیست
شهسوارا مردم از غیرت که پابوس ترا — گر نه خواهد سر نگون صید تو در فتراک چیست
سوی مهر از کین اگر هرگز نمی‌گردد دولت — حکمت اندر گردش سیاره و افلاک چیست
ور بنای محرم اند از خلل سیلاب اشک — غیر ازین تاثیر آب دیدهٔ نمناک چیست

ناخدا ترس است و بر مژگان او تیغی دگر
گر بریزد خون خلقی عالم او را باک چیست
گر تواند عقل پی بردن به سرّ آن دهن
بوعلی را حرف شک به صفحهٔ ادراک چیست

گر نه ایوان کمال حسن او را آستان
باشد از نه قصر گردون حرف یا لولاک چیست

گر هوای کس نداری نرگست نمناک چیست
همچو گل از هر طرف پیراهنت را چاک چیست
گر نه عشق آتش زده در خرمن آرام تو
آتشین رخسارهٔ من این آه آتشناک چیست
گر نه آب دیده ات را باعث است اندوه عشق
با لب همچون جام پر حیرت نه آب تاک چیست
گر نمایی پیش مهرو می سر خود در سجود
بر جبینت همچو خورشیدت نشان خاک چیست
در سرت گر نیست سودای سر زلف کسی
گاه گاهی همچو زلف خود ترا بیباک چیست
ای تو معشوق همه عالم اگر عاشق شدی
کیست معشوقت بگو با من ز گفتن باک چیست

نیست حد من که گویم چون تو خود هم عاشقی
گر ندانی قدر عشق صرفی این ادراک چیست

آن جفا اندیش را در دل نمی دانم که چیست
میکشم جور بتی وی لی حاصل نمی دانم که چیست
با وجود آنکه جایش در دل خود کرده ام
مانده است از من نهان حایل نمی دانم که چیست
خواهش ترغیب قتل خویشتن کردن ولی
موجب ترغیب آن قاتل نمی دانم که چیست
چند می گویی رضا دادن به مردن مشکل است
من به مردن راضیم مشکل نمی دانم که چیست
دل ز بس غارتگری های بتان دلربا
چون نه بود اصلاً به من، من دل نمی دانم که چیست
بر رواق ابروش چشمم قدم ننهاده
دلبر من عیب این منزل نمی دانم که چیست

می نه خورده صرفی و مدهوش و مست افتاده است
باده این مست لایعقل نمی دانم که چیست

دل ربود از من بتی اما نمی دانم که کیست
دلبر خود را من شیدا نمی دانم که کیست
طرفه شوخی آفت جان من دیوانه شد
طرفه ترکان آفت جان را نمیدانم که کیست
جا گرفته در دل من فتنه انگیزی ولی
آنکه دارد در دل من جا نمی دانم که کیست
نازنینی ریخت خونم را و پروا نه کرد
وه که آن خونخوار بی پروا نمیدانم که کیست
گل عذارانی که در شهر اند میدانم همه
وان گل اندام سهی بالا نمی دانم که کیست

گشته‌ام مفتون و غوغائی است اکنون بر سرم | باعث این فتنه و غوغا نمی‌دانم که کیست

صرفی از وی گشت رسوای جهان دیوانه‌وار
گو بداین دیوانه و رسوا نمی‌دانم که کیست

کی بمیرم ای اجل از من چو جان خواهی گرفت | من به مهرش زنده‌ام آن را چسان خواهی گرفت
کشور دل را گرفتی چون کشیدی تیغ ناز | تیغ اگر این است ترک من جهان خواهی گرفت
عهد کردم من که از تیغت نخواهم سر کشید | ضامن جانم اگر از من ضمان خواهی گرفت
ای به بزمت بی‌حجابانه حریفان دگر | گر در آیم من حجابی در میان خواهی گرفت
جان بپایت دادم و دل گیر از آن گشتی ز من | من چه دانستم که از من دل بجان خواهی گرفت
می‌رود سوی رقیبان تیزتر و سیل اشک | تا مگر تو راه آن سرو روان خواهی گرفت

کی توانی برد جان از نرگس خونخوار او
گرچه صرفی از لبش خط امان خواهی گرفت

درج عقیق او که گهرها درو کم است | زد زهرخنده که شکرها درو کم است
تیر نگاه دلبر ابرو کمان من | دارد نشانه‌ای که جگرها درو کم است
از خیل غمزه‌اش صف جانها شکسته‌اند | اما شکستنی که ظفرها درو کم است
چون طالبان دوست سفر در وطن کنند | جای وطن گزین که سفرها درو کم است
موسی و یک درخت و من و وادی عجب | کز جنس آن درخت شجرها درو کم است
زاهد به اعتقاد تو عیبی است عاشقی | عیبی است خوش نما که هنرها درو کم است

صرفی نجسته باد سحرخیز نیست ولی
شام مرا نگر که سحرها درو کم است

خریدار غم و دردت بجان این آرزومند است | خود تو فرما بدین قیمت ازین چند و از آن چند است
اگر گویم بیا و نقد جانم را بگیر از من | نه پنداری مه من گر صلاهای سمرقند است
کم از خورشید نبود آن پدر کز مادر دهرش | چو تو ماهی جهان آرای عالم تاب فرزند است
دلم از کعبه سوی بت چون نیاید قبله مسجانم | که عشق تو کمند جذبه‌اش در گردن افگنده است
گشادی تاری از زلف و بلای خلق شد خفتت | بلای حسن را با هم بایک تار پیوند است
به عاشق تهمت دیوانگی مانند بی‌عقلان | ازین تهمت به زنجیر ملامت گوهی دربند است

جنون عشق عقل حق شناست بخدای صرفی
اگر انصاف باشد پند گویت لایق پند است

چنان گمم که به عالم سراغ من غلط است | نشان یافتن من ز داغ من غلط است
شهید عشقم و خواهم به عرش رفت ز خاک | به خاک من نه بلا یک سراغ من غلط است
چنین که کلبهٔ من پر ز آه سرد من است | امید روشنیش از چراغ من غلط است
روان به باغ چنانم ز عشق آب نفاست | گذر نسیم فنا را به باغ من غلط است
ز آنکه طالب یارم همین مدعی و بس | به محشر از طلب او فراغ من غلط است
رسید مست من گشته ظاهر از رنگش | که مستیش ز شراب ایاغ من غلط است

به مشک ساخته صرفیا جدا ز رخش
غلط مگوی که ضبط دماغ من غلط است

شب فراق فروغ چراغ من غلط است | چراغ کلبهٔ من غیر داغ من غلط است
چو یاد اوست بدل چون بزیر دیده ز اشک | به آب پرورش نخل باغ من غلط است
دهان او که دلم را ربوده ناپیدا است | به کوی او دل خود را سراغ من غلط است
اگر غم تو نباشد چه در عیش در جنت | به جنت از غم عشقت فراغ من غلط است
جنون عشق دماغ مرا قوی تر ساخت | ازین جنون خللی در دماغ من غلط است
ببین که کاسهٔ چشمم همیشه پر خون است | تهی چو ساغر نرگس ایاغ من غلط است

چو زیستم من گم نام بی نشان صرفی
پس از وفات به خاکم چراغ من غلط است

ببین چه واقعه ام وقت بسمل افتاده است | که تیغ از کف آن ترک قاتل افتاده است
منم ز دست دل از یار خویش شرمنده | که جای او دل و از جای خود دل افتاده است
اجل چو دید که جانم ربود غمزهٔ او | گذشت و گفت که در جای مشکل افتاده است
به کامم ای خضر آب حیات تو تلخ است | مگر در آب تو زهر هلاهل افتاده است
به روی مه ز خجالت بماند داغ سینه | به آفتاب رخت چون مقابل افتاده است
ز جان خود که به تن بی تو ماند در گله ام | که در سلوک ره عشق کاهل افتاده است
گر بختی به سفر صرفی از بلا و ببین | که پیش پیش تو منزل به منزل افتاده است

مژهٔ گلگوں که ز خون دل مجنم دیدهٔ ماست
سیل از آتش دل تافته در دیدهٔ ماست

جاں فدا کردن ما را نه پسندد چه کنم
شوخ دشوار پسندے که پسندیدهٔ ماست

بر درِ یار سخن تا شنویم افتاده
سخنے نیست درین باب که نشنیدهٔ ماست

از حکایات مجانین نه بود نکتهٔ عشق
که به میزان خرد گوهر سنجیدهٔ ماست

قطرهٔ خون دلے کامده از دیده بروں
تو گلی نیست که از باغ وفا چیدهٔ ماست

تا هم از درد نهاں دل خود بے خبریم
بر تو ظاهر بود آں راز که پوشیدهٔ ماست

دید چوں بر رخ من گرد سفر خنداں گفت
صرفی بادیه پیما ہی جہاں دیدهٔ ماست

یار عقل از سرم ای دل غم یارے بر داشت
لله الحمد که از راه تو خارے بر داشت

چشم از گردهٔ او به خدا بینا شد
سرمه بود که از راه غبارے بر داشت

راه سنجیده به یک بار تواں رفت ولے
مے تواں بار غم چوں تو نگارے بر داشت

از حسد بادِ سحرگاه تن زار مرا
چوں غبارے ز ره شاه سوارے بر داشت

تیغ خوں ریز توام سر ز بدن ساخت جدا
بر سرم منت تیغ تو که بارے بر داشت

تا غرور گل نورس شکند باد صبا
سنبل تر ز رخ لاله عذارے بر داشت

قطع صد بادیه صرفی به ره کعبه کنی
مے تواں یک دو قدم در ره یاری بر داشت

مداد من دم تحریر وصف عشق می است
صریر خامهٔ من خوشتر از صدای نے است

بیا ز باطن خم زاهدا کن استمداد
صفای باطن او را گواه صاف مے است

طریقهٔ مه بے مهر من ستمگار است
نه دانم این که جدا این طریقه تا بکے است

بجان اهل محبت بلا ز بالایش
رسیده است یکے و صد دگر ز پے است

به قتل اهل وفا یار منکر است ولے
ز تیغ غمزهٔ او یافتم که کار وے است

ز بسکه تافت خم زلف او رگ و پے من
نه هیچ رگ تهی از تاب او نه هیچ پے است

جدا ز شمع رخش صرفی آه تو سرد است
ز آه سرد تو وقت تموز فصل دی است

در شکایت یار ما از ناله نه از سنِ است
گه بد این نا بیدل از جورم شکایت کردن است

گشت خلقی را ز خون آلوده تیغش کس ندید — از فنون نرگس جادوی این یک فن است
تا مگر افتد ز رویش پرتوی بر دیده ام — شادمانم کز خدنگش سینه روزن روزن است
بسکه از دست غم او پاره شد پیراهنم — کس نمی داند گریبان است این یا دامن است
روشن از نور ازل چشمم شب دیدار اوست — من چه می گویم که خود بر اهل بینش روشن است
گرچه عقلم رهبر راه سلامت آمده — چون کنم یارب که چشمش فتنه جوی و رهزن است

چارهٔ حال تن بیمار من کردن چه سود
صرفی بیمار از بیماری جانم تن است

دمبدم در عالم خوبان نصیب من غم است — گرچه عالم عالم است اما بمعنی آنهم کم است
آن نهال غم که آبش دادم از خون جگر — ایمن است از صرصر آهم که بیخش محکم است
لایق آموختن نبود فنون دلبری — دل ربایی من به فنهائی که دارد ملهم است
سینه از یک زخم تیغت ریش مانند جگر — زخم دیگر آرزو دارم که آن را مرهم است
داستان جم چه می گوئی و وصف جام او — هر که جامی بر کف است او در الوقت خود جم است
مست جام عشقم و در عالمی افتاده ام — عالم مستان این صهبا برون زین عالم است

صرفیا از مدت ایام عشق اندوزیم
مدت دنیا ز اول تا به آخر یک دم است

با من دل شده جانانم نیست — چه کنم بخت بفرمانم نیست
غیر خاری که درآمد به جگرم — حاصل از گشت گلستانم نیست
گرچه زان زلف پریشان حالم — آگه از حال پریشانم نیست
تن فرسودهٔ من زنده بجان — جز به غم زندگی جانم نیست
دل کباب است و غمت مهمانم — ما حضر لایق مهمانم نیست
حیرتی طرفه مرا در غم تست — هیچ کس نیست که حیرانم نیست

مهربان تو علی الرغم رقیب
گو بهش صرفی و میدانم نیست

کودکی سوی چمن یار مرا افتاده است — سرو حیران گشته از پا اوفتاده است
موجب صحبت من وصل وی و آن مشکل است — کار هم بازدی اکنون بخدا افتاده است

از سر زلف تو آویخت به کاکل دل من
از بلا رسته ولی هم به بلا افتاده است

بند بندت بکنم گفت نه کرد است ولی
بندم از بند از این سهم جدا افتاده است

همه خوبان جهان بر سر جور و ستم اند
از جهان قاعده مهر و وفا افتاده است

من به کنج عدم و دل به خم طره او
من کجا و دل آواره کجا افتاده است

ای بسا دل که فتاد دست ز یک چین بزمین
چو به زلفش گذر باد صبا افتاده است

سیر صحرای چمن یار کند با اغیار
صرفی از غصه به صحرای فنا افتاده است

ز تیغش سینه ام ریش و جگر چاک و دل افگار است
ولی می گویم با تو هنوزم کار بسیار است

من دیوانه در عالم به نوعی گشته ام رسوا
که رسوایان عالم را بسی از چون منی عار است

به اندوه و بلا عشقت خریدار است جانم را
متاعی بس حقیر است این عجب کان را خریدار است

در ایام جمالت می کند کار اجل چشمت
اجل را می توان گفتن که در عهد تو بیکار است

عجب مرغیست زاهد کز غمت خواهد بپرهیزد
بدین دام بلا صد طایر قدسی گرفتار است

نمی داند کسی غیر از اجل با وصل جان بخشت
علاج دردمندی کز غم هجر تو بیمار است

بنالد زار گرید زار صرفی و بمیرد زار
چنین کان غمزده زار و تنش زار و دلش زار است

بت پرست از صدق بد ز خوبی بتو اقرار داشت
سبحه صد تسبیح در یک تار از زنار داشت

من کجا و آرزوی صحبت جانان کجا
چون سگ آن آستان از صحبت من عار داشت

می خرامید و جهانی هر طرف نظاره گی
زان میان گاهی نگاهی جانب اغیار داشت

دی چرا بر سر کله کج ماندی بگذشتی از سرم
گر نه با من نازنین من سر آزار داشت

رنج بر بی شوقان نمود آن شوخ بی تمیز من
گشت محروم آنکه شوق دولت دیدار داشت

ریختن خونم را به تیغ ناز و جانم زار بود
کار خود کرد دست بدخویی که با من کار داشت

غم ندارد صرفی از خواری که در دنیا و دین
یافت عزت تا سگ کوی تو او را خوار داشت

لطف جانان دادنش بیار دلستان کار من است
آنکه دلبر دوست و جان هم می بارد یار من است

ملتفت از روی دل اصلا بکس دلدار نیست
التفات او بغیر از بهر آزار من است

لایق دیدار اگرچه چشم بیدار آمده
کی چنین دولت نصیب چشم بیدار من است

بار اندوه مرا طاقت نه داری کوه کوه
در گرانی صد چو کوه بی ستون بار من است

هیچگه ترک ستمگاری مباد آیین او
گر بگویم من که یار من ستمگار من است

دل ربوده است در به چین طره میدارد نگاه
دلربای من بحمد الله که دلدار من است

چاره از قوتی ندارد صرفیا کس در جهان
قوت من خون بهای چشم خونبار من است

جز آن رخسار گندم گون تمنای دل من نیست
جوی از مزرع امیدواری حاصل من نیست

مقام خاص از بهر یکی از عشقبازان نیست
به ملک عشق جز کوی ملامت منزل من نیست

من دیوانه حال خود چرا با عاقلان گویم
که کار عقل فکر اندیش حل مشکل من نیست

ز جمع خوب رویان مایل آن نازنین شوخم
همین بس دولت من گرچه خود او مایل من نیست

تن خاکی ز خاک راه او گل گشته از اشکم
سزاوار محبت خانه غیر از که گل من نیست

بحمد الله که تا چشمم به نور عشق روشن شد
حجاب هستی از دیدار جانان حایل من نیست

جنون عشق از نقصان عقلم کی بود صرفی
جز این دیوانگی حاصل ز عقل کامل من نیست

حرف الثاء

که دارد با لب لعل تو در ایجاد و احیا بحث
در این اعجاز نتوانند با وگردن مسیحا بحث

چه گویم غمزه و ناز ترا در گوشه چشمت
که باهم در فن عاشق کشی دارند آنجا بحث

بیا بر بام خود تا در تجلی های موسی سوز
مه من گوشه بامت کند با طور سینا بحث

به کنج ابروان در گوشه بدنامی افتادیم
نه مارا با کسی و نی کسی را هست با ما بحث

به درس عشقبازان قیل و قال اصلا نمی باشد
دگر باشد نه مثل آن که باشد در دو ملا بحث

اگر گویند ستانم جان و بخشم دل به یک غمزه
مسلم دارم و کاری ندارم صرفیا بحث

جان ندادیم به جانانه دل و جان به عبث
غمزه و ناز نه بوده است ز جانان به عبث

گریه ام در دلش آخر اثری خواهد کرد
نه بود چشم من نم زده گریان به عبث

گر نه در جان رقیبان تو سوراخ کند
تا به کی می‌بکشم این ناوک افغان به عبث

من دهم در عوضش هر سخن او صد جان
لعل او پیش رقیب است در افشان به عبث

بی لبش زندگی من چو محال است محال
باشد از من طلب چشمهٔ حیوان به عبث

صاحب خانه گرت رو ننماید حاجی
سعی کعبه چه کنی قطع بیابان به عبث

گر نه جان در قدم یار توان کرد فدا
صرفیا نیست نگهداشتن آن به عبث

به بیقراری دل عشق یار شد باعث
به عشق یار دل بیقرار شد باعث

چو جان من به غم هجر صبر نتوانست
بمردنم ز غمش جان زار شد باعث

غم فراق بر آشفت روزگار مرا
دلی فراق نزار روزگار شد باعث

اگر نگشت به من مهربان رقیب چرا
ترا به فضل من دل فگار شد باعث

همیشه کار من از دیده است خونباری
مرا به غم تو درین کار و بار شد باعث

اگر مفارقت من غرض نبود ترا
تو خود بگلی و به باغت چه کار شد باعث

بترک گشت گلستان و باغ صرفی را
هوای کوی تو ای نوبهار شد باعث

جز جفایش نیست آیین الغیاث
یا غیاث المستغیثین الغیاث

مونس ما درد تو بالبت و نیست
غمگسار جان غمگین الغیاث

تلخ کامی ما نصیب ما از لب لال
آمده زان لعل شیرین الغیاث

قاتل من از پی هم می‌کشد
بر سر ما خنجر کین الغیاث

باختم در عشق خوبان هر دو کون
رفت هم دنیا و هم دین الغیاث

عقل و جان و دل همه در مانده اند
در خم آن زلف پرچین الغیاث

عشق از خوبان بلا خون جگر
فوت صرفی کرده تخمین الغیاث

رهزن دین و بلای عقل و جان میرزا غیاث
فتنهٔ ایام و آشوب جهان میرزا غیاث

زنده اند آنان که از تیغش شهادت یافتند
زنده می‌سازد به تیغ جانستان میرزا غیاث

گر بباید جان شهید تیغ او نبود عجب
بلکه بی بخشد حیات جاودان میرزا غیاث

در زمان جنبش آخر فتنهٔ برخاسته
قصهٔ کوته فتنهٔ آخر زمان میرزا غیاث

کز بس فریاد کردن جان بلب آمد مرا
کاش گردد آگه از درد نهان میرزا غیاث

کی تواند بود بی او زنده عالم صرفیا
جمله عالم هم چو تو یک جسم و جان میرزا غیاث

فقیه شهر می را خورد و خواند مثلث
بهانه کرده و نام شراب مانده مثلث

فتاده بیخود و بیهوش نیز نه مست شراب
چو صوفی از کف معشوقه ام ستانده مثلث

عجب که خاصیت رنگ باده خاک گرفت
دمی که ساقی من بر زمین نشانده مثلث

بلای آمده بود از دو چشم یار ولی
رسید غمزه و آن را به کار رسانده مثلث

رقیب در فن تکسیر صرفیا شده مایل
که تا به صفحه یکی شکل من نشانده مثلث

ج حرف الجیم ج

گر کنی بسملم ای خلق تو چون زلف تو کج
نه مرا هیچ گناه و نه مرا هیچ حرج

فتنه را بجهان یار ز سر راست کند
هر که او پادشه حسن کله ماند کج

حج ما طوف در یار وگذشتن ز دو کون
استطاعت که بود موجب فرضیت حج

ساربان ناقه سوارم چه زناز است بخواب
ناقه آهسته ترک ران که بجنبید هودج

پردهٔ هستی اگر مانعم از دیدن تست
دارم از خنجر خون ریز تو امید فرج

محکم از رشتهٔ مهر است رگ زندگیم
چه اگر تیغ جفا بت کندم قطع و درج

برتر از قاعدهٔ بحث و جدل حال من است
بهر ردم چه کنی مولوی انشای زجج

صرفیا عشق و بلا هم نفس یکدگرند
این دو حرف است برون آمده از یک مخرج

ای دو ابرو بت کج و زلف تو کج خلق تو کج
راست آمد بی کجیهای بت دل ما محرج

ما براه کعبهٔ کویش سر خود باختنیم
سر برهنه حاجی آمد بی احرام حج

گر در وصلت برشرے من رقیبان بسته اند … چاره ام صبر است و آمد صبر مفتاح الفرج
آستان دلبر من کعبهٔ اهل وفا است … آن حجاج الصفا با تو نه من کل فج
گاه مے خواهد گهے میراندم آن بدخو مرا … چون کنم یارب که بنود طور او بریک نهج

صرفی امید امان جان نباید داشتن
دیدن الحب الذی اجبته نهب المهج

روش دلبر من با من کج … گردش چرخ فلک هم کج مج
به کف شوق در وصل زنم … فارغ البال اذا لج و لج
کف زنان آمده جمازه که است … ستی از مستی صاحب هودج
غمزه را غارت دین نیز فرما … که روا نیست بدین هیچ خرج
من نه دانم روش تا فتنت … خود تو فرما بچه طور رو چه نهج
خلق محتاج بیک جلوهٔ تو … دانا الصب الیها احوج

کعبه ام در کلیسه آمد صرفی
چه کنم قطع بیابان پی حج

اے به تو چشمهٔ حیوان محتاج … تن بجان و به لب جان محتاج
تا تو تا نرے بکنی تیر اجل … چون خدنگیست به پیکان محتاج
محشر ز خلق نه آفات ولے … من با آن آفت دوران محتاج
بهر تخلیص خود از قید بدن … جان بیک غمزهٔ جانان محتاج
مژه اش ناوک دلدوز دلم … به همان ناوک مژگان محتاج
طرفه کاریست که در دینداری … به بیابان است سلیمان محتاج
طرهٔ تست مجیب زناری … اے به زنار تو ایمان محتاج
ساکن گلشن کوئیت نه بود … به تماشای گلستان محتاج
تشنه محتاج به آب است ولے … من به تیغ تو دو چندان محتاج
طرفه حالیست ره عشق ببین … که به مور است سلیمان محتاج

بهر جمعیت خاطر صرفی
دل بآن زلف پریشان محتاج

جان که بیمار تست چیست علاج
مگر آید علاج ها اخراج

آرزومند عمر باقی نیست
جز به آن تیغ جانستان محتاج

بادرود در چشم جادو بیت
شیوهٔ سامری گرفته رواج

ای به شاهنشهی تو کرده خروج
تو ز اقلیم جان گرفته خراج

تو شه تخت حسن و بر سر تو
زیبد از افسر تجمّل تاج

دل به غارت کرشمه ات بُرده
غمزه ات کرده عقل و دین تاراج

صرفی از کعبه بسته اند احرام
بهر طوف حریم او حجّاج

اوست گنج حسن و زلفش مار بر بالای گنج
وین دل صد پاره آن ویرانه کآمد جای گنج

در زنخ سیم از سر شکم بین سوی گنجم مخوان
با ازو سیم جبینم کی بود پروای گنج

طالب وصل ترا راحت نمی باید گزید
رنج خوشتر هر کرا در سر بود سودای گنج

دیده ام بیدار می باشد به شبهای وصال
گفته اند آری نیاید خواب زیر پای گنج

هم چو عطشانی که سازد آب شورش تشنه
هست زردار یکه باشد دایما جویای گنج

در سر اهل غنا غیر هوای گنج نیست
زیر پای مفلسان بین گنج بر بالای گنج

در هوای گنج اشک از دیده ای صرفی مریز
گوهر اشک تو بهتر از دُرِ یکتای گنج

شوخی که در زلفش دلم دارد شکنجه از شکنج
نازک دل است و تند خو بر آتشی و زود رنج

ای دل به عقل خود مجو کنه کمال حسن او
قدرش ز عقلت برتر است او را بدین میزان مسنج

آیین رسمت تا بکی طور جفا طرز ستم
تا چند طور و طرز تو رسم دلال آیین و غنج

دیوانه ات را گر کسی پرسد کز انگشتت چند
هرگز نمیداند که این شش شش بود یا پنج پنج

چشم حقارت صرفیا مگشای بر آیات فقر
هست از زمین فقر ما خاکی که بر سر کرده گنج

حاجی برو به کعبه کو پیش گذار رنج
کآنجا است یک طواف به از صد هزار حج

در راه کعبه نعرهٔ لبّیک تا به کی
احرام آن حریم ببند و بیار حج

گر جلوه گر ز کعبه نگردد جمال دوست
بیهوده است عمر نباید بکار حج

قربان حج خویش مرا کرده ترک من
یک حج نه بلکه کرده ادا بیشمار حج
صرفی چو آستان وی از کعبه کم نبود
یارب چرا بمکه ادا کرد یار حج

هزار سنگ سیم بر تو گر زنند مرنج
تو باش در عوض از کان لطف گوهر سنج
ز بسکه غافلی از بندگی نمیدانی
که بر تو چند نماز است فرض شش یا پنج
مگو که زنده درویش خالی از معنی است
که گفته اند به ویرانه جای دارد گنج
براه کیس بگلت پای سعی تا زانو
به کاسه هوست دست آز تا آرنج
همیشه نفس ترا احتیاط با شیطان
تو همچو مست شرابی که دروی افتد بنج
ز نفس خود طمع حسرت آن چنان باشد
که از درخت زقوم آرزو کنی نارنج
چگونه مانع تیر قضا تو اندیشد
شهی که باشدش از نیش پشه صد رنج
ز اختیار برون کار شاه و لشکر او
بود چو جنبش شاه و پیاده در شطرنج
ز سردی اجل ایمن چو نیستی صرفی
چگونه گرم کنی جای در سرای سپنج

احمد آباد است و هر سو نازنینان فوج فوج
بیدلان افتاده در دنبال ایشان فوج فوج
خاکساران بر ره خوبان فتاده خیل خیل
خوب رویان داده رخش ناز جولان فوج فوج
گر درین شهرم نماند دل بجا عیبم مکن
دل ربا یان بین بهر جانب خرامان فوج فوج
شیخ چشم من فرستاده پئے غارتگری
خیل ناز و غمزه را در کشور جان فوج فوج
تا بت من از رخ دین مسلمانی شده
رو سوی بت خانه آورده مسلمان فوج فوج
خیل لهها را تعاقب کرده چشمش بسته بود
چون شدند از رزمگاه او گریزان فوج فوج
شهسواران را به چوگان تکبر همچو گوی
رانده رانده راند ترک من ز میدان فوج فوج
دل یکی بود و کیا بخشش کردم از بهر غمی
چون کنم کامد مرا زینگونه مهمان فوج فوج
از ملایک نسبت صرفی را بگوی دوست راه
بسکه گردش آن شب و روز ند گردان فوج فوج

ای به دور لعل میگون تو صهبا را رواج
یعنی از لعل لبت دین مسیحا را رواج
کشتگان تیغ نازت از لب تو زنده باز
از لب جان بخش تو اعجاز عیسی را رواج

دردمندان ترا درد تو آمد قوت جان ‌‌ درد یار عاشق نه بود مداوا را رواج

خریدار غم و دردیم نه عیش و طرب ‌‌ نیست در بازار ما زین گونه کالا را رواج

پیشهٔ ما جان سپاری و وفاداری و بس ‌‌ کاش بودی نزد خوبان پیشهٔ ما را رواج

در سرای ما چه جوئی رونق ورد و نماز ‌‌ نیست در میخانه تسبیح و مصلا را رواج

یا بجای صرفی دهانش را به فن تعمیه
او همی خواهد از وفن معما را رواج

جانی که خود درهم بر بودن چه احتیاج ‌‌ در بردنش به عشوه نمودن چه احتیاج

من راضیم باینکه کنی میل کشتنم ‌‌ قول رقیب را بشنودن چه احتیاج

با آنکه در نقاب اسیر تو عالمی است ‌‌ از رخ ترا نقاب کشودن چه احتیاج

رنگ غبار چشم به وقت تجلیت ‌‌ خود می رود ز دل بزدودن چه احتیاج

دردم ز عشق تست بجلسه که ممکن است ‌‌ این درد را دگر به فزودن چه احتیاج

بی خوابیت راحت چشم تو صرفیا
زینگونه چشم را به غنودن چه احتیاج

گر جستجو کنم دل گم گشته را مرنج ‌‌ ور می برم گمان که تو ئی دلربا مرنج

تقصیر در وفا طلبد التماس عفو ‌‌ این طرفه ملتمس که ز اهل وفا مرنج

جان من شکسته پریشان ز زلف تست ‌‌ گر انتقام می کشد از وی صبا مرنج

پیوند اگر به رشته کوتاه عمر کرد ‌‌ تا نی کنیم از سر زلفت رها مرنج

از التماس مهر و وفا درگذشته ام ‌‌ گر آرزو کنیم ز لطفت جفا مرنج

گر قبله خدای پرستی لبسا زمت ‌‌ از من مپوشش لحقی برای خدا مرنج

خواهم بکام دولت وصلت بصد دعا ‌‌ ور دم دعای دولت تست از دعا مرنج

چون غیر تو طبیب دل دردمند نیست ‌‌ گر گویمت به درد دلم کن دوا مرنج

دامن کشیدی از کفم امروز گر زنم ‌‌ در دامن تو دست به روز جزا مرنج

آورده ام بلا بدعا ها ز آسمان ‌‌ تصدق داده بنده ترا ای بلا مرنج

محرم نیست کاشنای تو عشق ستمگر است
سهل است صرفیا ستم از آشنا مرنج

ح حرف الحاء ح

چون جام می بدست گرفتم علی الصباح
کردم بنام مغبچهٔ خویش افتتاح
خطی است گرد لعل مسیحا دمش ز مشک
مضمونش آنکه نزد مسیحا است می مباح
محراب ابروش چو مؤذن بدید و گفت
حیوا علی الصلوٰة و حیوا علی الفلاح
هرگز نه رنجد از ستم مهوشان دلم
الجور لایزال ملیحا من الملاح
جز باده نیست راحت جانهای اهل دل
راحت نه دیده ایم به عالم به غیر راح
پاکان بر آستانهٔ میخانه اند خاک
من عفر الخدود علیها فلا جناح
آمد صلاح شیوهٔ اهل فلاح لیک
صرفی بود فلاح تو از توبهٔ صلاح

گفتم حدیثم آمده جان بخش چون مسیح
هذا حدیثکم حسن بل هو الصحیح
شام است از دو زلف سیاه تو تیره حال
والصبح فی الجمالة من وجهک الصبیح
اغیار بهره ور ز نمکدان لعل تو
روحی فداک یا صنمی ما هو الملیح
چشمت به غمزه کرد اشارت به قتل ما
الرمز بالمبالغة اولی من الصریح
گفتی که نالهٔ تو مؤثر چنین چرا است
هذا الانین تخرج من قلبنا القریح
شد تازه از شمایم روحم مشام روح
اذ هبت من ریاض وصال الحبیب ریح
ما را به تیغ غمزه کشد یار صرفیا
اذ قتلنا بمذهب الهوی کریح

چنین که هست کنون در سرم هوای قدح
چرا نه هر چه مراحی هم بهای قدح
بس است بر سر خاکم پیالهٔ لاله
دلیل آن که منم کشتهٔ هوای قدح
اگر به میکده نبود قدح مرا غم نیست
که کاسهٔ سر خویشم بود بجای قدح
به جرعهٔ ز قدح تا شده دهانم تر
فزود جای بتنم بوی جان فزای قدح
خدایرا برسان ساقیا قدح به لبم
که جان رسید مرا بر لب از برای قدح
اگر چه صرف قدح نقد جان شود گو شو
که باد جان من و صد چو من فدای قدح
غلام همت آن رند میکشم ساقی
که نقد هر دو جهان داد در بهای قدح

خم شراب که او مرشد طریق صفا است | نشان باطن صافش بود صفای قدح

در آرزوی شراب لبش بود صرفی
همیشه درد من درد کش دعای قدح

حیات بخش بپنهان آمده به قالب روح | اگر نه این عمل آموختی به قالب روح
به جان سپاری اگر تن نمود تقصیری | چرا ز غمزه رشد آن شوخ تند معاتب روح
چو دوش گفت که قتلت علی الصباح کنم | ره گریز گزیده از تنم شبا شب روح
چو غمزه اش سبب عاشقی است غمزه اوست | معلم سبق عشق و طفل مکتب روح

ادب پذیر شو صرفیا بدان و قتی
که از ادیب محبت بود مؤدب روح

دلا منه سر خود را بزیر بار صلاح | صلاح کار نجست بمیمنت بکار صلاح
چو رندی آمده ناموس ما مکن عیبم | اگر به میکده بگرو بجستم ز عار صلاح
ز شوق لعل بتان می پرست و شنگیم | که یافت دست ورع خرقه ام نثار صلاح
صلاح را نکنم اختیار و ر بکنم | کشم شراب محبت با اختیار صلاح
بدور آن بت کافر شان باده پرست | نمانده رونق دین رفت اعتبار صلاح
صلاح اگر چه دلم را قرار داده و لے | نمانده ام من دیوانه بر قرار صلاح

صلاح گشته ترا موجب فساد مزاج
به بند رخت خود ای صرفی از دیار صلاح

ای آفتاب من به هوایت دمیده صبح | از شوق طلعت تو گریبان دریده صبح
خورشید سر زدن ز تنم دامنش گرفت | تا همدمی به مهر مه من گزیده صبح
در آرزوی دیدن رویت سپید دم | ای آفتاب شب همه شب ره بریده صبح
آخر نتیجه سوم کذب است تیرگی | نور تمام از نفس صدق دیده صبح
از راه صدق دیده جمال تو عاقبت | ای مه تمام شب چو درین ره دویده صبح
در مهر ورزی تو بمن تا شده رقیب | از آفتاب تیغ سیاست کشیده صبح

صد محنت و بلا شب هجران کشیده
خوش باش صرفیا که ز وصلش رسیده صبح

خ حرف الخاء خ

چون صراحی به لبش دیده قدح را گستاخ
تنگ دل شد که چرا مشرب یار است گستاخ

گر کند دلبر من جلوهٔ بر آن گوشهٔ بام
نه برآیند مه و مهر برین مینا کاخ

تند باد غضب او گر به گلستان گذرد
افکند شاهد گل را به زمین از سر شاخ

متأثر شد از ناوک نازش زاهد
سبحه را گر چه جماد است ببین صد سوراخ

گر نشاید قدمت جان کند ای مه عرفی
از ادب نیست ولی لطف تو کردش گستاخ

تیر آهم که گذر کرد ازین مینا کاخ
سپر سبز فلک راست از آن صد سوراخ

طوطی خط تو ساخت بدان لب منزل
زان دهان تنگ شکر یافت زهی عیش فراخ

کرد غم های جهان را ز دلم عشق برون
کنس البیت و قد نطفه عن اوساخ

نفخ روحم به تن آن سیب ذقن کرد بلی
سیب از روی طبیعت بود ای جان نفاخ

گر نه در بزم وصال آن شه خوبان طلبد
چه حد عرفی مسکین که درآید گستاخ

ای عشق ترا در دل من جای فراخ
تنگ بر من ز غمت این همه دنیای فراخ

درد و اندوه غمت نیست بهر تنگ دلی
لایق لشکر عشق تو بود جای فراخ

از غم آهوی چشم تو شد ای طرفه غزال
تنگ تر آهوی چین آن همه صحرای فراخ

ای که وصلش طلبی و نتوانی جان داد
چیست با حوصلهٔ تنگ تمنای فراخ

تنگ نایست عجب ملک وجود ای عرفی
به عدم رو که در آنجا است بناهای فراخ

ز هجرت عیشم ای شیرین پسر تلخ
به کامم بی لبت شهد و شکر تلخ

تو می خورده مست خواب شیرین
مرا از زهر هجران خواب و خور تلخ

بلا و فتنه آرد سرو قدت
دهد نخل امیدم بار و بر تلخ

جدا زان لعل جان بخش آب حیوان
به کامم تلخ تر آمد ز زهر تلخ

لب تو هر چه گوید با من ای جان
همه خوب است اگر شیرین وگر تلخ

ز شور عشق آن لب‌های شیرین
همیشه گریه‌های چشم تر تلخ

به کامم صرفی ای جان نوش دارو
ز زهر قاتل آمد بیشتر تلخ

د حرف الدال د

عیسی و خضر اگر هم نفس من گردند
درد من دیده بجان طالب مردن گردند

عاشقی را نبود پرسشی از مذهب و دین
خواه سجاده نشین خواه برهمن گردند

همت ما چو شود دست و گریبان فلک
مه و خورشید نهان در ته دامن گردند

از تماشای جمال دگران دوخته به
دیده‌هایی که بدیدار تو روشن گردند

عاشقان را که نمکدان بود از جوهر جان
حاش لله که بکس بادیه ترن گردند

شمع بزم غم و محنت منم و سوختگان
همه پروانه صفت گرد سر من گردند

گر نه دل خون کنی و جان نه دهی در غم دوست
صرفیا جان و دل تو بتو دشمن گردند

شوقت به هزار جان نگنجد
مشتاق تو در جهان نگنجد

چشمت کشد و لبت دهد جان
مرگ آید و در میان نگنجد

از مهر رخت ستارهٔ من
در عرصهٔ آسمان نگنجد

در خلوت خاص دل به جانان
خود کیست بدن چو جان نگنجد

تیر تو بود در استخوانم
مغزی که در استخوان نگنجد

تیغ تو به قتل ما شده تیز
جایی که اجل در آن نگنجد

صرفی به حریم وصل جانان
از هستی تو نشان نگنجد

چو غنچه کز دهن تنگ او خموشش آمد
هزار نکته ام از وی به جان گوش آمد

عجب که پیرهنم پاره پاره و نخش پنهان
هر آنکه گرم عشق پرده پوش آمد

فزود جان من از قلقل صراحی می
که خندهٔ لب ساقی از آن بگوش آمد

به شیشهٔ می اگر سنگ محتسب می زد
بدور آن لب میگون سبو بدوش آمد

درون اهل محبت ز شورش می عشق
بسان خم می آتشین به جوش آمد

ز شیشهٔ فلک و جام خور به رتبه فزون
سفال دردی رندان باده نوش آمد

به گوش دل خبر دوست میرساند عشق
به نزد بیخبران نام او سروش آمد

فروخت است به مهر تو خویش را عاشق
سگ تو طعنه زد او را که خود فروش آمد

دهن به مهر بود حرفی و به مستی شوق
چو خم باده دهن بسته در خروش آمد

عشق بازان می گلرنگ نه تنها نوشند
به خیال لبت آمیخته صهبا نوشند

زاهدا می پی دفع مرض عجب بنوشش
که مباح است اگر از بهر دوا نوشند

مست اگر می پی گمرهی را اگر شد معذور است
گل رخان باده ازین واسطه عمدا نوشند

بادهٔ وصل یار یارب به تمنا نرسد
مگر این باده هم از جام تمنا نوشند

زاهدان ذوق می ناب اگر دریابند
کاسه کاسه همه بر روی مصلا نوشند

ساقیا جام و قدح تشنگی اند ترا
چه تسلی دهد این طایفه دریا نوشند

حرفیا باعث می شد خط آن لب لعلی
میکشان باده به فتوای مسیحا نوشند

قتل خویشم شب اندوه چه دلخواه آمد
ناگهان قاتل من سلمه الله آمد

دل ره هجر برید به سر زلفش رفت
زلف جادو که مانده شده را راه آمد

نه پی طی ره عشق خضر در همه عمر
وای بر عمر دراز تو که کوتاه آمد

اگر از محنت عشقت به تنم یک جان کاست
تازه صد جانم از آن محنت جانکاه آمد

حکمت رفتنم از کعبه سوی بتخانه
داند آن کس که نه سر ازل آگاه آمد

بر شب تیرهٔ من طعنه مزن ای ناصح
ظلمتش نور ده صبح چو خور و ماه آمد

حرفی از همرهی آه به لب ماند از ضعف
جان که تا بر لبم از تقویت آه آمد

قضا اگر با جل حکم قتل عام کند
اجل ز چشم تو صد تیغ تیز وام کند

دلم به زلف تو پیوست آن چنانکه فراق
نمی تواند اگر قصد انتقام کند

هزار دل شده افتاده در رهش تا دوست
کرا به غمزه کشد نام بر کدام کشد

چنین که طوق وفایش بگردن است مرا
سگ خودم که نخواهد دگر چه نام کند

چو موسیم نه بود آرزو تجلی طور
گهی که جلوه مه من به طرف بام کند

گل و سمن بدمد از نشان هر قدمش
بهر زمین که سهی سرو من خرام کند

بیک نظاره رود از هوش مهر و صرفی
مرنج اگر نه بهر دیدنت سلام کند

دردا که آه و ناله ما را اثر نماند
آیین مهر و رسم وفا را اثر نماند

هستم بلاکشی که ز روز محبتم
زور آوران خیل بلا را اثر نماند

عاجز ز حل مشکل من صد چو بوعلی است
قانون حکمت حکما را اثر نماند

خوبان ستمگرند ولیکن وفای من
شد غالب آنچنانکه جفا را اثر نماند

صرفی سرشک ما بدلش کارگر نشد
طالع نگر که کوکب ما را اثر نماند

ز زخم تیغ تو خورم دل احباب خواهد شد
ولی ترسم که تیغت ز آتش دل آب خواهد شد

نشان قامت خم گشته ام بر بستر محنت
ز بهر سجده اهل وفا محراب خواهد شد

بیاد آن لب عناب گون اشکی که میریزم
پی بیمار هجران شربت عناب خواهد شد

سر موئی که از حال پریشان خودت گفتم
ازین گفتا خمی من زلف تو در خواب خواهد شد

گویم

به سوی تحفه اش نتوان کشیدن دلبر خود را
قد خم گشته من گرچه چون قلاب خواهد شد

یکی از دیگری نامهربان کشیم با دمبکرد
متاع مهربانی در جهان نایاب خواهد شد

اگر با غیر گردد درفشان لعل گهربارش
روان از دیده صرفی عقیق ناب خواهد شد

مجردان به ره عاشقی چو گام نهند
نخست بر سر خود پا درین مقام نهند

به بزم عشرت می ساقیان باده عشق
ز کاسهٔ سر خویشم بدست جام نهند

کنند خاک نشینان ببام عرش عروج
اگر ز همت خود نردبان ببام نهند

بآب خضر دهم قند کینه جویان را
اگرچه زهر هلاهل مرا بکام نهند

چو تیغ آه کشند اهل عشق گو خوبان
ز تیغ خسته دلان تیغ در نیام نهند

جنون نو خرد افزونت آمده صرفی
نه عاقلی و نه مجنون ترا چه نام نهند

وهی خوشا قوم که از جان بتنی ساخته اند
جان فدای چو تو نازک بدنی ساخته اند

عرق افشان به چمن آمده گل چهره کیست
که ز هر قطره ازان یاسمنی ساخته اند

بی تو نیست عجب کوه غمم جان کاه است
که ز هر سنگی ازان کوه کنی ساخته اند

مژدهٔ وصل تو داده مرا باور نیست
بهر تسکین دل من سخنی ساخته اند

رفته تا پیرهن غرقه بخون گشته دوست
حلهٔ خود از بینسان کفنی ساخته اند

میل نازک بدنی دارم ازان قوم نسیم
که چو یعقوب به گل پیرهنی ساخته اند

هر کجا صومعهٔ بود بتان ای صرفی
پیر آن صومعه را برهمنی ساخته اند

چو یار بهر صبوحی ز خواب برخیزد
قدح گرفته به کف آفتاب برخیزد

هزار خون به نگاهی کند ستمگر من
ز خواب ناز چو مست شراب برخیزد

اگر نهد به چمن نونهال من قدمی
به جای سبزه ازان مشک ناب برخیزد

حجاب چهرهٔ مقصود ما است هستی ما
خوش است اگر ز میان این حجاب برخیزد

به محشر از نفس گرم عاشقان چه عجب
اگر ز ابلق جهنم عذاب برخیزد

چه شیوه است نه دانم که سرو من از ناز
گهی نشیند و گاه از عتاب برخیزد

به خاک فتنه اگر فتنه جوی من برسی
ز خاک باز بصد اضطراب برخیزد

از بلا نیست دل خستهٔ ما در فریاد
بلکه از درد دل ما است بلا در فریاد

من نه آنم که بنالم ز جفا و ستمت
از رقیبان تو هستم بخدا در فریاد

من گرفتار غمم و دل به خم زلف اسیر
همه کس چون من از تیغ همه جا در فریاد

پیشهٔ او ستم و شیوهٔ او خون ریزی
عالمی زان مه بی مهر و وفا در فریاد

دل پر درد تو صرفی بدو چو راضی نیست
همه از درد دل او زد وا در فریاد

ز غم از هجر و ز شادی به وصل یار خواهم مرد
بهر حالی که باشد عاقبت ناچار خواهم مرد

همیشه من جدا و متصل اغیار با یار است
ز درد هجر یا از غیرت اغیار خواهم مرد

چه گویم کز عتاب ناز او دوشینه چون مردم
اگر خود زنده ماندم هم چنین بسیار خواهم مرد

چه می گویی طبیبا از برای صحبتم بی او
چو صحت یافت کز هجرش من بیمار خواهم مرد

به کار عاشقی پیوسته مشغولم من بیدل
عجب نبود که در مشغولی این کار خواهم مرد

اگر گاهی رخش را بینم از دهشت رود جانم
وگر یک دم نبینم روی او را زار خواهم مرد

رقیب از صحبتم ننگ و سگ او عار میدارد
ندارم غم ز ننگ او ولی زین عار خواهم مرد

چنین کز حالم ای بدخو تغافل می کنی هردم
همه یک بار می میرند و من صد بار خواهم مرد

دریغ و آه ای صرفی نه دل با من نه دلدار است
چه باک از بیدلی لیک از غم دلدار خواهم مرد

گر به کویش گذری پای ز سر باید کرد
قصه کوته ز سر خویش گذر باید کرد

غمش آمد به حریم دل و فرمود که جان
لایق صحبت ما نیست بدر باید کرد

هنر عشق ز عشاق بیاموز و سلی
سالها خدمت ارباب هنر باید کرد

بیدلانش شده ام تنگ دل از ملک وجود
عزم جزم است کزین ملک سفر باید کرد

سوی خوبان نگرد هر که نه از جان داد
ورنه زین طایفه البته حذر باید کرد

عاشقی و قدح عیش به کف یعنی چه
کاسه دیده پر از خون جگر باید کرد

آخر کار توان دید رخ یار ولی
اول از هر دو جهان قطع نظر باید کرد

ناوک غمزه خوبان کمانی ابرو را
ای دل از جان هدف از سینه سپر باید کرد

ناله ات رفت که آگه کند او را ز غمت
صرفی آن وقت کنون فکر دگر باید کرد

در چشم خود ز خاک رهت توتیا کنند
آنان که خاک را به نظر کیمیا کنند

با منکران رؤیت حق روی خود نما
تا در رخت نظاره نور خدا کنند

آنان که لذت غم و درد تو یافتند
نی آرزوی عیش و نه فکر دوا کنند

گر عیش کشته های تو دانند زندگان
بهر زخم یک خدنگ تو صد جان فدا کنند

ای آنکه عاشق است خریدار وصل تو
از آن بود اگر به دو کونش بها کنند

چون جلوه گر تویی چه بجنت چه در جحیم
اهل جحیم میل بجنت چرا کنند

صرفی بلاکشان طریق محبتش
از جان خود نشانهٔ تیر بلا کنند

گر نه ما را محتسب جام تنعم بشکند
از هوا سنگی بناگه افتد و خم بشکند

گرچه در راه محبت سنگلاخ محنت است
کی سمند همت عشاق را سم بشکند

خود فروشند اهل عالم از عشق خواهم جذبه
تا مگر بازار تعلیم و تعلم بشکند

ده چرا یارب مرا از تلخ کامی میکشد
نوشخند من که شکّر از تبسم بشکند

قیمت لولوی تر قدر عقیق ناب هم
لعل شکّر بار او گاه تکلم بشکند

کس نمی بینم که از چشمش دلش نشکسته است
چشم شوخت تا یکی دلهای مردم بشکند

هر کجا صرفی ز روی باد زلف پُر خمش
خار در پای دلت از زخم کژدم بشکند

از خدا خواهم بتر کز دین پشیمانم کند
عشق ایمان سوز او از سر مسلمانم کند

در ره دین عشق کفر اندیش خواهم تا مگر
ظلمت کفرش مدد در نور ایمانم کند

فهم اسرار غم خوبان ز دانش برتر است
جذبه از عشق می خواهم که نادانم کند

تا غمش سازد خلاص از عالم کثرت مرا
تن بکاهد دل رُباید غارت جانم کند

من ضعیف و ناتوان بار محبت بس گران
قوتی بخشد غمش کین مشکل آسانم کند

حسن را رازیست با عشق و نمیداند خرد
غمزهٔ خوبان خبر زین راز پنهانم کند

نیست پایان ره عشق تو جز جان باختن
مشفقی کو چون اجل تا فکر پایانم کند

از قدح بینم جمال ساقی بزم ازل
گر پُر از صاف تجلی جام عرفانم کند

میکشم صرفی شراب عشق هر دم جام جام
ترسم آخر نشئه اش فارغ ز ایمانم کند

چه لاف قامت نو شاخ گل ای سرو دلجو زد
نسیم نو بهار از غنچه ها مستی بر سر او زد

هر آتش بدل زد آنکه جایش جز درین دل نیست
غریب است اینکه دل میسوزد اما او نمی سوزد

بهر یک ناله ای چون فتنه در دمندان میتواند کرد
نمیدانم چرا آن شوخ چندین چین در ابرو زد

غبار راه او گشتم که گیرم دامن او را
ولی از ناز دامن بر میان آن سرو دلجو زد

چو شد وابسته هر تار مویش رشتهٔ جانم
پئی آزار جانم صد گره بر تار هر مو زد

بپا بپیش قد تو سرو شمشاد استاده
اگر ایما شود بخدمت سے کمی خواهند زانو زد

چو روی یار ما نیکو است خویش هم ولی ترسم
که از خوبان دیگر صرفیا بدخوئی آموزد

چون جانب چمن گذر آن سرو ناز کرد
شمشاد و سرو را قدمش سرفراز کرد

کوتاه ساخت رشتهٔ عمرم به پیچ و تاب
مشاطهٔ که دست بزلفش دراز کرد

در دیده‌ام جمال حقیقت نمود رو
تا چشم من نظاره ز حسن مجاز کرد

رد کرد مدعی به تو تا شسته دل ز غیر
بیدین مگر بغیر طهارت نماز کرد

هرچند کردمش پی هم صد نیاز پیش
بیش از نیازهای من آن شوخ ناز کرد

بگشود یار من دهن از بهر پرسشم
بر در دمن خود در مقصود باز کرد

محراب ابروان ترا دید غالبا
صرفی که سجده‌ها بزمین نیاز کرد

چه عجب بر لب اگر جان فگاری برسد
عجب اینست گر لب بر لب یاری برسد

رشتهٔ جان من از چنگ اجل کی گسلد
که بدان رشتهٔ ز گیسوی تو تارے برسد

نه مرا پا که بسر منزل مقصود رسد
نه مرا دست که در زلف نگارے برسد

گر رسد بر سرم آن سرو روان جلوه کنان
بجز آن دیدهٔ غم تازه بهارے برسد

خاک راهش شده آب از مژه می‌ریزم از آن
که مبادا به دل یار غبارے برسد

سر برآرم دگر از تربت خود لاله صفت
بر سر خاکم اگر لاله عذارے برسد

صرفیا گر تو بایوان وصالش نرسی
زار مے نال مگر نالهٔ زارے برسد

کاشکے غیر فلک کارگزاری برسد
تا مگر عاشق زارے به نگارے برسد

کارم از عشق خرابست بیا دستم گیر
اگر اے بخت ترا دست به کارے برسد

بگذارد نم و آید زره دیده برون
این بود گریه بارے که ببارے برسد

بسکه رسوا شده‌ام قصهٔ دیوانگیم
چه عجب گر ز دیارے به دیارے برسد

گرد شد بر تو بپندارم و بر دیده نهم
اگر از رهگذرے گرد سوارے برسد

همدمے با سگ تو مے کنم و می‌ترسم
که مبادا از منش عیبے و عارے برسد

بکشا لب زیبی پرسش صرفی بچه شنود
گر به کام دل نبود عاشق زاری برسد

بخوبی چون تن خوبان چو گل پیراهنے آمد — تنت در پیراهن مانند جانی در تنی آمد
زپا افتاده اند از چشم شوخت شیر دل مردان — غزالا چشم تو خوش آهوی شیر افگنے آمد
چه حد من با هم چون توئی همدم توانم شد — سگانت را چه عار از صحبت همچون منے آمد
تو مے بینی بهم سوی غیر و من همے میرم — ندانم چون زیم چون هر زمانم مردنی آمد
خوش آمد جان نزارم را وطن در گوشه چشمت — که از جنگ اجل آن گوشه خوش مأمنے آمد
زلیخا را ره سخت عاشقی پیمود مردانه — تعالی الله که مرد این چنین راهے زنے آمد
چه حد گل که در خوبی تو نازد با تو دعوی زد — که او قانع ازین خرمن به منت ارزنے آمد
بنے آمد مسلمانان که کارش غارت دین است — چه سازم چون کنم در راه دینم رهزنے آمد

دل صرفی که دارد جاے در کاشانه سینه
برای دیدنت از دیده او در روزنے آمد

دلم امید آن دارد که باز آن سرو ناز آید — خرد گوید محالست اینکه عمر رفته باز آید
بدندان خیال ار میگزم لبهای شیرینش — نزاکت بین که ظاهر زان دو لب آثار گاز آید
نه دلدارے که بنماید به حال بیدلان لطفے — نه غمخوارے که ما بے چاره گان را چاره ساز آید
نماز مشفقیا زان کی درست آید مگر وقتے — که طاق ابروی دلدار محراب نماز آید
بسے تقصیر خواهد بود عذر آن همه مشکل — بیک نازش اگر از دردمندان صد نیاز آید
خیال روے آتشناک او دارم بدل اما — مبادا همچو شمع از آتشش دل در گداز آید

چو حسن صورتش بے حسن معنی نیست ای صرفی
خوش است از عشق ما هم بر حقیقت از مجاز آید

بعمر خویش هلاک تو زندگانی که نباشد — چه زندگیست چه عمر است بهتر آنکه نباشد
چنین که دام دل است و کمند جان زلفت — تو خود بگو که اسیر تو مے توان که نباشد
چسان شهان سر سروری بافسر شاهی — سرے نهاده بر آن خاک آستان که نباشد
بگیر نسیم ازین واعظان شهر که خود را — جز الخلق نماید آنچنان که نباشد
تو بے نشانی و یارانت از تو صرفی گم نام — نشان چگونه بیابند بے نشان که نباشد

چو از سرو قدش آب روان را یاد مے آید — سر خود مے زند بر سنگ و در فریاد می آید
شب هجران که در فکر قدِ او می برد خوابم را — بخوابم در نظر گه سرو و گه شمشاد مے آید
دلم در کوی او رفته بشادی میبرد غم را — از بینسو میرود غمگین ازاں سو شاد مے آید
بیک غمزه تو مجنون مے توانی کرد لیلی را — نمے آید ز شاگرد آنچه از استاد مے آید
رقیب سنگدل را رخنه ها در دل توام کرده — که کوه بے ستوں را کنده از فرهاد مے آید
بجنت گر ز باغ کوی او بوئے برد رضوان — بپی دربانی آن شوخ حوری زاد مے آید

مکن روی ارادت سوی شیخ خانقه صرفی
که پیرے فروشت از پی ارشاد مے آید

دمیاں بر لبت شمشیر و به قتلم وعده دادم — گفت اینک درمیان تیغ الست بهر اعتماد
سرو نازمن دهن بکشود بهر پرسشم — غنچهٔ امید من بکشاد از شاخ مراد
با غم ما هی که دیدم از رخش نور ازل — بسته ام عهدی کز آں عهد الست آمد بیاد
عالمی دارم بعشق او از آن عالم بروں — هر که بیرون نیست ازاں عالم درین عالم مباد
درد عشق او که دارم سینه پر خوں ازاں — خواستم از دل بروں سازم اما دل نداد
گرچه از عشق نکویاں در بلا افتد دلم — بر بلای عشق دل ناچار مے باید نهاد

بو سرم افتاد در کویش رقیبا تر اگذر
بر کسے یا رب نیفتد آنچه بر صرفی فتاد

گرچه بر ما ستم خوی تو بے حد باشد — گر نکو خوبی نه گویم تر ابد باشد
الف قد تو ای سرو خوشش آمد مارا — این نه حرفیست که از روی خوشش آمد باشد
تا یکے حرف رقیبان تو بر لوح قبول — چند بر نام محباں رقم رد باشد
سرو شمشاد چرا پیش قدت سر نکشند — که نکو نیست که هر کس بسر خود باشد
صورت دلبر عاشق کش خود میخواهم — نقش لوحے که مرا بر سر مرقد باشد
بنده خسرو عشقیم و شه ملک وفا — گر گسسته دست ز زنار تو مرتد باشد

بسر زلف چو زنار تو صرفی دل بست
گر کشد دست ز زنار تو مرتد باشد

چو من زاهد تر اجویان عجب باشد اگر باشد — به معبود منش ایمان اگر باشد عجب باشد

محالست اینکه جز واجب کسے داند بیانش را
وجودش نیز در امکان اگر باشد عجب باشد

دو چشمش را که بے باک اند کافر کیشِ مردم کُش
ترحم بر مسلمانان اگر باشد عجب باشد

ندیدم هیچ لعلی و عقیقی چون لبت آرے
به عالم جوہری چوں جاں اگر باشد عجب باشد

دل صرفیست ای گل عندلیب گلشن کویت
بجو بلبل مایل بُستاں اگر باشد عجب باشد

دل من زنده بے جاناں اگر باشد عجب باشد
بدن را زندگی بے جاں اگر باشد عجب باشد

رخش را ماه عالم تاب گویم یا بخے گویم
باین خوبی مہ تاباں اگر باشد عجب باشد

همه در حیرت اند اے دوستاں اما کسی چون من
به کارِ خویشتن حیران اگر باشد عجب باشد

مجو از من سر تدبیر کار خویش و ساماں ہم
که عاشق را سر و ساماں اگر باشد عجب باشد

تو سہی نازک نہالی باغ خوبی سرو ناز من
نہالی چوں تو در بستاں اگر باشد عجب باشد

اسیر اینکه میلِ دل بادو دارند ای صرفی
دل او مایل ایشاں اگر باشد عجب باشد

بیا ساقی که باز آں سرو قد گل عذار آمد
بده جامیکه بستان دلم را نو بہار آمد

رسیدم آں که ہر دم زار مے نالیدم از ہجرش
بحمد اللہ که آخر نالۂ زارم به کار آمد

زعین مردمی مانند نور دیده چشمم
نیامد تا نه چشمم از غم او اشکبار آمد

بکام من شد از باغ جهاں سیب زنخدانش
نہال آرزو و نخل امیدم ببار آمد

قرارے در تنم بے او نه بود ایں جان محزوں را
بحمد اللہ که آں آرام جاں بے قرار آمد

به وصل یار خود خبر شادی و عشرت چه اندیشم
کنوں غمگیں چرا باشم که یار غمگسار آمد

بر آورد ایزد امید تو اے صرفی بلے نومید
نه گردد ہر که بر درگاه تو امیدوار آمد

سمند ناز را جولاں کناں آں شہسوار آمد
غبار آسا برقص از ذوق آں این خاکسار آمد

ز ذوق جام وصلش پای کوباں کف زناں گویم
بحمد اللہ که یار آمد بحمد اللہ که بار آمد

کرم کن یک دو جامے از شراب کہنه ام ساقی
که بازم نو عروسے کامرانی در کنار آمد

دماغ دل معطر گشت مشام جاں معنبر شد
چو از گلزار وصل او نسیم مشکبار آمد

بر آمد سوی ما آں دلربا کو جان مالب تا
دگر نه جانب اہل وفا بہر چه کار آمد

بجان بودم ز درد انتظار وصلش ای صرفی
بحمد الله که خود درمان درد انتظار آمد

کس از خوبان وفاداری نه بیند / چو آئین ستمگاری نه بیند
بعشقت خواری ما عزت ماست / عزیز عشق تو خواری نه بیند
رخت را چشم خواب آلود بختم / اگر بیند به بیداری نه بیند
خوش آن لحظه که چشمت سویم از ناز / چنان بیند که بیداری نه بیند
عزیز من به مصر حسن یوسف / بدور تو خریداری نه بیند
گر از غم میرد این بیچاره بی یار / ز کس یاری و غمخواری نه بیند
به یاران دگر دل را چه کار است / اگر یار خود از یاری نه بیند
گرفتارم به عشق تند خوئی / بد اینسان کس گرفتاری نه بیند
منال ای صرفی از بیماری تن
دلت باید که بیماری نه بیند

آن ماه مهربان من اصلا نمی شود / هر چند سعی می کنم اما نمی شود
وه چون کنم چگونه بدانم که عاقبت / دلدار یار بشنوم یا نمی شود
تا غنچه دهان نه گشاید به پرسشم / هرگز گل مرادم از و وا نمی شود
دادیم جان و دل که میسر شود وصال / خندان به ناز گفت با این بها نمی شود
دزدیده است نقد دلم را دهان او / دزدی ربوده است که پیدا نمی شود
از بسکه پر ز قول رقیب است گوش تو / در گوش تو حدیث مرا جا نمی شود
صرفی دوای درد خود از غیر او مجوی
بیمار عشق به ز مسیحا نمی شود

امید وصل هر کس را ز سرو گلعذار خود / مرا چون لاله بر دل داغ نومیدی ز یار خود
همه محرم حریم وصل را با خاطر خرم / منم در کنج حرمان حرمان با دو چشم اشکبار خود
زیاران یافت کار هر یک از عشاق سامانی / منم بی یار خود در مانده و حیران به کار خود
سکونی و قراری نیست در تن جان زارم را / ندانم چون دهم تسکین جان بیقرار خود
فراق یار نتوانیم کردن اختیار اما / بدست خویش ما را نیست اصلا اختیار خود

سیه روز و پریشان روزگارم از سر زلفش | بروز خویشتن گریم یا بر روزگار خود

امید وصل آن مهوش چه ما را نیست ای حرفی
کنون ناچار باید ساخت با شبهای تار خود

دی سخن گو آن دهان تنگ در گفتار آمد | غنچه را حیرانی آن مانع گفتار بود
من دل خود را ندادم جز بیاد غمزه ات | ورنه جان من بعالم خوبرو بسیار بود
چون کشیدند بهر قتلم چشم تو تیغ جفا | غمزه مشغول ریزه هم با آن جفا جو یار بود
غیر ما غمخوار نی هر بیدلی خوبان کنند | یاد آن روزی که ما را هم کسی غمخوار بود
این زمان باید مصاحب شد مرا در کوی تو | با کسی کز صحبت او پیش ازینم عار بود
خرقه رهن می به دور لعل میگون تو کرد | زاهدی کان خرقه او را پردهٔ پندار بود

دوش دیدم عاقبت دیدار جانان را بخواب
دیدهٔ بخت من ای حرفی مگر بیدار بود

هلال عید نگو بر فلک هویدا شد | کلید میکده گم گشته بود پیدا شد
رسید عید مه من بنمود رخ ساقی | بیار باده که بزم طرب مهیا شد
رقیب کرد تقاضای عیدی از لب او | مرا که شمهٔ او مانع تقاضا شد
دلم که بلبل دستان سرای باغش بود | ز قند ناب لبش طوطی شکرخا شد
چو روز عید در آمد بجلوه دلبر من | نظاره گی همه تن دیده در تماشا شد
هر آنکه بود تمنای وصلش این عجب است | که روز وصل دو چندانش آن تمنا شد

بزم وصل دل مرده زنده شد حرفی
که ساقی مهی جان بخش من مسیحا شد

ابروانت دو هلال است و مه روی تو عید | جز به دور تو دو ماه نو و یک عید که دید
غرق خون جگریم با قد خم گشته خود | چه هلالی که نماید به شفق در شب عید
نه هلال است که کرد از ره تعظیم فلک | از زر ناب برای در میخانه کلید
گر نه دارد هوس آن که رکاب تو شود | شهسوارا بچه رو پشت مه عید خمید
وعده وصل تو در عید مرا بود و لی | وعده نزدیک رسیده است و وفا مانده بعید
روز عید آن همه تیری که فگندی به هدف | لله الحمد که جز بر جگر من نرسید

پیش آن پادشه حسن به رسم عیدی
صرفی دل شده جز تحفهٔ جان را بکشید

عید آمد و یاران همه خورم بوصل یار خود
مسکین من بیدل بجان از فرقت دلدار خود

وصل تو عید اهل راز از روی خود کش پرده باز
عید است و محروم مساز از دولت دیدار خود

وارستگان در قید تو مرغان قدسی صید تو
ای دام مکر و کید تو از طرهٔ طرار خود

گر خواهد آن نامهربان آزار جان بیدلان
خواهد دل ما هم بجان از بهر او آزار خود

باز از ره لطفم اگر بر سر نهد آن سیمبر
در پای او ریزم گهر از چشم گوهربار خود

نرگس صفت در بوستان ساغر بدست دوستان
بر سینهٔ من لاله سان داغی ز گل رخسار خود

حلوای عیدی آرزو داریم چون صرفی ازو
ای کاشکی بکشاید او لعل شکر گفتار خود

مژدهٔ دیدار تو با دردمندان داد عید
ای وصالت عید مشتاقان مبارک باد عید

خلق را جز یک دو عیدی نیست در سالی تمام
با وصال تو مرا هر هفته هفتاد عید

شادمان هر کس بروز عید ماه من ولی
بی جمالت کی تواند کرد ما را شاد عید

روز عید از جلوهٔ خوبان جهان پر زیب و زین
هیچ کس هرگز بدین خوبی نه دارد یاد عید

موجب شادیست عید و بی توام غمناک ساخت
باز در عالم مگر طرحی دگر بنهاد عید

جز تماشای رخت در عید مطلوبم نبود
وه نه دانم که مطلوبم نخواهد داد عید

بسکه فریادم به عید است از غم نادیدنت
کر نیابی داشته صرفی چو من فریاد عید

روز عید من ز روی سودن بر درش مقصود بود
وه که ای صرفی در مقصود نه کشاد عید

پر از دود آسمان زین آه دود آلود می گردد
پی باران غم ابر بلا آن دود می گردد

چه غم گر دیر می آید ز جانان وعدهٔ وصلم
پی آن بی وفا از وعدهٔ خود زود می گردد

نه زخم زجر یار و می میرم ازین غیرت
گر اغیار جفا اندیش زان خشنود می گردد

نکو رو نیست مقصود دل در جستجوی دوست
به درهای نکویان بهر این مقصود می گردد

چنین کان بی وفا مایل باغیار بد آموز است
چسان من هیچ مقبولش او مردود می گردد

بسودای محبت جز زیان نقد هستی نیست
ولیک این یک زیان سرمایهٔ صد سود می گردد

به فکر آن دهان و ذکر پنهانش عجب نبود
اگر صرفی گهی معدوم و گه موجود میگردد

بود چون غنچه پیکانش که خون آلود میگردد
وزین یک غنچه حاصل صد دل مقصود میگردد

چسان بیند مه من سوی خوبان دگر چشمم
که میل آتشین مژگان خون آلود میگردد

دل خامم را چه داند تا نسوزم ز آتش عشقش
که بعد از سوختن معلوم بوی عود میگردد

اگر میخواهد آن مه صحبت ما دیر مے خواهد
دلے دلگیر میگردد ز صحبت زود میگردد

نباشد موجب خشنودی او غیر جان دادن
فدایش صد هزاران جان اگر خوشنود میگردد

به تسخیر ش چه حاجت بهر قتل ما دل افگاران
که از یک غمزه او عالمے نابود میگردد

چو میگردد دل از ملک وجودم دور ای صرفی
بیک دم جمله اسباب سفر موجود میگردد

چون سخن آن غنچه دهن میکند
در دهن غنچه سخن میکند

دلبر من تیغ جفا مے کشید
بیدل او فکر کفن میکند

ز آرزوی نافه ز خال بتان
خون دل آهوی ختن میکند

فرش ره سرو خرامان من
باد ز نسرین و سمن میکند

از حرم سینه مسافر شده
جان به در دوست وطن میکند

ساحری رهزنے زاهدان
زان دو لب تو به شکن میکند

موی شگافے به فن دلبری
طره آن نادره فن میکند

یار که صرفی پی قتل من است
پیروی خاطر من میکند

ز بهر عاشقی زاری که در کوی بتان افتد
بلای گر نباشد بر زمین از آسمان افتد

به رغم من مشو یار رقیبان جفا پیشه
مکن کارے که کار دوستان با دشمنان افتد

نه گویم سوز دل با شعله شمع چراغ امشب
نکو نبود که سر عاشقی در هر زبان افتد

بجانان کارم افتاده است و شد حالم بسی مشکل
کسی حال مرا داند که کار او بجان افتد

نخواهم طوبی جنت کز پس مردن
به خاکم سایه قد تو ای سرو روان افتد

ز شادی بشگفد گل باغ باغ و باغ هم گل گل
چو سرو گل رخ ما را گذر در بوستان افتد

بہ تعریف میان او کشد در شعر طبع من
اگر صرفی ز اہل طبع شعری در میان افتد

شراب آتشین نوشی و شوری در جہان افتد | ترا بر لب رسد می خلق را آتش بجان افتد
زمان حسن تو آخر نخواہد شد ولی ترسم | کہ از حسنت بعالم فتنۂ آخر زمان افتد
نہان را ز لبت داغ سینہ ام لیکن چو از شوقت | گریبان پارہ سازم پردہ از راز نہان افتد
وجود آن دہان نبود یقین اما گمانی ہست | کہ دل وقت تکلم کردن او در گمان افتد
مرا در کوی جانان کار با اغیار افتادہ است | مبادا آنکہ کار ہیچ کس با ناکسان افتد
اگر دم در کشم از شعلۂ غم جان و دل سوزد | وگر آہی برآرم آتشم در خانمان افتد

چو تیری بر جگر ای صرفی آید زان کمان ابرو
کند دل دعوی آن بردی و جان در میان افتد

دردمندی کہ غم عشق تو در جان دارد | دلکی سوختہ و چشمک گریان دارد
ہمدم عاشق مسکین نبود جز غم تو | دم زدن بی غم عشق تو چہ امکان دارد
ہر کہ سودای سر زلف تو باشد بہ سرش | روزگار سیہ و حال پریشان دارد
غم دنیا بہ یکی و غم دین یاد گری | دردمند تو ترا این دارد و نی آن دارد

نفسی بی غم عشقت نتواند بودن
صرفی دل شدہ تا در تن خود جان دارد

زینسان کہ یار در دل افگار در رود | ترسم غمم از دلم بدل یار در رود
جائی کہ مضطرب بہ ہوای وصال اوست | آسان ز تن بر آید و دشوار در رود
از شرم زلف یار در آید بنافہ مشک | وز نگہ بنافہ آہوی تاتار در رود
بالا بلند من چو خرامد بسوی باغ | سرو از خجالتش سوی دیوار در رود
چون جز خیال دوست نگنجد بدیدہ ام | خواہم چنان بہ دیدۂ دیوار در رود
از گرد راہ دامن خود برفشان چنان | کین توتیا بدیدۂ خونبار در رود

صرفی کہ بار عقل و دل و دین ز سر نہاد
خواہد بہ کوی عشق سبکبار در رود

از سینہ ناوکش بدل زار در رود | در جان خستہ از دل افگار در رود

در کوی تو چو جلوه کند نور آفتاب
از شرم تو به سایهٔ دیوار در رود

از مقدم حبیب وز همراهیِ رقیب
یک غم ز دل برآید و بسیار در رود

ترسم که با نه تهمت خونش کنند خلق
گر یار من به دیدهٔ خونبار در رود

تا چند بروی او نه توانم گشاد چشم
در دیده ام ز هر مژه مسمار در رود

ای تو بهار خوبی او و ایمن از خزان
تا کی ز گلشنت به دلم خار در رود

خواهیم میل گشتن صرفی به خاطرش
باری بدین سبب به دل یار در رود

گر ز کوی خویشم آن نامهربان بیرون کند
مهر خود را از دلم یارب چسان بیرون کند

طالب وصلیم و نتواند مه من مهر من
کی تمنا را ز جان بیدلان بیرون کند

گر زند گل لاف خوبی در زمان حسن او
تند باد غیرتش از گلستان بیرون کند

دل غم و اندوه جانکاه فراق یار را
روز وصل از راه چشم خونفشان بیرون کند

پیر هم پیر نصیحت کو چو من خواهد دید
آخرش از پردهٔ زهد آن جوان بیرون کند

شاید این شوخی که دارم مه نه گنجد در جهان
اگر غمش اهل جهان را از غمش بیرون کند

جای بودن تنگ خواهد گشت از غم های او
تا نه صرفی از درون سینه جان بیرون کند

از دوری او بتر چه باشد
مشکل تر ازین دگر چه باشد

از جور و جفای او نه رنجم
گر دوست خوش است هر چه باشد

او مست شراب ناز دایم
از حال منش خبر چه باشد

کاری که درین زمان توان کرد
از عشق تو خوب تر چه باشد

گویند بعشق بیم جان است
کی ترسم از آن اگر چه باشد

سوزی به دلت چو نیست ناصح
انفاس ترا اثر چه باشد

از بهر خدنگ غمزهٔ او
جز سینهٔ من سپر چه باشد

جز عشق بتان هنر نداریم
صرفی به ازین هنر چه باشد

فراق دلبر خود اختیار نتوان کرد
باختیار جدائی ز یار نتوان کرد

سرشک چشم منست از حد شمار برون | ستاره های فلک را شمار نتوان کرد
ز شاخ عمر گل عیش بی تو نتوان چید | که در خزان هوس نوبهار نتوان کرد
خدای را بروای پند گو مده پندم | فسانه های ترا اختیار نتوان کرد
همیشه عاشقی روی خوب کار است | به هیچ وجه دگر هیچ کار نتوان کرد
چنین که بی تو خزانست باغ عمر مرا | نظر به لاله و گل در بهار نتوان کرد
چه تاب صبر چه جای قرار بی رخ تو | جدا ز روی تو صبر و قرار نتوان کرد

چه چاره گر ز قضا کار ما بسی زار است
که عرفیا به قضا کارزار نتوان کرد

شاهد گل در چمن از یار یادم میدهد | خار در پهلویش از اغیار یادم میدهد
کافر عشقم بجای سبحه زنار به | گر سر زلف بتی زنار یادم میدهد
گر به گورستان بگیرم جای همچون کوهکن | کبک خوش رفتار از آن رفتار یادم میدهد
ور به صحرای جنون مانند مجنون رو نهم | آهوی مشکین ز چشم یار یادم میدهد
از شفا بیماری بهتر که در کنج فراق | جان من زان نرگس بیمار یادم میدهد
می فزاید جان درون سینه بیمار من | چون از زخم تیغت آن افگار یادم میدهد

گرچه صد پروانه سوزد شمع عرفی چه غم
وه که بی پروائی دلدار یادم میدهد

مرا چه گونه قراری جدا ز یار بود | مقرر است که بی یار چون قرار بود
باضطرار جدا از تو ساخت گردونم | چگونه از تو جدا کس باختیار بود
چرا نه دمبدم از دیده خون بیفشانم | چو سینه چاک و جگر ریش و دل فگار بود
به خاک من افگن ای سرو سایه ز کرم | دمیکه منزل من گوشه مزار بود
چو میرم از غم آن گل درون مرقد من | ز خار خار غمش صد هزار خار بود
روم ز راه وفا بر درش ولی آنجا | چو من کمینه سگی را چه اعتبار بود

غبار خاک رهش نور دیده عرفی است
اگر تیرگی دیده از غبار بود

کدام دل که ز عشق تو دردناک نشد | کدام سینه کزین درد چاک چاک نشد

چناں ز درد دل زار من شود آگه
چو هیچ گه دل آں شوخ دردناک نشد

چو دیده همره من یار را رقیب چه سود
چرا نه مرد ازیں غصه و هلاک نشد

بر آستانه سر نهاده اند همه
کدام سر که برین آستانه خاک نشد

چسکه نه بهره برد زاهد از شراب طهور
چه هیچ گه لب او تر ز آب تاک نشد

دلم ز ناوک تو بهره نه داد بجهاں
نه هیچ کس که راضی باشتراک نشد

چگونه عکس رخش در دلت فتد صرفی
ز زنگ غیر چو آئینه تو پاک نشد

یاد آں روز که بر دیده من جای تو بود
سرمه چشم من از خاک سگ پای تو بود

یاد آں روز که منزل بر دلم داشته
سرو بستان دلم قامت دلجوی تو بود

یاد روزی که دماغ دل ارباب وفا
عطر پرور ز سر زلف سمن سای تو بود

یاد آں روز که بودم به رهت خاک صفت
بر سرم سایه اقبال ز بالای تو بود

یاد آں روز که مرغ دل من طوطی وار
پر سخن از لب آں لعل شکرخای تو بود

یاد آں روز که درمان خود از وصل تو یافت
دردمند تو که عمری به تمنای تو بود

یاد آں روز که چوں وعده نگاهی کردی
صرفی دل شده گستاخ تقاضای تو بود

ز قاصد واقف از دردم کجا آں ماه خواهد شد
اگر دردم بتاثیر است خود آگاه خواهد شد

مسیحائی المثل گر بی تو خواهد همدمی کردن
مریضان محبت را صحبت جانکاه خواهد شد

بجست و جوی جانم کز بلائی بر زمیں آید
ز بهر رهنمونی دل باو همراه خواهد شد

اگر من جاں دهم بی لعل جاں بخشت عجب نبود
ز غم عمر دراز خضر هم کوتاه خواهد شد

نه من تنها دراں چاه ذقن افتاده خواهد بود
بسی یوسف رخاں را نیز جا در چاه خواهد شد

اگر بدخواه من رخسار نیکوی ترا بیند
ز بدخواهی پشیماں گشته نیکوخواه خواهد شد

بمیر از عشق او صرفی که خواهد شد دولت زنده
اگر سوگند می خواهی زمن پاینده خواهد شد

بعد عمری دیشب آں احوال پرسیدن چه بود
پس چو عرض حال خود کردیم نشنیدن چه بود

چوں نهادی سرو من پا بر سر آں خاک راه
دامن خود را چو گل از ناز در چیدن چه بود

بود مقصود تو خاطر جوئی اغیار و بس | ورنه بی موجب ز قول خویش گردیدن چه بود
چون به حال بیدلان دوشینه میدیدی ز لطف | وه نمی دانم بسوئی بنده نادیدن چه بود
چون گنهگاران ز کوی خویشتن راندی مرا | جرم این بیچاره غیر از عشق ورزیدن چه بود
ناله ساز کو شنیدیم و بغیرت آمدیم | کاں چناں انجا که می نالید نالیدن چه بود

گر شب غم گریه صرفی فتادی کارگر
شمع ساں بر گریه های خویش خندیدن چه بود

سحرم مژده دیدار از دلدار آمد | صبحم جلوه کناں بر سر من یار آمد
دیده بخت من از دیدن او فاصر بود | تا چه یارب سبب دولت دیدار آمد
هر سحر کار تو بود آه کشیدن ای دل | عاقبت آه سحرگاه تو در کار آمد
هستم ای دیده گریان تو ممنون که کنون | اثر گریه زار تو پدیدار آمد
سینه از لیشم و دل افگار و لی شکر خدا | مرهم سینه ریش و دل افگار آمد
گشت همصحبت من گر چه سگ کویش | صحبت همچو منی موجب صد عار آمد

بوسه داد ز سیب ذقن آن تازه نهال
صرفیا نخل تمنای تو در بار آمد

به لب دلبر من شکر بشکند | به دندان رواج گهر بشکند
غزال ختن صید چشمت بود | خطت قیمت مشک تر بشکند
نقاب از رخ خود اگر افگنی | رخت رونق ماه و خور بشکند
براه رقیبان اگر بگذری | دل من ازیں رهگذر بشکند
ز غیرت قد دلکشت سرو را | براندازد از پا و سر بشکند
غمی دارم از تو که صد کوه را | ز بار غمم تو کمر بشکند
دهد زینت گلشن حسن را | چو سیلی به گلبرگ تر بشکند
چرا نشکند قدر قند از لبش | که چو وقت تکلم شکر بشکند

ملاف از سیاه خرد صرفیا
که چشمش به تیر نظر بشکند

گر یارم از آن کوی براند چه توان کرد | ور سوی خودم یار براند چه توان کرد

گر نالهٔ زارم نه کند گوش چه چاره — در حال من زار نه داند چه توان کرد
زین گونه که تیغ مژه اش آفت جان است — ور جان محبان بستاند چه توان کرد
گه لطف و گهی جور از و میرسد آری — گر عمر بیک حال نماند چه توان کرد
خواهم همه خود گویمش اما اگر آن شوخ — این قصه شنیدن چه توان کرد
چون از لب جان بخش ندا آب حیاتم — گر شربت مرگم بچشاند چه توان کرد

صرفی که به کام دل دشمن ز فراق است
گر دوست به کامش نرساند چه توان کرد

رقیب را ز تو تا رحمی ای پری نبود — که کار دیو و پری آدمی گری نبود
هزار بنده چو من داری ایشه خوبان — ولی طریقهٔ تو بنده پروری نبود
تو شاه کشور حسنی و خوب رویان را — بخدمتت هنری غیر چاکری نبود
به لعل یار فروشیم جوهر جان را — ولی چه سود که آن ماه مشتری نبود
ربود دل ز من اما نه کرد دلداری — بتی که شیوهٔ او غیر دلبری نبود
لب تو معجزهٔ عیسوی کند ظاهر — اگرچه کار تو لاف پیمبری نبود

ز چشم جادوی آن شوخ کن حذر صرفی
که مثل او به فن سحر سامری نبود

اگر گاهی به سوی بیدلان جانانه می بیند — نمی دانم که می بیند بسویم یا نمی بیند
نگار من که حسن او ز عشق ماست مستغنی — بسوی عاشقان خود ز استغنا نمی بیند
همی گوید مه من هر تسکین دل زارم — که خواهم دید روزی سوی تو اما نمی بیند
نگاهی از دو چشم اوست اصل هر چه مطلوب است — ولیکن او بسوی طالبان اصلا نمی بیند
بچشم لطف می بیند بهر سو نازنین من — نمی دانم چه واقع شد که سوی ما نمی بیند
شدم رسوای شهر و از من او را عار می آید — ز عار آن مه مگر سوی من رسوا نمی بیند

مرا امروز گفت آن مه که فردا بینم احوالت
یقین میدانم ای صرفی که فردا نمی بیند

مشکلی که ز چشم تو بحالم نظر افتد — افتد به طفیل دگرانم اگر افتد
سر مانده بخاک ره او در همه وقتم — باشد بسر وقت من او را گذر افتد

گر شد قدم از بار غمش خم عجبی نیست
گر کوه درین بار بود از کمر افتد

باشد شرری ز آتش پنهان درونم
هر قطرهٔ خونی که ازین چشم تر افتد

هر چند که آهم همه سوز و همه دردست
مشکل که ازین سنگ دلان کار افتد

خود گو سبب اینکه چرا عاشق بیدل
هر چند که نزدیک شود دور تر افتد

ای صرفی غم دیده نمیش از ده کمین
تا چند بر افتد بتو یارب که بر افتد

دردا که به کوی تو رسیدن نگذارند
ور خود برسم سوی تو دیدن نگذارند

بسمل چو تمامم نکند تیغ جفایت
بر خاک در آن کوی طپیدن نگذارند

بر کام جهانی لب لعل تو و ما را
یک جرعه از آن باده کشیدن نگذارند

از سحر رقیبان عجبی نیست که ما را
بادی هم از آن کوی وزیدن نگذارند

فریاد منت آر که از تیغم کنند اما
فریاد که فریاد کشیدن نگذارند

صد دام حیل گشایند که سویم
مرغی هم از آن سوی پریدن نگذارند

حرفی ز لبت چون شنود صرفی بیدل
آواز سگت را چو شنیدن نگذارند

به هوس قطع بیابان بلا نتوان کرد
ور بود جاذبهٔ عشق چرا نتوان کرد

گر نه از جذبه بود ناقهٔ صحرا پیمائی
سفر جاذبهٔ عشق بپا نتوان کرد

ناصحم گفت کن از بهر خدا ترک بتان
ترک این طائفه هرگز بخدا نتوان کرد

دوستان را نه در خود دمه‌ٔ من میرانند
دشمنان را هم ازین گونه جفا نتوان کرد

بر درش مردن خود را ز خدا می‌خواهم
بر در کعبه جز این هیچ دعا نتوان کرد

از وفای دگرانست جفایت خوشتر
به جفای چو توئی غیر وفا نتوان کرد

تار زلف خود اگر از کف صرفی بکشی
رشتهٔ جانش از آن تار جدا نتوان کرد

سرو گل رخسار من مست شراب ناب شده
عارض گلگونش از می لاله سیراب شد

نی بخوابش می‌توان دیدن که او را خواب نیست
نی به بیداری که چشم بخت ما در خواب شد

نیم حرفی عرض حالش کردم و گفتا خموش
چند میگوئی که بیرون از حد اطناب شد

روزگارم را بر آشفت و نه گفتم با کسی — وه نمی دانم سر زلفش چرا در تاب شد
کوکب بخت سیاهم بین و بخت برگشتنم — تیرهٔ تاریک از آن خورشید عالمتاب شد
بهره ور خلقی ز خوان نعمت دیدار او — وه که خون دل ازین خوان روزی احباب شد
جذبهٔ شوق و محبت — زاری و کاری بکن
چون مهیا بهر تو صرفی همه اسباب شد

گر وعده وفا بمن آن دلربا کند — هرگز امید نیست که آخر وفا کند
خواهد نگار من که کند ترک نازیم — یارب سبب چه باشد الهی چرا کند
با آه و گریه اند محبان که اینچنین — آب و هوای عالم عشق اقتضا کند
پیوند بگسلد دلم از بند زلف او — تیغ اجل چو بند ز بندم جدا کند
آید به گوشی و رود از گوش دیگرم — ناصح مرا چگونه بدل پند جا کند
زاهد به اجتهاد تو هر پیر پند گو — فرض است اگر نصیحت من گو قفا کند
صرفی مهی که نور خدا ظاهر است ازو
بیگانه‌ات ز خود بخود آشنا کند

عزیزان یوسفی دیگر بعالم باز پیدا شد — که حسن او بلای صد چو یعقوب و زلیخا شد
بحسن از یوسفی مصری مه من کم نخواهد بود — که مصر حسن از آن یوسف لقا شهر بخارا شد
ز بهر جلوه چون برخاست سرو خوشخرام من — بعالم فتنه از قامت او باز پیدا شد
رقیب از وی جدا افتاد و او شد مهربان با من — بحمد الله که اسباب وصال او مهیا شد
پسی برتر بود از سعد اکبر کوکب بختم — که روشن روز من زان آفتاب عالم آرا شد
چگویم شکر این نعمت که وقت نکته پردازی — از آن لبهای شیرین طوطی طبعم شکرخا شد
تمنا بود ما را رو بخاک پای او سودن
بحمد الله که صرفی حاصل آخر آن تمنا شد

روزی که سر در آرزوی روی او رود — یارب مباد کز سرم آن آرزو رود
خو کرده ام بعاشقی و خوی من وفاست — مشکل که جان من ز سر خلق و خو رود
گر در شراب چاشنی بنود از لبت — ز هر چیزم چگونه فرو از گلو رود
زاهد به دور لعل لب او ز میکده — در خانقاه شیخ سبو بر سبو رود

در جستجوی وصلم دل بسیار اندک است
گر صد هزار سال درین جستجو رود

در باغ حسن دلبرِ من تازه رس گلیست
اما نه چوں گلے که از رنگ و بو رود

عرفی دعائیش از من و دشنام من ازو
ای کاش عمر من به همیں گفتگو رود

عاشق که خون دل به رخ از چشم او رود
بارے ازیں جهاں چو رود سرخ رو رود

گل ساخت خاک کوی ترا آب دیده ام
باشد که پای من بگِل انجا فرو رود

بندد هزار آهوی مشکیں بیک کمند
گر در خطا ز زلف تو یک تار مو رود

چشم مرا سرشک کند شست و شو ولے
کی نقش نور دیده بایں شست و شو رود

گر در هایش بروے منست آبروے من
ترسم که از سرشکِ من ایں آبرو رود

هردم اگرچه مے شنوم صد هزار پند
دردم ز با دمن آں پندگو رود

عرفی بر آستانِ تو ماند و رقیب رفت
همچوں سگے که در به در و کو به کو رود

خیزد هزار فتنه بهر سو که او رود
ره چوں کنم که دل پی آں تندخو رود

تیرش ز سینه بگذرد و جا کند به دل
پیکاں ز دل برآید و در جاں فرو رود

دُردی کش شراب غمش سیر کی شود
در لای خُم اگر بمثل تا گلو رود

از زلف عنبرین تو بوئی که بشنوم
جاں همره صبا شده دنبال او رود

زنجیر مو است یار و دل هوشمند من
دیوانه ایست اگر پیِ زنجیر او رود

ایں تشنه لب در آرزوی آب تیغ تست
مپسند گر ز جهاں بهمیں گفتگو رود

گفتی چرا نه عرفی ازیں کو رود دروں
گفتم بروں رود ز جهاں گفتگو رود

گر تو غزالِ من به چمن جلوه گر شود
از خاک بے آں چو سبزه بروں مشک تر رود

گویند سرخ رو شود آخر اسیر عشق
آرے شود ولیک به خون جگر شود

چوں شانه چاک چاک شده سینه ام ز رشک
گستاخ زلف او چو نسیم سحر شود

خواهم که از نظاره رخش شود خبر
ساقی دراں به گوش که او بے خبر شود

او کرده ناز و غمزه و من داده جان و دل
من راضیم اگر به همیں سر بسر شود

با این بلا و محنت و جانکاه شا کرم | نز سهم مباد عالم ازین هم بتر شود

جز بسملت دگر چه بود مهر بانیش
آن شوخ مهربان بتو صرفی اگر شود

دوستان بر درش از زاری من یاد آرید | وز وفاداری ارباب وفا یاد آرید
چون شب وصل سرود طرب آغاز کنید | از فغان های شب فرقت ما یاد آرید
گر ز گل برگ جمالش بنوائے برسید | از غم بلبل بے برگ و نوا یاد آرید
کس ندارم که بجانان بدهد یاد از من | از من و بیکسیم بهر خدا یاد آرید
نیست امید که آن شوخ ز ما یاد کند | و اگر کرد فراموش شما یاد آرید
سر بپایش چو نهید از سر زاری چه شود | که ز حرمان من بے سر و پا یاد آرید

صرفی غمزده را ملتمس از لطف شما است
آن که در حضرت سلطان ز گدا یاد آرید

دلبر من عاقبت بیگانگی با ما نمود | آشنائیها که بوده است آنهمه گویا نبود
گر نه گیری نقد جانم را زبان من بود | از زیان من ترا یارب چه خواهد سود
ایکه میگیری ز من بیگانه اکنون خویش را | پیش ازین با آشنائیها ندانم چه بود
طرفه جانکاهست و درد بیدوائی عاشقی | طرفه تر کز درد جانکاهش حیات من فزود
تا خدنگ غمزه او را دل من شد هدف | تنگ تر بر من ز سوفار است میدان وجود
میکشی تیغ جفا و میزنی تیر بلا | تا بکی عشاق را خواهی بدینها آزمود

سوخت صرفی در ز دودش بوی درد آید بلی
بوی خوش ظاهر نه گردد تا نخواهد سوخت عود

جامه گلگون نے که آتش در همه عالم فکند | در کلاه سرخ او شد آتش خونی بلند
قطع پیوند دلم از بند زلفش مشکل است | گر به تیغ کیس جدا سازد ز قیمم بند بند
قطع پیوند دلم از بند زلفش مشکل است | گر به تیغ کیس جدا سازد ز قیمم بند بند
قند بی یاد لب او تلخ در کامم چو زهر | در دهان من ز یادش زهر شیرین تر ز قند
ای گرفتار سر زلفت همه صاحب دلان | هیچ دل را نیست امید خلاصی زین کمند
شاد ماند از غم تو بیدلان غمزده | درد تو آمد دوائی خستگان دردمند

شهسوار من چگویم از سمند ناز تو / تیز چون تیر و رواں مانند تیر است آں سمند
چشم ما در انتظار یک نگاهت شد سپید / ای سیه چشم ایں تغافل ها خدا را چند چند
جز تو نپسندد دل ما دلربائے را ولے / دلربائے را کسے شاید که باشد دل پسند
صرفی بیدل که کار او بجاں کندن رسید
مے کند جاں بے تو اما دل نخواہد از تو کمند

مژده اے دل که یار مے آید / دلبر غم گسار مے آید
شاد زی بلبل خزاں دیده / که کنوں نو بهار مے آید
بوی زلفش مگر صبا دارد / که بسے مشک بار مے آید
نقد جانست بهر ایثارش / ورنه آں خود چه کار مے آید
جاں کشم پیش او ولے او را / از چنیں تحفه عار مے آید
در نظر مے نمایدم گردے / مگر آں شهسوار مے آید
چشم دارم که شاهد مقصود
صرفیا در کنار مے آید

حسن سید کمال را نگرید / آں کمال جمال را نگرید
گل رخ حسن که او ز آل نبی است / در رخش رنگ آل را نگرید
سرو شمشاد را چه مے بینید / قد آں نونهال را نگرید
بهر مرغان قدس دانه و دام / بر رخش زلف و خال را نگرید
رخ من زرد و حال من زار است / رنگ بینید و حال را نگرید
شب ماه آمد آں هلال ابرو / ز ابروے او هلال را نگرید
در خیال دهان او صرفی
آں خیال محال را نگرید

یاد ایامے که چشم روشن از رویت بود / تو بتای دیده ام خاک سر کوی تو بود
یاد ایامے که بد دم در سجود عاشقی / قبله ام روی تو و محرابم ابروی تو بود
یاد ایامے که بر سر خاکساران ترا / سایه رحمت ز سرو قد دلجوی تو بود
یاد ایامے که مقصود دل و مطلوب جاں / حاصلم از حسن روی و خوبی خوی تو بود

یاد ایامیکه فارغ بودم از مشک و عبیر
در دماغم نکهت زلف سمن بوی تو بود

یاد ایامیکه بود آئینهٔ رویت به پیش
سوی من روی تو بود و روی من سوی تو بود

گرچه روزی چند دور افتاد صرفی از درت
هرکجا باشد بجان و دل دعاگوی تو بود

تا مه رسانده‌ام آه ز رشک هلال عید
کز میل ابروی تو چرا قامتش خمید

مردم ز رشک مه که برهنه چو محرمان
بهر طواف کعبهٔ کوی بتا مگر دوید

برجیس اگر نه مهر تو اگشت مشتری
سهم سعادتش ز کجا ماه من رسید

خورشید زرد فام اگر نیست عاشقت
این رنگ عاشقانه چرا گشت ازو پدید

انجم ز دیده ریزم ازین غم که پشت چرخ
خم چون نشد از نه بار غم عشق تو کشید

از رشک زهره‌ام بفغان همچو چنگ و عود
کان مه به بزم عیش سرودش مگر شنید

روزی به ماه روزه مه من نهاده است
صرفی امید آمدن او بود بعید

اگر دلدار خواهد صحبت اغیار چه توان کرد
وگر با بیدلان خود نه کرد و یار چه توان کرد

من دل خسته میخواهم که خاطرخواه او باشم
ولیکن گر نخواهد خاطر دلدار چه توان کرد

ز طعن ناصح و جور رقیب او در آزارم
اگر دلبر هم آید بر سر آزار چه توان کرد

اگر بر من کشد تیغ جفا آن شوخ چه توان گفت
وگر تیغش کند جان مرا افگار چه توان کرد

تنم زار است و جانم نیز زار است از غم هجران
من بیدل اگر میرم ازین غم زار چه توان کرد

اگر با من نباشد یار میخواهم کشش با خود
وگر از صحبتم او نیز دارد عار چه توان کرد

جهانی آرزومند و بندا ما در استغنا
اگر نه نماید ای صرفی مگس رخسار چه نتوان کرد

یاسمن مانده بخاک ره او روی سپید
نسترن ساخته جاروب ز ریش موی سپید

پیش ابروی سیاهش چه برآئی مه نو
دلربائی نتوان کرد به ابروی سپید

ترک من هندوی خال تو سیاه است ولی
نتوان ترک سیه یافت ز هندوی سپید

بجز سرخم نگه از خون جگر گشته روان
چکنی کوهکن از شیر روان جوی سپید

هوس سبزه بلیجی است مرا ای صرفی
چه عجب گر بکند خاطر من سوی سپید

ایضاً غزل

ماه من تا چند کار تو جفا و کین بود — شرط یاری و طریق دوستداری این بود
زیر لب خندان مرا گفتی که چند این گریه چیست — گریه های تلخ من زان خنده شیرین بود
در همه عالم بلا و فتنه و آشوب از وست — آفت جان فتنهٔ دوران بلای دین بود
حاش لله گر حبیب خود برنجد خاطرم — گرچه بی مهر و ستم کیش و جفا آئین بود
عاشق صادق نباشد آنکه در راه طلب — گر ببازد جان ز جانان طالب تحسین بود
نازنین من چه داند شیوهٔ جور و جفا — گر نه اغیار بد آموزش پی تلقین بود
نسبت رخسار او صرفی بگل کردم ولی — نترسم از خویشتن اگرچه این سخن رنگین بود

گر ز غم ای چشم پر خون گریه زارت بود — خنده های عیش را این گریه کفارت بود
مردم چشم چنان خواهی درون پرده ماند — گر تمنای تماشای رخ یارت بود
بر جفا صبر تو بسیار است و لطفش اندکیست — اندکش بسیار تر از دل ز بسیارت بود
دوستداران بسکه بی رحم اند ای همدم اگر — تیغ غم صد پاره ات سازد که غمخوارت بود
کی توانی کرد ای طالب سلوک راه دوست — گر درین ره جذبهٔ عشقی مدد کارت بود
فکر دکانی مکن ای عقل در بازار عشق — تو نه پنداری که اینجا کس خریدارت بود
خواهی ای صرفی که آید یار در خوابت ولی — کی چنین خوابی نصیب چشم بیدارت بود

آئینهٔ خدای نما جام می بود — جز غافل از خدای و ز انکار کی بود
همدم چه میشویم به یاران پر نفاق — آن همدمیکه خالی از انست نی بود
از آه سرد دمبدم ما چه کرد و ف — فصل تموز سرد تر از وقت دی بود
تاریکه خود ز زخمهٔ دلدار خستکیم — ای کاش در تنم چو رگ و مثل پی بود
صرفی چه چاره است برین آستان مگر — مردن بر آستانه رفیع کار وی بود

بیک خرگاه جمعی از بتان لاله رخسارند — بسان برگ های گل چو در یک غنچه جا دارند
چنان کز باد با هم شاخهای گل در آمیزند — ز مستی یک دگر را در کنار خود همی آرند

همه از بادهٔ نازو شراب حسن مدهوشند
همه بند قبا وا کرده و آشفته دستارند

اگرچه چیست جام بادهٔ نازند پیوسته
ولیکن در طریق فتنه و آشوب هشیارند

بدست اصلاح می آرند دلهای محبان را
ز فن دلربائی شمه‌ای از دست بگذارند

بشرط بوسه گر نرد و که شطرنج می بازند
اسیران نقد جان را از پی آن شرط بسپارند

شه این خیل میرزا شاه هم است و این همه خوبان
بزلف پرخمش چون صرفی بیدل گرفتارند

سر پوشیده جانرا چو عیان ساخته اند
ظاهر از صورت تو معنی جان ساخته اند

بدن صاف تو از عین لطافت آبی است
که برای چمن حسن روان ساخته اند

در تمنا است که پاشیده شود در ره تو
آب خضر نکه بظلمات نهان ساخته اند

باشهیدان تو از نوحه گری ها بکنند
ترک من تیغ ترا نیز زبان ساخته اند

دردمندان تو با خون جگر خورسند اند
که ز اسباب تنعم به همان ساخته اند

اهل سودای محبت که همه جانبازاند
سود نا دیده ز سودا به زیان ساخته اند

صرفیا رشته بجان تازه لقائی عجبی است
که دران پرده نهان جان جهان ساخته اند

رفت یار ما و رحمی بر گرفتاری نکرد
عمر بگذشت و دریغا بخت ما کاری نکرد

دم بدم آزار ملهی او بقصد جان ماست
بر لب آمد جان ولیکن ترک آزاری نکرد

نیست کار دردمندان جز وفا اما دریغ
کان جفا آیین نگاهی بر وفاداری نکرد

شد فگار از تیغ مژگانش همه دلهای ریش
وه که فکر مرهم ریش دل افگاری نکرد

حال عشاق ست زار و آن فتنه نامهربان
هیچگه لطفی بحال عاشق زاری نکرد

قند ناب است آن لب شیرین حا بیمار او
شربتی زان قند ناب از بهر بیماری نکرد

تا نه داغی بر دل صد چاک خویش از غم نهاد
صرفی دل خسته میل لاله رخساری نکرد

وه که جورت بر من افزون گشت و دیگر کم نشد
خواستم کمتر غم هجران ولی آن هم نشد

حسنت از بهر جنون من دلیل روشن است
تا نه تا طرح دید رخسار ترا ملزم نشد

مردم از هجر و شد آسان لوز غمت جانکندنم
مهربانم وقت جان کندن کسی جز غم نشد

کشتی اگر دوں که بود از موج اشکم مضطرب — تا نه کوه محنتم شد لنگرش محکم نشد
عالم جان شد همه ویران ز سلطان غمت — تا نه ویران گشت از و آباد این عالم نشد
ای خوش آن بیمار کز درد تو جان میکند جان — با مسیحا یک نفس بهر شفا همدم نشد

در نیاز ما و ناز او است اسرار شگرف
صرفی این اسرار را هرگز کسی محرم نشد

هر کرا در دل غم آن گنج خوبی خانه کرد — خانه خود کرده ویران خانه در ویرانه کرد
در دل زارم خدنگ غمزه اش محکم نشست — تیر آهم در دل سنگینش اصلا جا نه کرد
گرچه مردم را پری دیوانه می سازد ولی — خود پری را زلف چون زنجیر او دیوانه کرد
نوحه و فریاد ما از ماتم هجران تست — خانه ما را ز غم هجر تو ماتم خانه کرد
طره اش درهم شد ای دل چون باو پیک صبا — عرض احوال پریشان تو گستاخانه کرد
اوّل از [illegible]انگی فرزانگی در باختم — آخر آن دیوانگی دیوانه را فرزانه کرد

صرفی از سوز دل خویش است دایم در گداز
کسب سوز سینه از آتش نه چون پروانه کرد

نازنینان نیازمند تو اند — رستگاران اسیر بند تو اند
شهسواران نهاده سر به رهت — خاک چو آنکه سمند تو اند
همه آزادگان چو سرو سهی — بنده قامت بلند تو اند
تلخکام من و مگس طبعان — بهره ور از لب چو قند تو اند
دل و جان و خرد به زلفت اسیر — همه وابسته کمند تو اند
پنبه در گوش از سر شیشه — واعظان میکشان ز بند تو اند

همچو صرفی دوا نمی طلبند
بیدلانی که دردمند تو اند

مرا کشت چون دلستانم برآمد — نه ترسم ز غم تا نه جانم برآمد
درآمد صنوبر به یک کنج بستان — چو از خانه سرو روانم برآمد
من خسته جز نامرادی ندیدم — مرادی که از خهوشانم برآمد
بقد تو بستم دل و گشت پر خون — ز شاخ امید ارغوانم برآمد

بعهد تو ام عهده ٔ پایه ٔ شفقت است — ازین عهده کی مے توانم برآمد
مرنج از فغانی که کردم بکویت — که بے اختیار این فغانم برآمد

به سعی رقیبانم او کشت صرفی
مراد دل از دشمنانم برآمد

براه عشقت گهر صد بلا است بر ما باد — قدم نزدیم درین راه هر چه بادا باد
بجان رسیدم و اسباب قتل خود خواهم — زمانه و غمزه ٔ تو آن همه مهیا باد
شدم ضعیف غبارے و تا بدین صورت — بخانه ٔ تو توانم در آمدن یا ما باد
اگر نه بر سرم امروز سایه ٔ همی فکنی — دمے که خاک شوم حاصل این تمنا باد
دمے مباد ز سودای قامتش خالی — سرم که خاک ره آن بلند بالا باد
جهان همه ز غم مهوشان خراب شده است — خوش آن زمان که کشم رخت ازین خراب آباد

حجاب چهره ٔ مقصود نام و ناموس است
چو صرفی آنکه طلب کار او است رسوا باد

غم درین شهر از برای جستجوی من رسید — جسته جسته آخر از هر سو بسوی من رسید
هر کجا گرد آمد از جانها و دلها لشکرے — با سپاه غمزه ترکت از هجوی من رسید
ز آتش غم سوختم در مجمر عشقت چو عود — سوخت چون من عالمی هر جا که بوی من رسید
شد روان اشکم ز روی چشم ظاهر شد غمت — تا چها خواهد ز چشم من بروی من رسید
مردم از درد فراق و ابرو بلایت بلا — بر سر من از برای کشت و شوی من رسید
از شراب آتشین خو کرده بهر کشتنم — باز گر یارا گرم مست گرم خوی من رسید
گر خبر الست از جنون حالت دل سودا زده — هر دو سے دیوانگان ز نجیر موی من رسید
بزم میخواران به دور لعل او گرم است لیک — زان میان سنگ ملامت بر سبوی من رسید

بر گلوی خشک من بنهاد تیغ آب دار
یا ز آب رفته اے صرفی بجوی من رسید

شد دلم دیوانه چون زنجیر موی من رسید — در بلا افتاده جان تا فتنه جوی من رسید
آب تیغت خوشتر از آب حیاتم در گلو است — آنکه تیغ آبدارت بر گلوی من رسید
غالبا از بهر قتل صرفی بی دین و دل — شوخ چشم و تیز خشم و تند خوی من رسید

ایضاً غزل

دلم از دیار هستی سفر اختیار دارد … که ز بهر مقدم او عدم انتظار دارد

سپه اجل میا گو که بصحن سینه جانم … ز خیال او حصاری عجب استوار دارد

بدلم گرفته منزل غم او که جا شناسد … اگر این هوس ندارد به دلم چکار دارد

برو ای قرار از من مکن التماس صحبت … که به بیقراری خود دل من قرار دارد

ز فریب های زلفت خبر است مو بمویم … که بحلقه حلقه او دل من گذار دارد

چکنم هوس کنارت چکنم من این هوس را … به همین که دل خیالی ز تو در کنار دارد

اثری غریب دیدم بت من ز تیغ تیزت … که خطور آن بخاطر جگرم فگار دارد

بکشی دگر بسوزی بکسی از آن دهی بیادم … سخن رقیب بشنیت اگر اعتبار دارد

من اگر بنالم ای گل تو چرا ز من برنجی … سزوار کسی بنالد که بسینه خار دارد

چو تو نی طبیب دلها دل دردمند صرفی

طلب علاج کردن ز مسیح عار دارد

چسان امکان قتل بیدلان آن تند خو دارد … زبان تیز چون لبها بهر گواهی تیغ او دارد

جفایش لشکر درد و بلا بر من کشیدن … وفای من سپاه صبرم او را برو دارد

نگار من اگر در لب سخن از ناز بگشاید … بچشم و ابروی خود با اسیران گفتگو دارد

بلا و فتنه را سر کرده آمد نازنین شوخی … که مژگان بلا انگیز و چشم فتنه جو دارد

چه پرسی حالم از هجران چسان حال کسی باشد … [illegible] یا ز تیغ تیزی در گلو دارد

وصالت آرزو دارد همیشه

همین بس دولت صرفی که [illegible] آرزو دارد

ای بر لب از هجر تو مرا جان دردمند … بر حال من اگر نه بگردی بیکی بخند

خاک ره تو سرو نشد نونهال من … چون پست همت است چه سود از قد بلند

تو در سمند ناز بهر سو دوانیان … حسد چه بر تپل و دست نظر اگر آن سمند

من خاک راه بر سر من پا نهی نهی … لیک التفات تو بدینگونه تا بچند

از رشته را امید کمندم دراز تر   از کنگر وصال دلے کوته آں کمند
روشن ضمیر گشتم ازاں تیغ جانستاں   کز چاک سینه شعله درون دلم فکند

خواهند صرفیا همه کس مهرباں مهی
خاطر پسند ماست نگار جفا پسند

حاجت بنده که جاں بگسلد از تن بپیوند   تو برآرنده حاجاتی و من حاجتمند
بیکے جلوه سمند تو ستاند صد جان   تیغ تو تیز و ترا تیز تر از تیغ سمند
چه حد من که تمنای وفا از تو کنم   از کرم های تو هستم بجفای خرسند
آنکه از خنده دهد جان و ستاند نگهش   نگهی خنده کناں بر من بیدل افگند
فرقتش بر من غم دیده بسے دشوار است   چه تواں گفت باں دلبر دشوار پسند
اثر صحبت من بیں که چو من دیوانه   ناصحے گشته که می خواست مرا گوید پند

کلک صرفیست شکر بار نه هر کلک دگر
آری آری نتواں یافتن از هر نے قند

آں عهد شکن در سخن کیست که داند   بد عهد نه آموختن کیست که داند
بے شمع رخت کلبهٔ ما تیره و تار است   از نور ده انجمن کیست که داند
از فرقت او دیده خزاں باغ حیاتم   او تازه بهار سخن کیست که داند
از غمزهٔ پنهانی او فتنه بعالم   عالم همه حیراں که فن کیست که داند
پیماں شکنی گر چه مرا کشت پس از من   عاشق کش و پیماں شکن کیست که داند
جز غمکدهٔ فرقت او مسکن ما نیست   نزهتگه وصلش وطن کیست که داند

جان از تن صرفی پی آں سرو رواں رفت
بر خاک ره افتاده تن کیست که داند

ملک را نه گه گفت از بشر در اجتهاد خود   رخت را دیده و برگشته است از اعتقاد خود
عجب روز سیاهی بر من کلک قضا بنوشت   نگه کرد از سیاهی های بخت من مداد خود
مرادش قتل ما اما حیاتے سے کشد ما را   که مانع آید و نگذارد او را از مراد خود

چو در دنیا دل خود را بآن بیدادگر دادم
مروت بنود ار خواهم ازو در حشر داد خود

غبار آسا تنم بادا که در کویش برو یادم
ببین بر باد بنهادم بنای اعتماد خود

دل غمناک من در سینهٔ تنگم بجان آمد
بجای سینه از تیغ تو میداند گشاد خود

بیاد او چنان خود را فرامش کرده ام صرفی
که یاد خود اگر خواهم نمی آید بیاد خود

کاکلت را کافت جانست بر سر جا بود
کام بخش است آن دهان تنگ و ناپیدا بود

بر سر ما گر فتد از سرو قدش سایهٔ
رحمتی بر بیدلان از عالم بالا بود

چشم ناصح را چه حظ از پرتو رویش بلی
بی نصیب از پرتو خورشید نابینا بود

میل مهر بیدلان هر دم فزون گردد نکم
یار اگر بدگوی و جور آمیز و بی پروا بود

مثل او رسم وفاداری نمیداند کسی
بی وفائیهای او نسبت بمن عمدا بود

طعن رسوائی زد است امروز بر من پندگو
دارم امید آنکه او هم روز چند رسوا بود

چون کشد صد خنجر و شمشیر کین بر من رقیب
در برابر تیر آهم بس بمن تنها بود

خانهٔ دل را متاعی نیست جز کالای عشق
پردهٔ دل پاسبان جان بهر این کالا بود

گر ستم بر تو رقیب کینه جو امروز کرد
صبر کن صرفی ببین کامروز را فردا بود

پیش هر مردی کجا خواهد سگش آرام کرد
شیر مردی گو که آن سگ را تواند رام کرد

من بدل گفتم که دارم قصد جان دادن بدوست
جان چو قصدم را شنید از دل در آن آرام کرد

کشتهٔ جانانه می یابد حیات جاودان
زین حیات جاودان تیغش مرا اعلام کرد

از اجل پیغام مشتاقانه می آید بمن
محنت هجران او تبلیغ این پیغام کرد

ای مسلمانان چه می گوئید از اسلام و دین
ترک من تاراج دین و غارت اسلام کرد

ناز کردم بر فلک از وصل بر من کینه داشت
رفت وصل و کینه ام ظاهر درین ایام کرد

مردن است و مردن است انجام کار عاشقی
عشق در آغاز کار ایما بدین انجام کرد

صوفیان میکش ز بزم وصل مست می شدند
عاقبت آن میکشان را هجر خون آشام کرد

اول ای صرفی بیا همین عشاق نست و بس
آخر آن بی رحم فیض خاص ... بسام کرد

هستی سر و من گر خدا را دست آرد — بقدر شتاق خود جان سپارد
کنم سجده پیشت ز عاشق همین است — نمازی که بهر خدا می گذارد
ز آه من ابریست که بند عجب نیست — که سنگ بلا همچو باران ببارد
چو عاشق ز جان ... ز هجران ... — ز ایام عمرش چسان می شمارد
دوات از سیاهی ده آب ... — اگر خامه خواهد که وصفت نگارد
منم با رقیبت بلا ... بگو بد — بلی هر کسی ... آنچه کارد
بیا در قدم ... چشم که صرفی
بامید تو چشم در راه دارد

دل خیر باد ... غم نه دارد — اسباب ... کم نه دارد
جامم ز سفال خاک ... است — جامی که سر است جم نه دارد
از تیغ غمت دل فگارم — ریش است ... الم نه دارد
زنیسان که ز من وجود هم گردد — چون ... ز من عدم نه دارد
من بار همی ... — ... ستم نه دارد
جوشش که ... — جز خاصیت کرم نه دارد
... عشق صرفی است
... هوس ... ستم نه دارد

از بیدلی بجانم با دل ... گوید — با جور پیشه من حرف وفا که گوید
جا نیست در هوایش آب ... — سر و روان ما را این ماجرا که گوید
خواهم که جان هم از من بستاند آنکه دلبر — با دلبر من از من این مدعا که گوید
در درد دل فگارم جا ... — با آن طبیب دلها درد مرا که گوید
چون من کسیکه دلبر از درد ... — یا رب چه چاره سازد این قصه با که گوید

باد اگر رقیبان پیغام ما فرستند — پیغام شان بگویند احوال ما که گوید

هر کس سلام هر کس با یار من رساند
از بیکسی چو صرفی باد دعا که گوید

ما عاشقیم و خوبان رحمی به ما ندارند — ما را چکار با آن دارند یا ندارند

جز مهر ماه رویان ای پندگو نورزیم — ما را بدین مترسان کایشان وفا ندارند

ما را بعشق خوبان پروای جان خود نیست — خوبان اگر چه هرگز پروای ما ندارند

آیین خوب رویان جور و جفاست اما — عشاق بی وفایی هرگز روا ندارند

هر چند دلربایان دارند قصد جانم — جز در میان جانم بالله که جا ندارند

بهر خدا است ما را سودای خوب رویان — این قوم اگر چه اصلا ترس از خدا ندارند

از جور نازنینان جان نیازمندان — بر لب ز درد اما آف کز دوا ندارند

مردان راه عشق اند آنانکه همچو صرفی
در عاشقی مرادی غیر از بلا ندارند

ای خوش آنان که ز کونین کناری گیرند — ترک این شیوه کنند و پی کاری گیرند

نکته زان میم دهن گوییم و گر فهم چند — خورده بر حرف چنین نکته گذاری گیرند

چند که دامن صحرا و گهی دامن کوه — به که جنبیدن صفتان دامن یاری گیرند

بی قراران غم عشق ترا ممکن نیست — که به آرامگه دهر قراری گیرند

بسر خود نتوان ماند قدم در ره عشق — خرم آنانکه پی شاهسواری گیرند

صرفیا من سگ آن طایفه گوشه نشین
که درین دیر کهن گوشه غاری گیرند

شب عید ماه جمالش به ببینید — دو ابروی همچو هلالش به ببینید

چو بینید روی گل و قامت سرو — شگفته گلی بر نهالش به ببینید

ازان رخنه کز تیر او سینه دارد — بدل جا گرفته خیالش به ببینید

دلم را خیال وصال نگار نیست — خدا از خیال محالش به ببینید

کمال صباحت بود روی او را | ملاحت بود چه کمالش به بینید
چو صرفی بست بد حال از شوق رویش
ازان مصحف حسن فالش به بینید

تا چند سر حسنش در پرده بوده باشد | ای کاش از رخ خود برقع کشوده باشد
گویند غایبانه نیکو است عشقبازی | من غیب را چه دانم شاید که بوده باشد
بر عهد بی ثباتش دل دارد اعتمادی | مسکین مگر بتانرا اماره بوده باشد
نشنیده ام کند یار افغان و ناله ام را | صد بار اگرچه بردم آن را شنوده باشد
مهر از چه رو منور بالای آسمان است | روزی مگر براهش رخسار سوده باشد
دل در درون سینه برجای خود ندیدم | شاید که دلربائی آمد ربوده باشد
خورشید در خیالت در عین اضطراب است
صرفی مگر رخ خویش او را نموده باشد

به عرض خسرو خوبان ز من دعا که رساند | مقیم کوی دعا را بمدعا که رساند
عریضه که بنوشتم بخون دیده مژگان | بدان جناب ز من آن عریضه را که رساند
دعای دولت او در دعا ز روی نیاز است | دعای ما که بگوید نیاز ما که رساند
شه فقیر نواز است از عنایت عامش | نوازشی به فقیران بینوا که رساند
دوای درد دل من نوید دولت وصلست | بدرد همچو منی آنچنان دوا که رساند
نیاز نامه چو قاصد ز ما برد سوی جانان | هزار گونه نیازش کنیم تا که رساند
اگر بدولت پابوس او رسیم عجبی نیست
امیدوار بود صرفی از خدا که رساند

قتل مردم نرگس بیمار جانان میکند | طرفه بیماری که قتل تندرستان میکند
گرچه رخ بنمائیم باز آنکه کار آفتاب | سایه سلو بر سیه روزان هجران میکند
خوردم آن دل کز غم جانان بود خونش حلالش | غمزه اش هرگه که عزم غارت جان میکند
می‌گراید جان باستقبال تیر غمزه اش | خانه آباد آنکه عشقش غارت جان میکند

چون بمسجد مے خرامی ترک کافر کیش من
رخنہ در دیوار دیں آں تیر مژگاں میکند

نے زیم نے میرم از عشقت کہ اے جان مرا
کہ مشعبد وار پیدا گاہ پنہاں میکند

عشق اگر خواہد بُتِ ناموس صرفی را شکست
مرشد راہیست دیگرے را مسلماں میکند

شاہ خوبان جہان آمدہ سلطان مقصود
بجہان اوست مرا از ہمہ خوبان مقصود

گرچہ در باغ جہانست بسی قد بلند
ما نداریم جز آں سرو خراماں مقصود

اوست مقصود دل ما و تمنا داریم
کہ ببینیم بکام دل خود آں مقصود

گر تماشای گلستاں گذرد در دل من
گلشن کوی تو باشد ز گلستاں مقصود

نہ بدنیا و نہ در آخرتم بے غم او
در دو کونم ز دو کون آمدہ جاناں مقصود

در شب تیرہ خود خواہم اگر مہتابے
نیست جز روی توام از مہ تاباں مقصود

تشنہ خاک کف پای تو آمدہ صرفی
ہمچو خضرش نبود چشمہ حیواں مقصود

دل بکویش رفت و از شہر خودم آوارہ کرد
باز اگر افتد بدستم خواہمش صد پارہ کرد

یارم از غیرت شکست آئینہ را گر سادگے
عکس خود را دیگرے پنداشت چوں نظارہ کرد

اشک ریزاں تا کمر غرقم در آب چشم خود
نیستم در باغ کویش دہر ناہموارہ کرد

تیغ تیزش وارہانند از محنت جاں کندنم
شکر للہ چارہ کار من بیچارہ کرد

گر بگریاند غمش چشم مرا نبود عجب
مے تواند چشم را بیدار سنگ خارہ کرد

بر فلک چوں رفت فریادم ز مہر مہوشاں
صرفی اوّل غمزہ اش ایں شیوہ را انکار کرد

عاشق ز بخت چارہ کار آرزو کند
خرمای تر ز دست چنار آرزو کند

نخل امید ہمچو منے بر کجا دہد
از شاخ بید کس بر و بار آرزو کند

بے یار مایل طرب و عیش ہر کسے است
کاندر خزاں ہوای بہار آرزو کند

در آرزوے تو ز جہاں دل کنارہ کرد
اما چساں ترا بکنار آرزو کند

قطع نظر کند ز جهان و جهانیان — چشمی که دیدن رخ یار آرزو کند

خواهم که تو سنش نه رود از نظر ولی — هرگز کسی ز باد قرار آرزو کند

صرفی دل از بلای فراقست در گریز
بیمار ما ز مرگ قرار آرزو کند

از زخم ناخن پاره پر خون هر رخسار شد — آیینه را از دیدنم خون جگر افگار شد

او دمبدم بر من جفای کرد و میگفتند خلق — جور بتی بر عاشقی بسیار شد بسیار شد

قتل جهانی ترک من آید ز تنها غمزه ات — یارب مگر در کشتنم ناز تو با او یار شد

کوشید و نتوانست ز دره مؤمنان را برهمن — از عشق ایمان سوز تو بالله که منت دار شد

جان میستاند غمزه خونخوار تو پیش از اجل — از دستبرد غمزه ات دست اجل بیکار شد

چون چشم گریانم غنود آن ماه را دیدم بخواب — از آب چشمم دیده بختم مگر بیدار شد

طالع نگر از کوی او افتاده ام صرفی برون
چون اشک شادی موج زن هر سو شد و بیدار شد

گیرم که زیاران خود آن یار کند یاد — امانه ز یاران وفادار کند یاد

گر مشفقی از بنده کند یاد چه حاصل — خواهم که ز من یار ستمگار کند یاد

از دردش اگر زار بمیرم من بیدل — آیا ز من و درد من زار کند یاد

گوید سخنی را که ز من یار برنجد — گاهی ز من از پیش وی اغیار کند یاد

زینسان که دلم برده مرا کرده فراموش — مشکل که ازین دلشده دلدار کند یاد

همدم ز من از صد گل و یک خار نیامد — از خاطر او گل رود و خار کند یاد

صرفی مگر این قاعده در شهر بتان نیست
کز یار جدا مانده خود یار کند یاد

تیرت درون سینه نخچیر میرود — از سینه اش بجان من آن تیر میرود

دیدم ترا بخواب بگفتم رسم بوصل — معذور دار سهو به تعبیر میرود

پیوسته میکشم جفایت بجان ولی — شرمنده توایم که تقصیر میرود

گر میرود دلم بخم زلف تو مرنج
دیوانه البته در پی زنجیر میرود
کاکل بدوش و طره به رخ جلوه میکنی
از دست عقل رشته تدبیر میرود
چون وصف زلف پرخمت آغاز میکنم
صد تاب در زبان دم تقریر میرود
بردی دل من و به تنم جان گذاشتی
مرگم رسید جان ز تو دلگیر میرود
از دوست شکوه ای دل نالان اگر کنی
از ناله تو نشاء تاثیر میرود
حال مرا دمیکه ملایک رقم کنند
یارب چگونه خامه تحریر میرود
رزقم می و به توبه مرا حکم میکنند
این بحث در صحیفه تقدیر میرود
صرفی چو تیغ هجر نوشتند بر سرت
آیا بسر نوشت تو تغییر میرود

عشاق جهد عیش محقر نه بسته اند
یعنی که دل بطوبی و کوثر نه بسته اند
هرگز بهیچ حال [illegible]
چشم دل از نظاره دلبر نه بسته اند
گر جای ما نگشته طرب خانه وصال
تقصیر ماست ورنه بتان در نه بسته اند
جمعی که بی نصیب ز دیدار مانده اند
در جستجو کمر بمیان در نه بسته اند
شاهان و تاجدار محبت به لوح دل
نقش کلاه کسری و قیصر نه بسته اند
فقر است در تاج شه ملک عاشقی
درّی چنین بافسر سنجر نه بسته اند
صرفی که فارغ است ز مال و منال نیز
پای دلش بسلسله زر نه بسته اند

جان بر لب از رفاقت آه و فغان بماند
نقصان همت است که از همرهان بماند
خون ریز زندگیم بر امید وصل
جان در میان خوف و رجا همچنان بماند
نیمی گداخت جان ز غم اما چه لایق است
از بهر تحفه تو اگر نیم جان بماند
افسانه ام ز قصه مجنون زیاده است
در دهر یادگار من این داستان بماند
جان رفت و خاک راه عدم گشت قامتم
شکر خدا که بهر سگت استخوان بماند
یک حرف پندگوی چو کوهی است بر دلم
بیچاره ذره نه بار گران بماند

صرفی ز عشق نام برآورد در جنون
او خود نماند و نام وی اندر جهان نماند

بخواب امشب بدستم گیسوی خوشبوی دلبر بود
پس از بیدار گشتن دست من بر مشک و عنبر بود

بدستم زلفش افتاده است و در خواب و به بیداری
دماغم بلکه این کاشانه هم از وی معطر بود

کشید آن زلف را دستم بخواب و بعد از آن عمری
ز دست من بتان را التماس مشک اذفر بود

بخواب آن آفتابم رخ نموده است و نغز بیبت این
که چون بیدار گشتم خانه ام از وی منور بود

کمان بردم که گر بینم بخواب او را نه بینم غیر
ولی چون دیدمش او با رقیبان ستمگر بود

شبی در خواب شیخا دیده بودم دلبر خود را
بسی قدر شب من از شب قدر تو برتر بود

به از صد روز عید است آن شب میمون که ای صرفی
بخوابش دیدم و کام دلم زان لب میسر بود

طرفه اشکی که ازین دیده جگرگون بچکید
طرفه تر گر نفسم وقت سخن خون بچکید

گل دمیده است از آن شوره زمینی که در آن
قطرهٔ از عرق آن رخ گلگون بچکید

بعد بیدار شدن خوابگهم پُر خون بود
چون بخواب اشک ز چشم من محزون بچکید

قصه قصاد که خون از رگ لیلی بُرود
او بزد نشتر و خون از رگ مجنون بچکید

هر که غمخانهٔ من خواند دلش سنگین بود
خونش از دیده بدانستن مضمون بچکید

خون چکیده است ز چشم ترم افزون از حد
فتنه از چشم تو از خون من افزون بچکید

صرفیا بسته شد از سوز درون خون جگر
وه ندانیم که از دیده برون خون بچکید

سرنوشت دردمند عشقت این مضمون بود
کاین سر از تیغ تو افتاده بخاک و خون بود

گه قبول و گاه ردم میکند آن بیوفا
وه نمیدانم که آخر خستم کارم چون بود

چون کشیدی تیغ بهر قتل من تاخیر چیست
بر تو بر من هم مبارک باشد و میمون بود

شکر الطاف نیاید از رقیبان جان من
جور بر عاشق کنی و او از آن میمون بُود

مدرک هر سر نه گردد سر عشق و عاشقی
صرفیا عالی تر از ادراک افلاطون بُود

غزل

حال زارم شنیدنی دارد | بلکه از لطف دیدنی دارد
می کند جان مریض هجرانت | بر سر او رسیدنی دارد
چون ندانست قدر وصل دلم | درد هجران کشیدنی دارد
مست حسنی نمیکشی می عشق | لیکن اندک چشیدنی دارد
بنود آسان بیار پیوستن | از دو عالم بریدنی دارد
لب جام است بهره ور ز لبش | لب ز غیرت گزیدنی دارد

دل صرفی که آرمید بعشق
از خلایق رمیدنی دارد

ز هر چاک دل مجروح صد تیرت برون آمد | ولی تیرت که بیرون آید آغشته بخون آمد
خدنگ تو که جان من باو چسپید و محکم بود | برون آمد ز دل اما نمیدانم که چون آمد
بفتراک تو صیدت سرنگون و من درین غیرت | که بهر پابوس تو مگر خود سرنگون آمد
غمت کز بهر قتل من بکف تیغ اجل دارد | زبون او نگشتم گرچه بخت من زبون آمد
بآب دیده دادم پرورش نخل محبت را | عجب نخلی که برگش حسرت و بارش جنون آمد
بافسون کی توانم کرد تسخیر پری روئی | که چشم جادوئی او آفت اهل فسون آمد

مکن نسبت بمن فرهاد را در عاشقی صرفی
که سنگ راه او در عشق کوه بیستون آمد

دلم او را طلبیده است که دلدار بود | نه که دشمن بمن و دوست باغیار بود
کی گمان داشتم از یار که آخر بکند | قطع یاری ز من و با دگران یار بود
در رهٔ مهر و وفا ما همه ثابت قدمیم | آه اگر یار جفاجوی ستمگار بود
عمر کردم بطلب صرف و نمیدانستم | که بکام دگران دولت دیدار بود
عزت آنست که کاری بره عشق کنی | حیف از اوقات عزیز است که بیکار بود
خوی او دیده و دانسته باو دادم دل | گله اش کی کنم ار بر سر آزار بود

صرفیا گر نه وفادار بود یار مرنج
نتوان یافت نگاری که وفادار بود

مه نو آن چنان شرمنده از ابروی جانان شد | که تا ماهی ز بس شرمندگی از خلق پنهان شد
بت من کفر کیش و نور بیچون از رخش پیدا | عجب گر زوی مسلمان کافر و کافر مسلمان شد
شراب شوق جانی ماست لیکن از یاد لب لیش | زمینش هر کجا کندیم بیرون آب حیوان شد
ز تار زلف تو شیرازه خواهد دفتر عمرم | وگر نه در دمی از آه من خواهد پریشان شد
مسلمانان در آمد در دلم هر دم بتی دیگر | چه سازم چون کنم ملک دل من کافرستان شد
ز زنار سر زلفش بکفر عشق افتادیم | ولی از ظلمت این کفر تابان نور ایمان شد

تعالی الله چه ناز است اینکه چون بگریستم صرفی
نظر بر گریه ام آن شوخ را افتاد و خندان شد

حرف الذال ذ

گر قلم خامه بنویسم اندوه تو بر کاغذ | ز آهم سوخت خامه ز آب چشم گشت تر کاغذ
نویسم سوی جانان حال زار خویشتن لیکن | نگنجد قصه درد و بلای عشق در کاغذ
سر تنک سیمگون وروی چون زر چیست میدانی | برای وصفت از سیم مداد است و ز زر کاغذ
بخط صفحه رویت نه دیدم هیچ رخساری | بلی نتوان نوشتن این چنین خطی بهر کاغذ
به سویت نامه رفت و دل ز نوک خامه ام صد چاک | ز رشک آنکه از نظاره ات شد بهره ور کاغذ
اگر نبود غرض تحریر اوصاف رخ خوبت | چرا آورده اند از صفحه شمس و قمر کاغذ

مصور صورت او چون کشد صرفی که از حیرت
ز یک دستش قلم افتاد و از دست دگر کاغذ

مثل وفا جفای تو ای دلستان لذیذ | زهرم ز دست تو چو شکر در دهان لذیذ
مانند صاف باده عیش است مست من | دُرد شراب درد تو در کام جان لذیذ
شیری که از لبت چکد ای طفل نازنین | کی نعمتی دگر بود اندر جهان لذیذ

مثل غمت که نعمت خوان محبت است / بالله که نیست شیرهٔ جان آنچنان لذیذ
شیرینیم از حلاوت یاد لبت دهان / ای نام تو چو شهد و شکر بر دهان لذیذ
بی تو نیافتم ز می ناب لذتی / خون جگر که می خورم آمد همان لذیذ
صرفی بطرف باغ بود موسم بهار
از دست گل رخان می چون ارغوان لذیذ

حرف الرّا

در هرچه بینم آن رخ نیکوست جلوه گر / در صد هزار آئینه یک روست جلوه گر
یک لحظه بی مشاهدهٔ روی او نیم / یعنی بهرچه می نگرم اوست جلوه گر
ای باغبان نه سرو گلست این نه بوستان / کان روی خوب و قامت دلجوست جلوه گر
خلقی بهر طرف شده سرگشته بهر او / وین طرفه تر که دوست بهر سوست جلوه گر
تا درمیان حجاب خودی هست صرفیا
مشکل که در دل تو شود دوست جلوه گر

گویند غیر عشق کن اندیشهٔ دگر / وه چون کنم که نیست مرا پیشهٔ دگر
هرچند یار من ستم اندیشه بیوفاست / حاشا که جز وفا کنم اندیشهٔ دگر
در باغ دل چو نخل خیال قدت نشست / شد بهر آن ز هر رگ جان ریشهٔ دگر
گردیده هر یکی ز زبانهای واعظان / بهر خراش خاطر ما تیشهٔ دگر
صرفی بعشق طرفه غزالی چو وحشیان
سرگشته گشته است بهر بیشهٔ دگر

دهنت تنگ شکر بلکه از آن شیرین تر / لب شیرین تو جان بلکه ز جان شیرین تر
گرچه صورت گر چین جان کشد اما هرگز / صورتی از تو نیامد بجهان شیرین تر
بشکر خنده کشا لب به سخن پردازی / که سخن گفتن او خنده کنان شیرین تر
خنده ها و سخنان تو همه شیرین است / حرکات و سکنات تو از آن شیرین تر

عشق ظاهر نه کنم گرچه بسی پر شور است / شورش عشق تو هر چند نهان شیرین تر

گرچه از نام شکر کام نگردد شیرین / هر دم از نام تو داریم دهان شیرین تر

شعر صرفیست بوصف لب شکر شکنت
از کلام همه شیرین سخنان شیرین تر

بخدا از تو رسیدم نه ز جائے دیگر / بخدائے که جز او نیست خدائے دیگر

نبود نور رخ دارا چو رخت آئینه / دارد آئینه روئے تو ضیائے دیگر

ای که حسن همه عالم ز جمالت عکسی است / عالم حسن ز تو یافت صفائے دیگر

فیض نور از مه رخسار تو یابد خورشید / نیست مثلت بجهان ماه قفائے دیگر

دردمند توام و درد تو ام باد افزون / به ازین درد مرا نیست دوائے دیگر

بیدلان را ز دو چشم و لب تو پیوسته / هر زمان هست فنائے و بقائے دیگر

غیر ذکر خم ابروی تو هم شام و سحر / نیست در گوشه محراب دعائے دیگر

سرو من بود بلای دل و جان بالایت / کاکل تو ز سر انگیخت بلائے دیگر

بلبل نغمه سرائے چمن کوی توام / چون من انجا نبود نغمه سرائے دیگر

بهوائے قد تو سرو و صنوبر نگرم / شکر لله که مرا نیست هوائے دیگر

خاک کویش شوم ای صرفی اگر خاک شوم
که از آن کو نتوان رفت بجائے دیگر

مگو رقیب تو از ماست در وفا بهتر / اگر رقیب به از ماست سگ ز ما بهتر

چسان شوم ز تو بیگانه و چه کار کنم / که هست پیش تو بیگانه ز آشنا بهتر

کنند کسب جفا جوشان ز یکدیگر / بتان ماهوش از یک دگر جدا بهتر

میان مردم عالم نشستنت حیف است / ترا چو مردم چشم بدیده جا بهتر

بلاست قامت سروے که جا بجانم ساخت / بلاے بجان من بیدل این بلا بهتر

خدنگ غمزه بزن چند بیم آن کشدم / که گفته اند ز بیم بلا بلا بهتر

چو نیست قاعده اهل عشق راحت خویش / ز من وفا و از آن بے وفا جفا بهتر

چو می کند همه برعکس مدعای کسان / اگر نمی کنمش عرض مدعا بهتر
جفای او بکشم و منع او از آن نکنم / ز من وفا و از آن بی وفا جفا بهتر
اگر ز عشق دلت درد ناک شد صرفی
دوا مجوی که آن درد را ز دوا بهتر

هر لحظه بهر کشتنم آید غمی دگر / هر دم مرا ببردن خود ماتمی دگر
تو مست باده و ز تو صد شور در جهان / عالم ز تو خراب و تو در عالمی دگر
گاهی اگر دمی بزنم خالی از غمی / آید هزار غم بپیهم تا دمی دگر
سودای زلف خم بخمت هست در سرم / افتاد از آن بهر رگ جانم غمی دگر
پنهان ز غیر جان بتو خواهم سرود نیست / این راز را بغیر اجل محرمی دگر
هر لحظه پر عرق شود از تاب می رخت / هر دم گل جمال ترا شبنمی دگر
جام جهان نما بکف آورد از قدح
صرفی که در زمان خود آمد جمی دگر

احمد آباد و بهر گوشه نگاری دیگر / نتوان یافت باین حسن دیاری دیگر
سینه چاک است بهر گوشه بصد داغ بلا / هر طرف جلوه کنان لاله عذاری دیگر
کار این خلق همه عاشقی و معشوقی است / کس درین شهر ندیدیم بکاری دیگر
هیچ گه نیست خزانی و مدام است اینجا / هر دم از لاله رخان تازه بهاری دیگر
اهل این شهر همه مست می لعل بتان / جز بدین می نبود باده گساری دیگر
زنده از لعل بتانند همه احیاایش / زندگان را بجز این نیست قراری دیگر
کشته خنجر عشق اند همه امواتش / پر از انست بهر گوشه مزاری دیگر
گرچه این شهر پر از ماه وشانست ولی / جز ابو الفتح نخواهیم نگاری دیگر
گرچه فارغ از یاریم آزاد بی پروا / حاش لله که شوم مایل یاری دیگر
بی رخش گر بگل و لاله کشاییم دیده / باد بر دیده من هر مژه خاری دیگر
همه را سینه ز تیر غمش افگار ولی
مثل صرفی نبود سینه فگاری دیگر

ای بدل جا بتو بی منزل یاری دیگر / نگزینیم بجای تو نگاری دیگر

دل پر از داغ و جگر پاره مرا کرده غمت
یکتنم آرزوے لاله‌عذارے دیگر

مست من تا لب میگون ترا زاهد دید
نتوان یافت چو او باده‌گسارے دیگر

نوغزالان جهان چون همه خود صید تواند
پس چه حاجت که روی بهر شکارے دیگر

کار من عشق و مکن منعم از آن ای ناصح
حاش لله که شوم در پی کارے دیگر

هیچ یارے به وفاداری صرفی نبود
مکش او را ز پئے خاطر یارے دیگر

روان شد از دو چشم اشک در راه عشق شد ظاهر
بلے رازی که بگذشت از دو ظاهر مے شود آخر

ازان بدخو که جز قتلِ محبانش بخاطر نیست
من دل‌خسته دارم آرزو یک گوشهٔ خاطر

چه سحر است اینکه چون چشم او سیاه او شد از وی سحر
برنگی بخت خون من که هرگز کس نشد ظاهر

بیک غمزه رباید صد دل و کس را خبر نبود
بغیر دل‌ربائی نیست چون او دیگرے ماهر

اگرچه صبر کردن در غم هجر تو نتوانم
ولے کس نیست چون من در بلای عاشقی صابر

بسحر و فن دلت را جانب خود کرد مے مایل
مرا گر فن سحر آموختی آن نرگس ساحر

نمے گویم بغیر از راست در وصف سهی سروان
اگرچه راست کم گویند صرفی مردم شاعر

صبح وصل آمد بجای شام هجران غم مخور
خواهمت روزی سپردن جان بجانان غم مخور

گرچه ای یعقوب محنت‌ها چو ایوبت رسید
یوسف گم‌گشته باز آمد بکنعان غم مخور

جان حزین و دلم حزین در سینه لیک
کلبهٔ احزان شود روزی گلستان غم مخور

چون عزیز آخر بتخت مصر خواهی ساخت جا
گرچه همچون یوسفی آخر بزندان غم مخور

شد پریشان حالت از سودای زلف مهوشی
جمع خواهد گشتن این حال پریشان غم مخور

گرچه او جان از تو بستاند تو دور از وے مشو
مشکل تو عاقبت خواهد شد آسان غم مخور

گرچه ای صرفی ز عزت مشکلے داری مشو
مشکل تو عاقبت خواهد شد آسان غم مخور

در میان ناخنان سیم‌فامت جام زر
باز باغ حسن تو نرگس بر آورد است سر

گفته‌ای آیم پس از حرکت اگر مے آیمت
من بآن هم راضیم اما هلاکم کرد اگر

از خیال آن لب شیرین فزون شد سوز دل
آرے آرے در طبیعت گرم مے باشد شکر

کی توانم جام جم از بادهٔ وصلت کشید
چون لب خشکم بیک قطره نشد زان باده تر

غیر تو خوبان همه منظور نااهلان شدند
حسن ایشان هم بود دلکش ولی فیه النظر

گر بعالم نیست مانندی ترا نبود عجب
ای بخوبی از همه خوبان عالم خوب تر

گر هنرمندی رواز کشمیر ای صرفی برون
کاندرین کشور هنر عیب است و عیب آمد هنر

کوه را یارب نشست از لالهٔ حمرا کمر
یا نشست از گریه سیلها در خون تا کمر

بار اندوهی که دارم با تن چون کاه خود
گر بود بالای کوهی بشکند آنرا کمر

از همه پنهان میانش لیکن آن نازک میان
چون کمر می بندد آنرا میکند پیدا کمر

تا کمر در خون ز قتلش دردمندان خودا بست
یا ز گلگون فوطه بست آن دلبر رعنا کمر

ایشه خوبان بخدمت گاری تو بسته اند
در میان گلگون لباسان مهی بالا کمر

سالها در خدمت دیوانگان کوی عشق
از پی کسب جنون بستم من شیدا کمر

داد صرفی جان چو دامن در میان از ناز زد
کج کلاه من که بست از بهر قتل ما کمر

ای سنگدل حدیث رقیبان بدگهر
جا در دل تو ساخته کالنقش فی الحجر

شرح صفات زلف و قدت چون دراز بود
کردم سخن بوصف دهان تو مختصر

مثل تو سرو نیست ولیکن ترا چه عجب
ای ناتراش اگر ز قدت کشید سر

از قید هر دو عالم از آنم فراغت است
کافتاده ام ز عشق تو در عالمی دگر

هرگل نه بر جمال تو راز
نرگس گشاد چشم ز کوتاهی نظر

از کشور وجود بملک عدم رویم
فکر دهان تست درین راه هم سفر

خلقی فتاده بر سر راه تو میکنند
دست هوس دراز به دامانت الحذر

گفتی اگر ترا کشم از غم مگر رهی
خوش مژده ایست گر نکند دهر اگر مگر

گفتی حدیث و از لب شیرین او بما
قاصد خوش آمدی و دهان تو پر شکر

جمعی بکار دینی و قومی بفکر دین
مست شراب عشق تو در عالمی دگر

در خان باغ کرده لکد کوب سرو را
آن ناتراش چون ز قد تو کشید سر

صرفا اگرچه خون جگر میخوری بسیار
باری نصیب تو ز قضا آمد این قدر

الف

از دو زلف تست در هر حلقه غوغای دگر
وز دو چشم تست در هر گوشه شیدائی دگر

نیست ای راه ادب سویت بپای آمدن
از سر خود ساختم در راه تو پائی دگر

روزگارم تیره از سودای زلف تست و بس
غیر ازینم نیست در سر هیچ سودائی دگر

گرچه از غیر ما نیست مقصود ترا
لیک دارد دلبر خود رائی رائی دگر

عقل از دست و عشق تو در کشور دل جا گرفت
آمد اکنون پادشاهی کشور آرائی دگر

نقد جانم رفت و غم شد حاصل از سودای عشق
اینچنین سودی ندارم هیچ سودائی دگر

سرو راه خدمت قدت بیک پا چون رود
گر نیارد از صنوبر عاریت پائی دگر

رویم از هر سو بسوی یار خود رای من است
غیر ازینم نیست روئی دیگر و رائی دگر

ای که غیر از کشتن ما نیست مقصودی ترا
نیست جز مقصود تو ما را تمنائی دگر

تا خرد رفت از من و شد دانش آموزم جنون
همچو من نبود خردمندی و دانائی دگر

اهل ننگ و نام را از صحبت تو عار آمدست
نیست صرفی چون تو بدنامی و رسوائی دگر

ناصحا روز جزا رسوا تو خواهی شد ز من
گرچه اکنون همچو صرفی نیست رسوائی دگر

مکن بر من ملامت ها رخ نیکوی او بنگر
بدست ای پندگو از عاشقی منعم مگو بنگر

بمیدان غمت پیوسته چون گویم سرگردان
تغافل تا بکی ای شهسوار حسن گو بنگر

نگر کردی پریشان بر سنبل گل تازه
نسیم نوبهاری عطرسای و مشکبو بنگر

زبانی هر سر موئی تنم در ناله شد یعنی
بفریاد و فغان این خسته دل را مو بمو بنگر

مپرس ای دل که چون صرفی چه حالست از غم عشقت
بتان شوخ چشم تیز خشم و تند خو بنگر

عجب نبود اگر پر فتنه خواهد شد همه عالم
بهر سو جلوه های دلبران فتنه جو بنگر

نمیدانم چرا روز تو صرفی تیره و تار است
جهانی روشن از رخسار آن خورشید رو بنگر

ای غم و درد توام بیشتر از بیشتر
عیش و نشاطم بدان بیشتر از بیشتر

گرچه چو بخت بدم نیست بد اندیش چرخ
کس ز رقیبان تو نیست بد اندیشتر

صدقه شهد و شکر کز لب خود دهی
حق منست آن منم از همه درویشتر

غیر بد اندیشیت کیش دگر نیست لیک | نیست کسی نزد من از تو نکوکیش‌تر

ای دل عشاق تو ریش ز تیغ غمت
صرفی خونین جگر از همه دل ریش‌تر

عجز و نیازم بتو هر نفسی بیشتر | غمزه و نازت بمن بیشتر از بیشتر

پیش تو خوبان جفاکیش محبان وفا | یار جفا پیشه بر بنده وفاکیش‌تر

ترک بمرم از تیغ تو کو جگری و دلی | از دلم افگارتر وز جگرم ریش‌تر

جز غم عاشق‌کشی ناده اندیشه‌ام | در حق من کس ز من نیست بد اندیش‌تر

دل که ز غم گشت خون رفت ز چشمم برون | شد مژه‌ام هر دم از خوردن دل خویش‌تر

با رخ مانند زر صرفی بی خان و مان
از همه زردارتر وز همه درویش‌تر

هر نفس چهرهٔ تو زیبا تر | هر دم این بیدل و دین شیدا تر

دو رخ خوب تو ای رشک پری | هر یکی از دگری زیبا تر

گرچه رعناست سرو قد وی | سرو قد تو بود رعنا تر

در همه روی زمین جای نیست | که نه از اشک منست اینجا تر

خوب رویان همه بی پروایند | همه از همه بی پروا تر

گر به گردون رسد از جاه رقیب
صرفی بیدل و دین رسوا تر

ای دو چشم شوخت از هر کافری بیباک تر | در ره هر دم کشی از یک دگر چالاک تر

گر بخواهی صحبت یاران بی ادراک را | از رقیبان کس بعالم نیست بی ادراک تر

ای شفق نبود مرا بلکه در شام فراق | شد ز موج بحر اشکم دامن افلاک تر

خرقه‌ات پر داغ و زرق و زنده‌ام پر داغ می | خرقه‌ات از زندهٔ من نیست زاهد پاک تر

دمبدم غم بر غمم افزاید مرا گردون دون | گرچه از من نیست در عالم کسی غمناک تر

چیست جانم ای صرفی دارد هزاران چاک عشق | میخواهد آن را خاک تر

تیز تر هر لحظه تیغ غمزه خون ریز را
سینهٔ صد چاک من صرفی دمادم چاک تر

ایضاً

هردم اندازد فلک از یار خویشم دورتر — هر زمان سازد من مهجور را مهجورتر
دور از و بودیم و دوران دورتر انداخته — لیک میترسم که اندازد هنوزم دورتر
گر فلک بر حال رنجوران ترحّم داشتی — کس نبوده است از من محنت زده رنجورتر
یاد آن روزی که بود از پرتو رخسار او — خانهای چشم ما هر لحظه پر نورتر

صرفیا در عالم عشق و جنون خواهم شدن
آخر از فرهاد و مجنون در جهان مشهورتر

زهی فکنده بر رخسار خویش برقع نور — ظهور نور بطون موجب بطون ظهور
اگرچه از همه نزدیک تر توئی با من — بحیرتم که چرا من فتاده ام ز تو دور
نظاره ات نتوان کرد جز بدیدهٔ دل — اگرچه جز تو کسی نیست ناظر و منظور
چه عیب حسن ترا گر ندید کور روی — اگر نه شب پره دید آفتاب را چه قصور
ز غمزه ات بود آگاه مست بادهٔ عشق — عجب که حاصلش از بی شعور نیست شعور
صحرم آمده بر میکشان جام غمت — می حلال بهشتی چو باغ انگور

بعمر خود بهمین یک دمست صرفی شاد
که غایب است از غیر تو در مقام حضور

زهی چون مه و مهر سر تا بپا نور — ترا نام هم نور نور علی نور
بتو نسبتی نیست مسکین خطا را — ز ظلمت بود فرق بسیار تا نور
تو خود عین نوری ز خورشید و مه — از آنرو فلک نام کرده ترا نور
چو تو مظهرش شد از آن نور نامت — وگرنه در اصل است نام خدا نور
رقیب سیه روست پیوسته او — ندانم چسان سایه یار است با نور
چو ز جبین نور است گیرد همیشه — مه از مهر و مهر از رخ یار ما نور

بود ذکر ارباب زهد الله الله
ولی ورد صرفیست یا نور یا نور

ای رشک پری و غیرت حور — وصف تو بعقل نیست مقدور
یا رب ز چه قومی و قبیله — از تو چه مقام و جا است معمور

از جنس پری نه‌ای ولیکن — داری چو فرشته خلقت از نور
گویند ترا بشر ولی نیست — از آب و گل آفرینشت دور
نه مهری و نه مهی ولیکن — چون مهر و مهی بحسن مشهور
خوشتر ز نعمت کجا نشاطی — غمگین به تو در دو کون مسرور
ای مایهٔ عشرت از غم تو — اهل ملکوت و افلاک مسرور
دل نیست باختیار صرفی — در جستن دلربا است معذور

چون مثل تو نیست کس بعالم
صرفی بهوای تست معذور

ببین در صورت آن ماه پیکر — که بینی معنی خوبی مصور
چو پای از شبنم گل شیشه آن سرو — بکف آورد نرگس طشتی از زر
ز باغ کوی او آمد نسیمی — بهر کس دم ساخت گلشن را معطر
بهر از بهر در جهان می‌باشد اما — ندیده چشم عالم از تو بهتر
ترا اهل تناسخ دیده گفتند — که آورد در جهان یوسف مکرر
چو سبزه گر ز سر در زیر پایت — صنوبر ماند او را خاک بر سر
رخی دارند مهر و مه چو تو لیک — ندارند این خط و خال معنبر
بود نام تو تکبیر شمارم — عجب نامیست این الله اکبر

چو صرفی با قد خم گشته باشم
که باشم حلقه‌سان پیوسته بر در

زهی بطرهٔ خم در خم تو عقل اسیر — گره فتاده ز زلفت برشتهٔ تدبیر
بگرد مصحف روی تو خط مشکین چیست — مگر بحاشیهٔ آن نوشته تفسیر
ز هر قتلم اگر آمدی بکن تعجیل — بکار خیر نکو نیست جان من تاخیر
نشد ز روی تو روشن دل ستاره رقیب — اگرچه روشنی شب بود ز ماه منیر
بیک نگاه تو گر جان خویش نسپردیم — مقصریم چه خواهیم عذر آن تقصیر
ز تیر تو تن نخجیر را همین یک زخم — هزار پاره دل من ز غیرت نخچیر
جدا ز روی تو چون دوزخیست صرفی — اگرچه رشک بهشتست گلشن کشمیر

الف

بجانم از غم تو در حیات خود دلگیر — خدای را مکن ای ترک جان‌ستان تقصیر
به زلف تو دل دیوانه است پابسته — ولی جنون وی افزون شده است از زنجیر
هزار شکر مرا نیز سهم خویش رسید — چو سوی اهل وفا ساختی روان دو سه تیر
ز هر دو کون توان نشست سنی از تو — گریز از همه داریم و نیست از تو گریز
چه چاره گر ز ازل شد بلا نصیبهٔ من — نصیبهٔ ازلی نیست قابل تغییر
چسان به بزم وصال تو ره توانم یافت — تو شاه کشور حسنی و من گدای فقیر
چگونه سر نکشم از تیغ بر سرم بزنی — که سرنوشت من است این ز خامهٔ تقدیر

مگر دم تو بود گرم ز آتش دل تو
که عرفیا نفست نیست خالی از تأثیر

بنای عمر اغیار از سرشکم شد خراب آخر — ولی مرگ سگ دیوانه می‌باشد بآب آخر
بود خواب اجل خاصیت افسانهٔ عشاق — شنید اغیار این افسانه را و شد بخواب آخر
عذاب دوزخم را از تو باعث بوده است اغیار — بحمدالله ز مرگ خود بخود دید این عذاب آخر
دلم بر باد رقیب از آتش هجر تو گردا ما — ز آه آتشینم مرغ جانش شد کباب آخر
چه بود آن خنده‌ات بر اضطراب گشته هجران — رقیبا وقت مرگت چیست چندین اضطراب آخر

رگ جانم ز زلف او رقیبا پر خم و پیچ است
ز [illegible]نگ اجل چون رشته جانت بتاب آخر

بچشم گرم می‌آئی ب[illegible] رخسار — به دل میگویم اما دیده بودم روزی این رخسار
هوا دار جمالت ذره سان خورشید عالم تاب — ز روی مهر در کوی تو مه را بر زمین رخسار
شب من دور از آن رخسار تار و روز من تیره — کشا زلف شب آسا و نمای مه جبین رخسار
ز شوق شب همه شب ریخت خوناب جگر چشمم — اگر باور نمی‌آید ترا رنگین ببین رخسار

بود چشمت بلا رخسار تو آفت که ای عرفی
ستاند جان و دل چشم و ربوده عقل و دین رخسار

نه سرو و نه شمشاد است از قد تو رعنا تر — قد تو به رعنائی هست از همه بالاتر
زیبا است برای عارض خال و خط مشکینت — خالت ز خط و خطت از خال تو زیباتر

دیوانگی دل بین شیدائی من بنگر
دل از من و من از دل دیوانه و شیداتر

دیر آمدی و رفتی زود از سر مشتاقان
از چشمهٔ حیوانت ناگشته لب ماندتر

ناصح که مرا مفتون میداشت و رسوائی
نادیده جمالت را از من شده رسواتر

مجنون پری رویان نزدیک خردمندان
هرچند که نادان تر هست از همه داناتر

از سیل سرشک تو گر خانه نمی افتد
سهل است اگر صرفی گردد همه کالاتر

ای ملک از تیغ تو ترسان ز انسان بیشتر
قابض جانها بود زانجمله ترسان بیشتر

آب شمشیرت تمنای گلوی خشک ماست
تشنهٔ آن آب روح افزا بود جان بیشتر

جمع کردی خاطر ما را بیک پرسش ولی
موجب جمعیت آن زلف پریشان بیشتر

بی نشانیم و بجست وجوی ما هر سو بلا
گشته سرگردان و عزرائیل جویان بیشتر

دمبدم هرچند بی سامان ترم در عاشقی
بنده را از اهل سامانست سامان بیشتر

هم مسلمانست هم کافر بجان از جور او
لیکن او می خواهد آزار مسلمان بیشتر

گاه اندوه و غم از دهر است و گه عیش و طرب
دردمندان ترا این کمتر است آن بیشتر

حیرت من در غم عشقت برون از حد ولی
من بجان خویشتن هر لحظه حیران بیشتر

وه که از عاشق کشی خوبان پشیمان نیستند
صرفیا عاشق کش من ناپشیمان بیشتر

ای صبا از یوسف من بوی پیراهن بیار
توتیائی بی غباری بهر چشم من بیار

ساقیا با آن می گر زور کیفیت نبود
بهر ما گر می توانی جام مرد افکن بیار

ای صبا من بودم و یک دل نمیدانم که سوخت
مشتی از هر گل برای ما ازین گلشن بیار

صرفی از گلزار و گلشن داشتی گلها طمع
وقت گلچیدن صبا را بگذر و دامن بیار

حرف الزا

نخواهم وعدهٔ فردا رخ خود را نما امروز
چه میدانیم تا فردا چه خواهد شد بیا امروز

چگویم کز فراق یک دو روزه حال من چونست
که صد روز قیامت دیده ام از دینه تا امروز

جدا گشتی و کردی وعدهٔ باز آمدن فردا
کجا ماه و کجا فردا چرا باشی جدا امروز

مشو دور از من و با دوستان همدم
نخواهی یافت یاری چون من از اهل وفا امروز

چو مجنون هر کسے دیو و پری از عشق میزد دم
بجز من کیست تا بردارد این بار بلا امروز

همی عشقت چشیدم دی و امروز آنچنان مستم
که از مستی نمیدانم که اکنون دیست یا امروز

بفردا وعدهٔ دیدار حقم میدهد واعظ
ولی من دیدم از رخسار تو نور خدا امروز

چسان دل بر وفای تو نهد صرفی که این مسکین
اگر روزے یک وفا دید از تو بیند صد جفا امروز

چه عجب چشمت اگر هست فریبنده هنوز
عجب اینست که از چشم تو من زنده هنوز

سر بخاک در تو ماندم و جان بسپردم
مردم از شرم و بجا کم ز تو شرمنده هنوز

سرو آزاد کشیده است سر از آنه ز تو
نامش آزاد ولی قد ترا بنده هنوز

یک تبسم که تو کردی بتو دادم دل و جان
وه که لب های شکربار تو در خنده هنوز

صرفی خام طمع را سر ده بدار ببین
دل و جان در طلب وصل تو ناکنده هنوز

ببیم غم هجران به دل تنگ مینداز
بر شیشهٔ ما هر خرد اسنگ مینداز

مانع مشو از نالهٔ جان سوز دلم را
این مرغ خوش آواز ز آهنگ مینداز

هرچند که تنگ آیدت از همدمی من
بیرون ز حریم خودم از ننگ مینداز

ماییم براه طلبت در دو سه گامے
این راه فرود آ به فرسنگ مینداز

بر خاک درت جای دل بسر گردشت سبب
در سر هوس افسر و اورنگ مینداز

با غمزهٔ مغرور که کشت قتل محبان
او را بلب روح فزا خنگ مینداز

در فصل گل آں لالہ عذار آمدہ صرفی
از دست کنوں ساغر گلرنگ مینداز

جاں دادم و نشد غمش از جاں بدر ہنوز
غم مرم بسر رسید و ہوایش بسر ہنوز

جان من از غم بدر نہ آمد ز انتظار
جانان من ز خانہ نیامد بدر ہنوز

نہ گنبد فلک ز فغانم پر از صدا است
افغان کہ نیست ماہ وشانرا خبر ہنوز

بگذشت عمر ما بہ تمنای مقدمت
خاک رہت شدیم و نہ کردی گذر ہنوز

ہر دیدہ ور کہ سرمہ ز خاک رہت نہ ساخت
نہ بود بہ خاک پای تو صاحب نظر ہنوز

دور از تو جا بہ کنج عدم ساختم ولے
خواہد فراقت از تو مرا دور تر ہنوز

روز حیات عمر دگانت بشب رسید
پیدا نہ گشت شام غمت را سحر ہنوز

صرفی چو از گداختنہ در بوتہ فراق
در سر خیال خامش از ان سیمبر ہنوز

گلبن و سرو چہ نازند بہ پیش تو کہ ناز
از قد معتدل آید نہ ز کوتاہ و دراز

مرو از ناز بیا بر سر من نہ قدمے
ای بخاک سر کوے تو مرا روے نیاز

ای رخت قبلہ و ابروے تو شد محرابم
روز و شب سر بہ زمین ماندہ ام از بہر نماز

ای کہ شاہے چو تو در کشور محبوبی نیست
بندۂ حسن تو محمود و غلامست ایاز

گرچہ مردم ز غمت جز بغمت جاں ندہم
فی المثل گر پس ازیں جان دگر یابم باز

بر من از روی بتاں نور خدا جلوہ گر است
للہ الحمد رسیدم بحقیقت ز مجاز

واعظا چوں دلت از درد و غم عشق تہی است
دیدۂ تر ز سرشک از سر تقلید مساز

رو سیاہ ابر کہ گریاں نہ ز دردی و غمی است
سرخ رو شمع کہ گرید ز سر سوز و گداز

گر شد از عشق نہانی جگرت خوں صرفی
چہ تواں کرد کہ باکس نتواں گفت ایں راز

گزید یار چو بیگانگاں جدائی باز
دگر عجب کہ کند میل آشنائی باز

زیادہ از دو سہ شب مہ نہاں نمی باشد
تو رخ نہاں کنی اما نہ بنمائی باز

چو عید آمدی امسال و باز بگذشتی — ولی عجب که چو امسال دیگر آئی باز
شبه دم بتو جان لیک اینچه شعبده هست — که گاه میدهی و گاه می ربائی باز
چو رخ نهفتنت از بخت تیره روز آنست — عجب که پرده ز رخسار خود گشائی باز
کنون که دیده من بی تو شد سفید اما — که یابم از مه روی تو روشنائی باز

امید نیست که صرفی بتان کنند وفا
وگر کنند نمایند بی وفائی باز

هوس صحبت ما یار ندارد هرگز — میل یاران وفادار ندارد هرگز
زار می میرم ازین غصه که آن بی پروا — خبر از حال دل زار ندارد هرگز
جانم آمد بر لب از جور وی اما رحمی — بر من آن شوخ ستمگار ندارد هرگز
جز جفا بر من غمدیده نخواهد اصلا — سر آزردن اغیار ندارد هرگز
گرچه پیوسته دلش مایل آزار منست — دل زارم ز وی آزار ندارد هرگز
کاکل از آتش می تا رخ خوب تو بشگفت — شمع گل گرمی بازار ندارد هرگز
گرچه از عشق تو گشتم بجهان خوار چه باک — عاشق از خواری خود عار ندارد هرگز
آن عزیزان جهان را همه در سر هوس است — یوسف امروز خریدار ندارد هرگز

زیر بار غم و اندوه تو صرفیست ولی
خاطر از عشق تو در بار ندارد هرگز

نمای روی و بچشم پر آب در تاب انداز — که گفته اند نکوئی کن و در آب انداز
همه جمال تو بینند وقت دیدن من — رقیب گر بدرت اکنون بر رخ نقاب انداز
روا مدار که بر نور ظلمت آرد زور — ز آفتاب رخ خویشتن نقاب انداز
سیاه چون شب تاریک روز من تا کی — بیا و پرده ز روی چو آفتاب انداز
همیشه چند کند جلوه بر فلک خورشید — چو ذره اش ز رخ خود در اضطراب انداز
کنون که ز آتش شوقت کباب شد جگرم — گشا لب و نمک از خنده بر کباب انداز
ببزم عشرت عشاق در دنوش بیا — بساغر طرب از لعل خود شراب انداز

بعقید خویش اگر صرفیا سگش خواہی
بہ گردنش زرگ جان خود طناب انداز

شکستی سر زلف وطرف کلہ نیز
ربودی دل از پادشاہ از سپہ نیز
ہوای دہان وخط وغبغب تو
زہی تنگ وتاریک در راہ چہ نیز
توگشتی رقیب ومن از رشک مردم
گنہگار را میکشی بے گنہ نیز
بفکر دہان تو مانند غنچہ
دل پارہ ام خون شدہ تہ بتہ نیز
مہ وآفتاب منی روے بنما
کہ دارم شب تیرہ روز سیہ نیز
رخت قبلہ اے یوسف ثانی آمد
ترا سجدہ خورشید کردہ است وماہ نیز
اگر سوے اہل وفا مے خرامی
خدارا قدم نہ بریں خاک رہ نیز
ندیدم کسے کار زد بیت ندارد
گدا بر درت کردہ جا پادشہ نیز

ببیں حال صرفی وبنگر بکارش
کہ کارش خراب است وجانش تبہ نیز

حرفے زعشق مے گذرد بر زبان ہنوز
داریم آن معاملہ را در میان ہنوز
جنس وفا اگرچہ است
راہ نبردہ ایم بسود وزیان ہنوز
ہر طایرے کہ بود قفس بر بدن شکست
شبہا زجان مفید این آستان ہنوز
رفتیم وسوختیم زتنگ وجود خود
غوغای زاغ بر سر این استخوان ہنوز
صد دست نرد باخت نمودند حاضران
شطرنج غایبانہ ما در میان ہنوز
از رای چہ بسیار زد و دبود
یک گل نچیدہ ایم ازیں بوستان ہنوز

صرفی ہزار نقد وفا بر محک زدیم
باما زمانہ در صدد امتحان ہنوز

مے گردم ای فرشتہ بگرد درے ہنوز
حاجت نبردہ ام بدیگرے ہنوز
زخمے نخوردہ ام بلا واچہ مے کنم
در کار مکہ وہ کسے خنجرے ہنوز
بزمے وصحبتے ومئے ہست در میان
آمانشد حوالہ ما ساغرے ہنوز

تا اوج وصل زحمت پرواز داده اند
صد رنگ از عشق شتر بال ریخته اند
خواهد گشود طالع ما فال عاشقی
صد آه سرد بر نفس گرم ما زدند

مرغ هوس نه ریخته بال و پرے هنوز
پاسے فرو نه رفته بخاکسترے هنوز
نه گذشته بر ستاره ما اخترے هنوز
یک دود بر نخواسته از اخگرے هنوز

صرفی چه چشم جایزه داری ز دوستان
ننوشته بنام تو خاک دفترے هنوز

با همه وارستگی مشتاق دیدارم هنوز
گرچه در دل حرف های گفتنی دارم بسے
زین گل گلشن ازان دورم که خواهی در رهت
داشتن دست از علاجم سخت در دست ای طبیب

من نمایم اینچنین اما گرفتارم هنوز
همچنان کوته زبان از بخشش یارم هنوز
ورنه مشتاقان گل و گلگشت گلزارم هنوز
آن توانائی که باید نیست بیمارم هنوز

همچو صرفی گرچه از رنجش نمے گویم ولے
آن کدورت کز تو در دل داشتم دارم هنوز

س حرف السین س

از روی بتان دیده ام انوار مقدس
ای آئینه ساخته از صورت عالم
در جلوه جمالت به لباسی عجب آمد
بویت به دماغم رسد از سنبل مشکین
غیر تو کسے نیست چه در راست چه در چپ

المنة لله تعالی و تقدس
هر لحظه ازین آئینه ظاهر توئی و بس
یعنی ز جوانان گل اندام ملبّس
رنگ تو در آید به نظر از گل نورس
جز تو نتوان یافت چه در پیش و چه در پس

صرفی بجهان نیست عیان غیر تو اما
دیدن نتوان رخ او دیده هر کس

از تو نیامپرس و از آن خاک در بپرس
اے باد صبح اگر گذری جانب چمن

خاصیتش ز مردم صاحب نظر بپرس
شمشاد و سرو را ز قد او خبر بپرس

ناصح ز من مپرس که دیوانه ات که ساخت
زان فتنه جوی غمزه زن و عشوه گر بپرس

پرسی که از چه روست رخت زرد مثل زر
من وجه آن چگویم از آن سیمبر بپرس

هرگز شب فراق توام نیست هیچ خواب
گر باورت نیاید ازین چشم تر بپرس

یک بار اگر به پرسشم آیی ز راه لطف
گفتن چه حاجت بنده که بار دگر بپرس

درد و بلای عشق چه پرسی ز بیدلان
این قصه را ز عرفی خونین جگر بپرس

بنگر بقد یار و ز سرو چمن مپرس
نظاره کن بروی وی و از سمن مپرس

لعل لبش بجوی و عقیق یمن مخواه
اشک مرا ببین و ز در عدن مپرس

از درد هجر آن لب شیرین به کوه غم
جان کندن مرا نگر از کوهکن مپرس

چون نسترن فتاده گل از گریه بی رخش
در دیده ام ز عکس گل و نسترن مپرس

پرسی که چیست حال تو دور از حبیب خود
بد حالم و خراب ز احوال من مپرس

آن زلف را ببوی و ز مشک خطا مگوی
وان چشم را ببین ز غزال ختن مپرس

عرفی فتاده ام به دیار بتان غریب
شادم بدین غریبی خویش از وطن مپرس

گر جان بستاند غمش از ما چه کند کس
خلقی است بجان از غمت اما چه کند کس

جز جور و جفا پیشه و اندیشه نداریم
پس مهر و وفا از تو تمنا چه کند کس

از ناز و کرشمه چو پیی قتل محبان
داری همه اسباب مهیا چه کند کس

گویا به تو گفتند رقیبان که به عشاق
تو بر سر کین باش و ببین تا چه کند کس

چون آرزوی دیدن رویت همه دارند
در باغ گل و لاله تماشا چه کند کس

معشوق اگر آفت عقل است چه چاره
در عشق کند واله و شیدا چه کند کس

در آرزوی روی تو عرفیست ولیکن
گر رو ننمائی به کس صلا چه کند کس

هجر پیش از مردن و مردن پس از هجر است و بس
قصه کوته جز بلای جان ندارم پیش و پس

کیست جز آہم کہ روز غم بود ہمدم مرا
لیک آں ہم کی تواند بود بیش از یک نفس

وہ ندانم چوں کنم یارب کہ سوئش نیست راہ
روز م از ترس رقیباں و شب از بیم عسس

ہم نشین باہر کس و ناکس مباش ای تازہ گل
تو گلے چوں تو نشاید ہمدم ہر خار و خس

مے ستانی جان و مے بخشی از آں لب بوسہ
مے دہی سود و نمے خواہی زیاں ہیچ کس

فارغ از حسن بتانم جلوۂ حسن تو ساخت
کافرم گر بت پرستیدن کند دیگر ہوس

از حیات خود بہ فریاد است صرفی بے رخت
نیست امیدم کہ جز مرگم بود فریادرس

یار من مایل آزار شد افسوس افسوس
بے وفا گشت و ستمگار شد افسوس افسوس

مہربان بود بمن یار و لے در رہ کین
پیر و خاطر اغیار شد افسوس افسوس

ز آشنایان دگر مہر و بیم بیگانہ
آشنائے دگراں یار شد افسوس افسوس

دلبر من بہ رقیبان ستمگر ہمراہ
بہر آزار من زار شد افسوس افسوس

اندک اندک غم ہجراں بہ دلم مے آید
آمدہ آمدہ بسیار شد افسوس افسوس

بار ہجر آمد و مارا دگر از تیغ غمت
سینہ مجروح و دل افگار شد افسوس افسوس

صرفی غم زدہ در آرزوے یک نگہش
مرد و محروم ز دیدار شد افسوس افسوس

در بزم طرب بادہ ز خون جگرم بس
سرمایۂ عشرت ز قضا اینقدرم بس

پرسی کہ بہ رویت ز سعادت چہ نشانست
از خاک سر کوی تو بر رخ اثرم بس

شد ز آتش عشق تو کبابم دل بریان
از خوان وصال تو ہمیں ما حضرم بس

خواہم من بیدل سفر ملک عدم کرد
اندوہ غم عشق رفیق سفرم بس

گر سر و بلندی نہ بود بر لب جویم
نقش قد رعنای تو در چشم ترم بس

بر فرش رہت خفتہ ام و بالش راحت
خشتے کہ از آن فرش بود زیر سرم بس

خواہم کہ بخاطر رسدش حال تو صرفی
یک گوشۂ خاطر بتو از اہل کرم بس

غزل

گرچه نبود زلبش دور از رخ یارم هوس — لیک جان دادن بزیر پائے او دارم هوس
چشم من هرگز نیارد توتیا را در نظر — خاک پائے دوست دارد چشم خونبارم هوس
یک دو تارے زان دو زلف مشکبارم آرزوست — نیست با رطبلهای مشک تاتارم هوس
گرچه از تیر تو افگار است جان من ولے — مرهمے دارد ز تیرت جان افگارم هوس
تا هوائے لاله رخسارے مرا در سر فتاد — نیست سیر بوستان و گشت گلزارم هوس
محنت بیداری شبهای غمم تا کے کشم — وه که خواب مرگ دارد چشم بیدارم هوس

صرفیا بر من جفاهایش سراسر لطفهاست
اندکے از لطفهائے اوست بسیارم هوس

گر نیست وصال تو خیالت به نظر بس — نقش رخ نیکوی تو در دیدهٔ تر بس
گر سرمه ز خاک کف پایت نتوان ساخت — گردی ز گذرگاه توام کحل بصر بس
خاصیت اکسیر غمت سیمبرا است — از خاصیتش حاصل من روی چو زر بس
گر بر دلم آید ز کمان تو خدنگے — از سینه مرا بهر خدنگ تو سپر بس
گر حقهٔ یاقوت لبت نیست بکامم — از چشم پر اشک است مرا درج گهر بس
بر چشم اگر یا ذره لطفے نماند — در گوش من از مقدم دلدار خبر بس

صرفی چه غمم از تلخ تر از مرگ غم اوست
بر کام من از یاد لبش شهد و شکر بس

به نزد قاتل من عاشقی گناهم بس — بدین گناه سرشک و فغان گواهم بس
شب فراق چه حاجت مرا بشمع و چراغ — چراغ این شب تاریک شمع آهم بس
درین زمانه منم پادشاه ملک وفا — بلا و محنت و اندوه و غم سپاهم بس
اگر بپای تو جان دادنست گستاخی — بکمال لطف تو امروز عذر خواهم بس
خوشم که خوار و ذلیلم بر آستانهٔ تو — که این مذلت و خواری بست عز و جاهم بس
ازان دو زلف شبم صرفیا سیه بنگر — که یادگار دو زلفش شب سیاهم بس

غزل

صورتے کو در جہاں مانند آں گلگوں لباس
تا چنان نقشے نو انگیخت بر لوح قیاس

غالباً شد مزرع عمر مرا وقت درو
ورنہ از بہر چہ خم شد قامت من مثل داس

شد سگ کوی تو یار ما ز عین مردمے
کس ندیدم مثل او از مردم مردم شناس

محکم از سنگ جفا ہا شد اساس محنتم
تا نہ ویراں گردد از سیلاب اشکم این اساس

تو ہمہ شب مست خواب نازی و شب تا بروز
مردمان چشم بیدارمنت دارند پاس

یوسف مصری کہ آمد سورۂ در شان او
آیتے از مصحف حسن تو کردہ است اقتباس

کرد ما را بیک غمزہ ز قید تن خلاص
لاجرم آں غمزہ را یک جان گویم سپاس

صبحدم چوں مایل شد خورشید من
ماہ نو شد دستہ طاؤس فلک گرد سپاس

چوں گرفتی جا بجان صرفی دل سوختہ
آتشے در جانش افتاد از نوای گلگوں لباس

ش حرف الشین ش

بسکہ میسوزد رگ جانم ز تن دوراز لبش
گر طبیبے دست بر نبضم نہد گیرد تبش

چشم بے باکش ہمیشہ مے کشد عشاق را
فرض عین آمد مگر مردم کشی در مذہبش

گشتہ اند استاد و شاگردان ہمہ یک دگر
کاشکے ہرگز نیفتادی گذر در مکتبش

شد رواں دریای نور از چشمۂ خورشید من
بر کنار موج آں دریا از غبغبش

دل پر از خوں شد صراحی را ز غیرت غنچہ ساں
جام گلگوں تا نہاد از ہمدمی لب بر لبش

در لطافت قالب جاناں نیامد کم ز جاں
بلکہ جاں کسب لطافت مے کند از قالبش

وہ ندانم چوں کنم صرفی بہ شبہای فراق
کامدہ بدتر ز صد روز قیامت یک شبش

مرغ غمت کہ شد بہ دلم آشیانہ اش
از قطرہ ہائے اشک منش آب و دانہ اش

آوردہ ام بکعبہ روئے دل باد
زیرا کہ ہست کعبۂ جاں آستانہ اش

گردم غبار و همدم باد صبا شوم
باشد بایں بهانه درایم بخانه اش

احوال ما ز مشعله دانی که شمع من
در شرح سوز ماست زبان از زبانه اش

یک روی و یک دل اند محبان بعشق او
زیرا که یافتند بخوبی یگانه اش

مطرب که کرد نغمه سرائی بوصف دوست
شوقے دگر فزود مرا از ترانه اش

مجنوں به دور صرفی دیوانه خلق را
از یاد رفت و گشت فرامش فسانه اش

دل من غالباً دیوانه گشت از روی زیبایش
که بے وجہے نخواهد بود ایں دیوانگی هایش

من دیوانه ام پابسته زلف چو زنجیرت
خوشا آں دیوانه کز زلف تو زنجیریست بر پایش

برسوایان عشقت مے کنند ناصح ملامت ها
نما رخسار خود تا همچو خود بینم ز رسوایش

به تیغ ناز قتلم وعده کرد آں ترک عاشق کش
مرا کشت انتظار و از ادب بنود تقاضایش

بفردای قیامت وعده دیدار خویشم داد
چو امروزش ندیدم کے توانم دید فردایش

چه مے پرسی که از سودای آں زلفت چه حاصل شد
همیں روز سیاهت آنچه سود آمد ز سودایش

پس از مجنوں بجائے اوست در ملک جنوں صرفی
ولے ترسم که خواهد ماند خالی بعد از و جایش

چوں غم نصیب ماست بهر جا ز بخت خویش
بیروں چرا کشیم از یں شهر رخت خویش

ای بر سر تو تاج تجمل نمائے روی
تا سرنگوں فتند شه انجم ز تخت خویش

چوں برگ های لاله و گل در هوائے تو
برباد داده ام جگر لخت لخت خویش

از جرم آنکه نزد درخت لاف حسن زد
بردار گل نشسته ز شاخ درخت خویش

صرفی حبیب دید ولے همره رقیب
هر نیک و بد که دید رسیدش ز بخت خویش

جور تو مے کشم نه ازاں کوے رخت خویش
شکر از تو مے کنم و شکایت ز بخت خویش

وارد بداو خرقه منقش ز داغ مے
تا شیخ ساده برد به میخانه رخت خویش

در عشق آں که تاج و رانند بنده اش
بگذشته اند تاج نشیناں ز تخت خویش

خوبان چگونه رحم بفریاد ما کنند
تا تیر آن ندیده به دلهای سخت خویش

صرفی به لاله زار بیادِ رخت رود
با جان چاک چاک و دل لخت لخت خویش

لطیف و صاف چو آب زلال پیرهنش
چو عکس مهر نمایان چو آب صاف تنش

خجالت گل رنگین ز رنگ رخسارش
شکست سنبل مشکین ز زلف پر شکنش

رقیب بدگهرت گفت از جفا سخنی
چو دُر ناب به گوش تو کرده جا سخنش

ز روی تست خیالی ندیده ام شب هجر
خیال روی تو شمع است و دیده ام لگنش

شب وصال تو در حسن سرکشیدن شمع
کنایتی است که برگیر تیغ و سر فکنش

ربوده دل ز من آمانه کرده دلداری
بتی که بی سبب آخر گرفته دل ز منش

بحسن یوسف ثانی نگویمش صرفی
که صد چو یوسف مصر بست در چه ذقنش

برون ز پیرهنش کس نمی رسد به تنش
خیا هم نه برده درون پیرهنش

بخلق تا بنمایند صورت جان را
بدان نزاکت و لطف آفریده اند تنش

کشد مست من از خواب نرگس مخمور
ولی عجب که نگاهی فتد به سوی منش

ز یوسف است بسی بهتر از زلیخا هم
به هیچ کس نبود نسبتی ز مرد و زنش

بلاکشی که اسیر محبت است اگر
به دوست جان نه دهد مشکلست زیستنش

بر اوج بام فلک تا بچند جلوهٔ ماه
کشای پرده ز رخسار و بر زمین فکنش

شهید عشق بصحرای محشر ای صرفی
چو لاله سر بکشد غرق خون شده کفنش

بتی که آمده از جان لطیف تر بدنش
بجان حیات منست و حیات جان ز تنش

نگار من که بود جان جان من چه عجب
اگر ز رشتهٔ جانست تار پیرهنش

مشعبدی که از آن مه نهفته چهرهٔ مهر
نهاده جوهر جانم بحقهٔ دهنش

شدند نغمه سرا طوطیان شکرخا
به وصف طوطی خط و لب شکرشکنش

مسیح را چه مجال سخن بجاں بخشی — که صد سخن لب یار مراست در سخنش

اگر به پیش قدش سرو سرکشد صرفی
زنند باد دم سرد خود ز پا فکنش

جامه گلگونے که رحمے نیست بر حال منش — گشته از نازی مراد خون من در گردنش
یوسف ثانیست آں گل پیرہن از مصر حسن — شکر لله نیست خاک از دست کس بر دامنش
منکه هستم خاک راه او دو چشمم چاک شد — هر کجا دیدم نشان نعل ہاے توسنش
تیغ غمم کاشانه دل را دو صد روزن گشاد — پر تو نے خواهیم از آں خورشید در هر روزنش
آں تن نازک ز بارِ پیرہن آزرده است — گرچه نازک تر ز بار گل بود پیراهنش
روز من چوں تیره و تار از فراق مہوشی است — کی توانم دید از خورشید تاباں روشنش

کاشت صرفی در زمین دل ہمه تخم وفا
عشقبازانند از خوشه چین خرمنش

گرچه نتوانم که گیرم در برش — دولتم ایں بس که باشم بر درش
بر سر در زد کلاه و کج نهاد — وه ندانم تا چه باشد در سرش
خنجری در پہلوی آں ترک شوخ — چاک دل در پہلویم از خنجرش
دمبدم وقت تکلم مے چکد — آب حیواں از لب جاں پرورش
چوں بمیداں جلوه گر شد توسنش — رفت چشم من بمژگان ترش
با چنیں حسنے که دارد ماه من — کے بود حاجت به زیب و زیورش

مے خورد صرفی دمادم خون دل
نیست جز خونِ دلِ خود در خورش

اجل چو در زده پرویز را بجاں آتش — شرر اندیشه فرہاد بوده آں آتش
فگنده شعله بجاں ہاے مغبچاں تیغت — در افتاده زغیرت بجان و مان آتش
ز بسکه آتش عشقت تصرفے کرده — چو خوں شده ہمه جا در تنم رواں آتش
ز بسکه سینه ام از سوز عشق برگشته — بروں بر آمده از چشم خونفشاں آتش

نه گل بود که جدا از جمال دلبر خود / زدم ز شعلهٔ آهی بگلستان آتش
ز سوز من نشوی آگه چو بر تو عرض کنند / چراغ و شمع که دارند چو در زبان آتش
بسوز کو دلم از سوز غم ولی ترسم / که شعله اش بزند در همه جهان آتش
دلم پر آتش و هم چون چراغم از روغن / زیاده میشود از مغز استخوان آتش

ز سوز عشق سمندر مزاجم ای صرفی
عجب مدان که مرا گشته قوت جان آتش

چو می نوشت ملک حال مبتلای غمش / چرا نه سوخته از سوز سینه این قلمش
کسی که شک به وجود دهان او دارد / یقین که می برد این شک بعالم عدمش
بمن نگار کرم بیشتر کند چو ز آغاز / بود بدایت جور از نهایت کرمش
ز خوان عشق ولی نعمت خودم محفوظ / که جز بمن نرسیده است نعمت ستمش
ستاند از همه جان و ستم کند بر دم / بشکر از کرم عام و لطف دمبدمش
دوای درد خودم مرهم جراحت خویش / ولی نخست که دریافت لذت المش
همان نشان سعادت بصد دو کونم بس / که ماند چشم ترم را نشانی از قدمش
دل از عرب بعجم باز کرد عزم سفر / که یاد کعبهٔ کوی تو آمد از حرمش

مریز بر در او خون دیده ای صرفی
نخواهم آن که بخونم کنند متهمش

سخن دایم کند با غیر و می خواهیم خاموشش / بود کین شیوه را آن خاموشی سازد فراموشش
زلال خضر دارد ماتم هجر لب جانان / بظلمانست یعنی کرده این ماتم سیه پوشش
حسد با همنشینی می باشد اقران و اماثل را / به گوشش زان نگفت احوال اشکم آن در بناگوشش
شب هجران همه آغوش است جانم با غم جانان / شب سوز و سرود است امشب از بار غم آغوشش
لب نوشین او را خسته نیش غم هجران / به کام خود نیاید تا نگردد نیش چون نوشش
پریشان زلفش از رشک بدوش افتادن کاکل / نمی دانم چرا کاکل پریشانست بر دوشش
دم عاشق کشی ماه وشی می بینم مستی را / که می مستیش تو اند کردنی بی هوش و مدهوشش

دلا تا کی توان در کهنه جای زندگانی کرد
غمم او گر خریداری کند زنهار بفروشش

شب دیدار چون مے گفت صرفی حال خود با او
که در نظارهٔ اول نه طاقت ماند و نی هوشش

بت طرار ار ما کند میرسدش
هر چه آن سرو سرافراز کند میرسدش

چون نهادند نکویان به رهش روی نیاز
گر بخوبان جهان ناز کند میرسدش

گر به زخمیکه ز تیغ مژه اش میرسدم
در راحت به رخم باز کند میرسدش

غیر او حسن نکویان چو بانجام رسید
جلوهٔ حسن که آغاز کند میرسدش

در مقامے که ز رخ پرده براندازد باز
گر دلم چنگ طرب ساز کند میرسدش

آنکه مردم ز دوا قش لب او جانبخش است
گر مرا زنده بلب باز کند میرسدش

بار خوبان دگر چند کشی ای صرفی
ناز اگر آن بت طناز کند میرسدش

ص حرف الصاد ص

رقیب را بکشم تا مرا کشی بقصاص
رقیب از تو نشود دور من ز هجر خلاص

دلم ز ماه وشان منزل تو آمد بس
عوام را نتوان داد ره بخلوت خاص

طپیدنم ز تو چون مرغ نیم بسمل نیست
به زخم تیغ تو هستم ز خوشدلی رقاص

نه ذره است و نه خورشید خالی از مهرت
زهی هوای رخت در سر عوام و خواص

نه چشم ماست که بحری پر از دُر ناب است
سرشک ما و دران بحر مردمک غواص

ز بسکه قصهٔ ما و تو بر زبان دارند
ز قصه های دگر بسته اند لب قصاص

ز غیر بگسل اگر مخلصی که اے صرفی
نیامده است دوستی در طریقهٔ اخلاص

جور تو از لطف عامت با من دلخسته خاص
شکر لله بیش تو هستم ز اهل اختصاص

من به غم خوشحالم اما از دل پرخون من — غم بتنگ آمد ولی هرگز نخواهد شد خلاص
حسن را رازیست با عشق و از آن غافل عوام — محرم آن راز پنهانی نیامد جز خواص
موجب روشی چو ذر با ناصحان گویم ولی — لیس تصغی اذنهم فکانّه فیها الرصاص
عاقبت از دولت وصل تو گشتم ناامید — انتی فسادت نفسی فی النوی اذ لا مناص
نسبت رخسارت ای مه نیست با بدر منیر — حسنکم فی الازدیاد نوره فی الانتقاص

ریخت صرفی خون ز چشم خود ولی نبود عجب
گر بریزد خون او چشم تو از بهر قصاص

ای اسیر غم عشقت چه عوام و چه خواص — غم تو عام ولی دولت خوبی بتو خاص
بهر مرغ غمت از رشته جانم دامی است — که ازین دام نخواهد شدن آن مرغ خلاص
خونم ای شاه بتان ریز و میندیش زبس — نه گرفته است کسی پادشهان را بقصاص
در دعای تو من مخلصم اما کس نیست — که دعاهای منت عرض کند با اخلاص

تا بوصف رخ تو نغمه سرا شد صرفی
بسماع نغماتش شب و روز زهره رقاص

ض حرف الضاد ض

آمد از حلقهٔ زلف تو نمایان عارض — حلقه چون هاله و مثل مه تابان عارض
رنگ طاوس بهشتی است سر زلف ترا — تا به زلفت سیهت شعله فکند آن عارض
گل گل از نشاهٔ عارض خوبی تو شده — حسن تو تازه بهار است و گلستان عارض
دیده گریان ز تو چون ابر بهار است مرا — ای بگلزار جمالت گل خندان عارض
شب بزم تو چه حاجت بچراغ است ای ماه — که ترا هست به از شمع شبستان عارض
ماهیچو مهتاب پریشان شده در سایهٔ سرو — جابجا ظاهر از آن زلف پریشان عارض

صرفیا عارض او مهر جهان افروز است
روز من تیره و او ساخته پنهان عارض

غزل

گر رود جاں از تنم جاناں بود جانرا عوض / ور رود جاناں چه خواهد جان جاناں را عوض
در شب وصل تو گر مهتاب نبود گو مباش / پرتو رخسارت آمد ماهتاباں را عوض
باغباناں غم مخور از قحط باراں در چمن / آب چشم اشکبار ما بهست باراں را عوض
سرو بستاں سرخوش است اما اگر گویم رواست / کی بود آں سرو خراماں را عوض
چوں ببخشد بوسهٔ آں لعل شیریں رایگاں / گر قبولش نقد جاں افتد دهم آنرا عوض
آتشیں گلها بود در سینهٔ من داغ ها / در بهارستان عشق آمد گلستانرا عوض

بعد خسرو بو جامی بلبل باغ سخن
گیست جز صرفی کنوں آں مرغ خوش خوانرا عوض

تیر مژگاں که دهی آب ترا چیست غرض / جز هدف ساختن سینهٔ ما چیست غرض
امتحان کردن عشاق مگر مے خواهی / ورنه خود گو که ازیں جور و جفا چیست غرض
از وجود من مسکین بلاکش یارب / غیر برداشتن بار بلا چیست غرض
خنجر غمزهٔ تو تیز به خوں ریزی ماست / یارب از کشتن ارباب وفا چیست غرض
عاشق خویشتنی ورنه در آئینه ترا / از تماشای خود ای ماه لقا چیست غرض
از رخ خوب تو صاحب نظراں را از من / غیر نظارهٔ انوار خدا چیست غرض

حلقه ساں باش بر اں در چو دو تا گشت قدت
ورنه اے صرفی ازیں قد دو تا چیست غرض

اے که مے گوئی که حال خویش کن با یار عرض / سینهٔ پرخوں کنم یا دیدهٔ خونبار عرض
نے چناں یارے که فکر حال زار من کند / نے مرا یارا که حال خود کنم با یار عرض
بر دل از کوه غمش صد بار دارم بلکه بیش / نیست یارم تا با او ایں غم کنم یکبار عرض
وه نمیدانم که گر سوئیش نویسم نامهٔ / محنت هجراں کنم یا طعنهٔ اغیار عرض
ترسم از نازک دلی ها بیش که خواهد شد ملول / گر کنیمش اندکے از محنت بسیار عرض
مهربانے را نمی بینم که با آں دلربا / مے تواند کرد حال بیدلان زار عرض

قصد آں دارم که نقد جاں نثار او کنم
قاصد المقصود صرفی کن باو زنهار عرض

ایضاً غزل

رنجوری این خسته بجانان که کند عرض — درماندگی بنده به سلطان که کند عرض

گر جان نفرستم به وی این تحفهٔ احقر — از مور ضعیفی به سلیمان که کند عرض

یارب به نگاری که فشانم به غمش خون — خونباری این دیدهٔ گریان که کند عرض

حالم شده زان طرهٔ آشفته پریشان — با یار من این حال پریشان که کند عرض

من نالم و از درد من او را خبری نیست — با گل الم بلبل نالان که کند عرض

صد قصهٔ پر غصه مرا از غم هجر است — القصه با و غصهٔ هجران که کند عرض

خواهم که به عرضش برسانند غم من — اما نبود در همه شهر آن که کند عرض

صرفی که کمین بندهٔ داعی است دعایش
در حضرت آن خسرو خوبان که کند عرض

نیاز بنده بآن شاه خوبان ای صبا کن عرض — دعاگوئی است آئین من و از من دعا کن عرض

ببوس اول به لب های ادب خاک در او را — پس از بوسیدن خاک درش احوال ما کن عرض

جدا از خاک پایش دیدهٔ غمدیده خونبارست — نیاز دیدهٔ خون بار با آن خاک پا کن عرض

بلای هجر جانکاه است و درد شوق نیز اما — چه حد من که گویم با وی این درد و بلا کن عرض

ز بس غمناکی من روز هجران حاسدم شاد است — غم هم جدا و شادی حاسد جدا کن عرض

مگو قاصد بلا و محنت من با سگ کویش — منه بیگانه حال آشنا با آشنا کن عرض

همه روئی که هست آئینهٔ نور خدا پیش رو
نسیما اشتیاق صرفی از بهر خدا کن عرض

با یار چنان حال دل زار کنم عرض — نشنیده کند گر همه صد بار کنم عرض

فریاد که تاثیر کند در دلش اندک — هر چند که درد و غم بسیار کنم عرض

یارب الم این دل خون بسته دهم شرح — با محنت این دیدهٔ خونبار کنم عرض

بی مهری آن ماه به عرضش برسانم — با جور رقیبان دل آزار کنم عرض

از سینهٔ ریش و جگر چاک نگویم — با جان حزین و دل افگار کنم عرض

قاصد چه بری نامه که خواهم من بیدل — خود بیدلی خویش به دلدار کنم عرض

آیا بود آن روز که با دیدهٔ گریان — غمهای دل غمزده با یار کنم عرض

یارب بود آن شب که با آن نرگس پر خواب
بیخوابی این دیده بیدار کنم عرض

خواهم که گریبان بزنم چاک به پیشش
یعنی که باو سینه افگار کنم عرض

سودی نکند گرچه وفاداری خود را
با آن مه بی مهر ستمگار کنم عرض

در ره نتوان یافت دران خانه که یار نیست
بار غم خود با در و دیوار کنم عرض

شوخیکه بسی نازک و شد آمده خویش
خوش غیبت که با او غم و تکرار کنم عرض

دشوار نه بی رحمی جانان شده حالم
صرفی بکه این قصه دشوار کنم عرض

ط حرف الطاء ط

در راهت ار بسر نروم شوخ سبز خط
تیغم بسر بزن که قلم میرود ز خط

چون جانب رقیب میروی کاش میخوری
سوییم بود که براه ز مستی اکنی غلط

دل زنده ابد شده زان لعل جانفزا
رهبر بآب زندگیش گشته خضر خط

در لجه که گشته روان از سرشک من
پر ها گشاده از مژه ها چشم من چو بط

دریای رحمت است سراسر حبیب من
اما نصیب است از و آتش سقط

تفریط در ترحم و افراط در ستم
چشم نزاست نی چو میانت حد وسط

گفتی دهم مراد تو اما نمی دهی
صرفیست شادمان بهمین وعده فقط

در عاشقی خط تو ما را نشد غلط
قد حدثت التفات علیکم بحسن خط

جز قصد جان من زار آن غمزه کی کند
آری محل خویش اجل کی کند غلط

دل در میان چین سر زلف پرخمش
منزل گرفته است که الخیر فی الوسط

طفل سرشک را که روان می کنم ز چشم
باشد که آن بروز جزا ایم بود فرط

مجنون نه بود همچو من از خیل عاشقانه
از جنس طیر نسبت مساوی همای و بط

گه آب و آتش است گهی شیر و شکر است
هرگز ندیده ایم نگاری بدین نمط

دور است صرفی از ره عشق و عاشقی
گر لطف یار خویش کند فرق تا سخط

ایضاً غزل

همه گشتند خاک راه تو خوبان مشکین خط / غبار آن بود بر صفحهٔ رخسار تو این خط

دمید از عارضش خط تا کشید آن ترک عاشق کش / ز دیوان ازل در کشتن عشاق مسکین خط

ندیده ام تازه باغی در بهار حسن چون رویش / گل آن عارض است و سنبلش زلف و ریاحین خط

مه من پادشاه نوخطان در کشور حسن است / بخدمت چون غلامان داده اند او را سلاطین خط

به دین زاهدان گر ترک عشق آوری بود غم نیست / که دارد مصحف روی تو بهر نسخ آن دین خط

بخط سبز شد آراسته رخسار گلگونت / به رنگ دیگران رخسار را داده است تزئین خط

جوانان سرش را غالباً صرفی نمی‌دادند
که زیب و زینت خوبان بیفزاید ز مشکین خط

گر لبت را باده گفتم گفتم ای دلبر غلط / چون کنم کز مستی عشقش فتادم در غلط

من بر آن بودم که مانند جان بتن چون بینمت / چون ترا دیدم یقینم شد که بودم در غلط

مصحف روی ترا آیات صحت ظاهر است / نسخهٔ حسن بتان دیگر است اکثر غلط

گو منجم کان مه خورشید روی میرسد / گر سخن افتد ترا در سیر ماه و خور غلط

ره غلط کردی و افتادی بچاه غبغبش / از غلط نا کردنت آمد دلا خوشتر غلط

چون رقیبان بد آموزند دایم همرهش / کی کند ره سوی ما آن سرو سیمین بر غلط — ف سیمینبر

رفتی از میخانه جستی سر عشق از خانقاه
آن یکی صرفی خطا کردی و آن دیگر غلط

ظ حرف الظاء ظ

چو گیرد جا به منبر از برای طعن ما واعظ / نما محراب ابرویت که خواهد شد ز جا واعظ

ملامت کرد با دیوانگان عشق را لیکن / اگر بیند رخت دیوانه تر گردد ز ما واعظ

به منع عاشقی تا چند درد سر دهد ما را / چون تواند برون کرد از سر ما این هوا واعظ

سبوی باده گه بر دوش و گه بر سر از آن بهتر / که دوش و سر بیاراید به دستار و ردا واعظ

بلای مستقیم آمد از قضایش طعنه ام تا کی / مگر قادر تواند شد به تغییر قضا واعظ

سرشک دیده بر رو ریخت چون ما را نصیحت کرد / ولی دارد بروی اشک از روی ریا واعظ

اگر آگه شود از راحتی کز محنت عشقت
کند بهر مزید محنت عشقم دعا واعظ

فضیلت های عشقم ار بدانستی یکی از صد
به وعظ خود نه کردی غیر فضل عشق ادا واعظ

چو می بیند خدا را صرفی از خوبان چگوئی پند
اگر بهر خدا گوئی مگو بهر خدا واعظ

خوش است فصل گل اما جدا ز یار چه حظ
جدا ز یار خود از موسم بهار چه حظ

مرا که سینه پُر از داغ لاله رخسار نیست
ز نو بهار چه حاصل ز لاله زار چه حظ

بکام دل چو لبش نیست جام را چه کنم
جدا ز لعل وی از جام خوش گوار چه حظ

به ریش خویش نخواهیم مرهمی که ز عشق
بغیر سینه ریش و دل فگار چه حظ

خوش است باده بکف بر کنار باغ ولی
چو نیست شاهد مقصود در کنار چه حظ

مگو که صورت زیباش خالی از معنی است
ز صورتی که ندارد بجز نگار چه حظ

بخانه نیست حبیب و رقیب من آنجا است
چو نیست گل به چمن صرفیا ز خار چه حظ

ع حرف العین ب

مگو بی حجتی زان غمزه زن قتلم شود واقع
که تیغ غمزه خونریزش آمد به حجت قاطع

اگر خون من بیدل بریزد کار خیر است این
ولی ترسم پشیمانش آید از چیزی چنین مانع

چو ترک چشمش از من برده عقل و هوش و دین و دل
چه خواهم داد دیگر گر نخواهد شد بدین قانع

مه من با رقیبان دانه های خال را مفشای
به سنگ بدگهر تخم نکوئی را مکن ضایع

چه حد من که تعریفت کنم ای آنکه خوئی گشت
رسوم لطف را مانع فنون جور را جامع

به شهر عشق رسم بی وفائی مانده مشهور
نگشته غیر ازین آئین به ملک دلبری شایع

اگر واقع شد از دلدار صرفی بی وفائی ها
چو این ها لازم حُسن است عیبی نیست در واقع

از خوی بدان سیرت نیکان چه توقّع
یعنی ز رقیبان تو احسان چه توقّع

سامان شد و سر رفت به سودای تو آری
از اهل محبت سر و سامان چه توقّع

زان طره که جمعیت ز دل ها به کمندش
جمعیت دلهای پریشان چه توقّع

میل رخ و خط تو نه دارد دل زاهد
در شوره زمینے گل و ریحان چه توقع

تسکین دل من که دهد غیر وے اما
این شیوه ازان فتنهٔ دوران چه توقع

صرفی که ز خود کامی او جان بلب آمد
پس کام خود ام از لب جانان چه توقع

ای ز روی آتشینت سوخته جانم چو شمع
آرزو دارم که پیشت جان برافشانم چو شمع

اینچنین کز شوق تو مے سوزم از شب تا بروز
نیست امیدم که آخر زنده مے مانم چو شمع

تو خوش و خندانی امشب مجلس افروز رقیب
من به کنج تیره و تاریک گریانم چو شمع

چون نے سوزد دلت بر گریهٔ شبهای من
هر شبے بر گریه هاے خویش خندانم چو شمع

اے که مے پرسی ازان نسبت که من دارم باو
هست چون پروانه جانم روی جانانم چو شمع

من به سوز عاشقی سرگرمم اما ناصحا
از دم سردت بسے ترسان و لرزانم چو شمع

آتشے در جانم افتاد از غمت وه چون کنم
چارهٔ جز سوختن صرفی نمیدانم چو شمع

سوز و گداز عاشقی پیوسته مے باید چو شمع
تا زنده ام جز سوختن از من نمے آید چو شمع

گر من بسوزم مو بمو روشن شود حالم براو
در هر سر مو آتشے عشق ویم باید چو شمع

شکر خدا کز وصل او روشن شبی دارم ولے
نور وصالش تا بروز اصلا نمے پاید چو شمع

گر در رخ او عالمے پروانه ساں خواهید سوخت
رخسار آتشناک خود هر گه که بنماید چو شمع

جمعند امشب مهوشاں لیکن همه خواهان آں
کاں مه بروی آتشیں مجلس بیاراید چو شمع

از حال خود گر دم زنم مایل شوی سوی رقیب
رفتن بیک دم جانب دیگر نمے شاید چو شمع

گر سر به تیغ غمزه ام خواهد بریدن شام وصل
نور حیاتم صرفیا بالله که افزاید چو شمع

چون بمن وقت جدائی گفت جانان الوداع
جانم آمد بر لب و گفتم که اے جان الوداع

مردم از غیرت که گفتی الوداعے با رقیب
از ادا معلوم شد کز دل نه بود آں الوداع

وقت رفتن او سخن با من نکرد از ناز لیک
گفت چشمش با اشارت های پنهان الوداع

در حریم سینهٔ من چون غمش منزل گرفت
ای دل و دین الفراق ای صبر و ساماں الوداع

بے رخ او سبز باغ و گشت بستاں چون کنم
نو بهار من چو رفت ای باغ و بستاں الوداع

این زمان مارا قرارے نیست در ملک وجود
عزم اقلیم عدم داریم یاراں الوداع

تا بہ کے صرفی بلا و محنت ہجراں کشد / خرم آں روزے کہ او گوید بہ ہجراں الوداع

غ حرف الغین

اے کہ دارم الف از دست تو بر سینہ چو داغ
شب ہجر است الف و داغ توام شمع و چراغ

نتوانم کہ زمانے ز تو باشم فارغ
اے کہ از ہر دو جہانم بہ غمت نیست فراغ

جانب باغ اگر بگذری اے تازہ بہار
بہ تماشاے جمالت شگفد گل گل باغ

بوی زلفت اگر از مشک و عبیرم برسد
کی ز بوئیدن اینہا شودم تازہ دماغ

من جدا و بسر کوی تو جا کردہ رقیب
دہ کہ بلبل ز چمن دور و دراں منزل زاغ

نقد جاں گم شد و گفتند کہ چشم تو ربود
رفت در گوشہ چشم تو دلم بہر سراغ

آں سمنبر چو کشد بادہ گلگوں صرفی / چمن از غنچہ صراحی کشد از لالہ ایاغ

نو بہارا چہ روم لالہ رخا جانب باغ
کہ بہ داغ توام از باغ و بہارست فراغ

غیر یک داغ بہر برگ نہ دارد لالہ
دل بصد پارہ و ہر پارہ آں با صد داغ

چوں شب بزم برافروخت رخت ز آتش می
ز آتش غیرت تو شب ہمہ شب سوخت چراغ

نیست محظوظ ز بوی خوشت اے گل زاہد
مگر از خشکی زہدش خللے یافت دماغ

عندلیباں ہمہ خواہند رقیب تو شدن / صرفیا گر گذرد گلرخ تو جانب باغ

صد بار اگرچہ واعظ بر من زد از زبان تیغ
چوں نام تو گرفتم کارے نہ کرد آں تیغ

خطی است راست تیرت بر دفتر حیاتم
گر سرکشم از آں خط گو بر سرم براں تیغ

شمشیر کیں بقتلم یارب چرا کشیدی
چوں داشتے ز مژگاں ای ترک جانستاں تیغ

دل کرد از بہر کشتن من
در پہلویم نشستہ سازد ز استخواں تیغ

اکنوں کہ من بجانم از محنت فراقت
گر مے کشی بہ تیغم منت نہد بجاں تیغ

آں ساعد است یارب یا ترک پر فن من
دارد ز بہر قتلم در آستین جاں تیغ

خنجر که در کمر زد آن کج کله سبب چیست
چون بهر قتل صرفی بس بود درمیان تیغ

دل ز من برد و جدا شد بی وفائی من دریغ
نی دل اکنون در برم نی دلربائی من دریغ

این گرفتار الست پابند کمند زلف او
وان ستمگار الست در بند جفائی من دریغ

راحت و خوشحالی آمد قسمت اغیار حیف
درد و محنت آفریدند از برائی من دریغ

او خرامان رفت و نتوانستم از پی رفتنش
ز آب چشم خویش در گل ماند پائی من دریغ

درد او دارم درون جان و زین دردم بجان
نیست آن بیدرد را فکر دوائی من دریغ

روز و شب جا بر در او چون سگان دارم ولی
او نمی خواهد رقیبان را بجائی من دریغ

در بلا افتاده ام صرفی ز درد هجر او
نیست او آگاه از درد و بلائی من دریغ

ف حرف الفاء ف

ای که گوئی سینه ات نیست جائی بی الف
چاک هائی جامه جان من است آن بی الف

از برم آن سرو رفت اما بحمد الله بماند
در میان جان نشانی از قدش یعنی الف

همدم من آه شد تا زد به لوح دل رقم
زخم تیرش هی و زخم تیغ او هی هی الف

آرزوئی آن قد هم چون الف در سینه ام
پس بجای لعل داغ این سینه را او بی الف

معتدل قدت نه چون سرو و الف لیک و بلند
کی زند لاف از قدت سرو و کند دعوی الف

جای تو بر آستان شاه و زیر پات است
شد وطن زان رو بر اوج آسمانت ای الف

افسر اقبال اسکندر ببین آن خاک پا
ورنه صرفی بر سر او نیست بی معنی الف

مرا میراند آن سگ هر شبی از کوی جانان حیف
عجب جائی که بر یاران روا دارند یاران حیف

بجز دیدار تو پیشت [illegible] من نبود اما
بیک موجی که زد دریای اشکم گشت ویران حیف

کف پایت که نازک تر ز برگ گل است ای سرو من
بچشم ماندی و آزرده شد از خار مژگان حیف

رقیب ظالمت محرم شده این بینوا محروم
ز شه سلطان من بر هیچ مظلومی بدینسان حیف

من لب تشنه دیدم آب تیغت در گلو اما
نگشتم سیر و افتادم جدا زان آب حیوان حیف

نیامد جز بکام دیگران اصناف نشاط وصل   نصیب عشقبازان نیست دُرد و درد هجران حیف

بجانان جان سپردن بود مقصود دلم صرفی
بمقصود دل خود ناسپرده داده ام جان حیف

ساقیا چون به شریفی همه شب یار و حریف   چه شود گر بکنیم یاد در اوقات شریف

او بنام است شریف و شرف دهر باوست   صورت و سیرت او هر دو لطیف و لطیف

شرفم بسکه غبارم ببرد سویش باد   خاک راه طلبش گر شود این جسم ضعیف

آنکه رسم کرم عام بود خاصهٔ او   چه حد ما که کنیمش بحقیقت تعریف

اوست مجموعهٔ خوبی و بیان نتوان کرد   همه اصناف کمالش بهزاران تصنیف

اصلش از عالم پاکست و درین عالم پاک   مثل روحی است لطیف آمده در جسم کثیف

چه کنی صرفی اگر قافیه باید تکرار
که نیاید به زبان تو جز آن نام شریف

از الف نی ساختم در بزم عشق از داغ دف   با دف و نی جام شوق ای دل بنوش و لاتخف

ای که هم خوبان عالم را تماشا ها ولی   در میان جان تو نی خوبان دیگر بر طرف

شهسوار من بمیدان غمت در راه عشق   باد پایی شوق میرانم عنان داده ز کف

وصف دندان تو گر گوش صدف خواهد شنید   از خجالت باز خواهد آب شد دُر در صدف

پادشاهان را ز خشت فرش کویت بخت و جاه   خسروان را بر سر از خاک درش تاج شرف

در پس و پیشت سهی قدان و باغ کوی تو   چون خیابانی که هست از سرو و شمشادش دو صف

ترک من جان و دل صرفی بهم دارند جنگ
کز پی تیر تو خواهد هر یکی خود را هدف

تیرهای ناصحان را تا یکی باشم هدف   قل لهم ان ینتهوا یغفر لهم ما قد سلف

ناوک او را که افتد در میان جان ولے   این کشد از یک طرف سوی خود و آن یک طرف

صد بلای جان براه عشق در هر منزل است   تو درین ره نه قدم مردانه ای دل لاتخف

روز عقل و دانش آوردم سوی عشق و جنون   حیف ز اوقاتی که شد در جهل و نادانی تلف

زاهد از انسانی ولب خشکی از افسردگی
از بهایم اشتر واز مستیش لب پرز کف
رتبهٔ حسنت بسے عالی تر از خورشید و ماه
ای پسر آبای علوی را تو فرزند خلف
لشکر نازت که بر خیل محبان تاختند
کشته افتاده است صرفی درمیان آن دو صف

پیش قد تو گر نه صنوبر زده است لاف
بیداز چه رو کشید بر و خنجر خلاف
گر تیغ تو بسرم بنشگافد چه غم شود
تر سم هوای تو بدر آید از ان شگاف
چون جان کنم نثار تو نه بود عجب اگر
گستاخی چنین ز کرم داریم معاف
هرگه که تیغ غمزه کشد ترک چشم تو
بنود سپاه هوش و خرد را خود مصاف
آب حیات از دو لب جانفزای تو
مانند درد باده بود از شراب صاف
احرام بسته از فلک آید ملک اگر
خواهد که کعبه در او در اکند طواف
خونست دل ز شوق دو چشمش غزاله را
صرفی گمان مبر که بود ناقه اش بناف

ایضاً

بتقوای شد ای شیخ عمرت تلف
بکش می عفا الله عما سلف
اگر محتسب بیند آن مغبچه
بگوید مراهم بخور لا تخف
بخاک درت سوده خورشید رو
از ان رو است خاکش بر اوج شرف
بتان جلوه گر هر طرف صد هزار
مرادم توئی دیگران بر طرف
گریبان جانم از ان پاره است
که داماں وصلت ندارم بکف
زجان من خسته دل بگذرد
خدنگی که جانان زند بر هدف

حرف القاف

ق

چو یعقوب بے یوسف خویشتن
ببیت الحزن صرفی و وا اسف

منکه هستم واله و شیدای عشق
در سر من نیست جز سودای عشق
عاشقم باللہ نخواهم ننگ و نام
بعد ازین خواهم شدن رسوای عشق
پادشاه عشق ملک دل گرفت
کشور جان شد پر از غوغای عشق

هر که نتواند چشیدن زهر غم — کی بیابد لذت حلوای عشق
گوهر مقصود ناید در کفت — تا نه گردی غرقهٔ دریای عشق
کی بود محنت کشان عشق را — راحت خوشتر ز محنتهای عشق

حرفیا از هر دو عالم فارغم
تا شدم دیوانه و شیدای عشق

هر دم کشم آه و فغان از دست که از دست عشق — دارم دو چشم خونفشان از دست که از دست عشق
از خانمان ماندم جدا گشتم به غربت مبتلا — افتادم آخر اندر بلا از دست که از دست عشق
کوی جنون شد منزلم دیوانگی شد حاصلم — بر باد شد دین و دلم از دست که از دست عشق
دارم دل این ناتوان اندوه و درد بیکران — دارم دل زارم بجان از دست که از دست عشق

دیوانه و شیدا شدم درمانده و حیران شدم
حرفی صفت رسوا شدم از دست که از دست عشق

در آئینه رخ خود دیدی و گشتی بخود عاشق — بلے جز چو توئی همچون توئی را که سزد عاشق
رقیب عشق بازان چون تو خود گشتی چه حد آن — که اکنون از غم عشقت تواند لاف زد عاشق
چه حاجت آن که خود باشی اسیر خود که جان من — بهر تاری ز زلف تو گرفتار است صد عاشق
بپیش چشم آئی روی خود را بین بچشم من — اگر مشتاق دیدار خودی ای خود بخود عاشق
تماشا کن بآب دیدهٔ من عکس بالایت — اگر بر قامت خود گشته ای سرو قد عاشق
بهر دلهای خلائق عشق دارد طرفه تأثیرے — چه تأثیرے که او معشوق را هم میکند عاشق

بخود گر عاشقی — بخود گر عاشقی بد بار رقیب اکنون چو باشی
چه می زیبد که باشد بار رقیب خویش با عاشق

ندانم عرض حال خود چسان بر تو کند عاشق — که خواهد شد بیک نظارهٔ رویت ز خود عاشق
مه من عاشق لیلی نبوده غیر یک مجنون — ترا مانند مجنون آمده بیرون ز حد عاشق
بعشق صاد چشم و دال زلفت مبتلا خلقی است — ولے هرگز نیابی یکی چون من ز صد عاشق
چو قد دلربایت شد خرامان جانب بستان — صنوبر گشت باصد دل ترا ای سرو قد عاشق

نمی‌خواهم که غیر دیده عاشق رخت بینم | ولی بر دیده‌های خویش هم دارد حسد عاشق

چگونه اینهمه بار بلای عشق بر دارد | که از معشوق خود هرگز نمی‌یابد مدد عاشق

رقیبش گر نه با من نیک خواهد بود بدگو باش

براه عشق تو توفیق یافتیم رفیق | اگر دهیم درین راه جان زهی توفیق

ره دراز فراقت ز شوق شد کوتاه | درین رهست مرا شوق تو رفیق و شفیق

منه براه طلب پای بی‌غم جانان | که گفته اند دلا الرفیق ثم طریق

مگو که عقل کند مشکلات عشق آسان | که جاهلی چه کند فهم نکته‌های دقیق

مجو ز شیوه زاهد طریقه عاشق | که نیست هیچ مقلد چو صاحب تحقیق

به فرقه فرقه رسیدم و جمع اهل صلاح | بغیر تفرقه حاصل نشد ز هیچ فریق

بیاد لعل تو ریزد ز دیده دُر صرفی
ولی ز خون دل آن دُر شده برنگ عقیق

از تاب می ترا برخ آتشین عرق | جانم در آب و آتش از آن روی این عرق

یا رب بروی چشمه مهر این حبابهاست | یا قطره قطره بر رخ آن مه جبین عرق

بالای عارض تو عرق تا نشسته است | بر صفحه صفا شده بالا نشین عرق

سر بر کشیده لاله تر در دم از زمین | چون ریخت قطره قطره ز رخت بر زمین عرق

ای پر عرق ز باده شب بزم عارضت | شمعیست اشکبار از آن آتشین عرق

بر برگ لاله قطره شبنم نظاره کن | یعنی بروی لاله عذاران ببین عرق

از دیده کاسه کاسه چو صرفی خوریم خون
اما قدح قدح کشد آن نازنین عرق

تا نشسته بر مه رخساره جانان عرق | آبروی چشمه خورشید دیدم آن عرق

حیرتی دارم که چون پروین بروی مه نشست | چیست پروین بر رخ تو ای مه تابان عرق

گر عرق شد زیور حسنت عجب نبود که هست | در بناگوش جمالت چون در غلطان عرق

عطر گل رویان گلاب آمد ولی در بوی خوش | از گلابت کم نیامد ای گل خندان عرق

قطره های آب دیده نیست بر رخساره ام   بلکه این بیمار کرد است از تب هجران عرق
آتشی از غیرت افتاد است در جام شراب   چون کشیدی مست من در بزم میخواران عرق

نیست شبنم بلکه پیش عارض او صرفیا
بر رخ از شرمندگی دارد گل بستان عرق

تب هجران چنانم آب تیغش را بجان مشتاق   که نبود تشنهٔ حشر آب کوثر را بجان مشتاق
چه می پرسی که چونست اشتیاق من بدیدارت   تو خود فرما که چون باشد تنی بیجان بجان مشتاق
چه حد دیده ماهی که مشتاق رخت باشد   بخاک پای تست این دیده های خون فشان مشتاق
بهار است ای سهی قد جانب گلشن گذاری کن   به تشریف قدومت هم زمین و هم زمان مشتاق
چنانم آرزومند گل اندامان شب هجران   که گلهای بهاری را است بلبل در خزان مشتاق
جهانی تیره و تار است بی خورشید رخسارت   نمای رخ که بی دیدارت همه خلق جهان مشتاق

بود مشتاق آب آن ماهی کافتد ز دریا دور
ولی صرفی ز لال وصل او را بیش از آن مشتاق

مساز جز بدل خویش منزل غم عشق   بعشق کوش که خوش عالمیست عالم عشق
همیشه با غم عشق است شادمان اما   خوش آن دلی که دمی نیست خالی از غم عشق
رسید عشق و قدم ماند در حریم دلم   گشاد صد در دولت ز یمن مقدم عشق
همیشه باد دلم در گداز آتش شوق   مدام باد دو چشمم پر آب از نم عشق

چنان تو همدمی عشق خو کن ای صرفی
که عشق همدم تو باشد و تو همدم عشق

چنان امروز دارد آرزوی کویت این مشتاق   که فردا دوزخی باشد به فردوس برین مشتاق
محمد نامی و یوسف لقا عیسی دمی ایجان   عجب نبود اگر باشد نزار روح الامین مشتاق
بصد خورشید روز تیره ها تا کی شود روشن   بیک پرتو ز رخسارت توایم ای مه جبین مشتاق
نشین با مردمان دیده ام در پردهٔ چشم   چو اهل انجمن بین مردم خلوت نشین مشتاق
مثال بیدلان خوبان دلبر آرزومندش   چو ارباب نیاز از جان نازنین مشتاق

ملایک منزل او بر فلک خواهیند چون خورشید — که اهل آسمان او راست چون اهل زمین مشتاق

مراد جان و مقصود دلے یعنی به وصل تو
دل هم دیده صرفیست چون جان حزین مشتاق

بر فلک آهم رود هر لحظه ای ماه از فراق — ده ندانم چون کنم آه از فراق آه از فراق

چون فراق تو برون از ملک هستی وادی است — لاجرم بردم به ملک نیستی راه از فراق

همنشین شد رقیب و من به هجران مبتلا — گاه در بر بادم از رشک وی و گاه از فراق

آرزو دارم که پیشت جان دهم روز وصال — حیلتی در کشتنم یک چند درخواه از فراق

سینه مجروح و دل افگار و جگر پر خون مرا — بالله ای جان از فراق تست والله از فراق

گرچه کاهی را نباشد طاقت کوه ولے — کوه غم دار بدیم با این جسم چون کاه از فراق

بسکه صرفی در نظر نقش تو دارد روز و شب
گرچه دور است از تو اما نیست آگاه از فراق

هرگز نمی نهم ز سر خویش بار عشق — کار منست عشق و دهم سر بکار عشق

گلهای آتشین بود این داغهای دل — گلگل شگفت باغ در بهار عشق

دلهاست چاک چاک پر از خون دامنم — تو نوبهار حسنی و آن لاله زار عشق

گر ناله ها چو بلبل از آن گل کنم چه عیب — چون خار طم است دردم از خار خار عشق

بے اختیار شد دلم ای شهسوار حسن — دادم عنان دل بکف اختیار عشق

بگذشتم بهونه هجران چه زر ولے — شکر خدا که کم نه برآید عیار عشق

ای قصه خوان حکایت اصحاب کهف چند — ای من سگے که کند جان نثار عشق

پیغامی از اجل بمن ناتوان رساند — پیک غمے که آمده است از دیار عشق

صرفی بهر دو کون بس است آبروے من
گرد سے که بر رخم بود از رهگذار عشق

هر کاروان غم که رسد از دیار عشق — جز در حریم دل نه گشاد است بار عشق

خواهی بجرم عاشقیم کشتن ترک من — کار تو قصد جان من و من بکار عشق

شادم که کس مگوی که نشناخته مرا
تا بر زخم نشسته زراهت غبار عشق

در باغ عشق اگرچه خلد خار در جگر
آخر گل مراد بر آید ز خار عشق

گر صادقی مدار بدل زنگ زنگ غیر
جز بر وفا و صدق بنا مد مدار عشق

گر ترک آشنائی یاران مرا چه غم
عشق است یار عرفی و عرفیست یار عشق

حرف الکاف

مگر جانان من زد از سر مستی گریبان چاک
که شد مستان جام عشق را پیراهن جان چاک

عزیزان او است اکنون یوسف گل پیرهن لیکن
بحمد الله بدست کس نیفتاد است بدامان چاک

نسیم صبح چون بوئی از آن گل پیرهن آورد
زد از شوق جمالش جامهٔ گل در گلستان چاک

دل ریش مرا از تیغ عشق و خنجر شوق است
هزاران پاره و هر پاره اش دارم هزاران چاک

خوش است از چاک سینه دل که هر دیدنت او را
همه من روزن کاشانه سینه شده است آن چاک

جگر پرخون و دل مجروح و جان افگار چون نبود
که دارد ترک من در تیغ مژگان چاک

نهان میداشت داغ سینه را در پیرهن عرفی
دریغا گشت تا چه لاله زد گریبان چاک

گر داغ عشق گل رخ خوبشم کند هلاک
چون لاله باز سر بهوایش کشم ز خاک

چون برزمین و زیر فلک نیست منزلم
زیر و زبر زمین و فلک گر شود چه باک

تیغی که ترک چشم تو از غمزه برکشید
دل پاره پاره دارم از آن سینه چاک چاک

دردا که از فراق لب جانفزای تو
عشاق را رسید بلب جان دردناک

صورت نبست حرف محبت به لوح دل
این لوح تا ز نقش دو عالم نگشت پاک

گشتم ننگ شراب زلعلت چنانکه هست
خواهم شد از رفت سرم سایه ز تاک

عرفی جواب گوی که عشق است دین من
در خاک چون سوال کنندت پس از هلاک

ایضاً دیگر

چو گفتم خواهم از دست بتی قتل خود ای بی باک
بر تیغ غمزه نبودم رنجشی در دم ز بی ادراک

خرامان آمده بردی دل از خلقی و بگذشتی
نه دیدم مثل تو سروی براه دلبری چالاک

مجبلی که دارند آرزوی قد و رخسار لت
پس از مردن نخواهند جز شاخ گلی بر خاک

غمی خواهم انیسی جز خیال تو شب هجران
بجان درد مند و سینه ریش و دل غمناک

سمندت گر نه آزاری کند ای شهسوار من
سرم روز شکارت باد آویزان از ان فتراک

بحمد الله که نقش صورت خوبان دیگر را
ز دیده شست و شوی آب دیده برد با کا پاک

ازان لبهای شیرین تا جدا افتاده ام صرفی
بکام من ز زهر قاتل آمد تلخ تر تریاک

چون زد از خنده بر ریش کوه کن شیرین نمک
کوه ازان در شور آمد هست در کان این نمک

خواستم نوش از لبش لیکن بجان شوری فکند
تعبیه کرده است گویا در لبت شیرین نمک

کم نخواهد در دریش دل از خنده اش
کی تواند داد در در ریش را تسکین نمک

ای که خوانی نعمت روحانی آمد حسن تو
زان ملاحتها که حسنت راست بر خوان این نمک

تا نمک نبود چگونه دل برد حسن بتان
حسن را آمد همه من موجب تزئین نمک

گرچه بسیار ند ماه من بتان نازنین ولی
نیست مانند تو در حسن بتان چین نمک

تو بر نمک لیک از شکر شیرین تر است
در شب صرفی که یارب چون شده شیرین نمک

حکیم عقل اگرچه در دهان تنگت آرد شک
چو سوفسطائیان اما درین تنگی نیز دارد شک

کسی گر شک بدیدار خدا دارد درین عالم
نمای مظهر تو رخ خدا را تا نگذارد شک

بحالت های اهل عشق دارد شیخ رسوائی
چنان شک کرده که سرتا پا ازان بیدار دارد شک

چه زاهد شک بدین عاشقی دارد ز بادنشین
که او با هم نشین خویش آخر می سپارد شک

کسی کاندر وجود چه هر فردش یقینی نیست
اگر بیند دهان تنگ را در آن هرگز نیارد شک

چه ناصح را یقینی نیست در حقیقت عشاق
عجب نبود که شیطان بر دل او می نگارد شک

یقین دارم که خواهد مرد صرفی بی رخت لیکن
رقیب بدگمانت این یقین را میشمارد شک

به مطلوب ار نه واصل گشته سالک — لعل الله یحدث بعد ذالک
چه خوش حجی است طوف کعبهٔ وصل — نه احرامی درین حج نه مناسک
مهالک در مهالک در ره عشق — اجل مسکین هلاک این مهالک
گرفتی ملک دل را ملک جان هم — به غم‌های تو محمود این ممالک
بلا و درد و محنت در ره عشق — بسی مشکل سلوک این مسالک
کسی را خواجهٔ احرار گویند — که مملوک است او را عشق مالک
کشد بار محبت پاک طینت — نباشد کار هر حجام و حالک
نه در کشاف کشف آیت عشق — نه درک آن توان کردن مدارک

به تحریر بلای صرفی افتد
ز حیرت خامه از دست ملایک

از خیال دانهٔ خال و رشتهٔ زلفت ملک — ساختند تسبیح دعاگویان تو یعنی ملک
من یقین دارم که نبود جز گمان آن میان — در گمان من همه اهل یقین را نیست شک
تو نهان در خانه مانند نمک در کان ولی — در همه بازار شوری از تو ای کان نمک
گرچه صد جورم کنی هرگز نگیرم ترک تو — ای دل سخت تو نقد عشق را سنگ محک
غنچه پرخون گل گریبان پاره لاله داغدار — در گلستان بی غم عشقت نیابد هیچ یک
چون اسیر عشق آن یوسف رخم یعقوب وار — از زلیخا صورتان کی گوش دارم تنبیت الدعک

گه رود فریاد یارب های من صرفی به چرخ
جز همان نتوان شنید از گنبد سبز فلک

بهر غم دید لطف یار اندک — ولی نسبت بکن بسیار اندک
جفایت گرچه بسیار است شادم — مکن این لطف را زنهار اندک
غم و درد من دلخسته بسیار — قرار و صبر و این بسیار اندک
به تیغ کینه از صد پاره سازی — رقیبت داند این آزار اندک

چه سود از گریهٔ بسیار صرفی
که کرده در دل تو کار اندک

ایضاً غزل

غم بدل دادی و گفتی الحذر ایا مشترک
دل ز جان بشنید و گفت امّا نه تنها نوشترک

نغمهٔ مرغان قدسی وصف دام زلف تست
ای به ذکر دانهٔ خال تو تسبیح ملک

زان نمک هایی که در خنده لب لعل تو ریخت
جان من افتاده شوری در دل کان نمک

گوش از در بناگوش اینچنین آزرده گشت
یا به درد آمد چو این غمهاش گفتم یک بیک

در فلاح عاشقان گر ناصح اندازد شکی
غم نه دارم چون یقین زایل نمیگردد بشک

کاسهٔ سر گر تهی دارد ز سودا نیست چرا
همچو نی در ناله فریاد می باشد عجبک

صرفی بیدل که دارد کلبه در کوی دوست
سایهٔ دیوارش افتاده است بر بام فلک

ل حرف اللام ل

عالمی را بقد تست گرفتاری دل
چون صنوبر شده قد تو ز بیاری دل

زار می نالم ازین غم که دل من زار است
رحم بر نالهٔ زارم کن و بر زاری دل

چو دلم در دو جهان جز تو ندارم یاری
گر تو جانانه کنی بس که کند یاری دل

ترک آیین ستم کن چو ستمگاری تو
نتوانست پس آمد به وفاداری دل

طالب تست دلم لیکن اگر خاطر تو
نه کند میل چه حاصل ز طلبکاری دل

غیر بار غم تو بر سر دل نیست ولی
غم گساری که نه دارد سر غمخواری دل

کوه غم بر دل تو نیست گران ای صرفی
قطع صحرای طلب کن به سبکباری دل

ای طبیب دل عشاق شنو زاری دل
که تویی آنکه کند چارهٔ بیماری دل

در غمت کار دلم غیر جگر خواری نیست
وه که خون شد جگر من ز جگرخواری دل

چون گرفتار غمت شد دلم آسان نه بود
لیک در مانده ام آخر به گرفتاری دل

دل به کوی تو هم دور و لیکن چه عجب
که تنم هم رسد آنجا به مددگاری دل

دل ببازار غم تست متاعی ارزان
چه عجب گر بکنی میل خریداری دل

بسکه دل‌ها ز لبش چون مگسان بر شکرند
دهن یار به تنگ است ز بسیاری دل

صرفیا چون بشب هجر بلا زور آورد
در چنین واقعه کرد غمش یاری دل

عاشقی را که زدی تیغ توان گفت بخیل
جان که بی تیغ نه داد است بخلست دلیل

کویت از فیض و فتوح است همه مالامال
چند حاجی بره کعبه رود میل بمیل

روی نه بردم که کبود است ز سنگ تهمت
جامه جان زدم از ماتم غم در خم نیل

خنده کم کرد و گریه بسیار ببین
همه از لطف تو دارم چه کثیر و چه قلیل

تاج عزت بسرم خاک مذلت ز درت
ای عزیزان جهان بر در تو خوار و ذلیل

جان به اندوه غمت بود کفیل دل من
دل چو بگریخت در آن زلف گرفتند کفیل

چیست تأخیر بمردن ز غم عشق کهی
کار خیر است و بخیر آمده صرفی تعجیل

رویت گل است و زلف تو سنبل بباغ دل
از سنبل و گل تو معطر دماغ دل

جا کرده در حریم دل من تو ئی و بس
وز هر چه هست غیر تو دارم فراغ دل

هر کس بوصل لاله رخان شادمان و لی
زین قوم نیست حاصل من غیر داغ دل

فارغ ز چشم نرگسم و از چراغ گل
ای آنکه نیست غیر تو چشم و چراغ دل

صرفی که از صنوبر و شمشاد فارغ است
آمد خیال قد تو اش سرو باغ دل

آن گل که بی رخش نکند سوی باغ دل
داغش بدل نهاده نهادم بداغ دل

در راه شوق از شب تاریک غم چه باک
چون دارد از خیال رخ او چراغ دل

زلفش که رام دارد از و مشک بوی خوش
دارد هوای بوی از و در دماغ دل

از جلوه‌های شاهد گل در حریم باغ
دارد ز یاد لاله عذاران فراغ دل

از کوی گلرخان چو نسیمی وزیده است
صرفی شگفته است از آن باغ باغ دل

خوشم که گشته‌ام از ضعف تن خیال مثال
که تا بخاطر تو بگذرم مثال خیال

شب فراق تو روز وصال را در پی
شب فراق ترا روز مرگ در دنبال

ترا بعین کمال دولت خوبی ہے
خدا همیشه نگهدارد ن ز عین کمال

وصال تست محال و پی تسلی دل
کنیم فرض که فرض محال نیست محال

چه حاجتم بر و بال دهی ای در عشق
که هست دامنم از سیم اشک مالامال

بناز با قد خود با صنوبر و شمشاد
که نیست تازه نهالی چو تو بباغ جمال

همیشه ز آتش هجر تو عیسوی می سوزم
بزن بر آتش من آبی از زلال وصال

اگر بقول رقیب ستمگرم بکشی
ثواب آن بنود بر رقیب تست وبال

اگر دلی بجهان گم شود ترا گیرند
چرا که زلف تو بر بردن دل آمد فال

جفاکشی بره عشق باید ای صرفی
اگر تو عاشقی از جور یار خویش منال

از ره دیده خیال تو گذر کرد بدل
پس ازین رهگذرم عشقت اثر کرد بدل

تیر مژگان تو رفت از دل و جا کرد بجان
ناوک غمزه ات از سینه گذر کرد بدل

از ره لطف چو بر دیدهٔ من ماند قدم
دیده از مقدم دلدار خبر کرد بدل

وه که نا دوخته یک چاک ز تیر مژه ات
خنجر عشق تو صد چاک دگر کرد بدل

دل کنم خون غمت ار ساخت بجانم مسکن
جان دهم در دو توام منزل اگر کرد بدل

نیست جز رنج بدن از سفر تن حاصل
در ره عشق تو خواهم سفر کرد بدل

صرفی از عشق رخت دیدهٔ دل روشن ساخت
پس در آئینهٔ روی تو نظر کرد بدل

تعالی الله که رخسارت شگفت از تاب مل گل گل
ترا از طایران قدس چون جبرئیل صد بلبل

بگشت گل چو شوی باغ رفتی سرو ناز من
شگفت از خرمی گل باغ باغ و باغ هم گل گل

برغم اهل قیل و قال ای مطرب بوصف می
کن آهنگ سرودی چون صراحی گویدت قلقل

بهی جام ملکی جان برلب آمد این تامل چیست
چه تاخیر است ای ساقی کرم کن بی تامل مل

اوان عشرت و بزم لطیف و ساقی گل رخ
بگو مطرب که میگو صراحی دمبدم قل قل

براه عشق آن چابک سوار رند رو صرفی
رفیق خاکساران است لطف صاحب دلدل

شفای ماست به دیدار جان فزای خلیل
به می شفای علیل است بی لقای خلیل

دل پر آتش من گلشن از خیال و بست
که گلستان شده است آتش از برای خلیل

رسیده اند بمطلوب خویش از دل و جان
که هست کعبه مقصود در ابنای خلیل

اگر به تیغ جفا جان ستاندش هوس است
منم کسی که بجان می کشد جفای خلیل

چه حد بند که همزانویش تو اند شد
مرا چو دست دهد سر نهم بپای خلیل

خلیل جا به دلم ساخت بلکه در جان هم
دگر چگونه گزینم کسی بجای خلیل

چو نیست غیر وی از کعبه جلوه گر صرفی
به گرد کعبه توان گشت در هوای خلیل

از نقاب غنچه ظاهر شد رخ زیبای گل
لیک در روی جمال تو کرا پروای گل

چون بقای موسم گل چند روزی بیش نیست
چند روزی میتوان بردن بسر در پای گل

لاله چتر لعل زد در صحن بستان چون برون
آمد از خرگاه غنچه شاه رعنای گل

گل بجنبد از صبا کرده است اشارتها بناز
غیر بلبل کی نفهمیده است اشارتهای گل

در بهار حسن چون روی تو نشگفته گلی
ای عرق بر روی تو چون شبنمی بالای گل

چون نقاب تو بنوشی غنچه بر رخ پرده چند
ای ترا پیراهنی چون جامه یکتای گل

غیر سودای تو در سر نیست صرفی را بلی
بلبل شوریده را در سر بود سودای گل

مرا نه هم فراقست و نه امید وصال
که کار عشق چنین است چون رسد بکمال

زبسکه فارغم از هجر و وصل ساخته عشق
مرا ز فرقت تو نیست هیچ رنج و ملال

دمی که یاد تو گردم برستم از دو جهان
خوش آنکه یاد تو گردد انیس او مه و سال

ز غنچه دل من این چنینی پر از خون است
که از شراب غمت شیشه ایست مالامال

چگونه شرح دهم حالتی که من دارم
که در بیان چنین حالتی است ناطق لال

اگر بشور و سرورم و گر به محنت و غم
بیاد دلبر خویشم همیشه در هر حال

بعالمی است ز عشق تو منزل صرفی
که نزد آن دو جهانست مثل خواب و خیال

علیم ای ناصح مکن گر داده ام با یار دل
گر تو هم می بینی او را میدهی ناچار دل

زان همی ترسم که خواهدش دل آزارش لقب
ورنه سهلست گرنه جور او کشد آزار دل

بر من آسانست جان کندن ز عشق او ولی
مشکل است ای دوستان بر کندن از دلدار دل

زاهدان را تن به کار و عشقبازان را دل است
کار تن سودی ندارد گر بود بی کار دل

چون دل من رفت در زلفش دگر پیدا نشد
ای که گم در هر خم زلفت شده بسیار دل

چون دل ما را ربودی سرو خوش رفتار من
نیست عیبی گر نگهداری صنوبروار دل

عاقبت بی اختیارت چون ز تو خواهد ربود
خود تو ای حرفی بیار خویشتن بسیار دل

ای که تا گوشش تو افتاد پریشان کاکل
گوش کن حال پریشان مرا زان کاکل

در گلستان جمالت بود ای تازه بهار
لاله رخساره و سنبل خط و ریحان کاکل

غالبا بر سرت ای آفت جان طومار است
بهر تعویذ ز چشم بد دوران کاکل

کاکل خود بنمودی و دگر پیدا گرد
فتنه ها را ز سرانه بهر دل و جان کاکل

همچو حرفی شود احوال جهانی دیگرگون
گر چه آشفته کنی زلف و پریشان کاکل

رقیبان را ز کوی یار دور انداختن مشکل
اسیران را ز پای این قوم جفاجو ساختن مشکل

گرفتاران عشق و دردمندان محبت را
ز خود بیگانه ساختن آسان بخود پرداختن مشکل

چو عشقت جانستانست از فسل آن همیشه
که باشد بر چنین تن پروران جان باختن مشکل

در ایام سپاه غمزه و ناز تو خوبان را
لوای بهتری در ملک حسن افراختن مشکل

جهان بینی پر از رخسار او تاریک ای حرفی
نقاب از آفتاب روی او انداختن مشکل

تن اسیر محنت هجران و ما مشتاق وصل
فارغ از ما و تن ما جان باستغراق وصل

طالبان وصل را باید گذشت از هر دو کون
غیر ازین کلک ازل ننوشت در اوراق وصل

گر به وصلم نیستی به هجرانت خوشم
من نه بیجا هستم ز عشاقت نه از عشاق وصل

زهر هجران را به کام خویش دارم آرزو
تا نگیرم باهم به تقریبی چنین تریاق وصل

باهر دقتش حرفیا ناچار باید ساختن
چون کمند طاقت ما کوتاه است از طاق وصل

چون مرا از روز قسمت نیست استحقاق وصل
تن به هجران در دهیم باشیم بجان مشتاق وصل

بعد عمری دیدمت اما رقیبم با تو بود   بر چنین وصلی ز غیرت چون کنم اخلاق وصل

گر نخواهد خاطرت جز محنت هجرم دهیم   زهر هجرانم بود شیرین تر از تریاق وصل

رشتهٔ جانم الهی بگسلد دست اجل   گر بکار آید پی شیرازهٔ اوراق وصل

کی تواند داد حرفی دولت وصلم فلک
چون ز بام قصر گردون زیر آمد طاق وصل

حرف المیم

م   م

اجل را در بلای هجر با خود مهربان کردم   پس از دیدار یارش وعدهٔ تسلیم جان کردم

امان از دخل شادی یافت ملک دل بحمدالله   بسلطان غمت این ملک را دار الامان کردم

فلک یاور نمی گردد درین بلاها نیکه من دارم   بنا وک های آهش یک بیک خاطر نشان کردم

دل خود را بخوبان ستمگار جفا آیین   ندادم تا نه با صد جورشان اول امتحان کردم

جگر را پاره و دل را فگار و سینه را پر خون   بهر نوعی که مطلوب غمت بود آنچنان کردم

خضر شد طالب آب حیات از چشمهٔ حیوان   من از تیغت تمنای حیات جاودان کردم

مرا ماند و روان شد سرو من چون نخل باو دادم
دل و جان را بهم ای حرفی به دنبالش روان کردم

در راه عشق نام سلامت نمی برم   بدنامی چنین بقیامت نمی برم

ما را از اهل صدق ندانند روز حشر   تا داغ او بسینه علامت نمی برم

گو عقل کن ملامت ما کز جنون عشق   حظ تمام جز بملامت نمی برم

رخت وجود را چو بملک عدم کشم   از کوی دوست بار اقامت نمی برم

قد قامت از مؤذن اگر میرسد بگوش   تا سجده جز بآن قد و قامت نمی برم

اسرار باطن خم می کشف می کنیم   اما چو شیخ نام کرامت نمی برم

صد بار توبه حرفی اگر می کند ز می
هرگز باو گمان ندامت نمی برم

دلم صد رخنه کردی تا مگر بیرون شود مهرم   ندانستی که از هر رخنه افزون شود مهرم

فتد در خرمن خورشید و انجم آتش عشقت
اگر پرتو فکن در طارم گردون شود مهرم

پر از فرهاد گردد کوه بر مجنون شود هامون
چو پیدا ذره ذره کوه و در هامون شود مهرم

چنانم پر ز مهر او که گر تیغی زند مهرم
روان از زخم تیغ او بجای خون شود مهرم

چو تیغ جور و پیکان جفایت جانفزا آمد
تو خود فرما که از بیداد کم چون شود مهرم

در ایام حیاتم آکه از مهرم نشد آنمه
زعم مردم مگر معلوم او اکنون شود مهرم

چه غم گر اول از مهرش دلم محزون شد ای عرفی
که آخر مایهٔ عیش دل محزون شود مهرم

جلالی دیگر از گرد رهش دارند چشمانم
رهش دارد صفائی دیگر از جاروب مژگانم

دگر گردون نخواهد گشت گرد کعبه و بت
به آه خویش از سیر یکه دارد باز گردانم

چنین شد آفت دینم که ایمان بیش او کفر است
بحمد الله که باد آورد آخر نخل ایمانم

نخواهی در جهان اسباب جمعیت ز جمعیت
اگر ناصح بدانی لذت حال پریشانم

گریبان خاک از آن صبح است کز دست فلک کوته
شب وصل آمد و من با فلک دست و گریبانم

دمادم حیرتم بر حیرتم افزون شود در عشق
چو حیرانی است کارم من بکار خویش حیرانم

ملک را رشته تسبیح از زنار زلف او است
بایی زنار اگر ایمان ندارم نامسلمانم

مگو واعظ که روزی خواهی از رندی پشیمان شد
نخواهی دید در روز قیامت هم پشیمانم

ز موج حالم چه می پرسید کاندر لجهٔ حیرت
چنان غرقم که حال خویش را خود هم نمیدانم

ز یاران صحبت گشت خاک کوی محنت گل
وزان گل دست حسرت ساخت عرفی جوهر جانم

وصف حسنت بصد کتاب کنم
غمزه و ناز باب باب کنم

آه آتش فشان ز دل بکشم
چشمهٔ مهر را سراب کنم

گر بیاید رقیب بر خشم
مرده در خاک اضطراب کنم

بر درت جا اگر توانم ساخت
تکیه بر فرق آفتاب کنم

کف دریای من بود مه و مهر
عالم از گریه چون پرآب کنم

چه عجب گز کمال ضعف بدن
جای در گنبد حباب کنم

رخت هستی بدست پیر مغان
رهن یک جرعه شراب کنم

غرض من بخواب دیدن اواست
صرفی آن دم که میل خواب کنم

ساقی برو که از دل دیوانه سوختیم   آتش زدیم در می و پیمانه سوختیم
پروانه وقت سوختن آید باضطراب   ما مضطرب نیامده مردانه سوختیم
ویران ز آب دیدهٔ خود خانه ساختیم   وز سوز سینه خانهٔ ویرانه سوختیم
جبرئیل آمد از پئ تسکین سوز ما   او را بیک زبانه چو پروانه سوختیم
دریا چرا بجوش نیامد که از دمے   در سینهٔ صدف دُرِ یک دانه سوختیم
از تُند باد مرگ نمے مرد آن چراغ   کز آتش محبت جانانه سوختیم
با آتشیم هر که بما گشت همنشیں
صرفی چه آشنا و چه بیگانه سوختیم

چو خونم بے گنه ریزد شهید او نگوئیدم   بخون ناحقش شهرت نمی خواهم بشوئیدم
بصحرائے عدم چون رفته ام آواره خواهد شد   چو من گم گشتهٔ عشقم بجوئیدم بجوئیدم
ببزم عشق عود مجمر شوق جهان سوزم   ز بوئے من بسوزند ای حریفان گر ببوئیدم
اگر از وعدهٔ دیدار حرفے او نگفت امّا   شما هر تسلّی از زبان او بگوئیدم
بود کان سنگدل آهی کشد از مردن صرفی
چو میرم از غم او بر سر کویش بموئیدم

با دوست شبے نشسته بودم   وز زحمت غیر رسته بودم
جام خودی و شراب هستی   این پخته و آن شکسته بودم
آثار رقوم خامهٔ صنع   از لوح وجود شسته بودم
پیوند دلے که بستهٔ اواست   از هر دو جهان گسسته بودم
پروازکنان ببال همت   زین دام فریب جسته بودم
جانرا که سپرده ام همین است   عهدے که بعشق بسته بودم
فارغ ز دو کون هیچو صرفی
در کنج عدم نشسته بودم

جا بر درت رقیب را پیش تو اعتبار هم   دور فلک بکام او گردش روزگار هم

روز من از غمت سیه گشته ولی سپید از آن | موی سیاه من شده دیده اشک بار هم
وعده وصل میدهی لیک وفا نمیکنی | درد فراق تا بکی محنت انتظار هم
محنت و غم نصیب من، عیش و طرب رقیب را | حیف که بر مراد او دولت وصل یار هم
گریه من به کوی تو ریخته آبروی من | زار و نزارم از غمت در نظر تو خوار هم
در دل سخت تو اثر سنگدلا نمیکند | ناله های های من گریه زار زار هم

هر که اسیر عشق شد جان به غمش سپرد و رفت
داده قرار بر همین صرفی بی قرار هم

برخیز تا ز دنیا و عقبی برون رویم | یعنی ز تنگنای من و ما برون رویم
زین خاکدان که نیست مقام مجردان | از کسوت دو کون مبرا برون رویم
جا در فضای وحدت ذاتی کنیم و بس | از سنگلاخ کثرت اسما برون رویم
هر جا که گردش فلک دون اثر کند | پا بر فلک نهاده از آنجا برون رویم
پای طلب به وادی دیوانگی نهیم | از پای وهم و عقل و فهم دانا برون رویم
در عرصه حقیقت هستی قدم زنیم | از وادی حقایق اشیا برون رویم

ما را ز ما برون نبرد ناقه سلوک
صرفی براق جذبه کجا تا برون رویم

عاشقان فارغ از خرد دایم | لا یخافون لومة اللائم
نزد عاشق ندارد اصلا فرق | عالم از امی امی از عالم
عشق هم جان ستان و هم جان بخش | این دو وصفش بیکدگر لازم
شهر دل را خراب کرده غمت | حاکم شهر هست بس ظالم
ای ستمگر حسن در زمانه گشت | عقل محکوم عشق و او حاکم
کشته‌ات گشت زنده جاوید | محفل را اشک دران و دل جازم

نظم صرفی به وصف دلبر ماست
آفرین صد هزار بر ناظم

تا ترا عهد شکن دانستم | جامه بر خود چو کفن دانستم
کاشکی ناصح من دانستی | آنچه از طرز تو من دانستم

گوهر اشک من و خاک درت
قیمت دُرّ عدن دانستم
بخیال قد و روی چمن است
حکمت سرو و سمن دانستم
نغمه را که بیاد تو نبود
نکته از صوت زغن دانستم
نتوان کام گرفت از دهنت
سرّ تنگی دهن دانستم
دل ربود و نشدم آگه ازان
کار آن نادره فن دانستم
سخنش بهر بلاگم به رقیب
غرض او ز سخن دانستم
نو به نو میرسد ای صرفی غمم
حاصل دیر کهن دانستم

چاره ساز آمد که دوزد جامهٔ صد پاره ام
جامهٔ خود پاره کرد و در گذشت از چاره ام
خانهٔ چشمم پر است از شعله های سوز دل
گر نپوشد دیده سوزد عالمی از نظاره ام
همچو موم از آتش شوقت جمالت شمع من
آب گردد گر دلی باشد چو سنگ خاره ام
ذره شوقت خیال آفتاب عارضت
شب ز مهر رهنموئی بس بود سیاره ام
غم به دنبال من است افتاده ز بهر وجود
می کند آخر به صحرای عدم آواره ام
بینوائی های خویشت عرض کردم بارها
وه نمیدانم چرا بنواختی یکباره ام
گر دولت خواهد شراب ای شیخ شهر از من بنوش
همچو خود شیخم مدان من صرفی میخواره ام

دردمی کاین نامه میکردم رقم
کان یجری الدمع ممزوجا بدم
هر رقم کز خامه ام ظاهر شدی
کان یحوا و محی ذاک الرقم
محو حرف اشتیاق از لوح دل
لیس لی وسعی وقد جف القلم
در بلای هجر حکمت ها بود
لیتنی لو شققت عن تلک الحکم
صرفی از دریای اشکم نه محیط
لیس الا قطرة نطف من دیم

جان پر سوزم فروزان شمع و فانوسش تنم
پیرهن فانوس را بین بر تنم پیراهنم
بود مجنون مبتلای صورت لیلی درخت
در جهان مجنون لیلی صورتان اکنون منم
رهبر مردان دین بودم چو تو گشتی ولی
چشم کافر کیش او شد در ره دین رهزنم

تا بکی باشد من دیوانه را از بخیر عقل — وقت آن آمد که این زنجیر را من بشکنم
خانه و ایوان چکار آید من دیوانه را — گر ضرورت افتدم ویرانه بس مسکنم
از غم چشمت چو مجنون گم به صحرا سر نهم — حلقه کرده آهوان باشند در پیراهنم
کعبهٔ کوی تو آمد قبلهٔ صرفی و بس — کافر است ار دیگر داند ز قبله ای صنم

معاذ الله که بهر نان بدونان هم نفس باشم — چه غم دارم چه کم دارم چرا محتاج کس باشم
نمی خواهم که با زاغ و زغن هم آشیان گردم — چو نتوانم که با مرغان قدس هم نفس باشم
کنم پرواز چون عنقا بر قاف قدس سازم جا — چرا چون بلبل و طوطی گرفتار قفس باشم
چو وارستم ز هر قیدی و بگسستم ز هر بندی — نه در قید هوا آیم نه در بند هوس باشم
برانم ناقهٔ همت رسم در محفل جانان — به دنبالش چرا قانع به آواز جرس باشم
چو زان گلشن نتوانم چید در هردم گلی دیگر — نمی دانم ضرورت چیست تا با خار و خس باشم
امید آن چنان از همت خود دارم ای صرفی — که هر در ماندهٔ بیچاره را فریاد رس باشم

درسینه چون آمد غمش اکنون جدا از من مشو — خوش نیست در وقت چنین ای دل جدا گشتن ز هم
داغ الف پهلوی هم بر سینه است از نه رقم — یعنی مراد سینه ده چندانکه مجنون است غم
بادی پس از مرگم وزید از کوی او بر خاک من — چون گرد با دم از خوشی رقصان بصحرای عدم
خواهم که سر بر پای آن سرو روان مالم دمی — چون آب از آن بی اختیار آیم ز سر کرده قدم
درد و بلای عشق را از جان نمی خواهم جدا — بالله که آید صحبت یاران جانی مغتنم
جورت که آمد خوشتر از لطف نکویان دگر — گر داند کی افزاید از لطفت چه خواهد گشت کم
ترکی ز تیغ او قلم کرد استخوانم وا و بس — صرفی به لوحم نام او زان استخوان کرده قلم

ز درد چشم خود زان رو من غم دیده گریانم — که ظاهر شد ز چشم درد ناکم درد پنهانم
بدر از حسرت پابوسش آمد چشم گریانم — چو بنهاده است پا بر دیده آن سرو خرامانم
ز درد چشم من زان رو به درد آمد دل زارم — که آمد مانع از نظارهٔ رخسار جانانم
دواهای طبیبان نیست نافع درد چشم را — که باید سرمه از خاک پاین بهر چشمانم

خیال لعل میگون توام پیوسته در چشم است
ازاں سرخ است همچوں لعل چشم گوهر افشانم

ازاں رو بستم این چشمے که از هجرت برد آمد
که بے رویت نیفتد دیده بر خون دو رانم

زچشم میرود اشک ندامت صرفیا یعنی
زهر نظاره کافکندم بغیر او پشیمانم

جدا از یار چرا در دیار خود باشم
سفر گزینم و جویاے یار خود باشم

کنم عزیمت شهرے که یار من انجاست
نهاده سر بدر شهر یار خود باشم

قرار داده بمردن نهم براهش سر
اگرچه سر برود بر قرار خود باشم

باختیار خود آں خواستم که برد او
بروں برآمده از اختیار خود باشم

زیار خود چو مرا روزگار ساخت جدا
چرا نه در گله از روزگار خود باشم

مرا ز باغ چه حاصل ز نو بهار چه خط
اگر جدا ز رخ گلعذار خود باشم

زبان خلق بکار است در ملامت من
مرا چکار باں من بکار خود باشم

چو غمگسار نشد کس زهم نشینانم
بخود نشینم و خود غمگسار خود باشم

خوش آں زماں که من غمگسار ای صرفی
نهاده سر به ره شهسوار خود باشم

هردمت یاد کنم گر نه کنم پس چه کنم
آه و فریاد کنم گر نه کنم پس چه کنم

گر دمے بس کنم از ناله شبهای فراق
باز بنیاد کنم گر نه کنم پس چه کنم

چوں نه امید وصال است مرا با غم هجر
دل خود شاد کنم گر نه کنم پس چه کنم

در چمنها بهواے قد آں سرو رواں
میل شمشاد کنم گر نه کنم پس چه کنم

چوں غباری شوم از ضعف و بکویت گذرم
همدم باد کنم گر نه کنم پس چه کنم

گه چو مجنوں سوی هاموں گذرم گاه بکوه
رو چو فرهاد کنم گر نه کنم پس چه کنم

به که کاشانه ویرانه دل را صرفی
از غم آباد کنم گر نه کنم پس چه کنم

گریه بے یار کنم ور نه کنم پس چه کنم
ناله زار کنم ور نه کنم پس چه کنم

من که دارم سر و کارے عجبے با غم او
سر درین کار کنم ور نه کنم پس چه کنم

هیچ کس مردن خود گرچه تمنا نکند
بے تو ناچار کنم ور نه کنم پس چه کنم

به هوای رخ تو ناله کنیان چون بلبل — گلشنت گلزار کنم ورنه کنم پس چه کنم

چون که در روز ازل قسمت من خارم است — خو به این خار کنم ورنه کنم پس چه کنم

آه من بی مه رویت به فلک گر نه رسد — ناله اش یاد کنم ورنه کنم پس چه کنم

صرفی از ناخن حسرت به شب ماتم هجر
سینه افگار کنم ورنه کنم پس چه کنم

ما نامهٔ پیچیدهٔ دل را بتو دادیم — جان نذر تو کردیم و بحل را بتو دادیم

از کشتن ما روز جزا باک چه داری — چون روز ازل خط بحل را بتو دادیم

ای دل غم خورشید رخی با تو سپردیم — نوری که برو ظلمت کل را بتو دادیم

چون گفتمش از غیر تو پیوند گسستیم — گفتا غم پیوند گسل را بتو دادیم

صرفی به دل خویش بکش صورت خوبان
صورت گری چین و چگل را بتو دادیم

ساغر می را درین ایام همدم یافتیم — چون صراحی در جهان هم مشربی کم یافتیم

هر چه خضر از بهر آن شد طالب آب حیات — از لب جان بخش جانان ما بیک دم یافتیم

دردمندان را نبود امید خوشحالی ولی — چون غم دلدار آمد از پی هم یافتیم

چون سگت با ما است در فریاد و افغان همزبان — دردمندان را بسر عشق محرم یافتیم

گرچه ویران شد بنای عمر ما از سیل اشک — همچنان در دل اساس عشق محکم یافتیم

چون کنیم از جنت کویش اگر بیرون کنند — چون همین میراث از جد خود آدم یافتیم

نیست غیر چهرهٔ زرد و سرشک سیمگون
هر زر و سیمی که ای صرفی بعالم یافتیم

چند هر دم ناله از درد دل پر خون کنم — با که گویم درد خود یارب ندانم چون کنم

لیلی من حالتی دارم که افلاطون اگر — همنشینم من شود همچون خودش مجنون کنم

رفت جان و آرزویی او نه رفت از سینه ام — از درون سینه اش یارب چسان بیرون کنم

دوستان بنود ز آب چشمهٔ چشمم عجب — گر تماشای فرات و دجله و جیحون کنم

کی توان کردن شکایت زان مه نامهربان — گر کنم از بخت خود وز گردش گردون کنم

ساغر می چون نهد لب بر لب او ساقیا — دیده را پر خون چو جام باده گلگون کنم

رفته رفته شعر من صرفی شود موزون اگر
وصف آن رفتار خوب و قامت موزون کنم

نیافتم من مسکین مراد در عالم
بنامرادی من کس مباد در عالم

نبوده ایم دمے خالی از غمے بجهان
نه دیده ایم دل خویش شاد در عالم

چنیں که آه من است آتشیں عجب نبود
اگر ز آه من آتش فتاد در عالم

نه دوستی به وفا نه دشمنی بجفا
کسے نمے کند از بنده یاد در عالم

برادرے که طریق برادری ورزد
مگر ز مادر دوران نزاد در عالم

فلک بکام همه اهل عالم است ولے
همیں مراد دل من نه داد در عالم

دعا ز عالمیان صرفیا مدار طمع
مکن به هیچ کسے اعتماد در عالم

شب بغم مے گذرد روز به محنت چه کنم
روز و شب مے گذرانم به مشقت چه کنم

دارم از حسرت دیدار تو صد محنت پیش
شد نصیب من محنت زده حسرت چه کنم

متحیر شده در کار خودم از غم تو
ماندم از عشق تو در وادی حیرت چه کنم

دل ربودند و نه کردند مرا دلداری
دلبران را نه بود هیچ مروت چه کنم

دل که کارش نه پذیرد به نصیحت اصلاح
پس چسانش دهم اصلاح نصیحت چه کنم

از تکلم بمن آن شوخ دهن مے بندد
گر به رویم نه گشاید در دولت چه کنم

نقد جاں گر کنم ایثار تو آن چیزی نیست
یعنی ای دوست کنم من بتو خدمت چه کنم

دلبر من که وطن ساخته در گجرات است
جانب کشور کشمیر عزیمت چه کنم

روز عیشم ز غریبی بشب آمد صرفی
آه و فریاد چه سازم شب غربت چه کنم

یاد باد آن که چو بر ره گذرت بود سرم
سر عزت به فلک بود از آن ره گذرم

یاد باد آنکه جمالے که بود بے کم و کیف
بود ز آئینه رخساره تو اندر نظرم

یاد باد آنکه چو بر راه تو مے ماندم سر
مے نهادے قدمے بر سرم از راه کرم

یاد باد آن که چو دیدم بدن سیمینت
اشک چوں سیم رواں گشت بر دمی چو زرم

یاد باد آن که بروبت چو کشایم دیده
سرمه چشم نبوده است جز آن خاک درم

یاد باد آن که سمندت چو ره جلوه گرفت / ساخت جاروب رهت دیده مژگان ترم
یاد باد آن که چو انداخته ناوک ناز / هدف ناوک خود ساخته از جگرم
عهد کردم که اگر همت مردان خدا / برساند بسر کوی تو بار دگرم
تا بود جان بتن از کوی تو بیرون نه شوم / نه روم از در تو ار جان ز تن آید بدرم
شب همه شب چو سگ کوی تو باشم بدرت / اگر شبی غایب از آن در شوم از سگ بترم

گر هوای سفر افتد بسرم چون عرفی
یارب از کوی توام سر بسلامت نبرم

نه گردم سیر اگر صد بار رویش در نظر بینم / که هر باری ز باری دیگر او را خوب تر بینم
گذر هرگز نخواهد کرد آن سرو روان سویم / مگر مانند عمر خویش او را در گذر بینم
مه من زیر کاخ آسمان وبرز بر خورشید / چه نیکو ساعتی کیس کاخ را زیر و زبر بینم
امید دیدن او نیست لیکن بر درش هر روز / روم بهر تسلی و به دل گویم مگر بینم
ز عکس لعل میگون تو خواهم چشم خود گلگون / بصد خون جگر بینم بدین رنگش اگر بینم
ز سر پا کرده ام گر بسوی خود مرا خواهی / عجب باشد اگر فرقی میان پا و سر بینم
لبت چون گل بود رنگین و مانند شکر شیرین / شوم بیمار تا بر کام خویش آن گل شکر بینم

طریق عاشقی راه خطرناک است ای عرفی
ولی من بر نخواهم گشت اگر چه صد خطر بینم

هزار دل ز صنوبر بسبز دکه وام کنم / بهر دلی غم آن سرو را انعام کنم
نه حوری و نه پری نه فرشته نه بشر / بحیرتم که ندانم ترا چه نام کنم
روم بباغ و به شمشاد و سرو گریه کنان / شکایت غم آن سرو خوش خرام کنم
کنون که آن بت هندو است رام من چه عجب / که ورد خویش شب و روز رام رام کنم
سهی قدان همه در جلوه اند و من حیران / که مایل که شوم رو بسوی کدام کنم

اگر به عشق بتان عرفیا شوی رسوا
طمع مدار که پروای ننگ و نام کنم

می شادی به کام خویشتن یک دم نمی بینم / به درد و غم قناعت کردم و آنهم نمی بینم
نه معشوقی است مانند تو و نه عاشقی چو من / ترا از لیلی و خود را ز مجنون کم نمی بینم

جگر خون شد مرا از همدمی‌های غم هجران
چه حال است اینکه یکدم خویش را بیغم نمی‌بینم

مرا همدرد جان کاه است پنهان در دل پرخون
چه سازم چون کنم ظاهر که یک محرم نمی‌بینم

نمی‌خواهم کسی را هم‌نشین خویش در عالم
که آئین وفا در مردم عالم نمی‌بینم

نه تنها من درین عالم چنین غمگین و ناشادم
که هرگز هیچ کس را خوشدل و خرم نمی‌بینم

شوم در کوه و صحرا همنشین وحشیان عرفی
که آئین مروت در بنی آدم نمی‌بینم

ای بنده جمال تو مه و آفتاب هم
بیرون برآ نه خانه برافکن نقاب هم

زلف ترا بهر سر موی گره گره
عشاق را برشته جان تاب تاب هم

دارند آرزوی جمال تو مؤمنان
خوانند مصحف رخت اهل کتاب هم

پابوس آن سواره چسان دست میدهد
دستم نمی‌رسد که ببوسم رکاب هم

شبهای یار با رقیب می ناب می‌کشید
می‌سوخت دل ز آتش غیرت کباب هم

زان روی آتشین عرقناک عرفیا
دارم دلی پر آتش و چشمی پر آب هم

ز من تا جان نه برد آن مه نه مردم
بحمدالله بجانان جان سپردم

جفاجویی که دارد قصد خونم
چه خون دل که بهر او نه خوردم

بیا ساقی اگرچه صاف می نیست
که من زین میکده قانع به دردم

ز مهر دوست در معنی بزرگم
بصورت گرچه همچون ذره خوردم

چو اول جا بجان دادم غمت را
ز دست این غمم آخر جان نبردم

خیالش کز [illegible] نقش اغیار
ز لوح دل بدین کلک ستردم

بعشقم زنده جاوید اما
نگشتم زنده تا عرفی نه مردم

بخسرو کشور جنون زند کرم الهیم
خاک در تو بر سرم افسر پادشاهیم

ریختیم از دو دیده خون از پی کز بهم نو گشت
اشک عقیق فام من داد بخون گواهیم

گرد نه همیشه پر سیم من … نشینم نه سوخت
ز آتش غم حسود را پرسش گاه گاهیم

بالی رخ او اگر دمی … مقصرم
جان به درش کنون روان در پی عذرخواهیم

گر در رهت بروی من مانده و راز دارم اوا | ورنه شدی غم نهان فاش ز روی کاهیم
نامه سیاهم و عجب نیست ز آب دیده ام | گر ز صحیفهٔ عمل می برد آن سیاهیم

جز من بیگنه همه کشتهٔ دوست صرفیا
هیچ گنه مگر بجز نیست ز بی گناهیم

ز من رنجیده یار دلنوازم | ندانم چون کنم یارب چه سازم
نمیدانم چرا آن شمع هرگز | نگشت آگاه از سوز و گدازم
شب محنت دراز و تو ز من دور | چه دانی قصهٔ دور و درازم
متاب از ناز روی از من خدارا | ببین بر پای خود روی نیازم
سرم را پایمال خویش کردی | بحمدالله که کردی سرافرازم
چه داری با من ای واعظ چه داری | که من رند و لوند و عشقبازم

بحمدالله که صرفی آخر کار
حقیقت او نمود است از مجازم

نامرادی که وفا از تو ندیده است منم | دردمندی که جفا از تو کشیده است منم
همه هی رنج رسیدند به گنج وصلت | وانکه صد رنج کشید و نرسیده است منم
جام جام از می لعل تو کشیدند همه | وانکه یک قطره از آن می نچشیده است منم
آنکه خون شد ز فراقت دل او جز من کیست | وانکه خون دلش از دیده چکیده است منم
نالهٔ زار همه خسته دلان یار شنید | دردمندی که فغانش نشنیده است منم

عندلیبی که به بستان جهان چو صرفی
گلی از گلبن وصل تو نچیده است منم

شب هجران ز ناله پس چه کنم | گر ننالم ز هجر پس چه کنم
در سر من هوای قامت او | سرو شمشاد در رهش چه کنم
دامن وصل او بدست رقیب | گر مرا نیست دسترس چه کنم
بیکس افتاده ام به وادی غم | کس من نیست هیچ کس چه کنم
چند منع از فغان من کردن | جز فغان نیست هم نفس چه کنم
بلبل باغ قدسم ای صرفی | وه چه سازم درین قفس چه کنم

به که در راه طلب دل ز جهان برگیرم توشهٔ راه خود از عالم جان برگیرم
چند کلفت کشم از هستی خود در ره عشق وقت آن شد که تکلف ز میان برگیرم
کار من عاشقی و دل بهمین کار نهم خاطر از هر چه بود مانع آن برگیرم
یار من می‌گذرد به که من بیحاصل حاصل خویش ز عمر گذران برگیرم
اگر اسباب نشاط و طرب نیست چه غم مایهٔ عیش ز غمهای بتان برگیرم
همه گویند که برگیر دل از سیمبران وه ندانم چه کنم آه چسان برگیرم

گرچه وصلش نتوان یافت ولی راه طلب
حرفیا ناله کنان اشک فشان برگیرم

گر بعد جور و جفا از کوی خود میرانیم من همان یار وفادارم که خود میدانیم
حیرت من در غم عشق تو آمد از ازل تا ابد خواهد کشید این مدت حیرانیم
ای بر اوج حسن چون خورشید گشته جلوه گر در هوای گشتت همچون ذره سرگردانیم
ای که میخوانی بسوی خود سگ آن کوی را از سگی کم نیستم گر سوی خود میخوانیم
وه نمیدانم کجا باشم که دور از کوی تست خانه چون زندان و من در خانه چون زندانیم
سالها شد کز تو حیرانم بحال خویشتن تا بکی در وادی حیرت فرسی مانیم

عالم از جان کندن ای حرفی بسی دشوار شد
غمزهٔ خونریز او شد موجب آسانیم

جانب کعبهٔ کوی تو به نیاز آمده‌ام بستهٔ احرام حریمت ز حجاز آمده‌ام
سویت ای قبلهٔ دل آمدم از کعبهٔ گل شکر لله بحقیقت ز مجاز آمده‌ام
از درت بخت بد آواره مرا ساخته بود طالعی کرد مددگاری و باز آمده‌ام
بنده را گر بنوازی به نگاهی چه شود که به امید نوای بنده نواز آمده‌ام
یاد ابروی تو محراب مسجد دیدم ورنه اینجا نه من از بهر نماز آمده‌ام

گر سر زلف بدستم بنوازی چه شود
کز ره دور بامید دراز آمده‌ام

ناله کز شوق جانان میکشیدم میکشم صبح کز درد هجران میکشیدم میکشم
از فغان های دمادم جان بلب آمد مرا لیکن افغانی که از جان میکشیدم میکشم

می‌کشیدیم ما بیدل از زلفش پریشانی بسی
هرچه زان زلف پریشان می‌کشیدیم می‌کشیم

دل ز خوبانم نشد شاد و نخواهد سیر شد
درد و اندوهی که زیشان پیش کشتیم اینک کشیم

گرچه میدانم که گنج وصل نتوان یافتن
لیک رنجی کز پی آن گنج کشیدیم می‌کشیم

بر مرادم نیست هرگز گردش چرخ فلک
محنتی کز چرخ گردان می‌کشیدیم می‌کشیم

چون شدیم مانند صرفی پیر در راه وفا
هر جفایی کز جوانان می‌کشیدیم می‌کشیم

جانب کعبه بیا و سر کویت گذرم
بجمالش بهوای رخ خوبت نگرم

دارم امید که غیر از تو کسی در مکه
در نظر جامه کعبه نشود جلوه گرم

بر لب شوق چو بوسم حجر الاسود را
غیر خال سیه تو نبود در نظرم

گریه و ناله کنم در حرم کعبه بسی
که حریم تو بیاد آیدم آنجا ز حرم

دست در حلقه کعبه زده خواهم که رسید
دست در حلقه زلفین تو بار دگرم

مردم از زمزمه شوق توام در گریه
چشمه زمزم ازین زمزمه شد چشم ترم

از در تو بدر کعبه بسی رفتم لیک
چه کنم چرخ فلک ساخت چنین دربدرم

فلک از کوی توام گرچه سوی کعبه برد
نتوان برد هوای سر کویت ز سرم

زندگانی به غم هجر تو مشکل بودی
گر خیال تو نبودی به سفر همسفرم

من کیم در چه شمارم که گهی از ره لطف
خبر خویش فرستی و بپرسی خبرم

نذر آن کعبه جان سیم و زری ای صرفی
نیست چون اشک چو سیم و رخ مانند زرم

این دم اگر بر سرم قدمی ماندی از کرم
مطلوب خویش یافته‌ام زین دم و قدم

بهر نثار مقدم تو نیست غیر جان
این تحفه را اگر بپذیری زهی کرم

یارب ترا چگونه بسویم گذر فتاد
من بنده کمینه تو سلطان محتشم

گر پرتوی بخاک فگنده است آفتاب
از نور آفتاب نگشته است هیچ کم

از محنت فراق الم داشتم بسی
وصل تو ساخت فارغم از محنت و الم

لایق نبوده‌ام بچنین دولتی عظیم
لطفت نواخته است مرا ورنه من کیم

صرفی که از فراق بوصل تو شد خلاص
گویا همین زمان به وجود آمد از عدم

غزل

تو شهٔ خسرو خوبرویان عالم
شه عالم جهانی ای جان عالم

ندیدیم مانند تو نوبهاری
ز تو سبز و خرم گلستان عالم

جهان بی رخت تیره و تار تا کی
گشا پرده ای ماه تابان عالم

سلاطین و شاهان همه بنده گانت
تو شاه جهانی و سلطان عالم

زهی لعل تو خوشتر از جوهر جان
نیامد چنین لعل از کان عالم

ز زلف تو احوال عالم پریشان
تو غافل ز حال پریشان عالم

چه صرفی کمین بنده گشت بنگر
سوی بنده ای شاه خوبان عالم

وصف رخت شنیده بسوی تو آمدیم
بهر نظارهٔ رخ روی تو آمدیم

ای آنکه هست قبلهٔ اهل صفا رخت
بهر طواف کعبهٔ کوی تو آمدیم

از بسکه وصف روی تو کردند نیکوان
در آرزوی روی نکوی تو آمدیم

ای گل معطر است ز تو بوستان هند
انجا که آمدیم ببوی تو آمدیم

ای موی حلقه حلقهٔ تو دام مرغ جان
از جان اسیر حلقهٔ موی تو آمدیم

چشم نظاره بسته ز غیر عنایت است
چون باز دیده کرده بسوی تو آمدیم

صرفی صفت اسیر کمند محبتت
از حسن روی و خوبی خوی تو آمدیم

گر نباشم کافر عشقت مسلمان نیستم
کافرم گر زین مسلمانی پشیمان نیستم

میکش و بیباک گویندم همه شیخان و پیر
هرچه گویندم قبول اما از ایشان نیستم

گرچه از زلفت ظلمت کفر من است
از رخ چون مصحفت بی نور ایمان نیستم

چند تکفیرم کنید ای زاهدان خود پرست
کافر عشقم ولیکن نامسلمان نیستم

ما به فیض مطلق از نقشبند بیرون آمدیم
هرچه گویندم همانم گرچه خود آن نیستم

پر ز گوهرهای اسرار است دریای دلم
بهر گوهر مایل دریای عمان نیستم

نیست دردی بدتر از نادردمندی صرفیا
منت ایزد را که از نادردمندان نیستم

غزل

گر بنالد دمبدم هر نی که روید از گِلم — کی تواند شد دمی خالی زغم ها بیت دلم

مشکل است احوال من تا جان زارم در تن است — جز به تیغ جانستانت حل نگردد مشکلم

کوه محنت وادی واندوه و صحرای بلا — تا به اقلیم عدم اینست منزل منزلم

رشته های جان زارم گرچه از هم بگسلد — رشتهٔ مهر از سر زلف تو هرگز نگسلم

تا نگه بر رخ حاکم افتد سایهٔ سرو قدت — از حیات خویش دلگیر و به مردن مایلم

جا زعین مردمی کردی بچشم من ولی — پرده های چشم از نظاره ات شد حایلم

گر نه مقبول سگان آستان او شوم — کی بر نجم صرفی از یاران چو خود نا قابلم

حیف است که نادیده رخ یار بمیرم — خواهم که رخش بنگرم و زار بمیرم

تا زنده ام از کار خود اصلا نکشم دست — عشق است مرا کار درین کار بمیرم

بنمای رخ خویش چو بمیرم من بیدل — مپسند که با حسرت دیدار بمیرم

دیریست که بود آرزویم پیش تو مردن — زود آی که پیشت من بیمار بمیرم

گل پیرهنان ناله کنان رفته چو بلبل — بر یاد تو در گوشهٔ گلزار بمیرم

هر دم خبر وصل فریبی و نیائی — صد بار شوم زنده و صد بار بمیرم

عار است مرا زیستنم بی رخ جانان — ای صرفی اگر زیستم از عار بمیرم

دوش گفت آن مه برویم کن نظر گفتم بچشم — گفت از آن نور الهی در نگر گفتم بچشم

گفت اگر خواهی نگاهی زان دو چشم جانستان — کن زجان خویشتن قطع نظر گفتم بچشم

گفت وقت جلوه های ما بچشم خود بگوی — تا نسازد جلوه گاه از گریه تر گفتم بچشم

گفت بر ره چیست این گفتم که مژگان من است — گفت این خاشاک را از ره ببر گفتم بچشم

گفت اگر خواهی فروغی راز صبح وصل ما — کو بچشمت تا بگرید هر سحر گفتم بچشم

گفت این کاشانهٔ دل تیره هست و تنگ هم — منزل ما ساز در جای دگر گفتم بچشم

گفت اگر خواهی زلعل در فشانم گوهری — از سرشک خود فشان دُرّ و گهر گفتم بچشم

گفتمش گشتند خاک رهگذارت مهوشان — گفت ای صرفی بروب این رهگذر گفتم بچشم

سرم بر گردنم بار گرانست آرزو دارم
که بر دارمی به تیغ جانستان از گردنم بارم

پس از بیداری شبها شبی یا رب بخواب آید
بود واجب ادای شکر این هر روز را دارم

بلا و درد از تو نو بنو هر روز می آید
بود واجب ادای شکر این هر روز را دارم

امانت جوهر جانم ز لعل تست آن غمزه
بزور از من ستاند گر نه با لعل تو بسپارم

سر سودائیم آخر بکار عشق خواهد رفت
ولیکن همچنان باشد بسودایت سر و کارم

بروید نخل اندوه دهد بر میوهٔ حسرت
چو تخم آرزوئی در زمین مهر می کارم

بعد خوبی دل خود داده ام نه خود ستم کردم
عجب نبود ملامت گر اگر گوید ستمگارم

اگر صرفی بمیرم از غم بی مهری آن مه
ازین ماتم سیه پوشی نباشد جز شب تارم

هرگز به شب عیش که شب غم نه فروشم
جور تو به لطف همه عالم نه فروشم

یک دم چو نهی خنجر خون ریز به حلقم
آن دم به دم عیسی مریم نه فروشم

این یک دل غمگین که پر از درد تو دارم
بالله که بصد خاطر خرم نه فروشم

از لذت ایام محبت من بیدل
ای خضر بصد عمر تو یک دم نه فروشم

صد ملک نیاز من و یک ناز تو گفتم
گفتا چو نفیس است متاعم نه فروشم

زان کوی برانندم اگر اشک بریزم
فردوس بیک دانه چو آدم نه فروشم

جامی که به دریوزه دهد پیر مغانم
صرفی به همه سلطنت جم نه فروشم

من به این رخسار چون مه عاشقم
عاشقم بالله بالله عاشقم

عشق بازی را سزد عمر ابد
وه که با این عمر کوته عاشقم

شاه حسن است آنکه معشوق من است
من شه عشقم که بر شه عاشقم

یار من هر جا که از راهی رود
هم بدان جا هم بدان ره عاشقم

من بیاد روی عالمتاب او
گه به مهر و گاه با مه عاشقم

من همیشه عاشقم ای مدعی
نی چو تو گه زاهد و گه عاشقم

تا به ته صرفی دلم خون بسته است
با دل خون بسته تا ته عاشقم

غزل دیگر

شکر خدا که من بتو ناآشنا شدم / بیگانه از خود و به خرد آشنا شدم

گردی ز جلوه گاه تو خواهم به چشم خود / از بهر این عرض به صبا آشنا شدم

بیگانه گشت هر که بمن بود آشنا / خوبان شهر تا به شما آشنا شدم

یاران بهم چو روز ازل آشنا شدند / من با غم فراق چرا آشنا شدم

معمور ملک عشق به درد و غم و بلاست / شکر خدا که این همه را آشنا شدم

درمانده ام به آنکه ندانم که صرفیا
با او کدام وقت کجا آشنا شدم

نسیما چون غباری گشتم و بردی در آن کویم / مرا برداشتی از خاک شکر تو چسان گویم

جفا جوئی که قتل دوستدارانست آئینش / اگر از دوستی خونم بریزد دشمن اویم

گرفتم با بلا خوی و بدم با عافیت خوبان / عجب نبود اگر خوئی بدا و کرد بد خویم

شب هجران به تیغ فرقت او چون ندادم سر / ز بهر کشتنم تیغ است بر سر هر سر مویم

فراقش هم سرنوشت و گریه ام گویا پی سرشست / که خط سرنوشت خود به آب دیده می شویم

ز خورشید جمالش پرتوی افتاد در چشمم / بحمد الله که آب رفته آمد باز در جویم

به کاخ آسمان گر افتی المثل صرفی بود جایم
بیالا آید از زیر زمین بسیار غم سویم

ن حرف النون ن

من نمی خواهم وفای وعده زان پیمان شکن / تا به تقریبی تقاضا یا شدم راه سخن

تا بچاه افتند نادانسته جانها حفظ تو / گسترانیده بساط سبزه بر چاه ذقن

چون غم عشق ترا دل داد جا در جسم جان / جان به دل گفت آخر از وی نی تو مهمانی نه من

یاد زلف تو کمندم گشته سویت می کشید / پی می کشد لاغر مثال تار موئی در رسن

گه خدنگ جانستان گه تیغ خون ریز است مژه / هم خدنگ انداز ترک چشم تو هم تیغ زن

دردم از اندوه یعقوب و زلیخا برتر است / جای آن دارد اگر گویند بر من مرد و زن

طرفه فتانی است ای صرفی نگار من که هست
فتنه را از دست او انگشت حیرت در دهن

چون صبا وصف قدرت با سرو گفت ای نازنین
سرو جنبانید سر یعنی که آری اینچنین

چون رقیب او طبیبم شد شب بیماریم
نبض من بگرفت و هر گم داشت اندر آستین

ختم کارم بر جنون خواهد شد آخر زان سبب
روز اول شد ز من بیگانه عقل دوربین

صحبت عقل فراغت دوست چون جانکاه بود
جان من در گوشه چشم تو شد عزلت گزین

بی تو بسپردم به غم جان تا شب وصلم دهد
هیچ کس جز وی ندیدم این امانت را امین

طالب دنیا یکی و مایل دین دیگری
دردمند تو نه دنیا آرزو دارد نه دین

تحفه جان از من بیدل اگر دارد قبول
سازدم ممنون چه جای آنکه گوید آفرین

هم به دنیا هم به دین باشد زیان از صحبتم
صحبت من اینچنین است الحذر ای همنشین

از خجالت در زمان حسن آن رشک پری
دائما در پرده غیب است پنهان حور عین

نی دلم تنها ز عقل من واقف شده است از بردنش
چه هر جانم چو برد آن غمزه سحر آفرین

از عذاب گور کمتر نیست بی او محنتم
صرفیا از روی زمینم گشته چون زیر زمین

پیش از ان روز یکه قتلم کرده کافر کیش من
در عزای من نشسته عقل دوراندیش من

رو چو سوی قبله هر سجده طاعت نهم
کافرم گر نبود از یاد کش پیشتر در پیش من

چون به زخم تیغ هجرش لذتی دارم چه زخم
گر ز وصلش مرهمی هرگز نهد بر ریش من

بسکه از دیوانگی رسوای عالم گشته‌ام
قطع پیوند از من دیوانه خواهد خویش من

ای جفای تو ز حد بیش و وفایم بیش از ان
می نماید کم ز کم نزد تو بیش از بیش من

گر نه از عشقش رسد یک نوش و صد نیشم رسد
کی بود آن شوخ را پروای نوش و نیش من

چون شنیده سیم افشانی من آن شاه حسن
گفت سیم اندوز نبود صرفی درویش من

میان آن قبا و تن چو حایل گشت پیراهن
به تنگ آمد قبا و زد گریبان چاک تا دامن

نه تنها شد چراغ کلبه تاریک من آه هم
که گشت از شعله آن خانه همسایه هم روشن

زدی بر گردنم تیغ و خلاص از منتم کردی
مرا مانده است بار منت تیغ تو بر گردن

مهر من آفتاب از روزن مشرق برآرد سر
تو بنما از دریچه رو که گردون بند آن روزن
ز روی آتشینت گل رخا نور خدا تابان
نهال قامت تو چون درخت وادی ایمن
اگر خواهی که باشد گوهر راز غمت پنهان
دل من حقهٔ این گوهر است آن حقه را مشکن
نه هر دل مے رُباید بل دلے کز جاں بود خوشتر
صنوبر عرض دل ها کرده و نگرفته سرو من
چه سود از حیله و تدبیر عقل عاقبت اندیش
که نتوان شد خلاص از فتنهٔ آن غمزهٔ رهزن

به قتل تو نشاید یار را گر جان کندنت بیند
چو عرفی چاره جان کندن آمد دل ز جان برکن

آمد غم عشق و گفت با من
جان تو درون سینه با من
مطلوب رقیب لطفهای است
ممنون تو هستم از جفا من
گر دامن خود کشی ز دستم
دستم بقفا و منت بدامن
جا در دل و جان و سینه کردم
غم هاے ترا جدا جدا من
بے جور بتاں چه لذت از عشق
دانم ستمت بر از وفا من
خواهم شب وصل ما شب مرگ
شبها نه کنم جز این دعا من

عرفی ز دیم امید وصل است
نومید نه کردم از خدا من

به کوی یار نتوان دم زدن رو سوی صحرا کن
ولا هرچند خواهی ناله و فریاد آنجا کن
ز بدخوئی اگر خونم بریزی راضیم بالله
نمے گویم که بهر من تو خوئی نیک پیدا کن
ز خوی ناز کشش ما را به او راه تمنا نیست
ببند نیش ای دل از خوی وی و ترک تمنا کن
ز لطف خاک راه او هوا را باد میگوید
بخاک راه جانان شست و شوی روی دریا کن
نه از تیغت چو مرغ نیم بسمل مے طپم ای جان
برقصیم و بیا رقصیدن ما را تماشا کن
چه حاجت آنکه خود کار مسیحا در عمل داری
بیک دم از لب جان بخش پیدا صد مسیحا کن

مکن تاخیر در جان دادن از اندوه ای عرفی
چه گویم کانچه باید کردنت امروز فردا کن

ز اشک خود همه روی زمین ای دیده دریا کن
بسان مردم آبی به دریا خلق را جا کن
من از روی بتان نور خدا امروز مے بینم
تو ای زاهد تمنای لقایش گو به فردا کن

به تیغ غمزه قبض جان زارم وعده چشمش کرد
بگو و در گوش چشمش دلا او را تقاضا کن

چو خوانی قصهٔ مجنون چه دانی صدق و کذبش را
یقینت چون جنون ما است شرح قصهٔ ما کن

تمنای محال است آرزوی وصل او ای دل
ولیکن من نمی‌گویم که ترک این تمنا کن

دهان یار من هم هست، هم نیست ای خرد بشنک
ترا مشکل‌کش گویند حل این معما کن

در اشک تو همچون نقطهٔ رمل است ای عرفی
اگر رمالی آن دزدی که دل برد است پیدا کن

بر بیدلی گذر زنی بسملش مکن
در می کنی حذر ز فغان دلش مکن

خواهد دلم که جا بخم زلف تو کند
جایش بده وگرنه بخود مایلش مکن

جان دادمت که بوسه دهی ورنه دادیم
حقی که بر تو هست مرا باطلش مکن

تاراج عقل و دین عمل ترک چشم تست
جز درد یار اهل وفا عاملش مکن

ای عشق هر بلا که ز بالای او رسد
جز در حریم جان و دلم منزلش مکن

صد بحر معنی از دل عاشق روان بس
واعظ ز نا بصورت آب و گلش مکن

عرفی چه نالی از غم جانان که این بلا
آسان شود به دادن جان مشکلش مکن

روی نیازم بر درت ای کعبهٔ مقصود من
اما غباری بر درت از روی گرد آلود من

آئینهٔ مقصود را زنگ از غبار هستیم
نابودن من در جهان بهتر از بنیاد بود من

از سینهٔ پر آتشم دودی برآمد تا فلک
از بهر باران بلا ابر سیه شد دود من

روی عبادت دارم از بهر خدا سوی بتی
باشد ز حسن این عمل راضی شود معبود من

سودای خوبان در سرم سودم جنون عاشقی
سودم زیانت ای خرد یعنی زیانت سود من

مقبول واعظ زاهدان مردود او دردی کشان
مردود او مقبول من مقبول او مردود من

از مطلع امید من شد ماه روی جلوه گر
نور سعادت ظاهر است از طالع مسعود من

گه سر بپای او نهم گه جان براه او دهم
خشنودگی گر دور زمن دلدار خشنود من

مقصود من دیدار او مقصد در و دیوار او
عرفی تغافل کار او از مقصد و مقصود من

چشمت زده راه حق پرستان
زلف تو سواد کافرستان

نازی بکن و ببر دل و دین
یعنی که یکی بده دو بستان
در خنده گه غنچهٔ گل رود باز
گر خیمه زنی بطرف بستان
ای تازه بهار روضهٔ قدس
خرم بهوای تو گلستان
دادم بدو چشم مست تو دل
ترسم شکنند شیشهٔ مستان
پیر خردم بمکتب عشق
افتاده چو طفلک دبستان
صرفی روشت به می پرستی
خوشتر ز طریق خود پرستان

درد تو بدل ماست نهان از تو چه پنهان
از درد نهانیم بجان از تو چه پنهان
آری و بلی گفت زبان پند کسان را
اما نه ز دل گفت زبان از تو چه پنهان
دزدی که درآمد بدل و جوهر جان برد
داریم بچشم تو گمان از تو چه پنهان
چاک جگرم خلق بدانند که از کیست
از تیغ تو ام هست نشان از تو چه پنهان
محرم بجهان نیست رفیقی و غمت را
پنهان کنم از اهل جهان از تو چه پنهان
کس نیست که داند سبب گریهٔ ما را
از شوق تو ایم اشک فشان از تو چه پنهان
هر کس بجهان قبله خود کرده بتی را
من جز تو نخواهم ز بتان از تو چه پنهان
بگداخت ز پوشیدن عشقت جگر ما
سریست که گفتن نتوان از تو چه پنهان
خون کرده دلم را غم پنهان و جز این نیست
خونی که شد از دیده روان از تو چه پنهان
یک بوسه مرادم ز لب تست که خواهم
از مرگ بدین حیله امان از تو چه پنهان
گفتی ز سر ناز که از کیست فغانت
صرفی ز تو آمد بفغان از تو چه پنهان

طریق بیدلان پیوسته یاد دلربا کردن
ولی آئین او از دردمندان یاد نا کردن
فراق دوست بر جان تا تواندش جفائی کرد
که نتواند کسی بر دشمنان هم این جفا کردن
امید وصل یار خویش نتوان داشت از گردون
چو کار دوست یاران را ز یکدیگر جدا کردن
وفاداران خود را تا بکی خواهی فرامش کرد
هم من نیست عیبی یاد ارباب وفا کردن
بعرفی آنکه بیرحمی است در دین بتان واجب
نتوان یک واجبی را بلکه فرضی را قضا کردن
حیات باقیم بخشید آب تیغ خونریزت
عجب حقی از و دارم که نتوانم ادا کردن

بما آن مظهر نور خدا گر روی ننماید
که کارش نیست صرفی کاری از بهر خدا کردن

کشا چشم ترحم بر من بیدل نگاهی کن — اگر پیوسته نتوان گر بباری گاه گاهی کن
ره بیرون شدن از سینهٔ من نیست غمها را — بتیغ غمزهٔ خود سینه‌ام بشگاف و راهی کن
بود دستور شاهان جهان قتل گنهگاران — تو بر کش تیغ ناز و قتل چون من بیگناهی کن
تویی سلطان عالم بندهٔ تو پادشاهانند — بیا و ناز بر هر بنده و بر پادشاهی کن
بخاک راه خود روی نیاز نازنینان بین — کلاه ناز کج نه ناز بر هر کج کلاهی کن
شدی مست می عشق و فتادی در زنخدانش — که گفت ای دل که در مستی گذر بر طرف چاهی کن

اگر صرفی رقیبان منکر سوز دلت باشند
بیک دم روی ایشان را سیاه از دود آهی کن

در مجلسی کافتد سخن از نازکیهای بتان — جز وصف آن نازک میان نبود حدیثی در میان
این طرفه کان کان نمک از خندهٔ شکر ریخته — وین طرفه تر کز شکرش شوری فتاده در جهان
گر در هوای قامتت جنبد نسیمی در چمن — سرو بیک جا مانده انشق از جای خود گردد روان
گر نام آتش بر زبان گیری نخواهی سوختن — زینسان که در تحریر آن کلکم شود آتش فشان
نا خورده شکر کی شود شیرین ز یادش کام جان — اما ز یاد لعل او شیرین مرا گردد دهان
کاغذ چسان تاب آورد تحریر شور شوق را — تأثیر عشق او ببین کز نام او سوزد زبان

بگذر ز پیران صرفیا بگزین جوانان را که نیست
از عقل پیرت حاصلی گر نبودت بخت جوان

چاره جز مردن ندارم گر رود جانان من — چون نتوان زنده ماندن گر نماند جان من
هر زمان آیم به تقریبی گدایی بر درش — تا مگر گیرد به کوی او کسی دامان من
از غم عشقت بحال من همه در حیرت اند — وه که من حیران عشق و دیگران حیران من
خون دل ناچار باید ریختن از دیده ام — ورنه گردد نشتری بر دیده هر مژگان من
آه آتش بار اگر اینست سوزد عالمی — بی وفایی من حذر کن ز آتش سوزان من
گرچه پنهان کرده ام در دل غم عشق ترا — وه که دل هم نیست آگه از غم پنهان من
ناصحم گوید که بیرون کن هوایش را ز دل — چون کنم صرفی که بیرون شد دل از فرمان من

غزل دیگر

ز کوی سرو ناز خود گذر کردن توان نتوان
هوای قامتش بیرون ز سر کردن توان نتوان

چنان کان مست جام حسن دارد خوب استغنا
ز احوال خودش گاهی خبر کردن توان نتوان

چو آن خورشید عالم تاب از رخ پرده اندازد
به رخسار وی از حیرت نظر کردن توان نتوان

من بی صبر و سامان یک دلم با او نه او با من
ولی با او دل خود را دگر کردن توان نتوان

چو بگشاید خدنگ غمزه آن ترک کمان ابرو
بغیر از سینهٔ خویشش سپر کردن توان نتوان

رقیبان گرچه ما را از سر کویش جدا کردند
ولی زانجا دل ما را بدر کردن توان نتوان بدر

ندانم چون گریزم از خدنگ غمزه اش صرفی
که از تیر اجل هرگز حذر کردن توان نتوان

اگر سازم ترا از مردمان در چشم تر پنهان
دو چشم نیز خواهندت ز رشک یکدگر پنهان

نمیدانم چه سحر است اینکه همچون مردم چشمم
بچشم من گرفتی جا و گشتی از نظر پنهان

دلا چون غنچه خون بسته ام در سینه پنهان نیست
که پیکان خدنگ تست در خون جگر پنهان

خدا را تلخ کامی های من مپسند جان من
چو داری در دهان تنگ صد تنگ شکر پنهان

ز زرد رخسار و سیم اشک ظاهر ما گدایان را
طریق مالداران اینکه باشد سیم و زر پنهان

بدل عشقت نهان لیکن ز چشم خون فشان ظاهر
ندارم غیر ازین کاری اگر پیدا و گر پنهان

مکن ظاهر غم عشق بتان را بلکه ای صرفی
بسی خوشتر بود هر چند باشد بیشتر پنهان

با هر که غیر ماست وفا میکنی مکن
با ما همیشه جور و جفا میکنی مکن

ای ترک شوخ جور و جفا میکشی مکش
آهنگ قتل اهل وفا میکنی مکن

هردم بجانب دگران میروی مرو
هر لحظه قطع یاری ما میکنی مکن

ره سوی خود رقیب مرا میدهی مده
بیرون ز کوی خویش مرا میکنی مکن

داغ فراق بر دل ما می نهی منه
عشاق را ز خویش جدا میکنی مکن

هردم گره به زلف دوتا میزنی مزن
ما را اسیر دام بلا میکنی مکن

از صرفی شکسته جدا می شوی مشو
سلطان من جفا به گدا می کنی مکن

غزل دیگر

مردم ز غم هجر و ترا نیست غم من | پیش تو مساویست وجود و عدم من
هر کس دو سه روزے قدمے چند زد اما | در راه غمت نیست کسے بر قدم من
تا همدم من یاد لبت آمده پیداست | خاصیت انفاس مسیحا ز دم من
عشاق جهان جمله چه فرهاد و چه مجنون | در ملک جنون شد بزیر علم من
مجنون لقب قیس ز لیلے بجهانست | یعقوب از آن یوسف ثانی علم من

عرفی قلمم زد رقم اوصاف جمالش
شد ملک محبت همه زیر قلم من

گر نه در ملک وفا آمد جنونم رهنمون | چون طلب کردم ز زلف یار زنجیر جنون
گر شوم پیر از دلم میل جوانان چون رود | بلکه میگویند گردد حرص در پیری فزون
ساغر عیش ولبالبم ساغر جورش ولے | وه چه سازم چون کنم کافتاده این ساغر نگون
چند میگوئید یاران عرفی و حال تو چیست | حالتے دارم که نتوان گفتن آنرا چند و چون
آن جفا جو بر من آخر مهربان ناچار شد | چون سپاه جور او گردد صبر ما زبون
هر یکے از غمزه و ناز و عتاب آن جانستان | اے بقتل دردمندان محبت ذوفنون

در گمان آن که کشتی غیر را از رشک من
چون نشانے دید بر شمشیر تو عرفی ز خون

امشب اگر بایک دگر بزمے زنیم اے سیمتن | تو لب بده من جان دهم چیزے ز تو چیزے ز من
شیرین کلامے چون لبش گو تا سخن گوید باو | غیر لب او با لبش گو آنکه زیبد هم سخن
تن زنده از جانست و جان دارد ز عشقت زندگی | معنی بود در جان من عشق تو چون جان در بدن
از غمزهٔ او ریزه چون الماس در جانم فتد | هر سو بگردد جلوه گر آن شوخ چشم غمزه زن
در جلوه گاهش هر طرف دلها و جانها بسته صف | چشمش فتاده در میان مانند ترک صف شکن
چون در خم زلفت دلم رفت از حریم سینه ام | مشکل که دیگر جان من یاد آید او را از وطن

پیراهنت گر پاره شد عرفی مکن تدبیر آن
چون تیغ ناز ترک من دیدی مهیا کن کفن

پیش از آن دم که پدید آمده از باده نشان | خاطر باده کشان بود بسوی باده کشان

جام می گشت مرا آئینه بر رخسارے
باده کز دو جهانم برهاند ساقی
مردم و خاک شدم در هوس آن باده
تشنه را تشنگی افزاید ازین باده ناب
ای دل از درد کشان باش قدح خواه بزن
خرم آن باده کشانے که دمے الساقی
بے می لعل لبت آتش دل ننشیند

کملنا آئینه را و عارض خورشید نشان
که چشیدی تو مرا نیز خدا را بچشان
جرعهٔ زان می جان بخش بر این خاک فشان
لیس یروی ابداً تشنه بها یا عطشان
دست در دامن این طائفهٔ عالی شان
ساغر لعل لبت گشت بکام دل شان
ای تو در مجلس رندان بنشین و بنشان

حریفیا تا شده معتکف میخانه
غیر ازین نیست بشارت که ترا نیست نشان

بتے به عشوه در آمد چه طرفه عشوه گر است این
رسید آن پسر نازنین و مادر ایام
اگر در آئینهٔ دل به بینمت عجبے نیست
مرا ز هر دو جهان ساخت درد عشق تو فارغ
به پند تو چو هوایش سخنے رود ز سر من
چو شمع سرمکش و الحذر ز شعلهٔ آهم

بحیرتم که پری یا فرشته یا بشر است این
بحیرت است که یا رب چه نازنین پسر است این
که از صفای دل و روشنائے نظر است این
خوشم بعالم عشقت که عالم دگر است این
برو برائے خدا پند گو چه دردسر است این
بگوے دود دلم را که خالی از اثر است این

نه شکر لبش ای حرفی از سخن به ترتیب است
چه شکر است که به کامم ز زهر تلخ تر است این

اگر دل ریشے از نیش کسان از صبر مرهم کن
ز دست دوستی گر بر تو آید سنگ بیدادی
اگر جز جور و بیدادت نخواهد کس درین عالم
اگر چون خاک پامالت کند یاری مرنج از وے
اگر خواهی که باشد صورت تو دال بر معنے
اگر اجزای معجون محبت آرزو داری

مرنج از دوستان و دوستی با دشمنانم کن
اساس دوستداری را تو با آن سنگ محکم کن
طریق شکر پیش آر و شکایت از کسے کم کن
ز خاک پاے او را تو بنائے چشم پرنم کن
قدت همچون الف را بهر تعظیم کسان خم کن
وفا و صدق و اخلاص و محبت را بهم ضم کن

بزاری رام باید کرد حرفی اهل عالم را
ورنه زوری است بیرون اهل عالم را ز عالم کن

غزل دیگر

سرمه بچشم خود مکش گوشهٔ زلف بر شکن
آهوی چین خجل بکن قیمت مشک تر شکن

مست برآ و در شکن بزم نشاط بی‌غمان
بر سر شیشهٔ فلک ساغر ماه و خور شکن

عهد وفا بسی بمن کرده و شکسته‌ای
باز کن ار شود ترا میل جفا دگر شکن

دلبر نوش‌خند من می‌شکند لبت شکر
طرفه بر جراحتم ز نمک آن شکر شکن

کار مرا عجب مدان گر گره است در گره
طرهٔ پر ز خم ترا چون شکن است در شکن

طرفه که دیدهٔ مرا طاقت بر است
کامده کوه طور را شعشعه آتش کمر شکن

عرفی اگر گل وفا نیست بگلشن رخش
خار جفاش را بدل جا کن و در کمر شکن

گرچه دانم که بوصل تو رسیدن نتوان
لیکن از راه طلب پای کشیدن نتوان

گوئیا شعشعهٔ حسن نقاب رخ تست
که شود دیده از آن خیره و دیدن نتوان

رشتهٔ جان مرا قطع توان کرد ز جا
از سر زلف تو پیوند بریدن نتوان

کی توان وصف تو از غیر شنود از غیرت
بلکه نامت ز لب خویش شنیدن نتوان

آنچنان زار و ضعیفم که دم قتلم اگر
نیم بسمل کنی از ضعف طپیدن نتوان

جام جام از می وصل تو چسان دید
جرعه‌ای را که ازین باده چشیدن نتوان

آه ازین غصه که چون غنچه از آن گل عرفی
سینه صد چاک شد و جامه دریدن نتوان

گر نمی‌سازم ز آب چشم خود تر پیرهن
سوزد از سوز درون من سراسر پیرهن

بر گذشت گل ز نا امیدی به بستان سرو من
گل نمی‌گنجد ز خوشحالی از آن در پیرهن

می‌نماید مست من چون برگهای گل بر آب
قطره‌های بادهٔ گلگون ترا در پیرهن

جامهٔ جانم ز غیرت شد سراسر چاک چاک
چون تن پاک ترا بگرفت در بر پیرهن

گر بدوزی همنشین چاک گریبانم چه سود
دارد از هر جانبی صد چاک دیگر پیرهن

تا نسیم آورد از آن گل پیرهن بوئی ز باغ
شاهد گل دارد از بویش معطر پیرهن

بر تنش پیراهنی از رشتهٔ جانها خوش است
ورنه ای عرفی نمی‌زیبد به او هر پیرهن

غزل دیگر

دلبران غمخوار عشاقند اما یار من / اند کی هم نیست آگه از غم بسیار من
دل بر او دادم به امیدی که دلداری کند / وه ندانستم که گردد جانستان دلدار من
چشم خواب آلود مردم را ز دیدارش چه حظ / لایق دیدارش آمد دیدهٔ بیدار من
غیر می خواهد وفا و من شکایت میکشم / یعنی آمد با تو کار غیر و غیر کار من
هم چنین کز گفتهٔ اغیار گوشت تو پر است / کی تواند جای کردن ناله های زار من
این چنین کافتاده ام عرفی به کنج بیکسی / گر ز غمم میرم نخواهد شد کسی غمخوار من

کی توانم من جدا از روی جانان زیستن / ور زیم بی او ز مردن بدتر است آن زیستن
عشق می گوید که جان با دوست دادن زندگیست / عقل می داند که ممکن نیست بیجان زیستن
گر ترا گویند بی او زنده ام باور مکن / بر اسیر محنت هجر است بهتان زیستن
تن بجان دارد حیات اما حیات جان تن است / پس تو خود فرما که دارد بی تو امکان زیستن
کشتگان تو حیات جاودانی یافتند / آب تیغت بر شهیدان کرد آسان زیستن
گرچه وصلش مشکل است اما نیم نومید از آن / جز به این امید نتوانم به هجران زیستن
تو گمان زیستن داری شب هجران ولی / من مجرب دارم ای عرفی که نتوان زیستن

در غمش جان دادم و در جانم آن غم همچنان / دل ز دردش خون شد و آن درد همدم همچنان
جان فراقش برد و تن شد خاک و سر بر باد رفت / دل پر از غم سینه پر خون دیده پر نم همچنان
فی المثل گر راست خواهد گشت چرخ کوژپشت / پشت من باشد ز بار فرقتش خم همچنان
در ازل منزل بجان من غم عشقت گرفت / تا ابد جان من و عشق تو باشم همچنان
در گمانم گر رقیب آخر دلت خواهد گرفت / وه که من محرومم آن بیدرد محرم همچنان
موجب الزام افلاطون جنون عشق بود / رفت از دنیا و در گور است ملزم همچنان
رتبهٔ عشق است ای عرفی که قیس عامری / مرده است و زنده نام او بعالم همچنان

یار بی رحم است و کار عشق دشوار اینچنین / چون کنم باری چنان افتاده و کار اینچنین

من سمندر طبع و گردد کباب ام آتشکده
گر بود آه من بیدل شرربار اینچنین

آرزو دارم که قتل من بدست خود کنی
چون ز پا افکندیم از دست مگذار اینچنین

صد خدنگ کین نهان در بزمگاه لطف تست
جان زار من از آن تیر است افگار اینچنین

شب چو همدم با سگ کویت شدم فریاد کرد
من نه دانستم که آید از منش عار اینچنین

بر سر ما از ره کین گر رقیب آمد چه غم
بر سر اهل وفا بگذشت بسیار اینچنین

بار هستی صرفی از سر نه که در راه طلب
می توان رفتن اگر باشی سبکبار اینچنین

چو دیدم باده گفتم آن لب چون لعل نابست این
سرابی را که بیند تشنه پندارد که آبست این

به گرد کوی تو سرگشته دیدم بی سر و پائی
ز غیرت سوختم دانستم آخر کافتابست این

بت میخواره من قتل تو اهل محبت را
غرور حسن می‌خواهد نه تاثیر شرابست این

من بیدل که مژگانهای خود را می‌نهم برهم
ز غیر دوست چشم خویش می‌پوشم نه خوابست این

ز بی مهری به قتلم آمدی و مضطرب گشتم
مبادا مهربان گردی از آنم اضطرابست این

ز دردم گفت دل حرفی و خلقی را جگر خون شد
به صورت گفت یک حرف و به معنی صد کتابست این

سوال یک نگاهست کرد صرفی و زدی تیغش
سوال این چنین گستاخ را آری جوابست این

با من نفسی باش خدا را که بس است این
عمر است مرا گرچه ترا یک نفس است این

عاشق که بجز بوسه ز لبت کام دل خود
عاشق نتوان گفت که صاحب هوس است این

شیرین شده زهر اجل از یاد تو ما را
از نخل خیالت رطب تازه رس است این

مخصوص منی جور کن از لطف تو عام است
از لطف عمیم تو مرا ملتمس است این

از نوع بشر کس بجمالش نتوان یافت
حور است و فرشته است ندانم چه کس است این

خورشید جهانگیر کند پیروی اما
در راه طلب ناقهٔ ما را جرس است این

ما را چو امان داد می صرفی از آن تیغ
هر دم که برآرم دمی باز بس است این

ای دل از قدش چگویم فتنه بر پا ایست این
سرکشی زان فتنه چون از عالم بالاست این

از غبار خط جانان در هوا گرد بلاست
چون به گرد عارضش بنشست آن برخاست این

قوت و زور دل محنت کشم را بنگرید — صد سپاه محنت از هر جانب و تنهاست این
پست همت نیستم تا سر ز راه او کشم — گر براهش سر کشم از همت والاست این
دیده سودای جنونم دیده بهر خوردنم — خون دل داده است و گفتا شربت سوداست این
نیم حرفی گفتمش آهسته از اندوه خود — از غضب فرمود خاموش شو چه غوغاهاست این

او ست مستغنی و من محتاج او اما بناز
از تمسخر گو بدم صرفی چه استغناست این

جفا آیین بتی یعنی نگاری بی وفائی من — وفادارد برای دیگران جور از برای من
نهان دردی درون سینهٔ من داشت دلدارم — نمی داند کسی دردم را غیر از خدای من
اگر داری سر قتلم ز تیغت بر ندارم سر — ولی دیگر نمی یابی وفا داری بجای من
ز چشم اشکبار خویش مجنونم که در کویت — ز آب دیده ام در گل فرو ماندست پای من
برای دیگرانی رحمتی از غم بالا — ولی گر دیده بالای بلند تو بلای من
طبیب من مزاج تو اگر محتاج درمان نیست — چرا هستی پی درمان درد بی دوای من

بحلق خویش خواهم آب تیغت در دعا صرفی
دعا گویم که یا رب مستجاب افتد دعای من

چون کسی را من ناشاد بینیم غمگین — میرم از غم که مباد از غم تست چنین
هر که آهی کشد افتد به دلم آتش از آن — که مگر آه وی از غم و او از تو غمین
جای در دیدهٔ من سازی و گریم ز حسد — که چرا مردمک دیده بود با تو قرین
یار غیری مشو اما نتوانم گفتن — که هم خانگی خود چو منی را بگزین
من کیم در چه شمارم طمع آن چکنم — که فتد سایهٔ سرو تو بر این خاک نشین
محو گشتم من و یکسان بودم لطف و ستم — نه دلم شاد از آنست و نه غمناک ازین

من چگویم که ببین جانب صرفی یک ره
او ست خاک ره تو خواه ببین خواه مبین

خط تو سنبل و ریحان رخ تو گل خندان — رخ تو تو گل خندان خط تو سنبل و ریحان
لب تو چشمهٔ حیوان دم تو معجزهٔ عیسی — دم تو معجزهٔ عیسی لب تو چشمهٔ حیوان
دل تو خرم و شادان غم تو مونس دلها — غم تو مونس دلها دل تو خرم و شادان

رخ تو قبلهٔ رندان در تو کعبهٔ حاجت　　در تو کعبهٔ حاجت رخ تو قبلهٔ رندان
قد تو طوبی رضوان در تو روضهٔ اعلی　　در تو روضهٔ اعلی قد تو طوبی رضوان
رخ تو چون مه تابان خط تو چون شب یلدا　　خط تو چون شب یلدا رخ تو چون مه تابان
سگ تو صرفی نالان غم تو باعث ناله
غم تو باعث ناله سگ تو صرفی نالان

بصورت تو مصور نمود معنی حسن　　تویی که نیست شریکی ترا بدعوی حسن
هنوز طفل نو آموز یوسف مصری است　　بمکتب سبقش نیست جز الف بی حسن
همیشه حسن طلبگار عشق در دو جهان　　مدام شیفتهٔ نیکوئیں در تمنی حسن
برون ز پردهٔ کتم عدم بملک وجود　　بهم برآمده مجنون عشق و لیلی حسن
هزار وامق و مجنون و کوه کن باید　　کنون که هست فراوان سجاد و سلمی حسن
اگر مشاهدهٔ حسن آرزو داری　　دلا ز آئینه رویان ببین تجلی حسن
بحسن معنی از آن صورت نکو برسید
چو صرفی آنکه بردی به کنه معنی حسن

ای لب تو آب حیوان جهان　　هم جهان جان تو هم جان جهان
باغبان دهر را نبود گلی　　چون رخ تو در گلستان جهان
تو بهار حسنی و از روی تست　　سبز و خرم باغ و بستان جهان
هیچگه پیدا نشد ای کان حسن　　چون لب تو لعلی از کان جهان
در جهان هر سو ز خوبان خیل خیل　　دلبر من شاه خوبان جهان
تا که گشتم بندهٔ معشوق و عشق　　کرده آزادم ز زندان جهان
قطع پیوند از جهان کن صرفیا
تا بدانی سر پنهان جهان

اگر می کشد شیخ خلوت گزین　　عسی آن یکون من الصالحین
غم او چنانست امانت به دل　　نهد دست بر سینه ام همنشین
بسوزد ز سوز دل من سے اگر　　که آگه از آن نیست روح الامین
بجان میکشم جور جانان بهم　　نمی گوید آن سنگدل آفرین

مرا از غم هجر محنت فرار | چو زیر زمین است روی زمین
دلم پاره پاره ز تیغت بتن | ببین باطنم را و ظاهر مبین

چسان صرفی احوال خود گویدت
چو دم میزند میکشی تیغ کین

ز دل چو برکشد آن شوخ دلستان پیکان | کنیم ناله ولی از فراق آن پیکان
چو تیر غمزه زد آن نازنین بسینهٔ من | به دل ز سینه گذشت و ز دل بجان پیکان
چو دل نشان خدنگت شد و شکست خدنگ | هزار شکر که ماند است در نشان پیکان
به دل چو تیر تو آمد نشستم توانا شد | که داد قوت این جسم ناتوان پیکان
به استخوان چو رسیده خدنگ دلدوزت | درون درآمده چون مغز استخوان پیکان
دل مرا ز تو سوراخ و میکنی باور | بشرح حالم همه شود زبان پیکان

مگر نه آب حیات است آب پیکانش
که داده از اجلم صرفیا امان پیکان

گر هوای حال داری ترک قیل و قال کن | همتی در یوزه از رندان صاحب حال کن
هر چه آید بر تو از دوران بدان خورسند باش | گر اجل آید بسر وقت تو استقبال کن
گیرم از عمر تو هر ماهی شود سالی چه سود | رو بسوی عالم بیرون ز ماه و سال کن
طی نگردد راه هجران از کام ابتلا میل تو | قطع این وادی به زور جام مالامال کن
گر توانی بهره گیر از دل سخت بتان | باز همت را از آن دل آهنین چنگال کن
در ره فقر از سر همت قدم مردانه نه | تاج و تخت پادشاهان را همه پامال کن
چون غرض درد آمد است از غصهٔ هجران چه غم | ای غم اهل عشق را از غصه فارغ بال کن
دولت دنیا و اقبالش چو سویت رو کند | پشت همت جانب آن دولت و اقبال کن

سوز و درد خسرو از شعر تو خواهم صرفیا
من نیم گویم چو جامی وصف خط و خال کن

بسکه هستم در خیالت هر که بیند سوی من | پرتو رخسار تو افتد بر او از روی من
بسکه پیوسته به زلفت رشتهٔ جان مو بمو | بوی زلف عنبرینت ظاهر است از بوی من
بس که میجویم ترا و بس که خوبت نازک است | ترسم افتد خوی تو بر عکس جست و جوی من

بس که پیوستم بتو ترسم که تأثیرت کند — ناوکی کاندازی بر من کمان ابروی من
بس که چشم بر خیال شست راه اشک بست — میرود خون جگر راه مشام بوی من
بس که بر زانو نهادم رو به فکر حال خود
صرفی از نوک مژه سوراخ شد زانوی من

ماندم در فکر طرب بر روی زانو روی من — صورت غم ظاهر از آیینهٔ زانوی من
سوختم در مجمر عشق تو چون عود و بسوخت — هر که باد آورد سویش شمهٔ از بوی من
چون مرا دیده است در نظاره نرگس باغ — گفت بارے شرم دار از نرگس جادوی من
گرد راهت را ز رویم شست آب دیده ام — اشک غماز من آخر ریخت آب روی من
حرف میزد یار با اغیار و پنهانی از او — بود از یک گوشهٔ چشمش نظر با سوی من
تا نیم جذبه از جانب دلدار خود
صرفیا بی حاصل افتاد است جذب و خوی من

گر نه بهر کشتن عشاق یار آمد برون — برکشیده تیغ از بهر چکار آمد برون
شب همه شب باده خورد و صبحدم مخمور بود — باز چندان زد صبوحی کز خمار آمد برون
سرو نتوانست استقبال عذرش ظاهر است — چون بعزم بوستان آن گلعذار آمد برون
سیر جان در ملک تن از ضعف بس دشوار بود — با چنین ضعفی چسان این جان زار آمد برون
آفتاب از اضطراب افتاد از چنگ فلک — جانب میدان چو آن چابک سوار آمد برون
بر دل من آمد آن تیری که بر نخچیر زد — شهسوار من چو از بهر شکار آمد برون
گلبن امید پروردم با آب چشم خود
گل نداد آن گلبن صرفی و خار آمد برون

و حرف الواو و

گفته ام با چشم چو گوی سرگشتهٔ چوگان او — شهسوار من شنید و گفت خندان باش گو
دل بزلفش رشتهٔ جان بست و آنجا یافت راه — واقف طرارش زین ره گذر شد مو بمو
عشقبازی را که زلفت جانب خود میکشد — هر رگی جانست او را ریسمانی در گلو

حال خود خواهم باں آئینہ رو گفتن ولے
کی توانم زد نفس آں دم کہ گرد دم رو برو

حاجت عشاق ازاں نبود شہید عشق را
کاب بر تیغ قتل او کرده او را شستن مشو

چوں توانم لذت جور و جفایش ہم گرفت
گر بود بد خو چرا خواہم ہمہ زو خوئے نکو

جست و جویش مے کنی صرفی مگر نشنیدہ
کاندریں ده گفتہ اند اول بیاب انگہ بجو

شب است زلف سیاہے کہ ہست بر رخ او
ولے شبی است کہ با روز میزند پہلو

زبسکہ پر زخیال لب توام ہمہ تن
ہزار چشمہ خضرم بود بہر بن مو

چو دل بسجو رتو خو کرده لطف کم بینم
ہزار پاره شود یا رب این دل بدخو

اگر بپرسدم آں غمزه زن زدرد درون
اشارتے کنم غمزه اش کہ ہیچ مگو

بناز ابروی خود ترک من شکست یکے
شکست صد دل ازاں یک شکستن ابرو

شب وصال خموش است لعل خوش گویش
عجب کہ تشنہ دل افتاده ایم بر لب جو

بُتے کہ برده ام صرفیا زخوے بدش
چہ گویمت تو کہ من مے شناسمش نیکو

چوں کند خنده شیریں لب شکر شکن تو
زاں شکر خنده شود بستہ قندے دہن تو

مست جام لب لعل تو چناں گشتہ دل من
کہ زخود رفتہ و افتاده بچاه ذقن تو

در جہاں تنگی و تاریکیت احوال جہانست
تا شده در گره طره اش اے دل وطن تو

از تو دل ریشم و ایں طرفہ کہ ریش دل من
نمک از خنده فشاند لب شیریں سخن تو

تنت از بسکہ لطیف است مرا مہ عجبی نیست
کہ کند جوہر جاں کسب لطافت ز تن تو

باغ خوبی ہمہ آراستہ شد ای گل نورس
سنبل تو چو دمید است ز برگ سمن تو

صرفیا گر کند آں کافر بے باک شہیدت
بس بود پیرہن غرقہ بخونت کفن تو

خواہد کہ برد جاں بتکلم دہن تو
دانستہ ام آں را ز ادائے سخن تو

چوں شربت مرگ آب حیاتم بدہان آید
دور از لبت ای چشمہ حیوان دہن تو

در طره تو صد شکن و خستہ دلان را
در ہر رگ جاں صد شکن از ہر شکن تو

اے بار و بر نخل قد بت فتنہ و آفت
امید کہی نیست زسیب ذقن تو

ای گل چه کنی پاره دلم گر جز او نیست
هر زخمه که بود نغمه سرای چمن تو

ای دم ز تنجر دزده هر گر که بمیری
در راه عدم یار تو باشد کفن تو

باید که غمم بار خود از جان تو صرفی
هرگز نرود گرچه رود جان ز تن تو

تا بمسجد آمدی ای قبلهٔ من روی تو
پشت محراب است سوی قبله و رو سوی تو

دل که از درد و غم جانکاه من بگریخته
غالباً پنهان شده در گوشهٔ ابروی تو

ماه من از فخر پهلو میزنم با آفتاب
گر زمانی جا توانم یافت در پهلوی تو

فتنه شد قایم و خلق جهان در حیرت اند
راست میگوییم که هست آن قامت دلجوی تو

می بری هر لحظه جان بیدلی گویا ترا
خو بجان بردن شد ای جانم فدای خوی تو

دولت وصلت نمی یابم ولی میجویمت
دولتم این بس که می باشم بجستجوی تو

گرد صرفی نسبت روی تو با خورشید و ماه
وه ندانم چون کنم شرمنده ام در روی تو

ماه من خوی تو هم نیکوست همچون روی تو
بندهٔ روی تو گردم یا غلام خوی تو

روز و شب در گوشهٔ محراب زاری و دعا
می کنم در آرزوی گوشهٔ ابروی تو

از چه رو کردی سیه مانند شب روز مرا
عالمی چون روشن است از آفتاب روی تو

ای که همچون مه قراری نیست در یک منزلت
گشته ام سرگشتهٔ عالم بجستجوی تو

مهر تو در گردنم طوق وفا انداخته
تا بدین تقریب باشم با سگان کوی تو

هندوی خالت دلم را غارت ترکانه کرد
ای کشیده خیل ترکان غارت هندوی تو

روی قومی نیست سوی قبله از کفر و دین
روی دل از قبله ام آورد صرفی سوی تو

نخل بلا سرو خرامان تو
میوهٔ جان سیب زنخدان تو

خود تو بفرما که چه فرمایم
چون دل من هست بفرمان تو

خسته دلان را گل باغ طرب
روز بود از غنچهٔ پیکان تو

ای که بود مصحف خوبی رخت
آیت حسن آمده در شان تو

چون ز جفای تو گریزم که هست
تیر قضا ناوک مژگان تو

گوهر مقصود نباید بدست گر نه دهد لعل در افشان تو
تو بفغان شب همه شب صرفیا خلق بفریاد ز افغان تو

خواهم که از روی نیاز افتم دمی بر پای او — گه بر سر من پا نهد گه سر نهم بر پای او
خواهم بآب دیده شست آن پای اما چون کنم — کز چشمه خورشید خورشیدیم بر نشد هرگز پای او
لاف صفا از نقره در جامی و شد زان فن خجل — در صورت خلخال از آن افتاد اندر پای او
چندان براهش ریختم گوهر چشم در فشان — کز اشک من دارد گذر بر در و گوهر پای او
خواهند پامالش سر خود را شهان تاجور — یعنی بود بالای سر خوشتر ز افسر پای او
گر عاشقی بی پا و سر باید به کوی او گذر — دیگر کجا آید بدر از کوی دلبر پای او
کی بر سر صرفی نهی پا از سر لطف و کرم
در راه جست و جوی تو تا گشته از سر پای او

نه همیشه گله من بود ای ماه از تو — گه ز چرخ است و گه از بخت خود و گاه از تو
چند که نازکی غمزه پی بردن دل — خواه از من بود این قطره خون خواه از تو
خواهد آزار من ایام و فلک تیر و تو هم — داد از ایام و فغان از فلک و آه از تو
بر من این طعنه بسیار روا کی دارد — هر که باشد همه من اندکی آگاه از تو
دیده ام نور خدا از آینه رخسارت — شکر لله بخدا یافته ام راه از تو
نالشی دمبدم کاسته جان را و هنوز — می کشم هر نفسی ناله جانکاه از تو
آرزو بیت که کند یاد تو آن مه صرفی
تو گدائی و کجا یاد کند شاه از تو

غنچه تو امثل دهان تنگ تو گفتار کو — سرو را چون قامت رعنای تو رفتار کو
گفته بودی روی خود بنمایمت گر جان دهی — جان همین دم میدهم آن وعده دیدار کو
گر ترا در دل بت از عشق بتان ای مدعی — ناله های دردناک و گریه های زار کو
جام مل در پای گل از دست یار دم آرزوست — می توان هر جا گل و مل یافت اما یار کو
باغبانا جانب سروم مخوان و سوی گل — با گل و سروم چه کار آن سرو گل رخسار کو
من غم خواهم نه عیش اما غمت بی عیش نیست — در گلستان جهان آری گلی بی خار کو
گفتم صرفی که دلداری کند دلبر ترا — دل ربا دیدم بسی بنما که یک دلدار کو

غزلِ دیگر

روز پندارم که شب بینم رخ نیکوے او
شب گمان دارم که روز افتد نظر بر روی او

نے شب از وصلش توانم بهره در گشتن نه روز
گرچه روز و شب نیم فارغ ز جست و جوی او

شب نهم بر آستان او سر خود تا به روز
روز تا شب نیست کارم جز طواف روی او

روز مے باشم پس دیوار از ترس رقیب
شب آرم آهسته آهسته که آیم سوے او

روز و شب پهلوی من پر خاره و خار غم است
آن سعادت کو که یابم جاے در پهلوی او

در پس زانوی محنت شب همه شب مے نشینم
آرزوے آنکه باشد روز همزانوے او

روز مے بیند رخ خورشید و شب رخسار ماه
صرفی بے دل بیاد عارض نیکوے او

چون تیره روزم از غمت ای آفتاب رو
بر من چو آفتاب بتاب و متاب رو

ایام ساخت چشمهٔ خورشید را روان
چون صبح خواستی که بشوئی بآب رو

ذرات کاینات هوادار مهر او است
با آن که ذاتش است نهان در نقاب رو

گر بے نقاب جلوه دهی حسن خویش را
نتوان ز آفتاب نمود از حجاب رو

در قتل اهل عشق ز مستی شتافتی
قصد نهفته رخ تو نمود از شراب رو

امشب بخواب دیده بیدارم آرزوست
باشد که در برم بنماید بخواب رو

گر آب روی هر دو جهان آرزوی تست
صرفی بنه بخاک در بوتراب رو

دو چشمت هندوان و خال مشکین تو هم هندو
ز هندوستان کنون در ملک خوبی هست کم هندو

بهر کیشے و دینے غالبا عشق تو فرض آمد
که شیدای غم تو هم مسلمان است و هم هندو

اگر هندوی چشمت مے کشد ما را چه غم دارد
که از قتل مسلمانان نه دارد هیچ غم هندو

نه گوید رام رام اے مطلع نور خدا رویت
رخت را دیده گوید الله الله دمبدم هندو

رقیب روسیه را بر در خود ره مده هرگز
روا نبود که ماند بر در کعبه قدم هندو

به ملک عشق اسیر هندوی خال تو ترکانند
عجب ملکے که بر ترکان کند انجا ستم هندو

اگر آن قبله جان جانب بتخانه بخرامد
نخواهد سجده کردن صرفیا سوی صنم هندو

غزل دیگر

دارند طالبان خدا روی بسوی تو
کائینه خدای نمایست روی تو

ابروی کج خوش است ز خوبان نه خوی کج
کج تر ز ابروی تو فتاده است خوی تو

دشنام تو ستایش من بس بهر دو کون
ای شهد و شکرم ز لب تلخ گوی تو

از رشک بلبلم بفغان زین کمان هست
بلبل گلشن بواسطه رنگ و بوی تو

داری اگر بحال فقیران ترحمی
نبود کسی فقیرتر از من به کوی تو

کوته فتاد رشته عمر من و دراز
می خواهمش بوصله یکتا موی تو

بر صلح و جنگ آمده غالب میان خلق
زان در دو چشم فتنه گر جنگ جوی تو

عرفی به زیر آب ز چشم خود آن قدر
کان آب روز مرگ کند شست و شوی تو

عشاق در خوف و رجا از صلح جنگ آمیز تو
با روی همچون کهربا از لعل رنگ آمیز تو

با بخت خود ای شوخ در ننگ آشفته و بی نام و ننگ
گه رحم دارد گاه ننگ از صلح جنگ آمیز تو

بر لب ترا حرف جفا نسبت بر ارباب وفا
مشکل که بخشد کام ما شهد شکر رنگ آمیز تو

از ننگ و ناموسم مگو و ز من نکو نامی مجو
عیب است و عار ای پند گو ناموس ننگ آمیز تو

ناز تو بهر جان ما دارد خدنگی از بلا
جانها نثار کند سوراخها ناز خدنگ آمیز تو

آیینه دل زاهدا داری پر از زنگ ریا
بی باده کی یابد صفا مرآت زنگ آمیز تو

هرگز نه گشت ای دلستان لطفت سوی عرفی روان
بشتافت سوی دیگران لطف درنگ آمیز تو

غیر از تو در شهرستان کس نیست یار بیدلان
باید رعیت پروری از شهریاری همچو تو

زلفت برآشفته ولی کارت از آن آشفته تر
عرفی نه دیدم در جهان آشفته کاری همچو تو

روان آب حیاتم در تن از تو
تو جانان من و جان من از تو

بباغ حسن آتشناک گلهاست
فتاده آتش اندر گلشن از تو

بلند آوازه طور از موسی آمد
پر از نور است بام و روزن از تو

تعالی الله زهی سرو قباپوش
که گل زد چاک در پیراهن از تو

ز رویت دیده باید نور ربی چون
خوشا چشمی که گردد روشن از تو

گریبان غنچه ساں از من دریدن | چو گل در چیدن از من دامن تو

کمال دوستی ورزیده حرفی
فتاد آخر بکام دشمن تو

چوں فتادم زپائے بر در تو | گشته خاک درت سرم سر تو
توشۂ خیل مهوشان جهاں | غمزه و ناز و عشوه لشکر تو
صد شب قدر قدر یک سر تو | داره از طره معنبر تو
چو سرابیست نزد بحر زلال | چشمۂ مهر در برابر تو
گشته سرتگفت فیر عیاں | از دم لعل روح پرور تو
گر زند شعله آتش عشقش | سوز دائے جبرئیل شهپر تو

روزت از تیره است ازاں خورشید
چه عجب حرفیا ز اختر تو

شاهِ من ملک دل مسخر تو | غمزه و ناز و عشوه لشکر تو
بے هوائے تو نیست هیچ سرے | همه سرها تصدق سر تو
از لبت بسکه خورده آب حیات | روح بخش است سبزهٔ تر تو
نافزاید زمشک نشائے | سرزد از لب خط معنبر تو
دست قدرت سرشته حسن بناز | تا ازاں آفریده پیکر تو
آتشے زن در آب زلالے | جامه سرخ فام در بر تو

حرفی رند ای حاسد از ظلمت
بهر او نظم گشته شکر تو

غیر فریاد چه کار من ناشاد بگو | مشفقے کو که کند گوش به فریاد بگو
کرده سلطان غمت ملک دلم را ویران | دگرے نیست جز او تا کند آباد بگو
من دیوانه بدیں گو نه که رسوا شده ام | بعد مرگ از من رسوا که کند آباد بگو
سخن از وصل دلا چند که بے بنیاد است | سخنے را که بگوئی تو به بنیاد بگو
داد خواه از ستم هجر تو تا کی باشم | گر دهی داد بگو ور نه دهی داد بگو
چه شد ای شیخ که با من نه کنی هیچ سخن | گر ز لطفم نه ز نی حرف ز بیداد بگو

صرفی استاد تو عشق است به علم ازلی
هرچه گوئی همه از گفتهٔ آن استاد بگو

ه حرف الهاء ه

به صفحه رخت از مشک تر بخط سیاه — نوشته کلک ازل لا اله الا الله
سیاهیی که خطت را نوشته اند بدان — خمیر مایه آن بوده است نور الله
سواد خوانی آن خط کند سخندانی — که خوانده علم لدنی به درس علمناه
صفات خط شب آسای تو سزد که رقم — کنند بر ورق آفتاب و صفحهٔ ماه
شهادت شهد الله را خط تو سجل — بصدق آن سجل اعجاز حسن تست گواه
خط تو آیهٔ ام الکتاب را فهرست — چه خوش خطی که درو نسخ را نباشد راه

ز لوح دهر خطی هستی تو ناشده محو
کجا ز سر خطش صرفیا نشوی آگاه

بصدق دعوی ما در طریق عشق گواه — بس است اشهد ان لا اله الا الله
گرفته است بخلوت سرای وحدت جای — کسی که برده برون از فضای وحدت راه
اگر به دلبر خود اتحاد ما نه بود — ز سر نکتهٔ توحید کی شوی آگاه
بیار خویش تو تا ایم متحد بودن — بروجه در تو و بر خود همی کنیم نگاه
خوشا شبی که دهی ساقیا شراب شهود — قدح قدح دهدت خواه خواه و خواه نخواه
چو فارغیم به دیدارش از بهشت و جحیم — ملک نه طاعت ما را نویسد و نه گناه

چو زیر خاک روم با هوایش ای همدم
به لوح تربت صرفی نویس طالب شاه

با همه جلوه کنان بی همه — بی همه و با همه وای همه
هر دو جهان صورت و معنی توئی — بلکه توئی صورت و معنی همه
های هویت همه شد منضبط — دارد ازان هر طرفی هی همه
لیلی از آیینه مجنون عیان — بلکه هم او خود شده لیلی همه

برهمه خوبان نظر انداختیم / از همه دیدیم سبکی سینه همه
او متجلی بجهان لایزال / خلق جهان محو تجلی همه

شکر که صرفی رخ دلدار دید
از همه و با همه و بی همه

آئینه های روی تو خوبان هر آئینه / اما تجلّی دگر است در هر آئینه
خورشید عارض تو ز ذرات کائنات / دارد بسی چو مهر و مه انور آئینه
حسن ترا که شمس و قمر پرتوی از واست / رخساره بتان پری پیکر آئینه
از عشق حسن جلوه گر است و ز حسن عشق / معشوق و عاشقند یک دیگر آئینه
گر قاصر است چشم تو از دیدنش بتان / آئینه و ببند رخش بین در آئینه
کاری بکن که واسطه برداری از میان / یعنی بنای کار نمانی بر آئینه

صورت که ظاهر است در آئینه صرفیا
نی متحد نه حال بود اندر آئینه

رخسار تو دیده گشتم آگاه / از نکتهٔ وجهه من الله
گر رهبر گمرهان نگاهیست / که رهزن هر که هست بر راه
این طرفه که زندگانیم را / افزوده غمت ز درد جانکاه
دلهای جهان رعیت تو / ای کشور حسن را شهنشاه
ای لوح رخ طلب دراز است / عمر تو درین رهبت کوتاه
از شعلهٔ شوق تو شده سرخ / بر بسته ببین مراتب آه
ای خصم مخند بر قتیلش / بشنو ز فرشته طالب مشتواه
جانی که به قالبی در آمد / آن غمزه به گردش گذرگاه

جان در قدم تو داده صرفی
قد نال بکل ما تمناه

بلا در خانه ام جا کرده همچون صاحب خانه / درون خانه نخوبیند چون مهمان بیگانه
خیال روی تو از هر سو در آید در دل زارم / بتی از هر طرف خورشیده دارد بویرانه
دلم خواهان آن زنجیر زلف او عجب نبود / که می آید بپای خود سوی زنجیر دیوانه

ز تیغ دوست دارم آرزوی قتل خود اما
فراگشت این تردد کان جفا جو هم کشد یا نه

کجا مرغ دلم را صید خود زاهد تواند کرد
بدام و دانه کاوردی از تسبیح صد دانه

شراب از خون عیسی و کباب از سینهٔ خضرا ست
دران جمعی که شمعش را بود جبریل پروانه

شراب عشق ای صرفی عجب خاصیتی دارد
کزو فرزانه شد دیوانه و دیوانه فرزانه

خنجر کین از میان وا کن و بر طاق نه
منت هستی از آن بر همه آفاق نه

بی لب عیسی دمت جان محبان بلب
بنده چه گوید که لب بر لب عشاق نه

چشم تو هر گوشهٔ ریخته خونها بسی
گوشهٔ چشمی چنین بر من مشتاق نه

غیر می آتشین برق خرد سوز کو
برکف من ساقیا ساغر براق نه

گرچه ز روی بتان نور ازل ظاهر است
ای دل ازین قیدها رو بسوی اطلاق نه

ای دل اگر می گزد مار محبت جگر
رفته گذار و ز کف مهرهٔ تریاق نه

رزق تو چون صرفیا خون دل ریش تست
شکر کن و روی دل بر در رزاق نه

منکه با قد دوتایم ناتوانی مانده
همچو چنگم پوستی بر استخوانی مانده

کاسته بسیار از رنج سفر نازک تنت
دردمندان غمت را نیم جانی مانده

تیغ غم گر استخوانم را قلم کرده چه باک
چون بجا بیش ناوک ابرو کمانی مانده

قصهٔ مجنون کهن گردیده و از والهت
تازه در ملک محبت داستانی مانده

نامم از یاد همه رفته تن من گشته خاک
عاقبت از من نه نامی نه نشانی مانده

هیچ میدانی که من در شهر خوبان کیستم
بی کس و کوهی جدا از خان و مانی مانده

صرفی بیدل که هر دم می کشید آه و فغان
از وجود او همین آه و فغانی مانده

نگار من چو لباسی سیاه پوشیده
بدیده جای گرفته چو مردم دیده

مه من آمده پوشیده جامهٔ مشکین
عجب که مطلع خورشید شام گردیده

خضر بیا بنگر آب حیات در ظلمات
ز خلعتی که سیه پوش من پسندیده

بخانهٔ اسد است آفتاب گشته فلک
که تو غزال من از شیر پوست پوشیده

چو پا برهنه روان گشته از چه رو به پیش
سپهر اطلس خود را نه گسترانیده

نشسته طرفه خدنگی بجانم از الفی
که او بساعد سیمین خویش بریده

خوشش آنکه پرده کثرت دریده چون صرفی
جمال شاهد وحدت از آن الف دیده

دردی کشی که با خم و پیمانه ساخته
با هر بزرگ و خورد حریفانه ساخته

زنجیر کرده اند ز پر چین که باغ را
شوق گل جمال تو دیوانه ساخته

همچون گل چمن به تسبیح خود دلت
از خاک آستانه تو دانه ساخته

منزل گرفته در دل صد پاره ام غمت
گنجی که بود خانه به ویرانه ساخته

بیگانگی گزیده ام از هر آنکه دوست
از آشنا بریده به بیگانه ساخته

عشقم به دل خیال تو مانده نه فکر دین
مسجد خراب کرده و بتخانه ساخته

شمشاد فتنه سر زده صرفی ز باغ کین
مشاطه بهر زلفش از آن شانه ساخته

گشادی دام سحر آنجا که کردی زلف را شانه
مگر دارد ز سیمین ساحری آن شانه دندانه

هم پیوسته مژگان و سر شک ماست زنجیری
که از نظاره تو مردم چشم است دیوانه

درون سینه جان از صحبت غم گشته بی طاقت
به مهمان خانه را بگذاشت آخر صاحب خانه

به تقلید تو زاهد سبحه دارم بدست اما
به تسبیح از خیال زلف و خالش رشته و دانه

بیا ای همنشین در دل که غیر از تو کسی هیچ
اگر باشد خیالش باشد او هم نیست بیگانه

تو من دیوانه را خانه در ویرانه می باید
چه باک است ار شود ویران به آب دیده کاشانه

بمن پروانه را نسبت مکن صرفی که می سوزد
مرا سوز درون لیکن آتش بیرون چو پروانه

کرده چشمان و رخت غارت عقل و دل و جان هر سحر
از رگ من آفت این هر سحر شدند آن هر سحر

چه کسی و نه چه قومی که به [illegible] تو اند
ملک و جن و بشر واله و حیران هر سحر

من که از شوق رخ زلف و خطت جان دادم — از گلم رسته گل و سنبل و ریحان هر سه
رخ بنمودی و ز طعن سن دیوانه شدند — واعظ و محتسب و شیخ پشیمان هر سه
ز آتش عشق که در سینه ام اندوخته — دل و جان و جگر من شده بریان هر سه
یار اگر کوهکن و وامق و مجنون آیند — در رهِ عشق شوم مرشد ایشان هر سه

صرفیا از سفر کعبه چه سود ار نشود
کعبه و بت کده و میکده یکسان هر سه

از غم عشقت دل صد پر خون ته بته — پرده های دیده خونبار گلگون ته بته
در گلستان بی رخ تو جامه گلگون چاک چاک — بی دهان تو درون غنچه پر خون ته بته
بس که موج خون زده دریای اشکم دمبدم — گشته گلگون پرده های سبز گردون ته بته
بنگر از سیلاب خون بر دیده من موج موج — گر نه دیدی موج ها بر روی جیحون ته بته

بر سمن صرفی اگر سنبل نه دیدی موج موج
زلف خم در خم ببین بر رویش اکنون ته بته

شیوه من بندگی و شاه من آگاه نه — من بجان بنده او خواه داند خواه نه
بر مراد دیگران عیش ها است از وصل او — نامرادان را به بزم عیش وصلش راه نه
گر نیم لایق که دایم بنگرد بر حال من — راضیم بالله که سویم گاه بیند گاه نه
همدم اغیار یار و جایش ایوان وصال — جای من جز کنج هجر و همدم جز آه نه
روزگار و روز من همچون شب تارم سیاه — موجب این حال جز بی مهری آن ماه نه
نقد جان خود بدیدگاهش روان سازم ولی — این محقر تحفه ام لایق بدان درگاه نه

جان به عشق او نخواهم داشت ای صرفی دریغ
گر قسم خواهی ز من والله نه بالله نه

بسکه سیل خون روان از دیده گریان شده — رفته رفته خانه های دیده ام ویران شده

ز آفتاب روی تو بر آسمان نیلگون
پرتوی افتاده و نامش همه تابان شده

در هوای مهر رخسارت وجود خاکیم
ذره ذره گشته و هر ذره سرگردان شده

خنده ام آمد ز ذوق آن که اشک افشانیم
دیده چون ابر بهاری و چو گل خندان شده

پیش مردم منفعل گر دیده از رویت پری
غالباً آن روز چشم مردمان پنهان شده

گوهری گر بخشد از لعل درافشان یار من
در عوض جان می‌ستاند آن گهر ارزان شده

در دلم یک درد ای عرفی و جان می گداخت
وه نه دانم چون زیم اکنون که صد چندان شده

ای بت طناز پیوسته چه ناز است اینهمه
غالباً نسبت به ارباب نیاز است اینهمه

من بجان دور از تو و ایام دوری بس دراز
وه چه یارب قصهٔ دور و دراز است اینهمه

می‌دهد محراب یاد از ابروی دلبر مرا
رو به محرابم نه از بهر نماز است اینهمه

گر نه دارد شمع در سر آتش سودای تو
چون من از بهر چه در سوز و گداز است اینهمه

وه نمی‌دانم چرا آن دلبر نامهربان
با رقیبان مهربان و دلنواز است اینهمه

دمبدم حسن نکویان در ترقی غالب
از نگاه عاشقان پاکباز است اینهمه

مغنی سحرگاه گفت این ترانه
که بی باده خوش نیست چنگ و چغانه

صبوح است ساقی صبوحی کرم کن
که دارم خمار از شراب شبانه

می و نقل دارم تمنا و خواهم
از آن قطره قطره وز آن دانه دانه

برای مهی باده خواهم کشیدن
که آمد در اقلیم خوبی یگانه

خدنگ اجل را هدف گشته جانها
اجل ناوک غمزه اش را نشانه

کم از آب خضر آب تیغش نیامد
شهیدش بود زنده جاودانه

چه جان و چه دل خانهٔ اوست عرفی
نیامد جز او صاحب هیچ خانه

غزل دیگر

نسیما رو بسوی گلستان آهسته آهسته
به گل کن شرح حال بلبلان آهسته آهسته

اگر یابی بکویش رفته رفته قاصدا راهی
بشرح حال ما بگشا زبان آهسته آهسته

درای از راهِ تعظیم و به لب های ادب هردم
ببوس از روی مهر آن آستان آهسته آهسته

اگر در خانه‌اش تقصیر باشد معذرت بلیم
بعرض خادمان او رسان آهسته آهسته

برو آهسته آهسته بدان کوی و بگو با او
ز حالم اندک اندک همچنان آهسته آهسته

اگر روزی توانم سر نهادن بر سر راهش
فشانم زیر پایش نقد جان آهسته آهسته

خوش آن روزی که صرفی گاه روی و گه جبین ساید
بخاک پای آن شاه جهان آهسته آهسته

من کیستم براهِ جنون سر نهاده
در خلوت بیرون ز دو عالم فتاده

بر باد پای شوق و محبت فتاده
در وادی قرار و صبوری فتاده

در بسته بر رخ جهان و جهانیان
از نیستی دری برخ خود گشاده

بهر نثار مقدم تو نقد جان بکف
یعنی بخدمتِ تو بجان ایستاده

سرگشته براه محبت چو گرد باد
سر در هوای عشق تو بر باد داده

از کنج غم بزم طرب پی برده
فارغ بخون چشم خود از جام باده

گفتی که در وفا ز سگ یار کم نیم
صرفی خموش باش که گفتی زیاده

خوبان که در کرشمه و ناز اند این همه
خواهند غارت دل و تاراج دین همه

دیوانه یکی ز بتان پری وشم
هستند اگرچه غمزه زن و نازنین همه

گه غمزه گه عتاب گهی ناز کار دست
مقصود را چه باشد الهی ازین همه

گر نیت قصد کشتن اهل محبتش
یارب غرض چه دارد ازین جور و کین همه

تو پادشاه حسنی و خوبان مه جبین
دارند داغ بندگیت بر جبین همه

دارند حسن و عشق بهم رازها ولے | پوشیده پاره مانند برخه دخورده بین همه

صرفی بنظم تو فصحای عرب گرفتند
همچون سخنوران عجم آفرین همه

اے ز چشم مست تو ویران شده هرخانه | از خم زلفت بهر ویرانه دیوانه
مرد نه بود آنکه خود را زنده بر آتش زند | وای بر مردے که باشد کمتر از پروانه
چوں همه خلق جهان دیوانهٔ عشق تواند | در همه آفاق نتوان یافتن فرزانه
نزد تو چوں آشنائیها نه دارد اعتبار | خواهم آمد بعد ازیں در صورت بیگانه
گاه میخواند ز لطفم گاه میراند ز قهر | چوں کنم یارب که دارم بوالعجب جانانه
گر شبے خواهی شنیدن قصه ام را ای رقیب | خواب هرگز مے رُباید از چنیں افسانه

نیست ضعف هر ضعیفی از غم عشق بتاں
گنج نتوان یافتن صرفی بهر ویرانه

از جنون عشق تو شور لیست در هر خانه | رُو بسویت دارد از هر خانه دیوانه
گشته ویران خانهٔ چشمم ز سیلاب مژه | ساعتے بنشیں که دارم گوشهٔ ویرانه
آرزو دارم که روزی نقد جاں بسپارمت | کاشکے افتد قبولت نذر درویشانه
هر خسے را گو مسوز از روے آتشناک طور | چوں تو شمعے را سزد مانند من پروانه
آشنا زاهد نگردد بما دیوانه گان سے | آشنا سے را چه داند از خرد بیگانه
کی براه توبه باشم زاهدا ثابت قدم | منکه صد پیماں شکستم بهر یک پیمانه

کنج محنت خانهٔ صرفی دیار او بلا است
طرفه دارد خانه و طرفه تر نهخانه

ز هر کارے که جز عشق است بیزارم بحمد الله | ز اسرار نهان او خبر دارم بحمد الله
به کار عاشقی هر دم دگر گوے شود حالم | بهر حالے من بیدل دریں کارم بحمد الله
ز بار عقل و جان و دل غم عشقت خلاصم کرد | براه عاشقی بارے سبکبارم بحمد الله

پی مرغان قدسی آشیان دامی است گیسویت
بایں دام بلا من هم گرفتارم بحمدالله

شنیدم شربت بیمار عشق است آن لب شیرین
من دلخسته از عشق تو بیمارم بحمدالله

من بیدل ز اسرار محبت بوده ام غافل
غمت از خواب غفلت کرده بیدارم بحمدالله

بدستم خار محنت آمد از باغ جهان صرفی
گل راحت شگفت آخر ازین خارم بحمدالله

آمد سوی مشتاقان دلدار بحمدالله
با دلشدگان دلبر شد یار بحمدالله

عمری به تمنایش بگذشت همه سالم
امسال نمود آن مه رخسار بحمدالله

نه روز و نه شب بودم بی آرزوی رویش
امروز میسر شد دیدار بحمدالله

صد بار طلب کردم دیدار وی و دیدم
بر کام خود این دولت یکبار بحمدالله

از خواب گشاد آخر آن نرگس رعنا را
شد دیده بخت من بیدار بحمدالله

بگذشت ز آزارم چون زاری من بشنید
وز قول رقیبان شد بیزار بحمدالله

محرم بحریم او صرفی است کنون صد شکر
محروم شد از وصلش اغیار بحمدالله

ای عالم از بهار رخت گلستان همه
سرسبز و خورم از خط سبزت جهان همه

ای از تو هر زمان بزمین فتنه دگر
زان فتنه و شورش زمین و زمان همه

هر لذتی که تیر تو بخشد دل مرا
پیکان غمزه ساخته خاطرشان همه

رقاص ذره وار بمهر تو آفتاب
سرگشته هوای تو خورد و کلان همه

بوی تو بهر دیار که یاد آورد شود
اموات باز زنده و پیران جوان همه

عاشق کشی من آمده بربسته تیغ کین
از شهر ما گریخته امن و امان همه

صرفی امید دوستی از هیچ کس مدار
گشتند دشمن تو بجان دوستان همه

خوبرویان که بلای دل و جانند همه
فتنه عالم و آشوب جهانند همه

غمزه آور فرح افزا و نشاط انگیزند — مرهم ریش دل و راحت جانند همه

نوبهار چمن خوبی و روز افزونند — گل رخ و سرو قد و غنچه دهانند همه

گرچه از درد دل سوختگان بی‌باکند — آگه از سوز دل و درد نهانند همه

شیر مستند و نخوردند بجز شیرهٔ جان — قطره قطره ز دو لب شیره چکانند همه

درس مهر و سبق لطف نخوانند ولی — در فن قتل محبان همه دان اند همه

نازنینان جهان را به لطافت صرفی
جان چگویم که ز شیرین تر ازان اند همه

تیغ کین در دست آن عاشق کش بیباک به — سینه ام صد پاره و هر پاره ام صد چاک به

آرزو دارم که بر خاک ره او سر نهم — گر نه بر خاک رهش باشد بزیر خاک به

دلبر من طرفه چالاکی ست در عاشق کشی — بهر قتل دردمندان دلبر چالاک به

شیشه پر می نمی خواهیم و جان شادمان — عشقبازان را جگر پر خون دل غمناک به

کاخ عیش ما خراب افتاده زیر نه فلک — خشت خشت افتاده یارب گنبد افلاک به

شهسوار من چو صید خویشتن کردی مرا — صید تو بر بسته آویزان ازان فتراک به

گر نه رفته صرفی از لوح دلت نقش هوا
نام تو از دفتر اهل محبت پاک به

نکهت جان ز خط سنبل تر دزدیده — نیست پیدا دهنت غنچه مگر دزدیده

بر سر دار بر آورده ببین نرگس را — کز عروسان چمن نقره و زر دزدیده

از لبت چشمهٔ خضر آب حیات آورده — نیشکر از دهنت تنگ شکر دزدیده

ای گهربار لبت وقت سخن پردازی — صدف از حقهٔ لعل تو گهر دزدیده

کاکلت صبر و سکون داده و بازم برده — زلف زین شیوه برآشفته ز سر دزدیده

کس نه دزدد هنری را ز کس اما چشمت — هنر ساحری از اهل هنر دزدیده

نقد عقل و دل و دینی که من گم شده بود / چه عجب طرهٔ طرارش اگر دزدیده
تا بپوشد رخ زرد من غم دیده ز نیر / چشم گریان ز دلم خون جگر دزدیده
کرده سر حلقهٔ دزدان رخ خویشم یعنی / رخم از حلقهٔ سرزین تو زر دزدیده
نامه را که نوشتیم بخون سے قاصد / جانب یار ز اغیار رهبر دزدیده
صرفی از بیم رقیبان ستمگر از دور / مے کشد از رخ خوب تو نظر دزدیده

بردم بکعبه از کوی او راه / از ره فتادم استغفر الله
در شرح شوقم عمر دراز است / ای خضر باشد بسیار کوتاه
از کفر و ایمان وارستم اول / احکام دینی دانستم آنگاه
از آهم افتد آتش بعالم / غافل نباشی زین آتشین آه
الحمد لله دروی سرایت / از من نگردد اندوه جانکاه
خواهم که بینم روی نکویش / چون من ندارد یاری نکوخواه
تنها نه صرفی در نیستی بلے / از سر هستی کے گردد آگاه

فارغ البال هست از ناز بر سر پر زده / مرغ روحم مضطرب گردید و بال و پر زده
جامه گلگونی گذشته از سرم دامن کشان / جامه گلگون او آتش بجانم پر زده
تا نه دست آرزو مندان بداماتش رسد / جلوه گر شد در قباے ناز دامن بر زده
تا دگر بر ناوکی بر دل رسیده زان مژه / از پئی هم غمزه اش صد ناوک دیگر زده
بسکه چشمم ریخت خون ظاهر گشته قطره / بهر خون کم گردنم فصاد چون نشتر زده
شام تا صبح از غمش موج خورده صد زخونابه بیش / شب همه شب دست من بلب پیمان ساغر زده
غالبا از کین من آمد بهر قتل سپید لالے / هر میان شمشیر بسته دیگر خنجر زده

شمع آه من که روشن گشت تا رم از دست | خنده ها بر مشعل چهر و مه انور زده

در جهان تابی ید بیضا نموده ماه من | صد طپانچه زان ید بیضا بروی خور زده

بابتان شوخی است بسته در میان زنار کفر | زان میان راه مسلمانان همان کافر زده

غم بزیر بستر صرفی نهاده خارها

خارهای غم به پهلویش سر بستر زده

چه عجب گر کند از من سگ دلدار گله | کهنه رسمی است که از یار کند یار گله

آن قدر تاب کجا ماندم از دیدن تو | که کنم با تو ز هجران شب دیدار گله

جور بسیار تو بر من ز چه رو اندک شد | دارم از اندکی جور تو بسیار گله

رحم بر زاری بیحد منت نیست ولی | چه حد آن که کنم از تو من زار گله

غم عشق تو فرح بخش و نشاط انگیز است | پس چرا می کنم از وی من غمخوار گله

یارب از یاری خود بهره ور احسانشیم | گر بخاطر رسد از یار ستمگار گله

گله ام نیست از و بل ز رقیبان هم نه

صرفی آمده از مشرب ما عار گله

دل من آمده در بزم عشق چون شیشه | دلی بجای شراب است پر ز خون شیشه

ز لوی جامه درون و برون من است هر شب | اگرچه باده ندارد از درون و برون شیشه

چسان رسد عشرت ز دیده فلکم | که عمرها است برافتاده سرنگون شیشه

کجاست آنکه بریزد شراب آتش گلگون | بحلق سوخته من ز آب گون شیشه

می مراد دلی از شیشه خورد صرفی

نخورده و زده در خاره جنون شیشه

نور حق ظاهر از آن روی چو مه | کرم الله تعالی وجهه

ببرم وصف تو گویان شب هجر | تا شود راه درازم کوته

دارد از غمزه نازت صف صف | فتنه چون بر تو کند عرض سپه

غمت کرده امل در همه شهر | با غم تو نه سپاه است و نه شه

گره بر یاسمن زرخ آں بت ببند | مبیند نه نعرهٔ الله الله

صفتِ عشق چه پرسی ز خرد | وصف خورشید چه داند اکمه

تا نه بردار فنا عرفی رفت

نشد از سرِّ انا الحق آگه

روان از دیده ام بی لعل میگوں تو خوں گشته | حباب خوں بود با جام شیشم سرنگوں گشته

ز اشک افشاند تخمی بر زمینِ آرزو چشمم | مرا زیں کشت حاصل پنبه سواغ جنوں گشته

براه او شب هجراں ز اشک خویش ممنونم | که امشب کوکب اشکم دریں ره رهنموں گشته

پی تسکین آتش بی زند آبی بروا امّا | ز آب دیدهٔ من آتش شوقم فزوں گشته

ز چشم من که رفته اشک گلگوں در تمنایت | تمنای گل وصل از دلم زیں ره بروں گشته

خیالش آمده در چشم دل بسته راه ایں خانه | بخون دامنم بروں زیں خانه طفل اشک چوں گشته

ز رنگ آمیزیِ نقاش عشق زد فنوں عرفی

روان بر چهره زردم سرشک لاله گوں گشته

نظر چه بر رهِ دشمن در رهِ وفا کرده | پی مزید حیاتم اجل دعا کرده

سپرده در قدمت بنده جان و شکر خدا | که حق مقدمت از صد یکی ادا کرده

بدیں گماں که زبیم بی رخت مریخ از من | فرشته هم نه نویسد گناه ناکرده

ز غصه خامه شکسته ورق دریده ملک | ز غم چه درد و غمم را جدا جدا کرده

ز درد و غم چه گریزم که دخل نتواں کرد | بنامه که رقم خامهٔ قضا کرده

نه من جدا ز بلای ز من جدا ست بلا | چه خوی که من به بلا و بمن بلا کرده

درون در آمده محنت بروں شده راحت | ز غنچه که خدنگت دل مرا کرده

ز تیغش آرزوی بسملِ خودم بوده | ز لطف آمده رحم حتم روا کرده

بسوی کیش از سر اخلاص سجدهٔ عرفی است

بمسجد آمده و سجدهٔ ریا کرده

پی نظاره ات شد آفریده | بهر دم دیده و مردم به دیده

تو از لب داده جان سرگشته را
مرا از شوق جان بر لب رسیده
رقیبت قدر گنج دولت وصل
چه داند رنج هجران ناکشیده
مدار ای لعل جان بخشت اجل را
به تیغ غمزه چشمت سر بریده
دلم در گوشهٔ از ابروی تو
ز عقل و جان و تن عزلت گزیده
ز طعن عشق معذور است زاهد
چه داند لذت می ناچشیده
رخش صرفی تواند دید چشمی
کز و خونابه‌های دل چکیده

می‌کشم هر دم شب هجر از غم جانکاه آه
وه ندانم چون کنم جان بر لب آمد آه آه
شاهد حال من بیدل ز ماهی تا مه است
کز تب چشمم تا بماهی رفته و تا ماه آه
من نمی‌خواهم که آه آتشینم سر کشد
آتشی افتد بعالم گر کشم ناگاه آه
می‌کشم آه دراز از زخم تیغ غمزه اش
عشق می‌گوید که هست از همت کوتاه آه
چرخ بی مهرم به خاک راه یکسان ساخته
این بسم کز من بر اوج چرخ دارد راه آه
ای که می‌پرسی ز کار من جدا از یار من
کار من گه گریه و گاهی فغان و گاه آه
هیچ تأثیری ندارد در دل او صرفیا
خواه افغان بر سر کویش کشی و خواه آه

پیش ازین مرده شده از دم عیسی زنده
این زمان شد ز لبت شیوهٔ احیا زنده
مرده را به نفس زنده مسیحا کردی
از لب لعلت شده صد چو مسیحا زنده
از تو تا کشتهٔ آن غمزه تفاوت ای خضر
آن قدر هست که از مرده بود تا زنده
جان من مردهٔ عشق تو نماند مرده
عاشق امروز بود مرده و فردا زنده
خبر آمدن دلبر مردم کش ما است
از پی کشته شدن گشته مهیا زنده
هر که میرد بغمش زنده جاوید شود
مردن خود بغمش کرده تمنا زنده
بسکه صرفی به درت زار و ضعیف افتاده است
نیست معلوم که او مرده بود یا زنده

غزل دیگر

دمے دارم که از انفاس عمرم باز پس مانده
بیا جانان که باقی از حیاتم یک نفس مانده

مرا بود این هوس کآخر بپایت جان برافشانم
نمانده جانم از هجر و بجانم آن هوس مانده

همین من مانده ام از دردمندانت دوایم کن
تو خود فرما که جز من زین جماعت هیچ کس مانده

دل وارسته ام پابستهٔ اندوه هجران است
همائے اوج لاهوتی گرفتار قفس مانده

ز من دامن کشیده سرو گل پیراهنم بگذشت
نه دامانم بدست و نے بدامانم دسترس مانده

از و صد ملتمس دارم ولے چون ناکس است آن خو
دلم دست تمنا باز از هر ملتمس مانده

بجان ناتوان دل مانده درد عشق را پنهان
چه غفلت است اینکه پنهان آتشے را زیر خس مانده

ره دیوانگی طے کرده مجنون رفت چون فرهاد
تو ای صرفی درین ره از رفیقان باز پس مانده

من کرده ام دعا و تو دشنام کرده
خاصیت دعا است که انعام کرده

صد تیغ و خنجر از مژه ات بود بس چرا
تیغ بکشتنم ز اجل وام کرده

رم کرده دل ز جور و ز دشنامها مرا
چندان ستوده که دلم رام کرده

تنها نه بنده را همه را گشته بنده
لطفے که خاص داشته عام کرده

بام رقیب جلوه گهت گشته صبحدم
اے آفتاب صبح مرا شام کرده

اصلاح اهل عشق میندیش اے خرد
با آن که پخته طمع خام کرده

صرفی بعشق نام نکو کرده طلب
خود را چنین برائے چه بدنام کرده

بیا تا چند بگشاییم بخوناب جگر روزه
بکش لب ها که بگشاییم بدان شهد و شکر روزه

نه روز و نے شبم یک لحظه فارغ از جگر خواری
بدین حالت چسان قادر توانم بود بر روزه

خدنگے میرسد هر روز بر عشاق از آن غمزه
خوری لا را دلگیر از خدنگان او مرا زهر روزه

چو ما را مانع آب و طعام اندوه هجران است
به ترکے دل نخواهد او ما را به نظر روزه

دهان بد مے پالد باده دایم از لب لعل است
عجب کاهل مست را روا تصوری نیست در روزه

باقلیم دل است و کشور جاں دائماً سیر ش | چرا او روزه نے دارد که نبود در سفر روزه

نیاز و عجز مے باید چو صرفی ورنه اے زاهد
چکار آید عبادت گر نماز است و دگر روزه

ردیف حرف اللام والالف

عشق پیش آور دخوانے از بلا | گفت بسم اللہ حریفاں الصلا
آمده جام بلا عشاق را | قسمت از مے خانهٔ قالوا بلا
روے خویش را مے تواں نظاره کرد | چشم اگر یابد ز نورا و جلا
والیٔ اقلیم جاں کس جز تو نیست | اے بسویت روے ارباب بلا
زلف پرپیچ و خمت دام فریب | طایر قدسی بدامت مبتلا
گر گشد یارم توانم بهره بُرد | از حیات سرمدی الا فلا

گرد قتل صرفیٔ خونیں جگر
خنجر شوقت شهید کربلا

قامت آں سرو سمن بر بلا | جامه و گل رنگ بلا بر بلا
هر سر موئے تو بلائے بلے | آمده زلف تو سراسر بلا
فتنهٔ ایام رخ خوب تو | بر رخت آں خال معنبر بلا
عین بلا صورت دلجوے تو | گشته به شکل تو مصور بلا
یک دو رفیقے که به من مشفق اند | هست یکے محنت و دیگر بلا
بیکسی و غربت و هجران تو | رو به من آورد کنوں هر بلا

صرفی بیدل ز شهیدان تست
دشت غمت نیست کم از کربلا

اے دلم افتاده ز تو در بلا | کا کلت انگیخته از سر بلا

خال و خطت کافت دین و دل اند
هست یکی فتنه و دیگر بلا

تا تو بلای دل و جان منی
پیش من است از همه خوشتر بلا

ای که بلای دل و جان چشم تست
شد ز دو چشم تو مقدر بلا

قسمتم از روز ازل حب تو
ای به محبت تو مقدر بلا

عشق بتان را تو هوس کرده
از تو فتادیم دلا در بلا

خسرو عشقم که منم صرفیا
بندهٔ درگاه اسشہ کربلا

ی حرف الیا ی

ز آئینهٔ جمال بتان در نظر توئی
هر دم بصورت دگری جلوه گر توئی

تو عین نوری و من همگی ظلمتم ولی
گر بنگرم بخود ز خودم جلوه گر توئی

گاه از قبای ناز و گه از خرقهٔ نیاز
هر لحظه جلوه گر به لباس دگر توئی

ظاهر بچشم اهل نظر نیست جز تو کس
پنهان شده ز نرگس ناقص بصر توئی

چشم پر آب و جان پر آتش هر از تست
یعنی بجان سوخته و چشم تر توئی

بنموده جمال خود از شکل مهوشان
ای جان من فدایت بدین شکل اگر توئی

خون شد ز گلرخان جگر چاک چاک من
لیکن مراد صرفی خونین جگر توئی

آن که در پرده عیانست توئی
وان که بی پرده نهان است توئی

شهسواری که بجولان گه ناز
هر طرف جلوه کنانست توئی

آن که از ابرو و مژگان بتان
در کمش تیر و کمانست توئی

آفتابی که از و شعشعه
حسن خوبان جهانست توئی

آنکه در صومعه و میخانه
قبله پیر و جوانست توئی

آں گل تازه که از شوقِ رخش ۔۔۔ بلبلِ دل به فغانست توئی

سنگِ راهے کہ ترا اے عرفی
درِ رهِ عالم جانست توئی

گاه حور و ملکی گاه پری و بشری ۔۔۔ گه بر اوج فلک و گه به زمیں جلوه گری

همه جا جلوه گهِ تست چه پست و چه بلند ۔۔۔ هر کجا مے نگرم من تو مرا در نظری

هیچ تشکلت نه و ظاهر توئی از هر شکلے ۔۔۔ هیچ رنگت نه و هر لحظه به رنگ دگری

همه شیدائے جمالت چه نبی ص و چه علی رض ۔۔۔ همه دیوانهٔ عشقت چه جنید رح و چه سری رح

دامنت پاک ز آلایش امکان و حدوث ۔۔۔ هر چه گوئیم که از آں پاکی از آں پاک تری

غیر را عین تو مے دانم و کلفت نه کشم ۔۔۔ از درِ خویشتنم اگر بر درِ غیرے ببری

جز تو همخانه نه دارم چه مقیم و وطنم ۔۔۔ ور مسافر شوم از خانه به من همسفری

هیچ کس کنه جمالت نتوانند دریافت ۔۔۔ نه بشر آگه از ان و نه فرشته نه پری

جز ظهورت نبود از پدران و پسراں ۔۔۔ اے منزه تو بذات از پدری و پسری

گر انا الحق مے زند آدمئے عیبے نیست ۔۔۔ چوں تو خود بانگِ انا اللّٰه زناں از شجری

عرفی از کعبهٔ توحید نشاں کے یابی
تا نه از بادیهٔ هستی خود در گذری

دلبرم هاشمی و مطلبی و قرشی ۔۔۔ که دل و جان مرا جز بغمش نیست خوشی

همه شاهان عجم بر درِ سلطان عرب ۔۔۔ کمتر از بندهٔ زنگی و غلام حبشی

نام او حرزِ یمانی است وفاکیشاں را ۔۔۔ وهو الوسی دلنا کل غداة و عشی

غیر خاکِ قدمش آب حیاتم نه بود ۔۔۔ آنا عطشان و قد احرق قلبی عطشی

خوب رویان جهاں گر چه کواکب صفتند ۔۔۔ اوست مشهور از آں جمله بخورشید وشی

خاکساریست سر افرازی تو بر درِ او ۔۔۔ تو گرفتار بآرایش دستار و فشی

داده اند از پئے آنت دل و جاں اے عرفی
که دهی دل بوے و جاں بغمِ او بکشی

غزل دیگر

از غم ماه وشان دگرا ے دل چہ خوشی
مطلب جز غم آں مُطلبی و قرشی
چشم لطفم زوے آرے چہ عجب گر باشد
میل شاہ قرشی سوے غلام حبشی
آنکہ خورشید بود پرتوے از طلعت او
نیست مدحش کہ کنم وصف بخورشید وشی
یک دو قرصے است زخوان کرمش شمس و قمر
وهو من یطعمنا کل غداة وعشی
بے مے لعل لب او چہ کشم آب حیات
ما من الماء مر ینا و مرنا عطشی
صوفی از مشرب توحید نشاں کے یابی
جرعۂ تازہ مے ساغر عشقش بچشی
صرفی از مذہب من پرسی و از مشرب نیز
مذہبم عاشقی و مشرب من درد کشی

اے کہ بعالم آمدہ بہر نظام عالمی
مظہر اسم اعظمی بلکہ خود اسم اعظمی
غیر تو کیست تا کند حفظ وجود کائنات
بلکہ تو بر خزانۂ نقد وجود خاتمی
گرچہ نہ آدم آمدہ جسم لطیف تو ولے
یا فتہ آدم از تو جان بلکہ تو جان عالمی
سرّ حقیقتی کہ آں اصل ہمہ حقایق است
آگہ از آں محقق نیست دمے تو محرمی
پیشتر از ہمہ توئی در شرف و نزد تو
غایت بیشی ہمہ ہست نہایت کمی
از نفس مسیح جاں ہیچ تنے نیافتہ
تا نہ باو دریں نفس کردہ لب تو ہمدمی
اے کہ بلاے عشق تو اہل ولا ہمہ کشند
صرفئے دل شکستہ را باغم تست خرمی

بیک نفس کنیم زندہ چوں بنا ز کشی
و لے ز کردہ پشیماں شوی و باز کشی
چو روز حشر شود زندہ کشتۂ تو رسد
بہ خاطر کہ تو بازش بہ تیغ ناز کشی
دما دم آں لب جاں بخش را گزیدن چیست
مسیح را عجبے نیست گر بکار کشی
نیاز و زاری من بایدت و لے آخر
مرا بہمیں جرم زاری و نیاز کشی
شہید عشق ایاز آمدہ است یک محمود
نگار من تو بیک غمزہ صد ایاز کشی
بس است غمزہ چہ حاجت بہ خنجر و شمشیر
دمے کہ اہل وفا را بترک ناز کشی
بباخت عشق تو رندے کہ کشتۂ تو نشد
کہ نیست شیوۂ تو غیر عشق باز کشی

آدمی

بکام غیر زوصل الحصر صرفی را ، ،
چرا به تلخی ہجران جاں گداز کشی

غمے تواں بہ شکر کرد نسبت لب وی | کہ ایں ز شیرہ جانست و آں ز شیرہ نے
مگیر بر لب خود ساغرے گلگوں | کہ خوں ز غیرت آں شد دل صراحی مے
شب وصال ترا روز ہجر در دنبال | شب اجل مہ من روز ہجر را در پے
بیا کہ طاقت صبرم نماند دور از تو | بلائے ہجر تو تا چند و صبر من تا کے
قدم چو بر سر کون و مکاں زدم کردم | رہ دراز ازل تا ابد بیک دم طے
مدوز عقل و دل و جاں چہ آیدم در عشق | کہ باشد ایں ہمہ اشیا بہ نزد او لاشئے

چو از زلال وصالش جدا شدم صرفی
عرفت سر من الماء کل شیء حی

سرو گل رخسار مے دارد بکف جام ملی | مے نماید ساعدش زاں جام چوں شاخ گلے
گر غم او خنجرے زد بر دلم او را چہ غم | گل ندارد غم اگر خارے خلد در بلبلے
چوں بمیرم در غم آں گل عذار سبز خط | از گل من سر برآرد لالہ و یا سنبلے
صاحب قل قل للساقین اجرعۃ | کز صراحی آرزو دارم صدائے قل قلے
تو درون خانہ و روئے تو زیر صد نقاب | وز تو در ہر وقت غوغائے و ہر جا غلغلے
مے گریزد دل ز من در حلقہ ہائے زلف تو | خواہمش در پائے زنجیرے و در گردن غلے

انچہ رو فریاد صرفی را نہ کردی گوش دوش
ای بہ گوشت حلقہ و تا بہ دوشت کاکلے

چشمم از گوشہ محنت نگرانت تا کے | گوشہ چشم بسوئے دگرانت تا کے
جگر اہل محبت ز غمت پر خون است | سر آزردن خونیں جگرانت تا کے
راست پنہاں ہمہ در آرزوی روی تو اند | مہ من رو بسوی کج نظرانت تا کے
خبرے نیست رقیبان ترا از غم عشق | میل ہم صحبتی بے خبرانت تا کے
اے دل آمد بہ لب از تلخی غم جان حزین | آرزوے لب شیریں پسرانت تا کے

مہربان سیمبرے نیست بعالم صرفی
روی چوں زر ز غم سیمبرانت تا کے

غزل دیگر

در ملکِ خوب رویان سلطان این سپاهی
ای شاه کج کلاهان کج منه کلاه شاهی

نور خدا تجلی کرده از رخِ تو بر ما
ای آفتاب رویت آئینهٔ الهی

دور از تو ام چو ماهی در تاب مانده بی آب
گویا خبر نداری از حالِ من کماهی

نه شاهی و نه ماهی مانند تست یعنی
بر تختِ نازِ شاهی بر اوجِ حسن ماهی

تا ماه رفته آهم تا ماهی آب اشکم
بنگر گواه حالم از ماه تا به ماهی

عشاق بی گنه را کشتی مگر نیاما
نزدِ بتان گناهی بد تر ز بی گناهی

از ناز کج نهادی بر سر کلاه خوبی
القصه راست گویم سلطان کج کلاهی

ای نازه رو خبر کن آن ماه را ز دردم
گر باورش نیاید آخر تو خود گواهی

در دست سرِ سگانش صرفی ز ناله رُست
سر نه بپای یاران از بهر عذر خواهی

ای خدا خواهم غم هجران ز جانِ ما بری
یار را اینجا بیاری یا مرا آنجا بری

ای که می خواهم وصالش در دعا شام و سحر
قاصد از بهر خدا سویش دعای ما بری

زود بر کن کار خود پاس خدا را ای اجل
چون ز تن جان مرا امروز یا فردا بری

گرچه از سودای عشق او شدم رسوا ولی
من نه خواهم کز سرِ من یارب این سودا بری

خواهم از غیرت که هر کس ره نیابد غیرِ او
در حریم وصل او یارب مرا تنها بری

برده ای صرصرِ هجران چو کاه از جا مرا
گر بدین سانی بیکدم کوه را از جا بری

ره بخاک پای او سودن تمنا می کنی
ترسم ای صرفی که در خاک این تمنا را بری

ز حلقه سرِ زلفت برون نیم باری
برون ز حلقهٔ اهل جنون نیم باری

اگر به دست ندارم پیاله پر می
ز دیده می قدح پر ز خون نیم باری

خمیده قامتم اما ز بارِ درد و بلا
ز بار محنت گردونِ دون نیم باری

همیشه بار محبت کشیده ام کار است
بکار و بار محبت زبون نیم بلی

ز بهر دفع غمت حیله نمیدانم
به علم حیله گری ذوفنون نیم باری

برون ز شعلهٔ آهم بر و بحمد الله
که بی زبانه سوز درون نیم باری

خوشم بہ خونِ دل خود کہ مے خورم صرفی
فرح طلب ز مئے لعل گوں نسیم بادے

چو صنوبر کاشکے صد دل بدست آوردمے
تا بصد دل آرزوئے آں سہی قد کردمے

منت ایزد را کہ کشت ان دلبر عاشق کشم
پیش ازیں گر مردمے آں آرزو میبر دمے

گر شگفتے غنچۂ مقصودم از باغ رخش
ہمچو نرگس ساغر مَی ہم بدست آوردمے

نیستم عمرِ عزیزِ من دمے بے یادِ تو
آرے از عمرِ عزیز آمد غنیمت ہر دمے

آں سگاں را نالہ ام آزرد و افتادم جدا
کاشکے ہرگز دل یاراں نمے آزردمے

جان باو بسپردم و او رفت و ماندم در بلا
آں امانت را بہ اہلش کاشکے بسپردمے

گر دمے بودے لب لعلش بہ کامم صرفیا
کے بجائے بادہ ہر دم خون دل میخوردمے

اگر بر عارضت نہ بود نقابے
کنی ہر ذرہ را آفتابے

غمت کز رشتۂ جانم نتابد
ترا نہ بود غمم یک رشتہ تابے

ز مہر و ماہ رخسارت فتادہ
بخورشید جہاں تاب اضطرابے

تو مستِ خوابِ نازی بادہ خوردہ
مرا بے تو نہ خوردے و نہ خوابے

کشیدم بے حساب اندوہ محنت
دلے اغتنمت نمے گیرد حسابے

نقاب از رخ برافگن تا دہم جان
مرادم نیست جز رفع حجابے

بہ تنگ آمد ز جانِ خویش صرفی
ز لطف جاں ستاں خواہد عتابے

کیم من زاں دو زلف آشفتہ کارے
سیہ روزے پریشاں روزگارے

دل از کف دادۂ بے دلنوازے
بہ غم در ماندۂ بے غم گسارے

بہ کوئے نامرادی دردمندے
براہ دردمندے خاکسارے

بہ زیر پائے رنداں خاکسارے
وے نہ نشستہ بر خاطر غبارے

ز صاف جام راحت بے نصیبے
ز لاے مغنم محنت دُرد خوارے

جہاں گردیدۂ نادیدہ ہرگز
مراد خود نہ شہر و دیارے

زمام اختیار از کف بروں نے
عناں دل بدست شہسوارے

شنیده وعده هائے وصلش اما
نه دیده غیر درد انتظارے
چو صرفی ناامیدی از وصالش
ولے در جستنش بے اختیاری

اے مرا هر دم ز عشقت عالمے در عالمی
شور و غوغائے دگر هر لحظه در هر عالمے
از دو عالم یعنی از دنیا و عقبی فارغم
من که دارم در غمت زان هر دو برتر عالمے
تا براه عاشقی ما ندم قدم نه بود عجب
گر مرا در هر قدم افتد گذر در عالمے
پادشاهان را بود جنگ و جدال از بهر دیه
بندگانت را فزون از هر دو کشور عالمے
شاه ملک فقرم و سلطان اقلیم فنا
بنده ام زان رو جهانے گشت و چاکر عالمے
غم نه دارم گر چراغے نیست شب در کلبه ام
گردد از یک شعلهٔ آهم منور عالمے
چون به وصف مشک خطان دم زدم نبود عجب
گر ز انفاسم شود صرفی معطر عالمے

اے ز خورشید جمال تو منور عالمے
وز دو زلف مشکبار تو معطر عالمے
بر مراد خود کسے بینم کسے را از غمت
خاک راه نامرادی کرده بر سر عالمے
کی بنای عشق در ملک دلم یابد خلل
گر شود ویران ز سیل دیدهٔ تر عالمے
یار مست باده گلگون و ما حیران او
او ز مے در عالمی و ما از او در عالمے
چون نمے دانست تسخیر چو من دیوانهٔ
آنکه چشم ساحرش را شد مسخر عالمے
گر نسیمے ره تواند یافتن در زلف او
زان نسیم عطر سا گردد معطر عالمے
صرفیا در عالم دیوانگی افتاده ایم
در جهان از عالم ما نیست خوشتر عالمے

گرچه مے بخشد مسیحا مردگان را زندگی
گر لبت را بیند این جان میرد از شرمندگی
زنده بے درد او مرده دردِ ترا
زندگی چون مردگی و مردگی چون زندگی
بنده وا استاده بر پا سرو پیش قد تو
دولت آزادگی دریافته زین بندگی
حسن مهرویان دیگر چند روزے بیش نیست
قامت حسن تو دارد خلعت پایندگی
صرفیا فرخندگی جز بندگی در عشق نیست
نیک بختا بنده کو دارد این فرخندگی

نہ بہ خشم گر عتابے کردہ باشی — گر از رفع حجابے کردہ باشی
لب لعل خودت مے دادہ باشد — اگر میل شرابے کردہ باشی
ز خیل بیدلانت کس چو من نیست — تو ہم خود انتخابے کردہ باشی
سوال قتل خود کردیم فرما — اگر فکر جوابے کردہ باشی
بود بر بندہ رحمے گر تو ناید — خیالے گر بہ خوابے کردہ باشی خوابے

چو بر خاک تو صرفی ناصح آمد
تو در خاک اضطرابے کردہ باشی

یار من با دردمنداں یار بودے کاشکے — مرہم ریش دلے دل افگار بودے کاشکے
تا بچند از نامرادی درد محروم می کشم — بر مرادم دولت دیدار بودے کاشکے
چوں نصیب چشم بیدار آمدہ دیدار او — دیدہ ہائے بخت من بیدار بودے کاشکے
حیف از اں گردے کہ از خاک رہش بر باد رفت — سرمۂ ایں دیدۂ خونبار بودے کاشکے
یار سویم اندکے دید و رقیب از رشک مرد — التفات او بموع بسیار بودے کاشکے
چوں بمیرم بے قد و رخسار او بر خاک من — سایۂ آں سرو گل رخسار بودے کاشکے

قصر سلطانی نمی خواہیم و ایوان شہے
جائے صرفی زیر آں دیوار بودے کاشکے

شدی مست و دل پرخوں شکستی — شکستی شیشۂ دل را ز مستی
چرا از گفتگو بستی دہن را — چرا بر من در مقصود بستی
بدستم تحفۂ جز نقد جاں نیست — بسے شرمندہ ام از تنگ دستی
چو بستم رشتہ ہائے جاں بہ زلفت — بہانہ شانہ کردی و گسستی
بچشم دیگراں منزل گرفتی — چرا با مردم دیگر نشستی
بطوبی امیل زاہد نے بقدت — ندارد ہمت عالی پرستی

بہ ملک نیستی صرفی گذر کن
اگر خواہی کہ دانی سر ہستی

بہ شبہائے فراق از ضعف دارم من عجب حالے — کہ از مویہ چو موئے گشتم و از نالہ چوں نالے
چساں اوقات خود را بگذرانم بے مہ رویت — کہ ہر روز یست چوں ماہے و ہر ماہیست چوں سالے

زبس لطف وصفا از سیب بستان بهشت اما | نمایان دانه رشد تا نهادی بر ذقن خالی
رخی دارم مانند زرد و اشکی چو سیم اما | معاذ الله که اهل عشق را میلی است تا مالی
نه بر من یار را رحمی ونی او را مرا صبری | چه سازم چون کنم یارب که دارم طرفه احوالی
قدی دارم دوتا چون حلقهٔ بازوی چو زر یعنی | شدم در آرزوی پای بوسش شکل خلخالی

گسست از ماسوای یار خود پیوند دل صرفی
نخی بینیم درین ایام چون او فارغ البالی

از و چون غافلی درد من محزون چه میدانی | چو لیلی را نه دیدی طالب مجنون چه میدانی
گر از تیغ محبت نیست زخمی در دل و جانت | غم این جان افگار و دل پرخون چه میدانی
چو خالی در دولت از خار خار عشق نه طلبی ره | لطافت های آن رخساره گلگون چه میدانی
چو آگه نیستی از فتنه های آن پری پیکر | صلاح حال در کار من مفتون چه میدانی
ملاف ای مدعی چون ره بخلوت گاه عشقت نیست | که اسرار درونی را تو از بیرون چه میدانی

پری روی بلای جان من شد گرچه ای صرفی
عزایم خوانی اما بهر او افسون چه میدانی

مردم از سیب زنخدان تو ای سرو سهی | حیف کز باغ جمالت نیست امید بهی
باده ام از خون جگر نقل و کباب از سینه آتش | عشق خواهد داد اگر در بزم خود لشم ره دهی
ما به امید وصالت زنده ایم آخر چرا | بر دل امیدواران داغ نومیدی نهی
کمتر از موی تن زار من است از لاغری | وه که می گوید هر اشوکت بغایت فربهی
دولت وصلش چنان یابم بتدبیر خرد | کی به این کمند کمند او رسد از کوتهی
چون درونت خالی از درد است ای واعظ چه سود | زین همه نالیدنت بیهوده چون طبل تهی

از سهی قدان وفا و مهر ای صرفی مجو
چشم عتاب و غضب کی باشد از سرو سهی

دلی دارم گرفتار نگاری | شده آشفته و شیدای یاری
چه یاری نازنینی خوش لقایی | پری وش لاله رویی گل عذاری
رخش دارد تجلی تازه تازه | نماید هر دمی نو نو بهاری
تعالی الله بنازم حسن او را | نه باشد عاشقان را بس قراری

ز جذب عشق عاشق گشته بیخود
نه دارد با خود و با خلق کارے

نیم تنها اسیر چشم مستش
هزاران اند چوں من دلفگارے

اسیران غمش را طرفه حالے
نه دل را صبر و نے جان را قرارے۔

چناں در عشق او جاں باخت صرفی
که در عشاق ماند یادگارے

ای سرو ناز جانب بستاں چه میروی
تو خود گلی به گشت گلستاں چه میروی

گریانم از هواے تو چوں ابر نوبهار
از پیش چشم ای گل خنداں چه میروی

جولاں گه سمند تو آمد فضای جاں
چابک سوار من سوی میداں چه میروی

بنشیں که حال ماست پریشاں چو زلف تو
بر رخ فکنده زلف پریشاں چه میروی

از راه لطف جلوه کناں سویم آمدی
از روی ناز باز خراماں چه میروی

من قالب فسرده ام و جان من توئی
بے تو چگونه مے زیم ای جاں چه میروی

صرفی بسویت آمده است از ره وفا
اے بے وفا بسوی رقیباں چه میروی

دلا جدا ز غم و درد عاشقی نفسے
مشو که صحبت یاران غنیمت است بسے

شب فراق تو خوش همدمی است ناله مرا
چه همدمی که نه گردد جدا ز من نفسے

بیا و تحفه بجانم قبول کن ز کرم
جز این سخن ز کرمت نیست هیچ ملتمسے

چگونه شکر تمنائے تو کنم که مرا
خلاص ساخته از هر هوائی و هوسے

به کنج بے کسیم آں چناں که پرولے
نه از من است کسے را و نه مرا ز کسے

ز هر حبس رقیبان شب رو تو سزد
که نقد جاں بدهم خادمانه عسسے

همیشه صرفی بے دل مصاحب غم تست
عجب که صحبت آتش گزیده است خسے

من به غم شادم نے باید مرا غمخوارگی
کے بود در چاره سازی لذت بیچارگی

تا نه سوزد برق حسنت پرده هاے دیده را
اشک شادی آب زد بر دیده نظارگی

گر بے خواهد سگ کویت دراں کو جائے ما
بعد ازیں ما و به صحرای عدم آوارگی

گر به قبض جان اهل عشق در ماند اجل
غمزه و ناز و عتابت میرسد یکبارگی

گر شب ہجراں نہ گردد کس بہ کویت رہبرم | اختر سے اشکم کند در رہبری سیارہ گی
بر دل زار و ضعیفم بار غم در راہ ہجر | بس گراں بار در رہ دشوار و عاجز بارہ گی

گر شراب سلسبیل و کوثر آمد بہر من
کے توانم کرد صرفی توبہ از مے خوارہ گی

تو بکنار دگراں تا بہ کے | من ز کنارت نگراں تا بہ کے
بر من غمدیدہ جفا تا بچند | لطف برائے دگراں تا بہ کے
روئے تو آئینۂ نور خدا است | در نظر بے بصراں تا بہ کے
ترک من از تیغ غمت چاک چاک | سینہ سخونین جگراں تا بہ کے
بلبل و گل بے رخ تو در چمن | نالہ کناں جامہ دراں تا بہ کے
منتظر سرمۂ خاک درت | دیدۂ صاحب نظراں تا بہ کے

چہرہ تو زرد چو زر صرفیا
در ہوس سیمبراں تا بہ کے

سگ تو کرد بما ہمدمئے | ما نہ دیدیم چو او آدمئے
فارغم از غم کونین بہ عشق | نہ بود خوشتر ازیں بے غمئے
دردم باز پسیں مے خواہم | کہ کنی یک نفسم ہمدمئے
درد مندے کہ گذشت از سر جاں | یافت در سر غمت محرمئے
مردم و گریہ کناں جامہ سیہ | نیست جز ابر بلا ماتمئے
دادہ درد و غم و اندوہ و بلا | کردہ عشق تو بمن جا ستمئے

صرفی از وامق و مجنون در عشق
کز فزوں نیست ندارد کمئے

ز حال زار من مبتلا نمے پرسی | چہ دیدی و چہ شنیدی چرا نمے پرسی
مرا چو غیر وفائے تو نیست آئینے | چہ واقع است کہ اے بیوفا نمے پرسی
چو بردہ دل مارا نہ دانم از چہ سبب | ز بیدلان خود اے دلربا نمے پرسی
گرفتہ است زما عاقبت کنارہ ولے | تو ہم ز غمزدگان بلا نمے پرسی
نہ دانم ار گذری سوی بیدلان گاہے | کہ پرسشے کنی از بندہ یا نمے پرسی

بپرسشت دل اغیار دائما جمع است | همین ز حال پریشان ما نمی پرسی

ز حال صرفی غمگین بپرس بهر خدا
نمی شود دل او شاد تا نمی پرسی

تا کی مرا به تیغ جفا قصد جان کنی | اخلاص و صدق بنده بدل امتحان کنی
شادم به وصل اگر نه کنی بسملم مکن | تا چند از ستیزه نه این و نه آن کنی
معموره ای دیار عدم خواهی و مدام | از اهل درد قافله ها را روان کنی
جانم تو خود نه بردی و گفتم که او برفت | تا کی بجان خویشتنم بدگمان کنی
گویا که ترک من جگرم آفریده اند | تا هر تیر غمزه نو آن را نشان کنی
هرچند وعده تو نیامد وفا ولے | خواهم دلم بدان نفسے شادمان کنی

صرفی که پیر گشته ز غم در فراق تو
گر خوانیش بسوی خود از سر جوان کنی

گرفتار بت من زاهد دیندار بایستی | بفکر عاشقی از سبحه اش زنار بایستی
ز شرح حال ما گفتار یاران قاصر افتاده است | بلا را خود زبان از بهر این گفتار بایستی
چو هر دم در هوائے قامت و رفتار موزونش | بحاکم سایه آن سرو خوش رفتار بایستی
چه حاصل گر ز غم خوابے نه دارد چشم گریانم | شب غم بخت خواب آلود من بیدار بایستی
همه غم های عالم نزد غم هائے من است اندک | هنوز این بیے و فائے گویدم بسیار بایستی
سپید از گریه بے او گشته چشم ما سیه روزان | نصیب دیده ما دولت دیدار بایستی

گهرهائے سرشک از دیده می ریزیم چو صرفی
به زیر پای او این دیده گوهر بار بایستی

در دو کون است مرا یار یکے | دل یکے دارم و دلدار یکے
وه در کشتن ارباب وفا | یار ما گشته به اغیار یکے
به جفایم مکش اے شوخ که نیست | چون منت یار وفادار یکے
صبر من اندک و شوقم بسیار | هست این اندک و بسیار یکے
نیست مانند من از تیغ غمت | سینه مجروح و دل افگار یکے
روزم از زلف تو شد تیره که هست | تار آن زلف و شب تار یکے

عشق یار است و مرا یار خوش است
صرفیا یار یکی کار یکی

ای صبا مشک فشاں غالیه ساے آئی | جانِ من باد فدایت زکجاے آئی
بوی جاں از نفست خسته دلاں میشنوند | چوں مسیحا به دم روح فزاے آئی
وہ چہاں شکر قدم تو کنند اہل صفا | کز آئینه دل زنگ زداے آئی
بارک الله زتو دل خرم و جاں خوشنود است | خیر مقدم زره مهر و وفاے آئی
راحت سینهٔ پر محنت عشاق زلشت | شادمان ساز دل غمزده هاے آئی
غالبا مے رسی از روضه فردوس بریں | یا ز سر منزل آں حور لقاے آئی

سرمهٔ دیده صرفی بکن از گرد رهش
اگر از کوے وی اے باد صباے آئی

جامه گلگوں ز پئے کشتن ماے آئی | ورنه خود گو تو بدیں رنگ چراے آئی
خلعت تازه بپر دامن نازک میاں | به کجاے گزری و زکجاے آئی
ایں زماں کار دل و جانِ خرد دشوار است | که بصد فتنه و آشوب و بلاے آئی
گر نه داری سر آزار محباں زچه رو | گره افگنده در ابروے دوتاے آئی
از پی کشتنِ ما آمدن تست ولے | خاطرم خوش که بسوئے اہل وفاے آئی
غارت صد دل و جاں مے کنی ای تنگ قبا | همه دل بسته بیک بند قباے آئی

بر سر خود زخدا تیغ تو صرفی مے خواست
تیغ بر کف تو هم از بهر خداے آئی

زخط سبز لب هایش نشان آں دهاں یابی | نشانِ چشمهٔ حیواں زخضر غیب داں یابی
پس از مردن زدلبر یا زخواهی یافت جاں لیکن | بمیر از بهر او باره دگر تا باز جاں یابی
مجو آب حیات اما اگر یارت بریزد خوں | زآب تیغ خوں ریزش حیات جاوداں یابی
وصال او که از نقد دو عالم قیمتش بیش است | بجاں دادن اگر گردد میسر رائیگاں یابی
نشاں ما چه مے جوئی ز نام ما چه مے پرسی | که از گم گشتگان او نه نام و نه نشاں یابی
میان او نیاید نزد اصحاب یقین پیدا | گمانے بیش نبود گر نشانے زاں میاں یابی
نشانِ تیر مرگ آخر شوی صرفی دریں عالم | اگر منزل کنی در ملک عشق از مرگ اماں یابی

غزل دیگر

بی او قدح ز دیده پر خون کند کسی
بهر زان که میل ساغر گلگون کند کسی

تا کی بگریه که بود خالی از اثر
دفع ملال خاطر محزون کند کسی

لیلی وشان بحال کسی کی نظر کنند
هر چند کسب حالت مجنون کند کسی

عشاق زار زار بنالند دمبدم
گر یار مهربان نه شود چون کند کسی

مفتون چشم ساحرش افسون گران همه
تسخیر او چگونه بافسون کند کسی

ما را اگر بجور براند از درت
دل را چسان ز کوی تو بیرون کند کسی

صرفی چه چاره گر غم هجرم مقدر است
تقدیر را چگونه دگرگون کند کسی

زنده ام من بتو جانان کسی
مرگ من فرقت تو جان کسی

گنج حسنی و نه دیدم آباد
از تو کاشانهٔ ویران کسی

خلق فرمان بر تست و چه عجب
گر نباشی تو بفرمان کسی

حال جمع است پریشان و نزا
چه غم از حال پریشان کسی

مشکل است اینکه ز چشمت بت من
به سلامت بود ایمان کسی

نه نشست آتش قهرش صرفی
از نم دیدهٔ گریان کسی

یار من مست نه خورده ساغر گلگون یکی
کشته او صد هزار و او نکرده خون یکی

جامهٔ ما چاک چاک است و جگر هم چاک چاک
مخلصانیم و درون ماست با بیرون یکی

خط رخسار تو خطی که دارم سرنوشت
در بیان کشتن من هر دو را مضمون یکی

آنکه گویندش که چون او نیست کافر پیشه
غیر تو نبود کسی آری بود بیچون یکی

در مقامات محبت فرق بسیار آمده
گر در اصل عشق فرهاد است با مجنون یکی

نزد سیلاب سرشکم می نماید قطره
گر بهم خواهند گشتن دجله و جیحون یکی

هر که عاشق گشته صرفی داده جان در عاشقی
در طریق عشق بازی آمده قانون یکی

قانون دلبر است ز عاشق تغافلی
رسم محبت است ز جانان تحملی

حرزم دیار معنیم از راه صورت است / خواهم کنون ز مصحف رویت تفائلی
هر روز آفتاب رخت را ترقی است / نه چون مه دو هفته بهر شب تنزلی
از لطف پرسی از همه اما بپرسشم / یارب چه علت است که ورزی تعللی
کمتر ملال ز باد خزان آه سرد من / در گلشنی که آه کشم نشگفد گلی
راهیست پر مخاطره جان طریق عشق / نتوان قدم نهاد در آن بی توکلی

صرفی حیات کشته تیغش عجب مدار
در یابی این دقیقه به اندک تأملی

چون از دیار یار خود گردد مسافر بیدلی / اورا اجل خواهد رساند از منزلی تا منزلی
شمع جهان افروزی و پروانه تو محفلی / اما نمی‌خواهم ترا چون شمع در هر محفلی
در یوزه نظاره داریم از آن چشم سیه / از اشک چشم بیدلان هر گوشه بنگر سایلی
غیر از جنون راه دگر نبود به کوی دلبران / پوشیده نبود این سخن میداندش هر عاقلی
از حاصلات دینی و دین عشق بازان فارغند / در عشق از بی حاصلی خوشتر نباشد حاصلی
گفتم ز خوبان جلوه گر حق است و حقست این سخن / واقف ز حق این سخن کی باشد از حق غافلی

در حل مشکلهای عشق از عقل استمداد جو
صرفی به امداد جنون آسان شود هر مشکلی

دل تاریک را می سازد ای ساقی منور می / ولی آن از شراب عشق می آید نه از هر می
رخت را آب و تاب دیگر است از نشأ باده / ز رخسار عرقناک تو ظاهر گرده جوهر می
ز می لب تر شود در خرمن صبرم فتد آتش / اگرچه تر نباشد آتش آمد آتش تر می
بهر حالی به از کار دگر می خوارگی آمد / بفصل گل ز دست ساقی گل چهره بهتر می
ز بهر روضه رضوان نخواهم ترک میخانه / به ذوق اهل وجدان خوشتر است از آب کوثر می
عذاب روح تا کی می کشم از صحبت زاهد / بیا ساقی بده جامی که آمد روح پرور می

اگر جانانه ام ساقی شود صرفی ز لبهایش
شرابت میکند خاصیت آب بقا در می

بوصل دلبر خود با حجاب جان نرسی / اگر ز جان نکنی دل به دلستان نرسی
چو بر سر رهش افتی فلک مقام شوی / گمان مبر که از این ره بر آسمان نرسی

ز جور یار میندیش وصل اگر خواهی — اگر ز خار نترسی به گلستان نرسی
نشان وصل برون از نشان کونین است — ازین نشان نه گذشته بآن نشان نرسی
اگر ز عقبهٔ هستی گذر نخواهی کرد — بعالمی که بود از فنا امان نرسی
براه کعبه مکن قطع بحر و بر که اگر — مقیدی به مکانی به لامکان نرسی

اگر ز جان و دل خویش نه گذری صرفی
از و بکام دل و مدعای جان نرسی

خامهٔ من دم تحریر صفات لب وی — رفت مستانه نگرداشت دوات از خم می
کاشکی نی بنوازند بر زمش نفسی — که مگر یاد فغانم دهدش نالهٔ نی
میکشم جور و جفای تو و نتوان گفتن — کیس بهر جور تو تا چند و جفایت تا کی
صد گل تازه ز جای بدمد فصل خزان — که بر آنجا فتد از روی تو یک قطرهٔ خوی
از پی دلبر خود گر من بیدل نروم — هر کجا میروم آنجا اجل آید از پی
چند در دفتر غم برود کلک بلا — ای اجل زود خدا را بکن این دفتر طی
قال من ناصحی لیس بشیء طور کت — گفتمش لیس بشیء گفت او لیس بشیء
بلغتی هست نکو جان به محبت دادن — انا من ابدعها قد نسبت تلک الی
عاشقی آمده در مذهب مجنون واجب — انا فی مذهبه فقد وجب العشق علی
چه عجب آرد اگر گرمی ایام تموز — نفس گرم من سوخته در موسم دی

قدمی چون بره زهد نهادم صرفی
عشق زد بانگ که برگرد ازین ره هی هی

گردیده گوش من همه تن دمی صدای نی — افزوده جان من ز می جان فزای نی
نی در هوای عشق بر آورد سر ز گل — جا در سرم گرفته ازان رو هوای نی
اسرار عشق بر من از آواز نی عیان — چنگ و رباب را بگذ بنهم بجای نی
از صوت نی که سوی خدا میکشد مرا — جان میدهیم برای خدا نی برای نی
نالیست اگر دم بنوازد نی از کرم — بس بی نوا رسند بنوا از نوای نی
در محفلم ز نعرهٔ جانکاه واعظان — خواهیم سماع نغمهٔ رحمت زدای نی
صرفی مخدرات نهان خانهٔ قدم — بیرون بر آورند سر از رخنه های نی

غزل دیگر

می خورم زهر بلا در طلب نوش لبی — طلبم را چه اثر گر نکند او طلبی
چند در عالم اسباب شوم سرگردان — خورم آن دم که بوصلش برسم بی سببی
از فدا کردن جان بی ادبی چند کنم — تیغی از غمزه بکش بهر چو من بی ادبی
طرب انگیز من دل شده آمد غم عشق — درد و عالم نه بود خوشتر ازین طربی
امشب افزون ز حساب است غم و محنت من — بدتر از روز حساب آید این گونه شبی
دایم از آتش هجران تو در تاب و تبم — هر نفس نالهٔ از آن دارم و هر لحظه تبی

لقب قیس بعشق آمده مجنون صرفی
من که محروم بغم عشق نه دارم لقبی

از هستی خویش است مرا با تو حجابی — خواهم که کنی رفع حجابم بعتابی
نظارهٔ خورشید جمالت نتوان کرد — از پردهٔ هیبت برخ تست نقابی
از هر طرف می کشدم سوی تو شوقت — در گردنم از رشته بجافست طنابی
در خواب چسان روی تو بینم شب هجران — هرگز چو نه دانم من محنت زده خوابی
من تشنه و از سخت دلی تیغ بر آبت — هرگز نه دهد تشنه لبی را دم آبی
ویران شده صد خانه ز سیلاب سرشکم — نتوان بجهان یافت چو من خانه خرابی

صرفی مگر از آتش اندوه دلت سوخت
کامد ز درون تو مرا بوی کبابی

دلبر من فتنهٔ دوران توئی — آفت عقل و بلای جان توئی
کار دین بر مومنان مشکل ز تست — اهل دین را رهزن ایمان توئی
گریهٔ شادی شب وصلت مراست — شمع من بر گریه ام خندان توئی
کشور جان را گرفته اهل حسن — آن سپه را شاه من سلطان توئی
ما به تو جانانه من زنده ایم — بیدلان را جان توئی جانان توئی
ای دل آن گل را چه غم زین آه سرد — همچو برگ بید از و لرزان توئی

از محاسن دفتری بنوشته عشق
صرفیا سر دفتر ایشان توئی

ایضاً دیگر

سرِ زلفِ سیه از سر شکستی سراسر قدرِ مشکِ تر شکستی
چو خود ساقی شدی در بزم رندان به دورِ من چرا ساغر شکستی
نمودی قامت و سرو سهی را ز پا انداختی و سر شکستی
شکستی سرِ شهان کج کله را ز سر طرف کله چون بر شکستی
چرا بسمل نه کردی مرغ دل را چرا بر بسته بال و پر شکستی
کشیده تیغ مژگان و ز دل ها به این یک تیغ صد لشکر شکستی
شکستی رونق زهدِ ریائی چو حیدر رض قلعهٔ خیبر شکستی
سپاهِ حسن را چون جلوه دادی سپاه خسرو خاور شکستی

شدی صرفی مثل در نظم شیرین
چو در وصف لبش شکر شکستی

آمدی و کلبهٔ تاریک روشن ساختی محنت آبادم مرا خوشتر ز گلشن ساختی
بر سرم پا ماندی از راه کرم شکر خدا مردمی کردی و جا در دیدهٔ من ساختی
روضهٔ رضوان کزین دیرِ مسدس برتر است مسکنم را رشک آن باغ مثمن ساختی
شکر این نعمت چسان گویم که ای جان جهان با منِ دل خسته همچون روح در تن ساختی
ای ز خورشید و مهِ انور فزون رویت ز حسن کارِ روزِ تیره ام بر وجه احسن ساختی

صرفی از لعل دُر افشان تو گوهر سنج شد
تا تو در ویرانه اش چون گنج مسکن ساختی

از راهِ دیده ام به دلِ من در آمدی چون مه درون خانه ز روزن در آمدی
از پا فتاده سرو و گل از شرم گشت آب ای سرو لاله رخ چو به گلشن در آمدی
ای خلعتِ سیه به بر سیم فام تو چون مردمک به دیدهٔ روشن در آمدی
در صد هزار دل تو به یک بار شوخ من از روز سحر نرگس پُر فن در آمدی
ای زنده که جای گرفتی به کوی عشق از تیغ تیز مرگ به مأمن در آمدی
ای جان ترا ز همرهیِ غم خبر نبود او همرهِ تو بود چو در تن در آمدی
با یادِ دوست پای نهادی براهِ زهد صرفی براه همرهِ رهزن در آمدی

غزل دیگر

بیدلان را میکشی هر گه ترحم میکنی | هر بیدلی را گر تبسم میکنی
از سر طفلی چو کرده مایل بازی دلت | میکشی تیغ جفا و قتل مردم میکنی
میکنی نازی و جانی می بری از بیدلی | لیکن از مستی و بی پروائیش گم میکنی
قهر عالم سوز می بینیم در خاموشیت | فتنه را سر میدهی هر گه تکلم میکنی
کاسه کاسه میخورم خونابهٔ دل دمبدم | عشق می گوید من تا کی تنعم میکنی
شاد زی ساقی که چون میگویم از تقوی سخن | بر دهانم مهر از خشت سر خم میکنی
نور باطن ظاهر و میلت به حسن بی بقا
بر لب دریا چرا صرفی تیمم میکنی

بابکاشانهٔ مهجور تو ننهاد کسی | نگشاید در این غمکده جز یاد کسی
پیر گشتم به غم هجر و به وصلم بنواد | چه عجب پیر غلام ار کند آزاد کسی
وه که دیوانه ز تاثیر جنونم گردد | گر ز حال من دیوانه کند یاد کسی
در بلائی عجب از غمزهٔ تو افتادیم | در بلائی که فتادیم نیفتاد کسی
جز من خسته که خوشحال ز بیداد توام | کس ندیده است که شد شاد ز بیداد کسی
در بیان سخن عشق عجب تاثیری است | این سخن کاش دهد شرح به زهاد کسی
صرفیا در دو جهان شاد مبادا هرگز
گر نباشد به غم عشق بتان شاد کسی

دلم بردی و جان هم میدهم دیگر چه میخواهی | گشا آن لب تکلم کن بفرما هر چه میخواهی
ترا جز کشتن اهل محبت نیست در خاطر | نمیدانم ز قتل بیدلان دلبر چه میخواهی
کله کج مانده بر سر پریشان بر سرت کاکل | بگو بالله چه داری جان من در سر چه میخواهی
پی تسخیر ملک دل سپاه غمزه و نازت | چو ملک دل از آن تست ازین لشکر چه میخواهی
رقیبانت شر انگیز و جهانی از تو پر شور است | نمیدانم گهی بد خو ز شور و شر چه میخواهی
به از وصف نیاز و عجز نبود شیوهٔ عاشق | چو اینها بیدلت دارد ازین بهتر چه میخواهی
چو روشن بی رخش صرفی شب و روزت نخواهد شد
ز خورشید جهان تاب و مه انور چه میخواهی

غزل دیگر

فخر تو خضر بیک چشمهٔ حیوان تا کی / صد چو این چشمه روانست ز یک قطرهٔ می
جز رگ و پی به تنم هیچ نمانداست و مراست / وای از بهر رهایی غم تو زان رگ و پی
ناز تو رهزن دل غمزهٔ تو آفت جان / فتنه بر فتنه برانگیخته پی در پی
کاش نی روید ازان آب که ریزد چشمم / تا پس از مرگ بنالد ز غم من آن نی
کوه کن مانده به کوه است و به هامون مجنون / کوه و هامون همه را من به غمت کردم طی
خلق از گرمی و سردی به جهان تنگ دلند / عالمی ماست که آنجا نه تموز است و نه دی

گر به اشیای جهان دیده گشاید صرفی
همه اشیای جهان در نظرش کاللاشی

چرا شیرین کلام من دهن را از سخن بستی / دهان خویش بستی و در مقصود من بستی
دل و جانم به تن باز آمدن زان زلف نتوانند / غریبان را ره باز آمدن سوی وطن بستی
سر از باغ جمالت سبزه و سنبل برآورده است / عجب نقشی ازان بر صفحهٔ برگ سمن بستی
به مستان رو نموده ساختی حیران این جنبش / ز پیچ و تاب حیرانی دهانش در دهن بستی
بصحرای ختن بردی نسیما بوی از زلفش / ز بویش نافه در ناف غزالان ختن بستی
فن افسون گری تعلیم تو استاد نا کرده / لب خود را گشادی و زبان اهل فن بستی

نکو کردی که صرفی دور ازان مه از رخ خوبان
بهانه کرده درد چشم چشم خویشتن بستی

ای اجل آخر بساط عمر من چون طی کنی / کاشکی طی بساطم زیر پای وی کنی
رخش شوقم حاسدا تیز است در راه طلب / کی توانی گرد اگر خواهی که آن را پی کنی
در دلت جا کرده چون لیلی است ای مجنون چرا / جست و جوی او گهی در نجد و گه در حی کنی
چون همیشه مستم از یاد لب میگون او / من نخواهم که مستم ساقیا در می کنی
نامهٔ کز من بتو آمد نه خوانی هرگزش / گر گشایی اندکی بازش همان دم طی کنی
چون کنی شرح فغان و ناله‌ام در نامه‌اش / باید ای کاتب که کلک خویش را از نی کنی

صرفیا قوت تن زار تو از خون دل است
طعمهٔ زاغ و زغن را پرورش تا کی کنی

غزلِ آخری از دیوان صرفی

ززلف اوست بهر تار صد هزار گره
صبا چگونه ازان تار تار میگذری

چو زلف خویش مبادا که بیقرار شوی
اگر دمی به دل بیقرار میگذری

کسی نه کشتهٔ تیغ تو خون چه می باری
نه خورده باده چرا مست وار میگذری

چو نوبهار اگر میرسی پس از سالی
شتاب همچو نسیم بهار میگذری

زپرتو دل من خانه ام شود روشن
بخاطرم چو تو شبهای تار میگذری

زضعف جان نتواند نفس زدن بخمش
چگونه ناله ازین حال زار میگذری

زخاک رهگذرت خار غم دمد صرفی
بهر زمین که چنین اشکبار میگذری

تمت الدیوان بعون الرب الرحمان فی تاریخ تسع وعشر من شهر شعبان المعظم سنه ۱۲۸۰ھ بید احقر العباد راجی من رحمت رب العالمین احقر نور الدین کاملی حولی عفی الله عنه جمیع سیئاته

رباعیات و متفرقات از حضرت صفیؒ

نفسِ رفته دگر باز نیاید هرگز | دمِ آینده یقین نیست که آید یا نه
بهر دمے هست ترا کار الآن باشست | کار کن کار که آن دم گذرد مردانه
کار مردانه است اینست مکان یک دم را | گذرانی به تماشاے رخِ جانانه
گر بسے در یک نفست به غمت دیدار بود
بخشد آن یک نفست دولت جاویدانه

چه سود از اعتکاف تو به خلوتخانهٔ عزلت | اگر باشد به آمال و امانی دل گرفتارت
تو در بازار و دل در مسجدت بودن از آن بهتر | که در مسجد تو خود باشی و دل باشد ببازارت

ایضاً

ز طعن زاهد و از احتساب محتسب غم نیست | ز پند هر که درد عشق میداند دم تنگ است
گلے بنمایدم سنگے که از بیگانه ام آید | ز دست آشنا برگ گلے هم بدتر از سنگ است

ایضاً

نگردد جز کثافت ظاهر از شعر سخن گوئی | که میخواهد دلش مدح لئیمان بهر یک درهم
سخن کے صاف باشد تا نیاید دل صفا آرے | اگر سرچشمه باشد تیره باشد تیره آبش هم

ایضاً

گر نه بیدار بود دل نه بود | نور دیدار اثر بے خوابی
حاصل از دیدهٔ بیدار ترا | نیست جز دردِ سر بے خوابی

ایضاً

زهی حق اگر وارهی مؤمنی | وگرنه توئی کفر را ملتزم
چو زنار این کفر بگسسته | قل آمنت بالله ثم استقم

ایضاً

سر سودائیت که پُر هوس است | شد ز بار هوس لبسے به زمین
از پے سجدهٔ عبودیت | بر زمین خود نمی نهی تو جبین

بلکه از بس گرانیِ آں بار
هر زمانے سرت فتد بزمین

از صلوٰة وصوم وحج وسائر اعمالِ خیر | هست مطلوبت که یابد نعمتِ جنّت حصول
بامراد است آں که گر بود معتقد حجے نزا | در ریاست ناقبولی چند دار ندرتِ قبول

لایقِ درگاهِ بیچوں نه بود ایں اعمالِ تو
انّما الاعمال بالنیّات بشنو از رسولؐ

گرت نیّتِ جاں سپردن باوست | به درد خود از دوا است یا بجے دوا
ولیسلم بریں مدّعا بس بود | حدیث بشر لکُلّ امرءٍ ما نوٰے

ایضاً

پُر کرده خاک راه ملامت سراسرم | وز پا فگنده است دریں راهم اضطراب
چوں خاستم که باز نهم پا به راهِ عشق | آمد ندا بگوشِ دلم کُن اباتراب

ایضاً

مشکن نان آں که مے شکند | دلِ سخت وے از شکستنِ نان
بلکه دشوار تر به نزدیکش | دادنِ نان بود ز دادنِ جاں

ایضاً

اے آں که آئینِ تو پیوسته ریاست | توبه کردن ازیں آئیں به
نیست ایں شیوهٔ تو بے مشرکی | جائے لا یغفر ان یشرک به

ایضاً

خالقِ عالم بود بے عیب مطلق بیشکے | در بشر نسبت به افرادِ دگر پیغمبر است
خویش را بے عیب گوئی وکساں را عیبدار | لافِ بے عیبی برست و عیب جوئی بدتر است

ایضاً

گر نه ذکرِ خیرِ یاراں آمده آئینِ تو | بارے از نشرِ معایب باش خامُش یک نفس
عیبِ مردم گوئی و خود لافِ بے عیبی زنی | عیب ایں نبود ازیں بدتر که گوئی عیبِ کس

ایضاً

ده نمیدانیم یا رب از چه رو | ایں همه افتادنت در مردم است

فاش کردن عیب مردم صرفیا
فاش کردن عیب خود بر مردم است

سرّ پنهان چو از دو گذرد — فاش گشتن عجب نخواهد بود

یا دم از محرمان اسرار است
کان دو غیر از دو لب نخواهد بود

اگر سودای متبوعیت افتد در سرت صرفی — کنی با این همه وسعت فضای دهر بر خود تنگ
براهِ تابعیت گر نوانی ماند پا محکم — بود جای تو عالم عالم و فرسنگ در فرسنگ

بایں سیرت ترا با خلق دایم صلح در صلح است
بداں صورت همیشه با همه جنگ افتدت بر جنگ

طعامے که در پیش مهمان کشی — بحدِ وسط گر بود صرفیا
لئیمان نهند نام مهمانِ تو — بسے طعن و لعنت کنند در قفا
معاذالله ار اندکے کم بود — شود دشمنت تا به روز جزا
وگر بیشتر باشد آن گویدت — که لعنت ترا گشتیم نا مبتلا

برائے خدا میهمان را مجو
اگرچه بجوئی برائے خدا

اگر یک عیب داری و هنر صد مردم عالم — همه بینند آن یک را نه بینند این صد را
نه بینم نکو خوئے که داند نیک را از بد — نکو را بد نه گوید می‌گوید نکو را بد

دیگر

محال است صرفی ز یاران ترحم — بصد زاری خود گر کنی عرضی
به فرضِ محال ار محال این چنین را — کنی فرض اما محال است این فرض
به قول نبیؐ وعده قرض است و ایشان — نه خواهند هرگز ادا کردن این قرض

به حق ملتجی شو که او کارساز است
ولله ملک السموات والارض

گرفت ار زندانِ محنت اگر — خورد خون دل گو شود مضطرب
اذا الله یخرج له مخرجا — ویرزقه من حیث لا یحتسب

فسانهٔ بت خانه داشت ابراهیم — بود ابلیس را بگردون ره
به عنایت نگر که آخر کار
این لعین گشت وآن خلیل الله

بشنو این نکته را ز پیر هرات — که بر آب از روی خسی باشی
مگسی بر هوا اگر بپری — دل بدست آر تا کسی باشی

دیگر

برکسان گر تو رحم فرمائی — همه کس بر تو رحم بنمایند
گر بدست آوری دل خود را
همه دلها ترا بدست آیند

زهی دین پناهی که انداخته — بر اهل جهان سایهٔ مرحمت
پئے نفع عامش خدا آفرید — ز حق خاصهٔ اوست این موهبت
مضرت بعهدش گریزاں که اوست — سراسر همه منفعت منفعت
گر از نور فیضش فتد پرتوے — قمر را بعقرب دهد میمنت
قضا کے تواند که حکمے کند — به او تا نه اول کند مشورت
چو اطفال در مهد قدس آمده — ز فیض وی ارواح را تربیت
ز جاں زنده هرگز نباشد بدن — اگر جاں نیابد ازو تقویت
اگر خواهد آن زندگی بخش جاں — اجل را دهد لطفش این خاصیت
دم جلوهٔ توسن همتش — بجولاں گه دولت وسلطنت
ز جزوے که نه بود بجری پذیر — بود تنگ تر ساحت شش جهت
رسد دفعةً لطف تو بے حساب — بر افتادگان ره مسکنت
دفاتر دفاتر ز تقصیر ماست — نه گنجد دراں حرفی از معذرت
خطا عفو بر دفتر ما بکش — چو داری بکف خامهٔ مکرمت
فزوں هر نفس باد لطفت بخلق
ترا دمبدم رفعت ومنزلت

ایا شکسته نوازی که هر شکسته دلے — ز جور حادثهٔ دهر در حمایت تست

بجاه و حشمت تو کس نمی رسد بجهان
که برتر آمده از هفت چرخ حشمت لُنت

ستم به دهر برون کرده و غیر ستم
نه دیده ایم کسی را که در شکایت لُنت

بهر کجا که فقیری و بینوائی بود
سمو لطف از کرم و لطف بی نهایت لُنت

وظیفهٔ که کمین بنده دانشت موقف است
ولی خوش است که موقوف بر عنایت لُنت

رباعی

چون غم جانکاه زور آورد برمن روز هجر
از صبوری چاره جو گشتم من آشفته حال

وه که آن هر دو ترقی کرده اند آخر ولی
این ترقی در تنزل و آن ترقی در کمال

رباعی

در کعبه و سومنات معبود توئی
هر جا که سری نهند مسجود توئی

غیر تو کسی حمد تو ننموده اند گفت
یعنی بجهان حامد و محمود توئی

رباعی

ای من تو تو من ولی نه من تو نه تو من
با آنکه تو مرا چو جانی و من چو بدنی

نی نی غلطم من و تو این هر دو توئی
غیر تو کسی نیست همین است سخن

رباعی

فتوی ده رندان می آشام توئی
میخواره کن قاضی اسلام توئی

میخانه توئی و می گلفام توئی
ساقی توئی و خم توئی و جام توئی

رباعی

ای فتنهٔ ایام بشهر آشوبی
در جذبهٔ عشق شهره در مجذوبی

خلقی به طلب گاری و تو سرگردان
غافل که تو هم طالب و هم مطلوبی

رباعی

ای آن که تو هم طالب و هم مطلوبی
هم یوسف و هم عزیز و هم یعقوبی

محبوب همه جهان توئی از خوبی
وین طرفه که هم محب و هم محبوبی

رباعی

ای بی غم تو نه ماتمی نه سوری
نی غمزدهٔ غیر تو نی مسروری

نظارهٔ خوبان جهان کاردم لیک
غیر تو نه ناظری و نه منظوری

ای افسر جاه بر سرت می بینم
چون ژندهٔ فقر در برت می بینم
هر لحظه به شکل دگرت می بینم
با صد صورت جلوه گرت می بینم

رباعی

کونی بحبیب هو عین الکونین
عینی که به نقطه بعین شده غین
آن نقطه حجاب بیت که چون درنگری
بالله که به زیر آن نه بینی جز عین

رباعی

مشغوف به ذکرِ خفیه بعضی ز طباع
بر غلغل ذکرِ جهر بعضی ز بقاع
چون جز تو نه ذاکری و نه مذکوریست
جهریه و سریه چه دارند نزاع

رباعی

نزدیک تو آن مه و تو دور ای صرفی
غایب شده در عین حضور ای صرفی
بر اوج ظهور است مه من لیکن
مخفی است ز شدت ظهور ای صرفی

رباعی

پیوسته بحسن خود جهان آرائی
وین طرفه که رخ به هیچ کس ننمائی
از نور ظهور است نقابت یعنی
پنهان شده ز غایت پیدائی

رباعی

خورشید فلک که اوست سرچشمه نور
فیضش همه را رسد چه نزدیک و چه دور
خفاش که از دیدن او محروم است
او را چه گناه و نور او را چه قصور

رباعی

نزدیک تر از من بمنی و دوری
ظاهر تری از من و بمن مستوری
از آئینهٔ بتان توئی در نظرم
وین طرفه که هم ناظر و هم منظوری

رباعی

کو سرو قدی سیمبری غیر از تو
کو در دو جهان جلوه گری غیر از تو
بودی و نه بوده است ورای تو کسی
باشی و نباشد دگری غیر از تو

رباعی

دلبر که ظهورش همه جا و همه سو است
بی جلوهٔ حسن او نه مغز است و نه پوست

القصه جدا ز هیچ کس نبود دوست
یعنی همه وقت و همه جا با همه اوست

رباعی

در صومعه با زمرهٔ ابرار توئی
در میکده با مردم میخواره توئی
با خلوتیان و اهل بازار توئی
یعنی همه جا با همه کس یار توئی

رباعی

غیر تو نه گل و لاله نه خار و نه خس
عین تو همه کس و تو عین همه کس
گر غیر تو باشد و سوائی نبود
آن غیر و سوی عین تو خود باشد و بس

رباعی

گه مهر و گهی ماه تمامت گویم
گه سرو و قد کبک خرامت گویم
هر جلوهٔ تو نام دگر می طلبد
در حیرتم آیا بچه نامت گویم

رباعی

گه جلوه ات از فرشته گاهی ز بشر
گاهی ز گل و لاله گه از شمس و قمر
ظاهر ز همه در همه جائی تو اما
هر جا به لباس دگر و نام دگر

رباعی

از کثرت اختر و مه و مهر و فلک
در وحدت ذات نور کی باشد شک
هر کس که یکی دو بار گوید دو شود
اما نبود ذات یکی بیش از یک

رباعی

شاهی که منم بندهٔ دیرینهٔ او
او گنج کمال و بنده گنجینهٔ او
من ظاهرم از وی و وی از من یعنی
او آئینهٔ من و من آئینهٔ او

رباعی

باید که ز سر عشق آگاه شوی
در عالم توحید شهنشاه شوی
الله پرستیت ندانم تا کی
سعی بنما که خود تو الله شوی

رباعی

پیوسته سخن سرائیم و نکته فروش
با آن که زبان من خموش است و خموش
تا واشده گوش و هوش و چشم و دل من
گه گوش من است چشم و گه چشم گوش

رباعی

چوں پرتوِ انوارِ تو یابم در خود
گر ناز کنم بر مہ و خورشید سزد
لیکن نظرم بہ ظلمتِ خود چو فتد
دانم بہ یقین کہ بدترم از ہر بد

رباعی

اے عقل مرا ساختہ عشقِ تو زبون
گردیدہ بہ وادیِ جنوں راہنمون
مجنون تو عاقل است و عاقل مجنون
ایں طرفہ کہ شد جمع بہم عقل و جنون

رباعی

خوش آں کہ بہ عالم است از فیض و فتوح
ابوابِ الٰہیش بہ رویش مفتوح
من بذبت نفسہ و صفّیِ قلبہ
کناسِ مزابل ہمکناس الرّوح

رباعی

گیرم کہ خطا ز عارف آید امّا
نسبت بہ وی از خطا کنی ہست خطا
گر قصۂ خضر و موسیٰ بیت معلوم است
زنہار زبان باعراضش مکشا

رباعی

واصل کہ بہ مستیِ لقا مسرور است
ہشیار اگر نشود معذور است
چوں قطرہ صفت محو وراں دریا گشت
باز آمدن قطرہ ز دریا دور است

رباعی

گر در نفسے دو عید باشد چہ بعید
فرخندہ سعیدے کہ دمے کرد سہ عید
از یک دو سہ عیدم نرسد دیدہ دمے
افزوں ز ہزار عید در یک دم دید

رباعی

تا در طلبِ او نہ کشی صرفی رنج
از گنج وصالش نہ شوی گوہر سنج
بے رنج میسر نہ شود گنج ولے
ما رنج کشیدیم و نہ شد حاصل گنج

رباعی

وصلِ تو یکے را سببِ راحت جاں
وز محنتِ ہجراں دگرے نالہ کناں
لیکن من گم گشتہ دبے نام و نشاں
نے محنت ازیں دارم و نہ راحت جاں

ازاں

رباعی

خوش آن که فرو رفته به دریای فنا
قد صار کما لم یکن شیئاً اصلا
بگسسته ز ماسوی و پیوسته بحق
باقی بخدا و فانی از غیر خدا

رباعی

ای ساخته منزل به سر کوی فنا
خواهی که شود جلسه تو بر اوج بقا
فانی رفتن اگر توانی گشتن
باقی بخدا شدن توانی بخدا

رباعی

گیرم که ز غیر حق چنان بی خبری
کز هر دو جهان در دو جهان بیخبری
لیکن گر ازان بی خبری با خبری
خود بی خبری نباشد آن بی خبری

رباعی

خوش آن که شراب وحدت او را قوت است
وارسته ز قید عالم ناسوت است
آزاد شده از ملکوت و جبروت
آرامگهش بطارم لاهوت است

رباعی

فرخنده کسی که رفته از علم یقین
طی کرده همه مراتب ما فی البین
اوصاف و نعوت واجب و ممکن را
چون برزخ جامع است بین البحرین

رباعی

از رخ چو نقاب صفت انداخته ذات
داده است مرا ز قید اوصاف نجات
در لجه بیکران ذاتم غرقه
ایمن شده از زحمت امواج صفات

رباعی

سوی حرمش انبیا گفتم اصلا ره
تا مرشد عشقم نه نمود انجا ره
این مرشدم اسرار نهان کرد بیان
طوبی لمن اذ نه دعت اسراره

رباعی

خواهی که شود بقاف قربت منزل
سیمرغ صفت بال و پری کن حاصل
حاصل نه شود این پر و بالت هرگز
یک لحظه اگر غافلی از بیضه دل

رباعی

دل کعبه دار کام وی این چار ستون
در طلب محبت و شوق و جنون

احرام طواف عمره و حجش را | میقات برون ز عرصهٔ کن فیکون

رباعی

عمرے اگرت به کعبه باشد منزل | حج تو و عمره ات بود بے حاصل
هرگز نه شوی به کعبهٔ جاں واصل | بے آں که کنی زیارت کعبهٔ دل

رباعی

اے بادیه پیمائے رهِ کعبهٔ گِل | از فیض و فتوح کعبهٔ دل غافل
ایں کعبهٔ تو بود به رب الکعبه | یک کهنه رباطی به رهِ کعبهٔ دِل

رباعی

اے آں که دلت راست بصد جا منزل | جا یافتنت به کوے دلبر مشکل
دامانِ وصال او به دست آوردن | ممکن نه بود تا نه به دست آری دل

رباعی

دل تازه بهارے و جهاں خرم ازو | گل گل بشگفته گلشن عالم ازو
دل بحری و یک دو قطره برروی زمین | آئینهٔ اسکندر و جام جم ازو

رباعی

صحرای دل افزوں ز جهاں آمده است | بیروں ز زمین و آسماں آمده است
از وسعت آں عجب مدار که دارد | گنجایش آں که لامکاں آمده است

رباعی

صرفی دل تو نه مضغهٔ مشهور است | پاکیزه تر و لطیف تر از نور است
از مضغه که گویند دلش خواهد بود | چوں زنگیکے که نام او کافور است

رباعی

روزے که شوم مست و خراب ای ساقی | مے میرم و جاں ز غم کباب ای ساقی
هرگز نه شوم پاک به آب اے ساقی | غسلم نه دهی جز به شراب ای ساقی

رباعی

ساقی بدِه آں مے که سرورم بخشد | زنگ از دل من زدوده نورم بخشد
هوش و خردم برده شعورم بخشد | غایب ز خودم کرده حضورم بخشد

رباعی

ساقی بدہ آں مے کہ نشاط انگیزد
از جوش و خروش آں خرد بگریزد
یک قطرہ چو محتسب بریزد قاضی
خواہد کہ بحکم شرع خونش ریزد

رباعی

ساقی بدہ آں مے کہ زیک قطرۂ وی
گر میت صد سالہ خورد گردد حی
ہر چند سبو سبو کشم پے در پے
نہ تشنگیم تمام گردد نہ مے

رباعی

ساقی بدہ آں مے کہ جہاں از نورش
روشن شود و رہی شب دیجورش
خورشید دریں مزرعۂ سبز فلک
یک حبہ بود ز خوشۂ انگورش

رباعی

ساقی بدہ آتشے کہ ہست آب بقا
نارے است برافروختہ از نور لقا
از شعلۂ او از تجلے سرمد
یک لمعۂ او و خر موسی صعقا

رباعی

ساقی بدہ آں نیر خورشید شعاع
آں صیقلۂ زنگ مرایائے طباع
آں بادہ کہ صحو و سکر در نشاۂ او
یارند بہم ہیچ نہ دارند نزاع

رباعی

ساقی بفضای خرد و عرصۂ جاں
گلگوں شراب ناب را ساز رواں
وہ طرفہ کمینے کہ زگر ہمی گندد
در کوچۂ تنگ رگ و پئے غمزہ زناں

رباعی

ساقی بنہ آں جام شرابم بر دست
کز ہستی خود بداں توانم وارست
آں بادہ کہ جرعۂ ازاں ناخوردہ
از یاد و خیال آں شوم بیخود و مست

رباعی

ساقی قدحے دارم ازاں بادہ ہوس
کز تابش اگر سایہ فتد بر سر کس
آں کس رود از خود و شود بیخود و مست
بیخود کند مست سازش آں سایہ و بس

رباعی

ساقی ز مے آتش نہ بود سوزاں تر
ہر قطرۂ او آمدہ سوزاں اخگر
تر خشک شود ز آتش و این آتش
بر خشک اگر فتد کند آن را تر

رباعی

ساقی بدہ آں بادہ کہ بیغش باشد
تا خاطر مخمور ز وے خوش باشد
دل مے کشدم بہ بادہ و نتواں یافت
جز دختر رز بتے کہ دلکش باشد

رباعی

ساقی قدح آئینۂ انوار ازل
در آئینہ کے رتبہ اش اعلا و اجل
خوشتر بود از آئینۂ اسکندر
کو آمدہ آئینۂ حق عز و جل

رباعی

در آئینۂ قدح ببیند از نظر
آں حسن کہ ہرگز نتواں دید دگر
ہست این قدح آئینہ آئین خوشتر
از جام جم و آئینۂ اسکندر

رباعی

ساقی می ناب آمدہ بیحد رنگین
رنگش ببرد زنگ ز دلہاے حزین
بے زنگ چو رنگ بادہ چوں جلوہ گر است
از جام شراب صبغۃ اللہ ببین

رباعی

در دیر مغاں کسے معزز باشد
کامد ز طلب دخترک رز باشد
رندے کہ بہ کابین دہدش نقد دو کون
عقدش بچنیں کسے مجوز باشد

رباعی

زاہد کہ بہ دولت صفا فائز نیست
او را بہ قدح مناسبت ہرگز نیست
ساقی نہ دہی دختر رز راہ بدو
عقدے بہ کفوش نہ بود فائز نیست

رباعی

آں مے کہ بہ دور قدحش ہست این خط
کو لطف برد بہرہ سبز و اب بہ خط
گر عزم تو دی بود کہ فردا بخورم
مستنت بکند و بشہر باآں عزم فقط

رباعی

ساقی سکرات مرگ نہ بود آساں
زیں محنت مشکلم بجامے برہاں

گر بستیم از مرگ، نباشد خبرے | نے زآمدن اجل نہ از رفتن جان

رباعی

خوش آں کہ دلش صاف ز ہر زنگ شود | بیروں ز رہِ آشتی و جنگ شود
با دلبر من کہ زنگ او بے زنگی است | ہمرنگ کسے شود کہ بے زنگ شود

رباعی

سودائے محبتم (نیستم) بہ دل ساختہ جا | ہرگز نہ کنم جز سخن این سودا
دعوای پیمبری نہ دارم امّا | گویم بخدا این سخن از وحی خدا

نسخہ: محبتش بہ دلم

رباعی

گاہے ز محدثین و گاہ از فقہا | گاہ از متکلمین و گاہ از حکما
تا چند کنی نقل روایات بما | با ما سخنے گو کہ شنیدی ز خدا

رباعی

تا چند رہ بحث و جدل پیمودن | تا کے بہ رہِ مدرسہ پا فرسودن
باید ز ہمہ تکلفات آسودن | تا وارث انبیا توانے بودن

رباعی

اے بر ورق سیاہ افکندہ نگاہ | تا چند ز ظلمت طلبی نورِ الٰہ
چشمِ تو ز بس مطالعہ گشتہ سفید (نسخہ: سپید) | اما دلت از دود چراغت سیاہ

رباعی

اے رنج بسے کشیدہ در کسب علوم | وز معرفتِ حقیقتِ خود محروم
با این ہمہ علم چون نہ دانی خود را | مشکل کہ بود خدای خویشت معلوم

رباعی

اے از پئے کسب علم در رنج و تعب | نے روز ترا فراغت از کسب نہ شب
گر علم الٰہی طلبی یارِ عزیز | آسودہ نشین ز کسب و فارغ ز طلب

رباعی

تصفیہ دلِ از کدورت جسمانی | تنویر وے از تجلی سبحانی
ہرگز تو بہ سعی و کسبِ خود نتوانی | یعنی بود از مواہب رحمانی

رباعی

گو آں کہ بہ راہِ طعن ما نشتابد
گو آں کہ نباشد او بما اصلا بد
گوئیم دعا جوابِ دشنام کساں
ما با ہمہ نیکیم و ہمہ با ما بد

رباعی

زہرے کہ بود اشدِّ اسبابِ ممات
خصمے کہ بمن دہد خورم ہمچو نبات
از بہر مکافات بکامش ریزم
شہد و شکر آمیختہ با آب حیات

رباعی

از ردّ و قبول ناقصاں بیزاریم
مستیم ولے بہ کارِ خود ہشیاریم
خلقے است بما منکر ازاں رو کہ بحق
علمے کہ نہ دارد دگرے ما داریم

رباعی

ہر سرّے کہ بود بہر سرّے میدانیم
ما ہیئت ہر خشک و ترے میدانیم
اسرار ازل گرچہ نہ داند آنا
چیزے کہ نہ داند دگرے میدانیم

رباعی

با آں کہ نقاب از رخ خود بکشودیم
ہر لحظہ رخ از آئینہ بزدودیم
بودیم و نبود غیر ما موجودے
ہستیم چناں چہ پیش ازیں ہم بودیم

رباعی

من رام وصال حبّنا یا احباب
فلیسع و یہتم بحفظ الآداب
آں را کہ ادب نباشد انساں نبود
یعنی کہ بود ویے ادب واب دواب

رباعی

گفتم کہ ز ہجر تو مرا جاں بہ لب است
گفتا کہ بہ ہجر ماندن تو عجب است
گفتم کہ طریقِ دولتِ وصل تو چیست
گفتا ادب است و ادب است و ادب است

رباعی

رندے کہ ز فیض فضل فیاضِ احد
در راہ ادب بہ او رسیدہ است مدد
در میکدۂ افاضۂ مصطفوی
جامے ز مئے اَدّبنی ربّی زد

رباعی

رباعی

آں را کہ درون سینہ دردِ طلب است — یک لحظہ خلاف ادب از وی عجب است
گویند اطاعت است بہتر ز ادب — گوئیم کہ در جہاں کمال ادب است

رباعی

گر بر لبِ تو نہادہ جانانہ لب است — ور بر کفِ او بہر تو جام طرب است
ہر چند کہ از تو آں ہمہ بے ادبی است — چوں مرضی او آمدہ عین ادب است

رباعی

در کوئ ادب اگر ترا جا نہ بود — در ہر دو جہاں غیر تو رسوا نہ بود
تعریف ادب چیست کہ در ہر دو جہاں — چوں مرضی او مرضیت اصلا نہ بود

رباعی

یادے کہ جہانے بہ ہُش در تنگ و پوست — روئے دل من بہ سوے او از ہمہ اوست
راضی بہ فراقتم اگر آں مرضی اوست — یعنے کہ بود مرضیِ من مرضی دوست

رباعی

نے آرزوی ساغر پُر مے باشد — نے میل دلم بہ نغمۂ نے باشد
خوں خوردنِ من چو مرضی وے باشد — جز مرضی وے مرضی من کے باشد

رباعی

داریم بُتے کہ با محبّاں بدخواست — عاشق کُشی و ستمگری شیوۂ اوست
با غیر شکایت نتواں کرد ز دوست — از وی بہمو اگر بنالیم نکو است

رباعی

از ناز و نیازِ عاشق ز ار غرض — ہر چند کہ ظاہر نہ کند یار غرض
کاریست عجب عاشقی و معشوقی — نالے و نیاز نیست ازیں کار غرض

رباعی

خوش آں کہ بود یار بہ عاشق دمساز — از ہم گِلہ کنند در گوشۂ راز
ایں گریہ کناں فتادہ تا فرش نیاز — بر در — واں خندہ زناں نشستہ بر مسند ناز

رباعی

زادِ رهِ عاشقی توکّل بهتر
در عالم اسباب تعلّق بهتر
از یارِ جفا پیشه تغافل بهتر
وز عاشق جور کش تحمّل بهتر

رباعی

ترکِ طلب ریاست و جاه بگو
حرفی ز ده خدا و همراه بگو
در کنج قناعت ز همه بگسسته
بنشین و توکّلت علی الله بگو

رباعی

ای صدر نشین صفهٔ صدق و صفا
ظاهر ز سرِ حسبنا الله و کفی
بر خاک درت روی نیاز عرفا
بر وجه کمال است کما لا یخفی

رباعی

مرزای لطیف طبع پاکیزه خصال
باشی به پناه ایزد از همه حال
مشغول جهان و از جهان فارغ بال
در عین کمال و ایمن از عین کمال

رباعی

ای سرور اہل جاه و اصحاب جلال
در مدحِ تو حیران خرد و ناطقه لال
شرح همه اوصاف تو از اہل مقال
نی فرض محال بلکه فرضی است محال

رباعی

ای زُبدهٔ خانوادهٔ مُطّلبی
عالی حسبی چنان که عالی نسبی
تو فخرِ همه آل نبی عربی
مائیم غلامِ نبی و آل نبی

رباعی

یا من بکماله تعالی وهما
ماغیرک صاد فی المعالی وهما
اعطیت نو
قد صرت امامِ اهل ارض و سما

رباعی

یا من هو صار فی المعالی علما
قد عجز عن وصفه عقول العلما
لا یعلم کنه وصفک لولا الله
و الله محیط کل شیئ علما

رباعی

ای آن که تو ئی خلیفهٔ یزدانی
بر فرق تو زیبد افسر سلطانی

در هر دو جهان ترا تصرّف دادند
اکنون تو کن آن چنان که خود میدانی

رباعی

ای تاجوران دهر شرمندهٔ تو
ای افسر عزّ و جاه زیبندهٔ تو
تو سرور و سروران سرافگندهٔ تو
تو پادشه و پادشهان بندهٔ تو

رباعی

ای کشور معنیت همه زیر نگین
در ملک ولایت تو کنون تخت نشین
در خدمت تو بهر مبارک بادی
آیند ز آسمان ملایک به زمین

رباعی

شاها به درت هر که بخدمت برسد
از خدمت تو بر اوج دولت برسد
پیوسته من از دعای خود در رشکم
کو پیشتر از بنده بحضرت برسد

رباعی

جا جز به درت اهل سعادت نکنند
رو جز بتو ارباب ارادت نکنند
پابوسی تو عبادتی هست عظیم
فرمای که منعم ز عبادت نکنند

رباعی

از لطف تو کامده است جاویدانه
با بهره هم آشنا و هم بیگانه
محصول همه مزرعهٔ سبز فلک
از خرمن لطف تو کم از یک دانه

رباعی

ای از کرمت جهان ویران معمور
وز پرتو لطفت همه عالم پرنور
افتاده ام از درگه تو دور ولی
چون لطف تو عام است چه نزدیک چه دور

رباعی

خواهم که فزون دمبدم از لطف خدا
در صورت و معنی بودت عزّ و علا
هرچند که پیوسته دعاگوی توام
اما چه حد من که کنم عرض دعا

رباعی

ای مخزن اسرار ازل سینهٔ تو
پر نور ولایت دل بی کینهٔ تو
از روز ازل باز من و بندگیت
یعنی که منم بندهٔ دیرینهٔ تو

رباعی

ای حق تو بر من بره حق طلبی
من بنده تو فداک اُمّی وابی
هرچند که قائیم ز تو دور افتاده
القلب لدی بک بالنبی العربی

رباعی

جز بندگیت مرا ز دنیا چه غرض
جز خدمت آن درگه والا چه غرض
هر دم به عریضهٔ کنم گستاخی
جز عرض دعا مرا از ینها چه غرض

رباعی

ای روی دل از هر طرفی سوی توام
تن دور ولی جان بسر کوی توام
خواهم به دعا دولت دیدار ترا
یعنی که باخلاص دعاگوی توام

رباعی

صرفی که وجود او بحکم عدم است
بدتر ز بد افتاده و کمتر ز کم است
لایق نبود یادش نه کنند
ور خود بکنند محض لطف و کرم است

رباعی

ای خواجه حکیم لطفت از غایت نیست
محرومی من ز لطفت از قلت نیست
یادم که نمی کنی دران حکمت چیست
چون فعل حکیم خالی از حکمت نیست

رباعی

دیدار توام نه گشته هرگز حاصل
داده به دل من ز غم عشقت منزل
وصف تو شنیده گشته ام عاشق تو
عشق تو در آمد ز ره گوش به دل

رباعی

پا کرده ز سر آمدم ای بنده نواز
تا دیده کنم بر مه رخسار تو باز
بوسیده درت را به لب عجز و نیاز
محروم ز دیدار تو برگشتم باز

رباعی

بر صفحهٔ زرد گون ز شنگرف نگار
کردم من اگر نامه ات ای لطف شمار
چون بر رخ زرد من اشک سرخ از غم کشته
کردم بتو حال خود بایں رنگ اظهار

رباعی

دیر است که از دوست پیامی نرسید | از لعل لبش دلم بکامی نرسید
ای پیکِ صبا ز من دعایش برسان | هر چند از و بمن سلامی نرسید

رباعی

دردا که طبیب ماند بر نبض تو دست | از رنج تن تو جان عشاق بخست
از صحتِ ذاتت خبری میگفتند | اَلْمِنَّةُ لِلّٰه که بصحت پیوست

رباعی

یا رب همه عالمت مسخر بادا | قدر تو ز نه سپهر برتر بادا
چون دولت صوریت ز لطف ازلی | هم دولت معنوی میسر بادا

رباعی

ای آنکه ز اسرار ازل آگاهی | از فیض تو بهره ور ز مه تا ماهی
نام تو حبیب اللّٰه و در هر دو جهانی | مدحِ تو همین بس که حبیب اللّٰهی

رباعی

ای آمده گنجینهٔ حق سینهٔ تو | اسرار ازل گوهر گنجینهٔ تو
این طرفه که از تجلیِ گوناگون | تو آئینهٔ حق و حق آئینهٔ تو

رباعی

ای بنده بخدمتت سراسر تقصیر | ای وای اگر تو بنگری بر تقصیر
تقصیر مرا اگر نگری خواهی دید | افتاده بصورتم مصور تقصیر

رباعی

ای سوی تو روی دل اصحاب صفا | آموخته من سگت آدابِ وفا
جز حرف محبتِ تو نقشی و خطی | نه بود به نگین دلِ اربابِ وفا

رباعی

ای بر همه خاص و عام احسان تو عام | هر کس ز عموم التفات تو بکام
انعام تو عام است چون من مسکین | محروم چسان ماند از نیسان انعام

رباعی

اغیار که خواهدم جدا از رویت | صد بار اگر براندم از کویت

چوں ہست بہ دل کمندم از گیسویت | بازآورد آں کشاں کشانم سویت

رباعی

صد زخم بلا گر بدل از تیغ غمم است | سوگند کہ آں ہنوز بسیار کم است
از لذت آں زخم گرفتن حظے | زاں پیش کہ مرہمے رسد معتنم است

رباعی

از درد بہ اتفاق داریم مزہ | در محنت اشتیاق داریم مزہ
دیدار نصیب ہر کہ باشد گو باش | ما از الم فراق داریم مزہ

رباعی

در مسجد اگر نمی نہی روی نیاز | انجا ز نماز کی شوی محرم راز
از راہ نیاز گر درائی بہ کنشت | ناقوس کنشت گویدت بانگ نماز

رباعی

از رشک ریائی ابروے دو رخ | آں آب نہ شوید نہ دل شیخ وسخ
نہ بود عجب از برودت باطن او | گر آب سر رشک بر رخش بندد یخ

رباعی

اے از دلکٹ تیرہ تر ادم تیرہ | وے از دم تیرۂ تو عالمے تیرہ
از باطن ناصاف مجو ظاہر صاف | سر چشمہ چو تیرہ آب او ہم تیرہ

رباعی

از بسکہ تن من ز غم ہجر گداخت | اَلْمِنَّۃُ لِلّٰہ کہ مرا کس نشناخت
بیگانہ خیال کردہ یارم بنواخت | نشناختہ طرح آشنائی انداخت

رباعی

صرفی کہ شب و روز غم عشق اندوخت | از لوح ازل حرف محبت آموخت
بفروخت بہ سودای بتاں دنیا و دین | اے وای بر آں کہ دیں بہ دنیا بفروخت

رباعی

میخواست اجل بہ تیغ غم خونم ریخت | نا لوطیہ اش بلای ہجراں انگیخت
بیں چستی جانم کہ ز ہجراں بگریخت | در دامن زلف دلستانم آویخت

رباعی

ازبسکه غم هجر کند بر من جبر — دردا که مرا نه اختیار است و نه صبر
دودِ دل سوخته ام ببندد ابر — تا آب زند بعد وفاتم بر قبر

رباعی

گردون دهد جا دو سه روزت بر تخت — بر خاک سیاهت آخر اندازد رخت
از بخت به کف دامن دولت داری — سعیت نکند سود چو برگردد بخت

رباعی

ما را نه سرشک سرخ و نه چهرهٔ زرد — نه ناله گهی حزین و نه آهنگ سرد
نه آن که گرسته به دردها پی برد — هستیم سراسر همه درد و همه درد

رباعی

سالک بکار خویش صاحب جزم است — بر طی مقامات سلوکش عزم است
زاهد متسلک است و عارف جازم — عاشق بری از شک و تهی از جزم است

رباعی

ای عالم شهر بشنو این نکتهٔ نغز — از راه صفا و صدق زنهار ملغز
مغز آمده درد عشق و باقی همه پوست — با پوست قناعت نتوان کرد ز مغز

رباعی

خوش آن که ز بادهٔ محبت مست است — وز مستی این باده ز خود وارسته است
وارستگیش آن که ز خود بگسسته است — بگسسته ز خود به یار خود پیوسته است

رباعی

خوش آن که براهِ دوست مردانه گذشت — نه کوه آمد مانع راهش نه دشت
در هر قدمش رسیده بر سر تیغم — صد تیغ بلا ولی ز ره باز نه گشت

رباعی

چشمی که دمی ز درد جانکاه نخفت — گرد از مژه جاروب ره دوست برفت
زان درد که در دل منش عشق نهفت — می باید مردن و سخن باید گفت

رباعی

باغیر ازاں لعل لب شکر خند
خواہم بخرم بنقد جاں دُر ہا بیت
در بازی رائگاں خدا را بینند
خود گو کہ بایں نقد ازاں دُرہا چند

رباعی

گاہے ہوس عیش و نشاطم شب بزم
در عالم ہستی ہمہ ایں تفرقہ است
گہ وسوسۂ جنگ و جدالم صف رزم
دارم بسر آمدن ازیں عالم جزم

رباعی

چوں خاک گذشتہ سر براں رہگذرم
ایں طرفہ کہ شیشۂ دل ایں خستہ
غیر از سر خود نماندہ یار دگرم
فرمای بہ تیغ خویش از محض کرم

رباعی

صرفی کہ دل خویش بہ زلفت بستہ
تیغ تو خلاص سازد از بار سرم
از خود بگسستہ و بتو پیوستہ
ہرگز نشدہ دست تا نہ شکستہ

رباعی

کَی لایق تو بندگیٔ بندہ بود
تقصیر بہ بندگی و ہم زندہ بداں
بل موجب شرمندگیٔ بندہ بود
مردن بہ ازیں زندگیٔ بندہ بود

رباعی

ساقی نہ بود جز بہ مے آسودہ گیم
آرایش آب و گل دلم را تا کے
مپسند بہ غم ایں ہمہ فرسودہ گیم
گو آب عنب تا برد آلودہ گیم

رباعی

دارم دلے و نہ ہر آزردہ گیش
جز با غم عشق دل نباشد زندہ
از کش مکش زمانہ افسردہ گیش
باشد بہ غم دنیوی ایں مردہ گیش

رباعی

اے بندہ گیت فرحت آزادہ گیم
از نقش دوئی لوح دل من سادہ
در عشق سرافرازی از افتادہ گیم
محو خودیم ز غایت سادہ گیم

رباعی

بدخوی و بداندیش نگارے دارم
بے رحم و ستم شعار یارے دارم

جان پاره و دل خون جگر چاکم کرد گو باد که هنوز با تو کاری دارم

رباعی

نی جز بخم زلف تو وابستگیم نی جز به غم عشق تو پیوستگیم
وارسته ز غیر تو بتو پیوسته نه وابستگیم ببین و وارستگیم

رباعی

هرگه که رقیب او بمن خواری کرد اظهار طریق عاشق آزاری کرد
تیغی زد و جانم ز تنم کرد خلاص دلبر چو درین واقعه ام یاری کرد

رباعی

ای قبلهٔ مقبلان عالم رویت وی روی همه اهل سعادت سویت
من داشته صحبت به سگان کویت دل گوشه نشین به گوشهٔ ابرویت

رباعی

یاری که بود بنده نوازی کارش با اهل وفا نیست سر آزارش
محرومی من ز دولت دیدارش از بخت من آمده نه از کردارش

رباعی

هر جا که بود جلوه کنان دلدارم جان بردن از آن معرکه باشد عارم
گر دل برود جان بستاند یارم با دل جان نیز دادن آمد کارم

رباعی

داریم بتی که با غمش همسروریم از عشق بجان سپردنش مأموریم
بی آن که ستاند ار به او جان ندهیم حرفی نتوان گفت که ما معذوریم

رباعی

شبهای فراق تو بمن یارب ها پیوسته روان ز دیده ام کوکبها
دارم همه از آتش هجران شبها گز وی چو سخن کنیم بسوزد لب ها

رباعی

تا کی ز تب هجر بسوزم شب ها نخالهٔ جان سوز بود بر لب ها
چون دست به نبض من طبیبی بنهد از یک تب من بگیرد او را تب ها

رباعی

صاحب نظرے که عاشق است ای صرفی
در دعوی عشق صادق است ای صرفی
گر خواهد اجل که جان ستاند شب هجر
ای جان به اجل موافق است ای صرفی

رباعی

درد اگر به کوی تو رسیدن مشکل
در خود برسم روی تو دیدن مشکل
تیغ تو چو نسیم بسملم بگذارد
بر خاک در آن کوی طپیدن مشکل

رباعی

چشم تو پئے فتنه برانگیختن است
تیغ مژه ات بقصد خون ریختن است
زلف تو هزار جان سودازده را
از یکسر مو در پئے آویختن است

رباعی

از بسکه رقیب خواهد آزردن من
مشکل بود از جفاش جان بردن من
بر من در دوزخ ار گشاید چه عجب
گر بر سر من رسد بود مردن من

رباعی

کار تو جفا ز غیر آموختن است
بزمش ز رخ خویش برافروختن است
مقصود تو زین نوازش با او
از آتش غیرت دل من سوختن است

رباعی

مقصود تو زین نوازش با او
از آتش غیرت دل من سوختن است
تا چند نهان غم تو خواهم کردن
خون دل خود نهفته خواهم خوردن

رباعی

۳/۲ کام و دهن و لب و زبان سوزد اگر
۲/۱ حرفے بزبان خواهم از آن آوردن
۱/۲ تا چند نهان غم تو خواهم کردن
۲/۱ خون دل خود نهفته خواهم خوردن

رباعی

شوخے که ز مهوشان گزید ستیمش
اوصاف ز حد برون شنید ستیمش
از هر چه شنیده ایم افزون صد بار
دیدستیمش دمے که دیدستیمش

رباعی

چوں شعله بدل آتش عشقت انداخت
از بس که تنِ مرا سراسر بگداخت
غم های نهاں که داشتم در سینه
بر مردم تیغت همه را ظاهر ساخت

رباعی

عشق تو که پیوندِ من از من بگسیخت
با گوشت و خون من بیدل آمیخت
ترسم که بجلے خوں برآید ناگه
گر غمزهٔ تو خون مرا خواهد ریخت

رباعی

عشقِ تو مرا نشاں نمانده است و نه نام
هم خشک و ترم بسوخت هم پخته و خام
از بس که سراپاے وجودم بگرفت
ترسم که بجلے خوں برآید ز مشام

رباعی

هر چند که خود مرا ست در خوردِ دوزخ
با یاد تو از بهشت خوشتر دوزخ
گر باد ز کوےِ تو وزد در دوزخ
آتش شود آب زندگی در دوزخ

رباعی

با هر که نه دارد ز غم خویشتن خبر
از شرح حوادث محبّت چه اثر
خود گوے که ز آئینه چه حظ دارد کور
در صوت دف و نے چه بود بهرهٔ کر

رباعی

دل خواست به درد خود دواے و نشد
وز عقل طلب کرد شفاے و نشد
خیاطِ خرد بخیه بسے زد که شود
لایق بقدِ عشق قباے و نشد

رباعی

نے نهی از حرص و هواے عقل است
در حرص اسیر صد تمنّی عقل است
در مانده بخود عقل و صلاح دو جهاں
مطلوب از و صرف یک بے عقل است

رباعی

اے بر تو عجب گراں رو نهالے
تا چند کشی بار گرانش بالے
نو شاد که ایں عروس در عقد من است
او پیره زنے شوے کشے مکّالے

رباعی

گیرم که چو تو باد غرور انگیزی
از روے زمیں گرد صفت برخیزی

خیزی و بدامن کشان آویزی
آویزی و آب روی خود می ریزی

رباعی

در وادی حیرت است آواره دلم
از خنجر بیخودی است صدپاره دلم
ناچار ز بحر بیخودی و حیرانی
دیگر چه بود چاره به بیچاره دلم

رباعی

نزدیک تر از ما تو و دلدار تو دور
چشم تو همیشه باز و او نامستور
زینسان که نه بینیش تو در عین ظهور
معذورم اگر ترا نه دارم معذور

رباعی

قرآن وحدت معجز عیسی بنفس
مستغنی مطلق کندت از همه کس
ب اول او آمده و سین آخر نبی
یعنی بودت در دو جهان قرآن بس

رباعی

پرخون ز غم عشق درون چشم مُل
صد پاره دل غنچه و پیراهن گل
تابوت شهید عشق بنگر که بس است
یک تخته ز آن بحر جهنم را پل

رباعی

ای صرفی اگرچه آمدی بازاری
مشکل که دلی که برد از و بازآری
بازار محبت بدهد نفعت اگر
فارغ ز زیان و سودا این بازاری

رباعی

ای ترک اجل کنون که دور از یارم
از لطف تو حیله ای توقع دارم
این ملتمس است تا شب دیدارم
پس خود بهمان شب بتو جان بسپارم

رباعی

صاحب فن کیمیا از آن خاک دریم
از خاکِ درش با رخ مانند زریم
گر بر سر راه او سرِ خود ننهیم
یا رب سر از این ره بسلامت نبریم

رباعی

عشق است که قصه اش شنیدن نتوان
وان قصه بغیر دوست گفتن نتوان
خون گشت ز بس نهفتن آن جگرم
دیگر به دل خسته نهفتن نتوان

رباعی

هشتم غم جاں کاه به دل کرده نهاں سیمے ز سرشک بر چشم کرده رواں
آں سیم نه داده سودے دگر ده زباں یعنی غم پنهاں مرا کرده عیاں

رباعی

آئین وفا که شیوهٔ کار من است از شیوهٔ من طریقهٔ یار من است
عمداً شده بے وفا در آزار من است تا خلق نه دانند که دلدار من است

رباعی

عاشق که اسیرِ فرقتِ دلدار است از یار تنش دور دلش با یار است
تن در غم هجر خسته و بیمار است دل خرّم و خوش به دولت دیدار است

رباعی

خواهم که لب شکر فشانت بینم اعجاز مسیح از سخنانت بینم
یک لحظه که دیدمت و خود وا رستم اے کاش همیشه همچنانت بینم

رباعی

کردم بخدا عهدِ موکد که اگر بر خاکِ درِ تو سر نهم بار دگر
هرگز نبرم سر بسلامت زاں سر گر من ز درِ تو باز بر دارم سر

رباعی

تحریر غمے چگونه آید از من کز شدت آں نمیتواں کرد سخن
نے طاقت دستم که تواند جنبید نے تابِ قلم که خود تواند رفتن

رباعی

هرگز گله از ستم یارم نیست گر زار مرا بے کشد آزارم نیست
میل همه کس به کشتن دشمن خود جز دوست کشی شیوهٔ دلدارم نیست

رباعی

شرحِ الم بے حد و غایت چه کنم اظهار ملال بے نهایت چه کنم
از بختِ بدِ خویش شکایت چه کنم با لطف تو عرض ایں حکایت چه کنم

رباعی

یامن هو بالفضل جدیر و حقیق | داماء کماله عریض و عمیق

و العالم فی بحر عطایاه غریق

عمّت برکات فیضه کل فریق

تمّت

متفرقات

نعت

یا ایہا العباد علی سید الانام
صلوا و سلموا علیہ والہ الکرام

یعنی نبیّنا و ہُدانا محمدا
ربّی علیہ صلّ و سلّم علی الدوام

ما سید الانام و لا افضل العباد
الا الذی اقر بتفضیلہ العظام

آں پیکر لطیفہ بود نامہ کہ مُہر
بر پشت دارد از پئے تعظیم و احترام

آدم ہنوز ناشدہ مسجود قدسیاں
بر سجدہ گاہِ قدس نبودہ جز او امام

منشور دولتے کہ رسیدہ بانبیا
بے خاتمِ نبوت او بود ناتمام

ختمِ نبوّتش باو بلکہ آمدہ
ہم افتتاحِ آں بہ وجودش ہم اختتام

شیطاں ز جبرئیل ترقی کند بہ قرب
بالفرض اگر بہ او بزند چنگِ اعتصام

معراج او شبے و شب رویتِ کلیم
فرق اندریں دو شب چو میان صباح و شام

موسیٰ سوال کرد ارنی لن ترا شنید
او را بکام دولتِ دیدار بر دوام

ایں دولت ہمیشہ چہ بیداری و چہ خواب
لا باس من کراح اذ القلب لاینام

گر جلوہ گر بباغ شود نخل قامتت
سروِ سہی بہ سجدہ فرود آید از قیام

یا مرتضیٰ بہ فیض امین محمدی
کز فیض خاص خود برسانی مرا بہ کام

چوں گرد صرفِ راہ تو نقدِ حیاتِ خویش
یعقوب را بہ عشقِ تو صرفی شد است نام

منقبت

اولیا و اصفیا را سرور و مولے علی
وال من والا علیا عاد من ~~اعدا~~ عادی علی

سرورِ اہلِ فتوت او بود در ہر دو کون
بشنو از شاہِ نبوت لا فتیٰ الا علی

حق عیاں از مصطفےٰؐ و مصطفےٰؐ از مرتضےٰؓ
بای بسم اللہ نبی و نقطۂ آں با علی

ہر ایک از اسمای حسنیٰ را ز اعیاں مظہریست
لیک آمد مظہرِ مجموع آں اسما علی

ما رایت الشیئ الا قد رایت اللہ فیہ
گفت چوں آمد بہ نورِ لم یزل بینا علی

ہیچ میدانی کہ او را چیست نسبت با نبیؐ
یا محمدؐ مثلِ ہاروں است با موسیٰ علی

پیشہ ما عاشقی و منت ایزد را کہ ہست
در طریقِ عشقبازی مقتدای ما علی

حرفیِ مسکین ضعیف و نفسِ غدارش قوی
جای امداد است وقتِ دستگیری یا علیؓ

منقبت

بعدِ حمدِ خدا و نعتِ نبیؐ
افضل الخلق سیدِ عربیؐ

واجب آمد مدیحِ قطبِ جہاں
مقتدای ہمہ ذوی العرفان

سید و صدرا ولیای خدا
علی ثانی آں امامِ ہدیٰ

فخرِ آلِ محمدؐ عربی
مشعلِ دودمانِ مطلبی

از خدا را خلیفۂ اعظم
متصرف بتمام در عالم

کاسہ دارِ شرابِ مصطفویؐ
نغمہ تانۂ سرودِ مرتضویؓ

مجلس افروزِ والِ من والاہ
خانمان سوزِ عادِ من عاداہ

جرعہ نوشش ز جامِ الہامی
صد ہزاراں چو احمدِ جامی

غوثِ آفاق و قطبِ حقانی
میر سید علیِ ہمدانی

قدس اللہ سرہ الاسنیٰ
روّح اللہ روحہ الاعلیٰ

باد ہر دم بہ روحِ قدیم
صد ہزاراں تحیت و تسلیم

باد روحِ مروحش یا رب
فیض بخش و ممدِ ہر مطلب

صرفی — منقبت

علی ثانی آں سلطان اعظم — علی نام و ز اولادِ علی ہم
چو اسرار علی از وی عیاں شد — علیِ ثانی او را نام از آں شد
کنوں روشن شدہ زاں عالم آرا — چراغ بزم نجم الدین کبرا
عراقش مولد و آقا بختلاں — مزار و مرقد آں قبلۂ جاں
امام العارفین و قطب الاقطاب — علیؑ با بہارا گشتہ بوتراب
رساند در دماغ نو سحرگاہ — نسیم روضۂ من کنت مولاہ
کند آگاہت از رازِ درونی — کہ آمد مظہر سرِ سلونی
بحمد اللہ کہ ما را پیشوا اوست — براہ عشق ما را مقتدا اوست
بحمد اللہ بہ عشقش زندہ ام من — بہ عشقش تا ابد پایندہ ام من
ہمیشہ با غم عشقش دلم شاد — ز غمہاے دو عالم جانم آزاد
جز ایں غم صرفیا ہمدم مبادا — الہی بیش باد و کم مبادا

امید است آنکہ ایں غم آخر کار
کند ز اسرار پنہانم خبردار

منقبت

ای شدہ مغرور بناموس علم — غلغلہ انداختہ در کوس علم
علم نہ آں است کہ بر تن تند — علم ہماں است کہ بر دل زند
علم کہ بر تن تند آں مار تست — عالم کہ بر دل زند آں یار تست
علم تو معلوم کہ تا خود کجاست — از سر بینی تو تا پشت پاست
کاش کند محو علیم حکیم — علم حدوث تو بہ علم قدیم
علم قدیم از تو چہ یابد ظہور — گر ہمہ داں گوئیت آخر چہ دور
ایں ہمہ دانی، ہمہ دانی دہد — معرفت سرِّ نہانی دہد

یعنی اگر با شدت ایں آرزو
وہو امام العرفا بالیقین
مفخر ارباب ولایت علی
آں ہمداں مولد وختلاں وطن
مہر منبرے کہ ز بطحیٰ ظہور
از ہمہ جاں نور وی آمد پدید
مکۂ ثانی ہمداں را بگو
کعبۂ دل راکہ بود صد حجاب
از روش او چلۂ سالکاں
آمدہ از یک چلہ اش صد ہزار
تیر سلوک از چلہ گردد رواں
در چلہ شد طینت آدم تمام
ورنہ بہ چل روز نبندا ختے
در چلہ سر بست ز رب جلیل
ہر کہ کند دولت معنی طلب
ورنہ سر اہل نبوت چرا
خود تو بگو فطرت شخصے دگر
کی شودش شاہد معنی گزین
آمدہ القصہ بہ رفع تتق
گرچہ بسے راہ سوئے مطلب است
وہ چہ نکو راہ وچہ خوش رہبرے
ہمچو علی دانش ربانیش
چوں بہ علی نسبتش آمد تمام
از رہ تعظیم نباشد عجب
ظاہر او و سر علی ولی

از در شاہ ہمدانی بجو
زبدۂ اولاد شہ مرسلین
رہبر اصحاب ہدایت علی
شیوۂ او طی زمین و زمن
یافتہ و گرد بہ یثرب عبور
عاقبت آں نور بہ ختلاں رسید
یثرب ثانی شدہ ختلاں از و
ہست ز فتحیۂ او فتح باب
آمدہ رہبر بسوئے لامکاں
سر نہانی شد از و آشکار
بہ چلہ کی تیر رود از کماں
بے چلہ موسیٰ نہ رسیدہ بکام
حق بہ دمے آں ہمہ را ساختے
کاں نہ رسد مدرک عقل عقیل
خلوت صوری بود اورا سبب
چلہ نشیں گشت بہ غار حرا
بر بود از فطرت خیر البشر
صورت او ناشدہ خلوت گزین
ایں روش پاک نہ اہل طرق
راہ امام ہمداں اقرب است
رہبر ما در رہ دیں حیدرے
زاں لقب آمد علی ثانیش
ہم بحسب ہم بہ نسب ہم بنام
گر علی ثانیش آمد لقب
بل ھو سر اللہ لا بید العلی

هست برین نکته دلیل قبول / الولد سرٌّ لابیه از رسول

سلسلهٔ او که در آئین عشق / آمده زنجیر مجانین عشق

بسته بر این سلسله آبای من / چون دل دیوانه و شیدای من

صوفی مسکین که هواخواه تست / از دل و جان بندهٔ درگاه تست

گر لب جان بخش تو فرمان دهد / بر قدمت سر نهد و جان دهد

چون ابجد خواند به لوح الست / ابجد عشقش که به دل نقش بست

در دل و جانم غم عشقش وطن / کرده چو جان در دل و دل در بدن

جان و دلم خالی ازین غم مباد
باد فزون دم بدم و کم مباد

منقبت

اُمّید مدد مرا درین راه / هست از همه سیّدان ازان شاه

کامد شه کشور ولایت / سلطان ممالک هدایت

شاه همدانی است لکن / آمد همه دان به نور باطن

سردفتر اولیای عالم / در علم خداشناسی اعلم

نامش علی و به نکته دانی / آمد لقبش علیّ ثانی

رندی که نهاده رو به راهش / در نفس خود است در پناهش

پیموده فیافی طریقت / دریافته کعبهٔ حقیقت

اصحاب ارادتش به ترتیب / هم اهل سلوک و هم مجاذیب

از جمله حجاب ها گذشته / فایض به تجلیات گشته

اوّل به تجلی صفاتی / آنگه به تجلیات ذاتی

او ابر گهرفشان معنی / او لجهٔ بیکران معنی

سرچشمهٔ بحر جود و احسان / سرحلقهٔ اهل کشف و ایقان

گویند که سیر رُبع مسکون / کرده بتن از دو بار افزون

اما بدل احتمال دارد
کو خاطر اگر برون گمارد
صد بار فزون بود ببکدم
سیرش بهمه حدود عالم
در راه صفاتش سیر مطلق
سیرش بجو از حقیقت در حق
سیرش که چنین بود دران باد
هادی من آن امام ارشاد

صرفی چه کنی حکایت از بخت
تا چند کنی شکایت از بخت

غزل

سودای عشق یارے دیوانه کرد ما را
غوغای گل عذارے افسانه کرد ما را
بر بود نه هوش نقوی از عشوه یک نگاهے
چشمان مست جانان مستانه کرد ما را
چون کرد یک نگاهے بے هوش ساخت و بیخود
مینای مے حواله پیمانه کرد ما را
آتش فتاد در جان از شمع روی جانان
بر شعلهٔ جمالش پروانه کرد ما را

فرسود او نه صرفی جای تو شد خرابات
سر منزل سلامت میخانه کرد ما را

غزل

ما زنده بعشقیم فنا را نشناسیم
خضریم و ولے آب بقا را نشناسیم
پای از سر خود کرده سر از پا نشناسیم
در راه محبت سر و پا را نشناسیم
بالله که بجز از سبق مهر نخواندیم
والله که بجز از درس وفا را نشناسیم
با نیک و بد هیچ کسے کار نداریم
با خلق خدا مدح و هجا را نشناسیم
داریم تنعم به غذای جگر خود
جز خون جگر هیچ غذا را نشناسیم
یاری کن در مانده و از پای فتاده
غیر از کرم آل عبا را نشناسیم
از صحبت او به صفتا نیستم گریزان
جز بندگی شیر خدا را نشناسیم

عاجز خرد از وصف کمالش بود آقا — جز منقبتش مدح و ثنا را نشناسیم
المنة لله که جز او رهبر ما نیست — بی رهبریش راه هدی را نشناسیم

صرفی به در عزت او هیچ وسیلت
جز همت والای رضا را نشناسیم

غزل

غیرت از چشم برم سوی تو دیدن ندهم — گوش را نیز حدیث تو شنیدن ندهم
گر شبی دست دهد وصل تو از غایت شوق — تا قیامت نه شود صبح دمیدن ندهم
هدیهٔ روی تو گر ملک دو عالم بدهند — اعلم الله سر موی تو دیدن ندهم
گر بیاید ملک الموت که جانم ببرد — تا نه بینم رخ تو روح رمیدن ندهم

صرفی ار باد وزد سوی دو زلفین سیاه
باد را نیز در آن زلف وزیدن ندهم

سه مصرعی

بیدینیم و زنار ما این است — بی کیشیم و شعار ما این است
عشقبازیم و کار ما این است

یارب از آتش فراق کسی — سوختیم سوختیم برنگ خسی
در خزان نو بهار ما این است

ای بتان در غم فراق شما — لاله سان داغ هاست بر دل ما
گز شما یادگار ما این است

حاصل والهان شیدائی — نیست در عشق غیر رسوائی
عزت و اعتبار ما این است

روز تا شب در آه و افغانیم — شب همه هم چو شمع سوزانیم

تا سحر حالِ زارِ ما این است

دمبدم خوں ز دیدہ مے باریم | تخمِ عشقش بسینہ مے کاریم
سال و مہ گشت و کارِ ما این است

سر برآں خاکِ آستاں دادیم | بہ تمنائے وصلِ جاناں دادیم
کہ تمنائے یارِ ما این است

بر لبِ لعلِ آں پری پیکر | دمبدم مے خوریم خونِ جگر
کہ مے خوشگوارِ ما این است

داغ ہا نیست بر دلِ غمگین | بلکہ گلہائے آتشین است این
ضیا لالہ زارِ ما این است

غزل

چوں نظر کردم بخود خود را ندیدم غیرِ دوست
اوست مغز و ہر چہ غیرِ او بود جز پوست نیست
کی بود بیگانہ را از نکتۂ وحدت خبر
حافظِ قرآں نہ ایم و صاحبِ اورا دِ نیز
دیدہ ہا از غیرِ دیدن شستن آمد فرضِ عین
گفتہ چوں او نوری پس جست و جواز ہر چیست

ذرہ نمیدانم کہ یا رب او منم یا من ہمو است
ور نکو بینیم غیر او نہ مغز است و نہ پوست
آشنا داند کہ عینِ آب دریا آب جو است
ما مجانینیم و ورد ما است ہر دم دوست دوست
شکر للہ کاب چشمم در پئے آں شست و شو است
خویش را گم کردہ ام از بہر آں ایں جست جو است

حل ایں مشکل نخواہد کرد ضیا فی از کسے
گر خطِ ام الکتاب آگہ سراسر مو بمو است

ؔ
